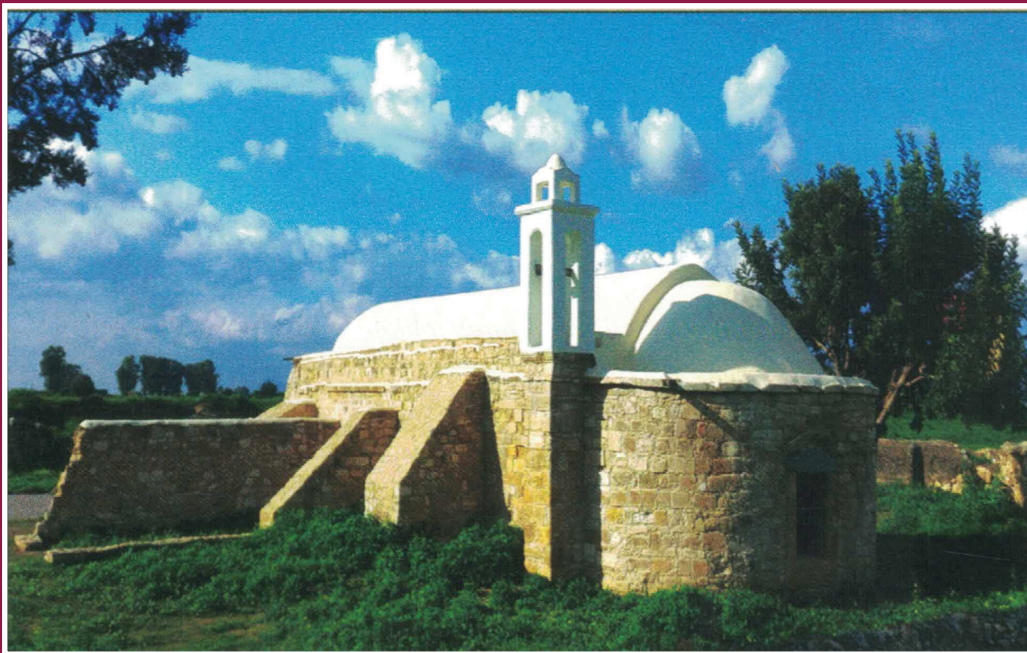

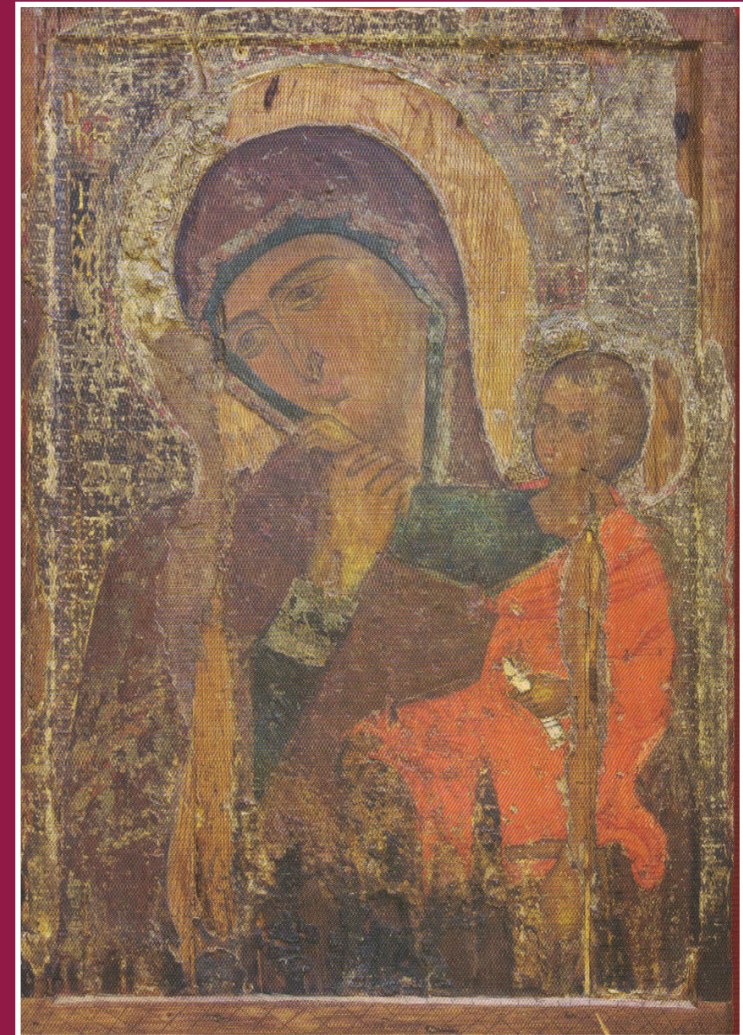
ΟΡΘΟΔΟΣΗ ΜΑΡΤΥΡΙΑ

ΕΚΔΟΣΗ ΠΑΓΚΥΠΡΙΑΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΗΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΩΣ
«ΟΙ ΦΙΛΟΙ ΤΩ ΑΓΙΩ ΟΡΧΕ»

ΟΡΘΟΔΟΣΗ ΜΑΡΤΥΡΙΑ

ΑΡΙΘΜΟΣ 134 ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ 2024

ΑΡΙΘΜΟΣ 134 ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ 2024

ὉΡΘΟΔΟΣΗ ΜΑΡΤΥΡΙΑ

ἑΚΔΟΣΗ ΠΑΓΚΥΠΡῶΣ ΣΥΛΛΟΓῆΣ ὉΡΘΟΔΟῶΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΩΣ

«Οἱ Φίλοι τῆς Ἁγίας Ὁροῦς»

ISSN 1011 – 1719

ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΑΠΟ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

* * *

Διεύθυνση:

T.K. 25524 – 1310 Λευκωσία

* * *

www.orthodoximartyria.com

* * *

Οἱ συνεργάτες ἔχουν τὴν εὐθύνη τῶν ἀπόψεών τους.

* * *

Ἐπίσημα συνδρομὴ Κύπρου: 7 εὐρώ.

Τιμὴ τεύχους: 3 εὐρώ.

Ἐπίσημα συνδρομὴ Ἑλλάδας: 10 εὐρώ.

Ἐπίσημα συνδρομὴ ἐξωτερικοῦ: 10 εὐρώ.

Ὁ τραπεζικὸς λογαριασμὸς τοῦ Περιοδικοῦ εἶναι:

Τράπεζα Κύπρου. «Φίλοι τοῦ Ἁγίου Ὁροῦς»,

00173-05-016152, κώδικας πράξης 4222.

Δικαιούχος: PAN. SYL. ORT. PARA. «ΦΙΛΟΙ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ»

IBAN NO: CY37 0020 0173 0000 0005 0161 5200

SWIFT: BCYPCY2N

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	ΣΕΛΙΔΑ
<i>Α΄ ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ</i>	
1. ἹΜητροπολίτη Νικοπόλεως Μελέτιου, Γιατί ὁ Χριστός γεννήθηκε στό σταῦλο;	1
2. Ἄπό τόν «Εὐεργετινόν», Ὑπακοή στόν πνευματικό πατέρα	3
3. Νεομάρτυς Ἄννα: Ἄπό τό Κουρδιστάν στόν κόλπο τοῦ Ἀβραάμ	6
4. Ἱερομόναχος Μάξιμου Καριώτη, Ὁ Ἅγιος Πορφύριος ὅπως τόν εἶδα (α΄)	8
5. Ἡ διάκριση τοῦ Ἁγίου Ἰακώβου τοῦ ἐν Εὐβοίᾳ	12
6. Γεώργιου Κάκκουρα, Ἁγάπιος ὁ Κύπριος, ὁ «Κολλυβάς»	15
7. Σάββα Ἀλεξάνδρου, Τό κακόν. Μιά ὀρθόδοξη πατερική προσέγγιση	18
8. Ἀνδρέα Σ. Χελιώτη, Ἡ Ὁρθοδοξία στή Μογγολία	20
9. Ἀθανάσιου Παπαγεωργίου, Ἐκκλησία τῆς Παναγίας τῆς Ὁδηγήτριας Λευκωσίας	25
10. Ἀνδρέα Χειμώνα, Ἐκκλησίες τῆς Γύψου	28
<i>Β΄ ΑΓΙΟΡΕΙΤΕΣ ΑΓΙΟΙ (ΑΦΙΕΡΩΜΑ)</i>	
11. Συμεών Πηγαδουλιώτη, Προλογικό σημεῖωμα	32
12. Χριστάκη Εὐσταθίου, Ἅγιος Ἀθανάσιος Ἀθωνίτης	34

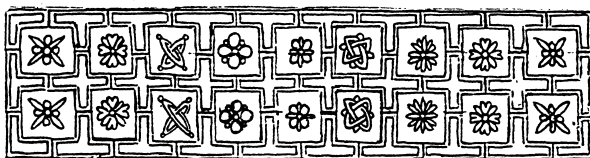
(Ἡ συνέχεια τῶν περιεχομένων στή 2η σελίδα τοῦ ὀπισθοφύλλου)

13. Μοναχοῦ Νεόφυτου Γρηγοριάτη, Βίος καί Ἐγκώμιο τοῦ Ὁσίου Γρηγορίου Ἡσυχαστοῦ, κτίτορος τῆς ὁμώνυμου μονῆς ἐν Ἁγίῳ Ὁρει Ἄθω	37
14. Δημήτριου Χ. Καππαῆ, Ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς	40
15. Πρωτοπρεσβύτερου Ἰωάννη Κ. Ἰωάννου, Ἅγιος Δανιήλ Κατουνακιώτης	43
16. Παναγιώτη Τοκκαρῆ, Ὁσίου Γέροντας Ἐφραίμ Κατουνακιώτης	47
17. Πρωτοπρεσβύτερου Γεώργιου Βασ. Σχοινᾶ, Οἱ Ὁσιομάρτυρες τῆς Μονῆς Ζωγράφου	51
18. Κωνσταντίνου Κυριακίδη, Ὁ Ἅγιος Ἱερώνυμος Σιμωνοπεριτῆς	54
19. Χαράλαμπε Μ. Μπούσσια, Ὁ Ἅγιος μελωδός Ἰωάννης Κουκουζέλης	59
20. Ἀνδρέα Κυριακοῦ, Ὁσίου Ἰωσήφ ὁ Ἡσυχαστής	63
21. Φώτιου Σχοινᾶ, Ὁ Ἅγιος Κοσμᾶς ὁ Αἰτωλός	65
22. Δημήτριου Π. Ρίζου, Ὁ Ἅγιος Μάξιμος ὁ Γραικός	69
23. Χριστόδουλου Βασιλειάδη, Ὁ Ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης	73
24. Βασίλειου Χαράλαμπος, Ἅγιος Παῖσιος Ἀγιορείτης	77
25. Διάκονου Ἀνδρέα Ματέι, Ὁ Ἅγιος Παῖσιος Βελιτσκόβσκυ	80
26. Πρωτοπρεσβύτερου Μιχαήλ Εὐθυμίου, Ἅγιος Πορφύριος Καυσοκαλυβίτης	86
27. Ἀρχιμανδρίτη Νεκτάριου Πάρη, Ἅγιος Σάββας Βατοπεδινός	90
28. Ἀρχιμανδρίτη Ἰωήλ Νικολάου, Ὁ Ἅγιος Σάββας ἀρχιεπίσκοπος Σερβίας	94
29. Πρωτοπρεσβύτερου Σπυρίδωνος Παπαδόπουλου, Ἅγιος Σιλουανός ὁ Ἀθωνίτης	97
30. Ἀρχιμανδρίτη Ἀθανάσιου Σιμωνοπεριτῆ, Ὁ Ὁσίου Σίμων ὁ Μυροβλήτης	101
31. Ρόουζμαρ Ἐντμοντς, Ὁ Ἅγιος Σωφρόνιος τοῦ Ἑσσεξ	102
32. Βιβλιοπαραστάσεις - Βιβλία πού λάβαμε	109

Εἰκόνα ἐξωφύλλου: Ἡ Θεοτόκος Ἐλεοῦσα, ἀπό τὴν ἐκκλησία τῆς Παναγίας Χρυσαιλιωτίσσης, Λευκωσίας. Ἔργο τοῦ 13ου αἰῶνα.

Φωτογραφία ὀπισθοφύλλου: Φωτογραφία τῆς ἐκκλησίας τῆς Παναγίας ἀπό τό κατεχόμενο χωριό Ἄσσια, ἐπαρχία Ἀμμοχώστου. Κτίσμα τοῦ 15ου αἰῶνος.

(†) Μητροπολίτη Νικοπόλεως Μελέτιου

ΓΙΑΤΙ Ο ΧΡΙΣΤΟΣ ΓΕΝΝΗΘΗΚΕ ΣΤΟ ΣΤΑΥΛΟ;

Θεός ἔχει πολλά μεγαλεῖα.

Εἶναι παντοδύναμος. Εἶναι πάνσοφος. Εἶναι δίκαιος. Εἶναι λαμπρότατος. Εἶναι φῶς. Εἶναι ἀλήθεια. Εἶναι κυρίαρχος τῶν πάντων.

Μέ ἓνα Του βλέμμα κάνει τή γῆ καί τρέμει. Σέ ἓνα ψαλμό διαβάζομε: «*Ὁ ἐπιβλέπων ἐπί τήν γῆν καί ποιῶν αὐτήν τρέμειν. Ὁ ἀπτόμενος τῶν ὀρέων καί καπνίζονται*». Ἐνα βλέμμα Του μόνο, μπορεῖ νά καταστρέψῃ ὀλόκληρο τόν ὑλικό κόσμο, ὅλη τή χάρη καί τό μεγαλεῖο τοῦ κόσμου τούτου.

Εἶναι τόσο λαμπρός, πού τά χερουβεῖμ καί τά σεραφεῖμ, δηλαδή οἱ μεγαλύτεροι ἄγγελοι, δέν ἀντέχουν νά τόν κυττάζουν καί σκεπάζουν τά μάτια τους.

Ἡ πανσοφία Του εἶναι τόση, ὥστε καί μόνο ἓνα ἐλάχιστο δημιούργημα Του, ἓνα ἄνθος, ἢ ἓνα μάτι, ἢ –ἔστω– ἓνα ἐλάχιστο κύτταρο, εἶναι ἀδύνατο νά τό ἐννοήσουν σέ ὅλο του τό μεγαλεῖο οἱ σοφοί τοῦ κόσμου τούτου.

Καί πού νά πάρωμε ὑπ' ὄψι μας τά ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ!

Καί νά τό πρόβλημα!

Ἄν ὁ Χριστός ἐρχόταν στή γῆ μέ ὀλοφάνερα ὅλα τά μεγαλεῖα Του, – παντοδυναμία, δόξα, σοφία κλπ. – ποιός θά τολμοῦσε νά Τόν πλησιάσῃ; Ποιός νά Τόν ἀτενίσῃ στά μάτια; Ποιός θά μπορούσε νά κυτάξῃ τή μορφή Του.

Μέ τό νά γεννηθῇ φτωχός καί ταπεινός ὁ Χριστός, ἔκρυσε τά μεγαλεῖα Του.

Γιατί;

Ἀπλούστατα. Γιά νά μπορέσωμε καί νά Τόν ἰδοῦμε καί νά Τόν πλησιάσωμε.

Κρύβει λοιπόν τήν παντοδυναμία Του καί μᾶς δείχνει τήν ἀγάπη Του.

Κρύβει τή δικαιοσύνη Του καί μᾶς δείχνει τήν τρυφερότητα, ἀθωότητα καί γλυκύτητα τοῦ βλέμματός, πού ἔχει ἓνα βρέφος. Ἐπάρχει πῶς

ἄγριο βλέμμα ἀπό τό βλέμμα τοῦ δικαστῆ; Ἐπίσταται ἄνθρωπος πύο γλυκό καί ἔλκυστικό ἀπό τοῦ βρέφους;

Κρύβει τή δόξα Του μέσ' στή βρωμιά τοῦ σταύλου.

Διστάζει κανεῖς νά μπῆ σέ σταῦλο; Ἐπίσταται μέρος πύο ἄσπμο, φτωχό καί ταπεινό ἀπό τό σταῦλο;

Ἐπίσταται καλλίτερη ἐκδήλωσι ἀγάπης ἀπό τήν ταπεινώσι καί συγκατάβασι;

Τό μόνο πού θά μπορούσε νά εἰπῆ κανεῖς εἶναι: Κάνει νά ταπεινώνεται τόσο ὁ Θεός;

Σ' αὐτό μιά ἀπάντησι ὑπάρχει: Ὁχι. Δέν κάνει. Ὁμως ἐταπεινώθη γιά μᾶς· γιατί ἦταν ὠφέλιμο σέ μᾶς· γιά τή σωτηρία μας.

Ἐπίσταται γιά τό Θεό. Σωτήριο γιά μᾶς.

Ἐπίσταται ὁ Χριστός ἔκρυψε τή δόξα Του καί τά μεγαλεῖα Του, γιά νά μᾶς δείξῃ τήν ἀγάπῃ Του.

Μάθε καί σύ νά κρύβῃς τά μεγαλεῖα σου καί νά δείχνῃς τήν ἀγάπῃ σου.

Ἐπίσταται γιά σένα χειρότερο πρᾶγμα, ἀπό τό νά σοῦ δείχνῃ κάποιος τά μεγαλεῖα Του καί νά σοῦ κρύβῃ τήν ἀγάπῃ Του;

Μάθε λοιπόν καί σύ νά μή δείχνῃς τά μεγαλεῖα καί τά προτερήματά σου, ἀλλά τήν ἀγάπῃ σου καί τήν ταπεινώσί σου.

Δείχνοντας τά προτερήματά σου, καί πλεονεκτήματά σου καί τά μεγαλεῖα σου, σκοτώνεις τήν ἀγάπῃ σέ ἐκεῖνον μέ τόν ὅποιο συζητεῖς, γιατί ἔτσι τόν ταπεινώνεις καί τόν στραπατσάρεις.

Ἐπίσταται δοξάσωμε τόν Κύριο τοῦ οὐρανοῦ καί τῆς γῆς, πού γιά μᾶς κατεδέχθη νά γίνῃ ἓνα μωρό, γιά νά μᾶς διδάξῃ τήν ἀπλότητα, τήν ταπεινώσι, τήν ἀγάπῃ.

Ἐπίσταται μάθωμε τά διδάγματα, πού μᾶς ἔκαμε μέ τή γέννησί Του στό σταῦλο.

Αὐτός εἶναι ὁ δρόμος, πού ὀδηγεῖ στήν ἀνθρωπιά· καί μέ τήν ἀνθρωπιά, στή βασιλεία τοῦ Θεοῦ.

Μητροπολίτης Νικοπόλεως ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Ἀπό τόν «Εὐεργετινό»

ΥΠΑΚΟΗ ΣΤΟΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΠΑΤΕΡΑ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ

ία μέρα ὁ Ἡγούμενος ὁ ὁποῖος διαδέχθηκε τόν Ἅγιο Ὀνωράτο στήν ἡγουμενία τῆς Μονῆς, καταλήφθηκε μέ πολύ μεγάλο θυμό ἐναντίον τοῦ θεοφιλοῦς Λιβερτίνου, ὥστε νά φτάσει στό σημεῖο νά τόν κτυπήσει μέ τά χέρια του. Καί μή βρίσκοντας κάποιο ραβδί γιά νά τόν κτυπήσει μέ αὐτό ἔπιασε τό σκαμνί καί μέ αὐτό τόν κτύπησε μέ πολλή δύναμη στό κεφάλι καί στό πρόσωπο, μέ ἀποτελεσμα νά μελανιάσει καί νά φουσκάσει ὀλόκληρο τό πρόσωπό του. Ἄφου, λοιπόν, ὁ Λιβερτίνος κτυπήθηκε μέ μανία, ἀποχώρησε στό κελί του καί ἤσυχάζε. Ἐν τῷ μεταξύ τήν ἐπόμενη μέρα ὑπῆρχε κάποια προγραμματισμένη ἐργασία πού ἔπρεπε νά γίνει γιά τό Μοναστήρι. Τήν ἐπόμενη μέρα, λοιπόν, ἀφου ὀλοκληρώθηκαν οἱ πρωινές ἀκολουθίες, ὁ Λιβερτίνος μετέβη στό κελί τοῦ Ἡγουμένου καί μέ πολλή ταπεινοφροσύνη ζήτησε τήν εὐχή του.

Γνωρίζοντας, λοιπόν, ὁ Ἡγούμενος, ὅτι ὁ Λιβερτίνος τύχανε σεβασμοῦ καί ἦταν ἀγαπτός ἀπό ὄλους λόγω τῆς ὑπερβολικῆς του ἀρετῆς, νόμισε πώς ἐξαιτίας τῆς προσβολῆς πού τοῦ εἶχε προκαλέσει, ἐπιθυμοῦσε νά φύγει ἀπό τό Μοναστήρι. Ἔτσι λοιπόν τόν ρώτησε πού ἐπιθυμεῖ νά πάει. Ὁ Λιβερτίνος τότε τοῦ ἀπάντησε καί τοῦ εἶπε:

— Πάτερ, ὑπάρχει μία προγραμματισμένη ἐργασία γιά τό Μοναστήρι, τήν ὁποία δέν μπορῶ νά ἀφήσω, διότι χτές ὄρισες ὅπως βρεθῶ ἐκεῖ σήμερα.

Τότε ἐκεῖνος ἀφου κατάλαβε τήν δική του σκληρότητα καί τήν ταπεινοφροσύνη καί πραότητα τοῦ Λιβερτίνου, ἀναστέναξε ἀπό τά βάρη τῆς καρδιάς του καί ἀφου σηκώθηκε ἀπό τό κρεβάτι του, ἔπιασε τά πόδια τοῦ Λιβερτίνου καί ὁμολόγησε ὅτι ἡμάρτησε, διότι ἐτόλμησε νά προκαλέσει σέ αὐτόν τόν ἐνάρετο ἄντρα τέτοια σκληρότητα βασανιστήρια. Ἀντίθετα δέ καί ὁ Λιβερτίνος ἀφου ἔπιασε στή γῆ, μπροστά ἀπό τά πόδια τοῦ Ἡγουμένου, ἔριχνε τό φταίξιμο στόν ἑαυτό του καί ἔλεγε ὅτι τό φταίξιμο δέν ὀφείλεται σέ αὐτόν (τόν Ἡγούμενο), ἀλλά στόν ἑαυτό του καί ἰσχυριζόταν ὅτι ἔπαθε τιμωρίες ἄξιες τῶν ἁμαρτιῶν του. Ὁ Ἡγούμενος λοιπόν, ἔνεκα τούτου τοῦ περιστατικοῦ, ἀπέκτησε πραότητα καί ἡ ταπείνωση τοῦ μαθητῆ ἔγινε πρὸς τόν δάσκαλο ὀδηγός πρὸς

τήν ἀρετή.

Ἐφοῦ, λοιπόν, ἔλαβε τήν ἄδεια, μετέβη πρὸς τήν προγραμματισμένη ἐργασία καί πολλοί εὐγενεῖς καί ἀξιοσέβαστοι ἄντρες, οἱ ὁποῖοι τόν γνώριζαν, τόν εἶδαν σέ αὐτή τήν ἄσχημη κατάσταση μέ μελανιασμένο καί φουσκωμένο τό πρόσωπο, τόν ρωτοῦσαν πῶς τοῦ συνέβη αὐτό τό πράγμα. Αὐτός τότε τοὺς ἀπαντοῦσε πῶς χτές τό βράδυ, ἔξαιτίας τῶν πολλῶν ἁμαρτιῶν πού ἔκανε, ἔπесе πάνω στό σκαμνί καί ἔπαθε αὐτό τό πράγμα. Καί μέ αὐτόν τόν τρόπο ὁ δίκαιος αὐτὸς μοναχός, οὔτε τόν θυμό τοῦ Ἑγουμένου του κοινοποίησε, οὔτε στήν ἁμαρτία τοῦ ψεύδους ὑπέπεσε.

Αὐτή, λοιπόν, ἡ δύναμη τῆς ὑπομονῆς, πιστεύω πῶς εἶναι πάρα πολύ πιά μεγάλη ἀπό τά θαύματα καί τά σημεῖα πού ἔκανε αὐτὸς ὁ μεγάλος ἄντρας.

ΑΠΟ ΤΟ ΒΙΟ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΧΩΜΙΟΥ

Ὁ Μέγας Παχώμιος, ὅταν ἀκόμα ἦταν νέος καί ὑποτακτικός στόν Ἅγιο Παλάμωνα, ὑπάκουε σέ ὅλα στό δάσκαλο μέ προθυμία καί χωρίς ἐξαίρεση καί τόν ἀκολουθοῦσε μέ ταπεινή καρδιά σέ ὅλες ἐκεῖνες τίς ἀξιοθαύμαστες σκληραγωγίες πού ξεπερνοῦσαν τήν ἀνθρώπινη φύση. Ἐκτός, λοιπόν, τῶν ἄλλων σκληραγωγιῶν, πολλές φορές στελνόταν νά μαζέψει ξύλα ἀπό τό βουνό καί καθὼς ἦταν ξυπόλητος, πληγωνόταν στά πόδια ἀπό τά πολλά ἀγκάθια πού τόν τρυποῦσαν καί ὑπέμενε μέ χαρά, ἐνθυμούμενος τά καρφία μέ τά ὁποῖα κάρφωσαν τά χέρια καί τά πόδια τοῦ Σωτήρα μας πάνω στό Σταυρό.

ΑΠΟ ΤΟ ΓΕΡΟΝΤΙΚΟ

1) Εἶπε κάποτε ὁ Ἄββᾶς Ἀρσένιος στόν Ἄββᾶ Ἀλέξανδρο:

— Ὅταν τελειώσεις μέ τό σχίσσιμο τῶν θαλλίων (βλαστῶν τῶν φοινίκων, ἀπό τοὺς ὁποίους ἔφτιαχναν καλάθια, ψάθες κ.λ.π.) ἔλα νά γευματίσεις μαζί μου. Ἐάν ὅμως ἔλθουν σέ σένα φιλοξενούμενοι, τότε φάγε μαζί τους.

Ὁ Ἄββᾶς Ἀλέξανδρος, λοιπόν, ἐργαζόταν μέ ἡρεμία καί ἐπιμέλεια καί ὅταν ἔφτασε ἡ ὥρα τοῦ φαγητοῦ εἶχε ἀκόμα πολλούς φοινικοβλαστούς. Βλέποντας, λοιπόν, ὁ Ἄββᾶς Ἀρσένιος ὅτι καθυστεροῦσε, ἔφαγε, σκεπτόμενος ὅτι ὅπωςδήποτε θά εἶχε ἐπισκέπτες. Ὅταν νύχτωσε ἦρθε ὁ Ἄββᾶς Ἀλέξανδρος καί ἀφοῦ τόν εἶδε ὁ Γέροντας τόν ρώτησε:

- Εἶχες ξένους;
- Ὁχι, ἀποκρίθηκε ἐκεῖνος.

– Γιατί τότε δέν ἦρθες στήν ὥρα τοῦ φαγητοῦ; ρώτησε ξανά ὁ Γέροντας.

Ἐπάντησε τότε ὁ Ἀββᾶς Ἀλέξανδρος:

– Διότι μου εἶπες νά ἔρθω ὅταν τελειώσω μέ τό σχίσσιμο τῶν θαλλίων. Καί τηρώντας τήν ἐντολή σου δέν ἦρθα, ἐπειδή μόλις τώρα τελείωσα.

Ἐφοῦ ἄκουσε αὐτά ὁ Γέροντας, θαύμασε τήν ἀκρίβειά του καί τοῦ εἶπε:

– Νά τρῶς πιά συχνά γιά νά μπορεῖς νά κάνεις καί τόν κανόνα σου καί νά πίνεις καί νερό, διαφορετικά τό σῶμα σου γρήγορα θά ἀσθενήσει.

2) Ἐπισκέφτηκε κάποτε ὁ Ἀββᾶς Ἀβραάμ τόν Ἀββᾶ Ἄρην καί ἐνῶ κάθονταν, ἦλθε κάποιος ἀδελφός πρὸς τό Γέροντα καί τοῦ λέει:

– Πές μου, τί νά κάνω γιά νά σωθῶ;

Ἐπί τῷ Γέροντας τοῦ ἀπάντησε:

– Πήγαινε καί γιά τό ὑπόλοιπο τούτου τοῦ χρόνου, κάθε βράδυ νά τρῶς ψωμί καί ἀλάτι. Καί μέ τό πέρα τοῦ ἔτους ἔλα ξανά καί θά σοῦ πῶ.

Καί ἀφοῦ ἔφυγε ὁ ἀδελφός ἔκανε σύμφωνα μέ τήν ἐντολή τοῦ Γέροντα. Μετά τό τέλος τοῦ χρόνου, ἦλθε ξανά ὁ ἀδελφός στό Γέροντα καί ἔτυχε πάλι νά βρῆται ἐκεῖ καί ὁ Ἀββᾶς Ἀβραάμ. Καί εἶπε πάλι ὁ Γέροντας στόν ἀδελφό:

– Πήγαινε καί νήστεψε καί αὐτόν τό χρόνο τρώγοντας ἀνά δύο ἡμέρας.

Ἐπί τῷ ἀδελφῷ λέει ὁ Ἀββᾶς Ἀβραάμ στόν Ἀββᾶ Ἄρην:

– Γιατί ὅταν συνομιλεῖς μέ ὄλους τούς ἀδελφούς τούς θέτεις ἐλαφρῶ ζυγό, ἐνῶ σέ αὐτό τόν ἀδελφό φόρτωσες βαριά φορτία;

Ἀποκρίθηκε τότε ὁ Γέροντας:

– Στούς ἀδελφούς, σύμφωνα μέ αὐτά πού ζητοῦν, ἀναλόγως τούς λέγω. Αὐτός ὅμως εἶναι ἐργατικός καί ἔρχεται νά ὑπακούσει στό Θεό καί ὅ,τι καί ἄν τοῦ πῶ, τό κάνει μέ προθυμία. Γι' αὐτό, λοιπόν, καί ἐγώ τοῦ λέω τόν λόγο τοῦ Θεοῦ.

Ἀπόδοση στή Δημοτική: ΣΤΕΛΙΟΣ ΣΟΛΕΑΣ

Θεολόγος

ΝΕΟΜΑΡΤΥΣ ANNA: ΑΠΟ ΤΟ ΚΟΥΡΔΙΣΤΑΝ ΣΤΟΝ ΚΟΛΠΟΝ ΤΟΥ ΑΒΡΑΑΜ

Ἡ Ἄννα Βερντεντόνβσκαγια Καλογιάν εἶναι μία νεομάρτυς τοῦ χοροῦ τῶν νέων μαρτύρων τῆς Ρωσικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν πού ὑπέφεραν γιά τό Χριστό στή νεότερη, μετασοβιετική, ἐποχή. Ἡ Ἄννα Καλογιάν γεννήθηκε στίς 18 Δεκεμβρίου 1987 μέσα σέ μία οικογένεια Κούρδων Γεζιντί. Οἱ Γεζιντί εἶναι μία κουρδική ἐθνοθρησκευτική ομάδα πού μιλά τήν κουρδική διάλεκτο Κουρμαντζί καί σάν ἐπίσημη θρησκεία ἔχουν τό Ζωροαστρισμό. Ζοῦσε στό χωριό Μπαζκόβσκαγια Σόλοχωφ στήν περιοχή τοῦ Ροσιώφ, μέ τήν οἰκογένειά της καί τά ἀδέλφια της.

Τό φθινόπωρο τοῦ 2012, τό κορίτσι γνώρισε τήν Ὁρθόδοξη Πίστη, πίστεψε στό Χριστό καί ἀσπάστηκε τήν Ὁρθοδοξία. Τό μυστήριο τοῦ Βαπτίσματος ἔλαβε χώρα στό ναό Σρετένιε (τῆς Συνάντησης) τοῦ χωριοῦ Μπαζκόβσκαγια καί τελέσθηκε ἀπ' τόν ἱερέα τῆς ἐκκλησίας, Πρωτοπρεσβύτερο Βαλέρι Χαριτόνωφ. Ἡ Ἄννα γίνεται ἀμέσως ἐνεργή ἐνορίτισσα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Παρά τίς ἀπειλές τῶν συγγενῶν της καί τῆς κοινότητος τῶν Γεζιντί, περνάει ὅλο τόν ἐλεύθερο χρόνο της στήν ἐκκλησία, προσπαθώντας νά βοηθήσει, ἀναλαμβάνοντας ὅποιαδήποτε ἐργασία στό ναό. Οἱ γονεῖς της, ἡ οἰκογένειά της καί ἡ κοινότητα τῶν Γεζιντί προσπαθοῦν νά μεταπείσουν τήν Ἄννα νά ἀποκηρύξει τό Χριστό καί νά ἐπιστρέψῃ στό Ζωροαστρισμό, ἀλλά ὅλες οἱ προσπάθειες, οἱ ὁποῖες συνοδεύονταν ἀπό βασανιστήρια μέ ἠλεκτρικό ρεύμα, ξυλοδαρμούς καί μυριάδες ἀπειλῶν εἶναι ἀνεπιτυχεῖς.

Πλησιάζει ἡ Γέννηση τοῦ Χριστοῦ καί ἡ Ἄννα συμμετέχει ὅσο πῶσυχνά στά Μυστήρια τῆς Ἐξομολογήσεως καί τῆς Θείας Κοινωνίας προετοιμάζοντας ἔτσι τόν ἑαυτό της γιά τίς ἅγιες ἡμέρες τῶν Χριστουγέννων. Ὡστόσο, δέν ἦταν προορισμένη ἡ Ἄγία νά γιορτάσῃ τά Χριστούγεννα αὐτά.

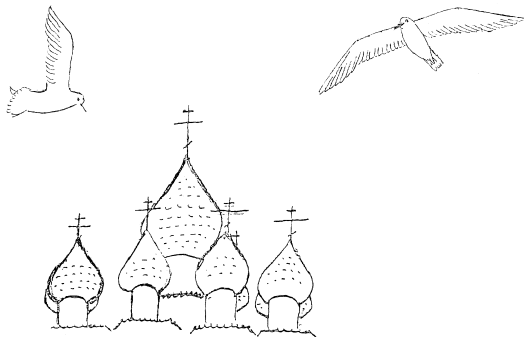
Τή νύχτα τῆς 22ας Δεκεμβρίου 2012 / 4ης Ἰανουαρίου 2013 τό κορίτσι βασανίστηκε μέχρι θανάτου ἀπ' τοὺς γονεῖς της καί τά ἀδέλφια της. Στήν ἀρχή τῆς ἔσπασαν καί τά δύο πόδια, οὕτως ὥστε νά μὴ μπορῇ νά

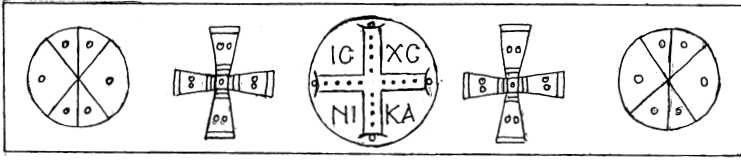
ξεφύγη. Τότε ο πατέρας της άρχισε να τή χτυπά με ένα όπλο σε όλο το σώμα της και η μητέρα της με ένα κούτσουρο στο κεφάλι. Κάθε χτύπημα συνοδευόταν και από μία απαίτηση της οικογένειάς της να αποκηρύξη το Χριστό, όμως η μάρτυς του Χριστού απαντούσε με ένα βροντερό *ΟΧΙ*.

Επιπλέον οι αδελφοί της Άννας είχαν επίσης προηγουμένως αποπειραθῆ να σκοτώσουν την αδελφή τους, πνίγοντάς την στον ποταμό Ντόν, αλλά η Μάρτυς κατάφερε να δραπετεύσει. Έτσι, στο οικογενειακό συμβούλιο αποφασίστηκε να σκοτώσουν την Άννα... (ἀρχιεπίσκοπος Βασίλειος Χαντύκιν).

Έτσι, την ημέρα κατά την οποία η Αγία μας Εκκλησία γιορτάζει τη μνήμη της Αγίας Μάρτυρος Αναστασίας της Φαρμακολυτρίας, πού μαρτύρησε για το Χριστό απ' τα χέρια των δικών της γονέων, μαρτύρησε και η Άννα Καλογιάν απ' τα χέρια της δικῆς της οικογένειας. Ο πατέρας της Μάρτυρος ανέλαβε όλη την ευθύνη για τη δολοφονία της κόρης του και καταδικάστηκε σε έφτα χρόνια φυλακή. Η Μάρτυρας θάφτηκε στο νεκροταφείο των Γεζιντί κοντά στο χωριό Βεσχνετοκίνσκυ, μακριά όμως απ' τους τάφους των Γεζιντί. Ο τάφος της μάρτυρος Άννας αποτελεί προσκυνηματικό τόπο για τους Όρθοδόξους Χριστιανούς.

Ο ἀρχιεπίσκοπος Βασίλειος Χαντύκιν, αναφέρει ότι η Αγία μάρτυς Άννα Καλογιάν τιμάται ήδη στην περιοχή του ποταμού Ντόν ως μάρτυς και, ως πρόεδρος της επιτροπῆς για την άγιοκατάταξη των τοπικῶν Αγίων, ο Αρχιεπίσκοπος συλλέγει υλικό για την μάρτυρα Άννα Καλογιάν, προκειμένου η Εκκλησία να προχωρήσει στην επίσημη άγιοκατάταξη της νέας αὐτῆς μάρτυρος του Χριστού της Ρωσικῆς Όρθοδόξου Εκκλησίας.

Ἱερομόναχου Μάξιμου Καρυώτη

Ο ΑΓΙΟΣ ΠΟΡΦΥΡΙΟΣ ΟΠΩΣ ΤΟΝ ΕΙΔΑ (α')

ό 1980, ήσκούμην στίν Ἱερά Μονή Παντοκράτορος, ἐδῶ στό Ἅγιον Ὀρος. Τότε ήσκειπο επίσης ἐκεῖ, ἕνας ἀδελφός μοναχός ὁ ὁποῖος εἶχε ἀκούσει γιά τόν ἁγιασμένο γέροντα π. Πορφύριο καί ήθελε πολύ νά τόν γνωρίσει καί νά πάρει τήν πολύτιμη εὐχή του. Ὁ ἀδελφός αὐτός ἔμαθε ὅτι ὁ Γέροντας ζούσε κάπου πολύ ἔξω ἀπό τήν Ἀθήνα, ἀλλά ἐπειδή δέν εἶχε πάει ποτέ του ἐκεῖ, μέ παρεκάλεσε ἄν μπορούσα νά τόν ὀδηγήσω ἐγώ. Πρόθυμα ἀνέλαβα νά τόν ἐξυπηρετήσω καί ρωτώντας καταφέραμε νά ἐντοπίσουμε τόν πατέρα Πορφύριον. Ἐν τῷ μεταξύ, πληροφορηθήκα καί ἐγώ κάποια θαυμαστά στοιχεῖα γιά τόν Γέροντα κι ἔτσι τόν πλησίασα μέ ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον, μέ τόν δέοντα σεβασμό καί μέ τήν βαθιά ἐπιθυμία νά μέ ὠφελήσει πνευματικά.

Τότε δέν εἶχε κτισθεῖ ἀκόμη τό ήσυχαστήριο πού ὑπάρχει σήμερα κοντά στόν Ὠρωπό, λίγο πρίν τήν Μονή Παρακλήτου. Ὁ Γέροντας ἔμενε σ' ἕνα... τροχόσπιτο προσωρινά. Περίμεναν νά τόν πλησιάσουν 4-5 ἐπισκέπτες ἀλλά – χωρίς νά ἔχουμε ἰδωθεῖ προηγουμένως – μᾶς ἐκάλεσε μέσῳ τῆς Γερόντισσας ἀδελφῆς του: «Νά περάσουν οἱ δύο Ἁγιορεῖτες», εἶπε...

Ἦταν ἀσκεπής. Μοῦ ἔκανε ἐντύπωση τό ροδοκόκκινο χρῶμα τοῦ προσώπου του, τά λαμπερά κι εὐλαβικά μάτια του, ἡ ἤρεμη καί γαλήνια ὀμιλία του. Μᾶς καλωσόρισε. Βάλαμε μετάνοια καί μᾶς εἶπε νά καθήσουμε. Ἐμεῖς κοιτάγαμε μόνο καί ἀκούγαμε, προσπαθώντας –σάν τό στεγνό σφουγγάρι– νά ρουφήξουμε τήν κάθε λέξη του καί τήν ὄλη πρὸς ἐμᾶς συμπεριφορά του! Εἶχε, θυμᾶμαι, ἕνα κλουβί στό κελάκι του μ' ἕναν τρισχαριτωμένο παπαγάλο!..

Δέν ἄρχισε τίς ἐρωτήσεις, δέν μᾶς μάλωσε –καθώς φοβόμασταν– ἀλλά μᾶς μιλοῦσε σάν νά μᾶς ἐγνώριζε ἀπό καιρό. Θυμᾶμαι ὅτι μᾶς εἶπε τά ἑξῆς:

Γνώρισα ἕνα νέο, τό Νίκο, πού ἀγαποῦσε μία κοπέλα, τήν Ἑλλη. Ὅλη τήν ὥραν ὁ Νίκος σκεπτόταν τήν Ἑλλη, ὥσπου μοῦ τό εἶπε κι ἐγώ τοῦ ἀπάντισα: Παιδί μου, εἶναι πολύ νωρίς ἀκόμη. Τώρα νά μελετᾶς τά

μαθήματά σου μ' ἐπιμέλεια, γιά νά προκόψεις καί νά προσφέρεις στήν κοινωνία μας. Ὅταν μέ τό καλό τακτοποιηθεῖς ἐπαγγελματικά, τότε θά εἶναι καί ἡ ὥρα γιά νά σκεφθεῖς τήν Ἑλλη καί ν' ἀποφασίσεις γιά τήν ζωή σου. Καιρός τῶ παντί πράγματι!

«Νά 'ναι εὐλογημένο» μοῦ εἶπε ὁ Νίκος, ἀλλά μετά ἀπό λίγο ξανά ἴρθε καί μοῦ εἶπε: «Ὅ,τι καί νά κάνω, ἀκόμη κι ὅταν διαβάζω, ὅλο μπροστά μου εἶναι ἡ Ἑλλη, Γέροντα. Κάθεται συνεχῶς ἐδῶ, στό κούτελό μου»!..

Ἔτσι, πατέρες μου —μᾶς εἶπε τότε ὁ Γέροντας— πρέπει νά ἔχουμε μπροστά στά μάτια μας τόν Χριστό. Τόσο πολύ νά Τόν ἀγαπᾶμε καί νά Τόν μελετᾶμε, ὥστε νά μή φεύγει ποτέ ὁ νοῦς μας ἀπό Ἐκεῖνον.

Ἔρχονται πολλοί ἐδῶ, ἀκόμη καί μέ λεωφορεῖα, γιά νά τούς λύσω τά προβλήματά τους. Τί νά τούς κάνω ὅμως; Τί μπορῶ νά προσφέρω ἐγώ; Σηκῶνομαι καί φεύγω! Ἔτσι εἶναι ὁ κόσμος· ἄλλον τόν ἔχει γιά καλό καί ἄλλον τόν παίρνει γιά κακό. Ἐμένα μ' ἔχουνε γιά καλό. Δέν ξέρω τί καλό μοῦ βρίσκουνε κι ἔρχονται ἐδῶ!..

Θαύμασα τήν ταπεινότητά του.

— Δέν μοῦ λέτε, συνέχισε, σεῖς γιατί ἦρθατε ἐδῶ στήν Ἀθήνα;

Ἐγώ μιλιᾷ δέν ἔβγαλα. Τώρα ἦρθε ἡ ὥρα μας νά μᾶς μαλώσει, σκέφθηκα. Ὁ ἀδελφός ὅμως ἔσπευσε νά πει:

— Ἦρθα, Γέροντα, γιά νά πάω στόν γιατρό.

— Τί ἔχεις;

— Ἐχω φαγούρα.

— Γιά δῶσε μου τό κέρι σου.

Ἐπιασε τό σφυγμό του καί εἶπε:

— Δέν ἔχεις τίποτα! Νά τρῶς ἀπ' ὅλα τά φαγητά, νά μή στενοχωριέσαι καί νά πάρεις τήν εὐλογία τοῦ γέροντά σου γιά νά μείνεις ἐκεῖ πού εἶσαι τώρα. Νά τόν θερμοπαρακαλέσεις νά σοῦ δώσει εὐλογία.

Μ' ἐντυπωσίασε ἡ βεβαιότητά του γιά τήν διάγνωση. Ἀπάντησε μέ σταθερότητα, πού δέν ἐπιδεχόταν καμιάν ἀμφισβήτηση. Εἶπε τί εἶχε ὁ ἀδελφός, συνέστησε καί τήν κατάλληλη θεραπευτική ἀγωγή!..

— Ἦρθαμε καί γιά νά δοῦμε ἐσᾶς, Γέροντα· συνέχισε ὁ ἀδελφός.

— Ἀφήσατε τό Ἅγιον Ὅρος καί ἦρθατε νά δεῖτε ἐμένα; Ἄ! Τήν ..πάθατε! Τήν πάθατε, εὐλογημένοι! Ἐγώ ὅλη τήν ὥρα ἔχω τόν νοῦ μου στό Ἅγιον Ὅρος, στήν Σκῆτη μου τᾶ Κausοκαλύβια καί σεῖς ἦρθατε νά δεῖτε ἐμένα; Τήν πάθατε, καημένοι!

Μᾶς ἤλεγξε ὁ Γέροντας μ' ἕναν γλυκό, χαριτωμένο κι εὐγενικό τρόπο, πού προκάλεσε τήν ἐκπληξή μας. Μείναμε ἄναυδοι. Φιλήσαμε τό

χέρι του και φύγαμε έντυπωσιασμένοι.

Ἐμένα δέν μοῦ ἔκανε καμμία εἰδική παρατήρηση ἢ σύσταση. Προφανῶς θά θεώρησε ὅτι εἶμαι... ἀνεπίδεκτος μαθήσεως πνευματικῆς, γι' αὐτό και δέν μοῦ εἶπε κάτι σχετικόν. Ὅμως ὅλα ὅσα μᾶς εἶπε —εἶτε γενικά, εἶτε πρὸς τόν ἀδελφό— ἦσαν και γιά μένα πολύ διδακτικά και μέ ὠφέλησαν πολύ.

Μέ τόν τρόπο αὐτό, μέ τό ὅτι ἐξυπρέτησα τόν ἐν Χριστῷ ἀδελφό συμμαναστή μου, οἰκονόμησε ὁ Θεός και γνώρισα κι ἐγώ ἕναν ἀκόμη ἅγιο γέροντα. Ὅλο αὐτόν σκεπτόμουνα και τό πότε θά ξαναπάω νά τόν συναντήσω, νά τοῦ μιλήσω γιά τόν ἑαυτό μου και νά τοῦ ζητήσω τήν συμβουλή του, μιά και ὁ γέροντάς μου βρισκότανε στήν πατρίδα του τήν Κύπρο ἐπί δύο χρόνια τότε...

Πίστευα ὅτι θά πάρω μεγάλη εὐλογία πού θά τοῦ ἔβαζα μετάνοια γιά νά ξαναφιλήσω τό χέρι του, πού θά καθόμουνα λίγη ὥρα κοντά του, πού θά ἔβλεπα μέ τά μάτια μου ἕναν ἐπίγειο ἄγγελο και πού θά τόν ἄκουγα μέ τ' αὐτιά μου νά μοῦ λέει ὅ,τι θά τόν φώτιζε ὁ Θεός.

Μετά λοιπόν ἀπό λίγους μῆνες πῆγα —μόνος μου αὐτή τήν φορά— μέ πολλή εὐλάβεια και δέος. Μέ καλοδέχθηκε, φίλησα τό χέρι του μέ σεβασμό και κάθησα κοντά του μέ χαρά, ἀλλά και φόβο! Πρίν προλάβω ν' ἀνοίξω τό στόμα μου, ἄρχισε ἐκεῖνος:

- Ἐχεις ἕνα μεγάλο ἐλάττωμα!..
- Ὄχι, σκέφθηκα, ἦρθε ἡ ὥρα μου! Τώρα δέν τήν... γλιτώνω!
- Τί ἔχω; Εἶπα γεμάτος ἀπορία και ἀγωνία.
- Εἶσαι εὐαίσθητος ὑπερβολικά!

Μέχρι τότε δέν εἶχε βρεθεῖ ἄνθρωπος στήν ζωή μου νά μοῦ κάνει διάγνωση μέ τόση βεβαιότητα, μέ τόσην ἀκρίβεια. Προσπάθησα νά τοῦ ἐξηγήσω, νά τοῦ δικαιολογηθῶ. Εἶπα κάποια λόγια, δέν θυμᾶμαι τί ἀκριβῶς, πάντως ἦσαν ἀόριστα και ἀσαφή. Ὅμως ἐκεῖνος μέ διευκόλυνε:

— Μή κουράζεσαι, παιδί μου· Ἐγώ. μέ τήν χάρη τοῦ Θεοῦ, ἀφ' ὅτου μπῆκες ἐδῶ μέσα, τά ξέρω ὅλα!..

Ἐμεῖνα ἐμβρόντητος. Τί μπορούσα νά ἔλεγα; Ὅμως προσπάθησα νά συνεχίσω, δίνοντας κάποιες ἐξηγήσεις, ἀλλά και μή ξέροντας τί νά πῶ. Πάλι μέ διευκόλυνε ἀπλά και φιλικά, δηλαδή διακριτικά:

— Ναί κι ἐγώ ἔτσι τό κατάλαβα· Ἡ ὀρφάνια, ἡ στέρψη κι ἡ φτώχεια εἶναι ἡ αἰτία... Σέ καταλαβαίνω, πάτερ μου, σέ καταλαβαίνω.

Ἐγώ προσπαθοῦσα νά τοῦ πῶ τήν ἱστορία μου, ἀλλ' αὐτός ὁ εὐλογημένος μέ τρεῖς λέξεις τά εἶπε ὅλα και πολύ καλύτερα ἀπό μένα! Τί θαυμασμό κι ἐκπλήξη ἐνίωσα! Ἐβλεπα πώς δέν ὑπῆρχε πιά μέσα μου

κανένα μυστικό, μπροστά σ' αυτόν τόν άνθρωπο τοῦ Θεοῦ!

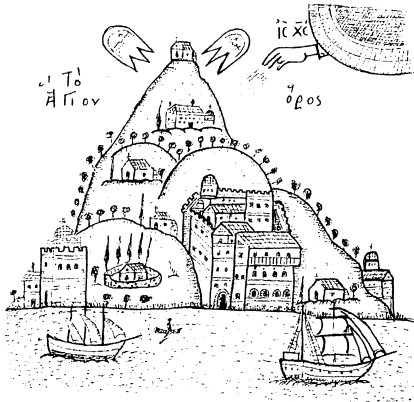
Μοῦ εἶπε νά γονατίσω, ἔπιασε τό κεφάλι μου μέ τά δύο του χέρια φορώντας τό πετραχήλι καί ψιθύρισε κάποια προσευχή ἐπί τρία μέ πέντε λεπτά περίπου. Πολύ τό χάρηκα. Πίστεψα ὅτι ἤμουν πιά περιφρουρημέ- νος μέ τήν εὐλογία τοῦ Θεοῦ, διά τῶν μεσιτειῶν ἑνός ἀγίου θεράποντός Του.

— Συγχωρήσατέ με, πού σᾶς φορτώνω μέ τόσο προσωπικά μου ζητή- ματα. Ὅμως —ὁ Θεός τό ξέρει— σᾶς ἀνοίγω τήν καρδιά μου γιά νά δείξω στόν κάθε καλοπροαίρετο πού δι' ὑμῶν θά διαβάσει τίς γραμμές αὐτές, ὅτι ὁ Θεός καί οἱ ἄνθρωποι Του εἶναι πολύ κοντά μας, μᾶς ἀγα- πᾶνε πολύ καί θέλουνε νά μᾶς παρακινήσουν, γιά νά φροντίσουμε κι ἐμεῖς γιά τήν σωτηρία τῆς ψυχῆς μας.

Τά λέγω ἐπίσης κι ἐπειδή στήν ἐποχή μας ὑπάρχει πολλή κακία καί ἀντιθεΐα. Τόση, ὥστε νά περιφρονεῖται ἡ Πίστι καί νά καλοῦνται οἱ πάντες στήν ἀδιαφορία περὶ τά πνευματικά καί στήν ἄγνοια τῆς γενικῆς Κρίσεως, ὁπότε θ' ἀμειφθεῖ ὁ καθένας γιά τήν ἐπίγεια ζωή μου. Νομί- ζουν οἱ ἄπιστοι ὅτι δέν ὑπάρχει Θεός οὔτε διάβολος κι ὅτι δέν εἶναι δυνατόν ἀπό σήμερα νά ζήσει κανεῖς στήν αἰώνια ζωή, προγευόμενος τίς οὐράνιες θεῖες εὐλογίες...

Ἄς μάθουν ὅλοι ὅτι ὅπως ὑπάρχουν αὐτοί πού καμαρώνουνε γιά τήν... ἀπιστία τους, ἔτσι ὑπάρχουν καί οἱ δούλοι τοῦ Θεοῦ πού ζοῦνε μέσα στήν χώρα τοῦ Χριστοῦ καί εἶν' ἔτοιμοι νά Τόν ὑπακούσουν ἕως θανάτου, μέ τήν βοήθειά Του καί τήν εὐλογία Του!

Ἱερομόναχος ΜΑΞΙΜΟΣ ΚΑΡΥΩΤΗΣ

Η ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΑΚΩΒΟΥ ΤΟΥ ΕΝ ΕΥΒΟΙΑΙ

Γέροντας ἦταν πλουτισμένος μέ τή διάκριση καί τή διόραση. Ἐλλά φρόντιζε νά κρύβει τά χαρίσματά του.

Μιά φορά ἤλθαν δύο νέοι ἀπό τήν Κατερίνη καί ζήτησαν νά τόν δοῦν. Ὅταν πῆγα καί τοῦ τό εἶπα, μου λέει:

— Πάτερ μου, πές τους νά ἔρθουν. Εἶναι ὁ Κώστας καί ὁ Θανάσης.

Ὅταν τούς εἶδε ὁ Γέροντας τούς φώναξε μέ τά ὀνόματά τους καί τούς εἶπε τό πρόβλημα πού εἶχαν, τό ὁποῖο καί τακτοποιήθηκε σέ λίγες μέρες, ὅποτε καί ξανάρθαν στό Μοναστήρι κατενθουσιασμένοι νά τόν εὐχαριστήσουν.

Ἐλεγε ὁ Γέροντας:

— «Πάτερ μου, ἡ ἐλεημοσύνη πού κάνουμε πρέπει νά εἶναι ἀγόγγυστη».

Καί αὐτό τό ἔβλεπα καθημερινά στήν πράξη, ὅταν ὁ Γέροντας ἀπλόχερα μοίραζε στους ἀνθρώπους πού ἤξερε ὅτι εἶχαν ἀνάγκη διάφορα ἀγαθά πού οἱ προσκυνητές ἔφερναν στό Μοναστήρι. Πολλές φορές ἐμένα μου ἔδινε κλειστά τά φακελλάκια μέ τά χρήματα πού διάφοροι προσκυνητές τοῦ ἔβαζαν στήν τσέπη, λέγοντάς μου:

— Πάτερ μου, δῶσε αὐτό τό φακελλάκι σ' αὐτή τήν κυρία πού φεύγει.

Ἐγώ καμιά φορά τοῦ ἔλεγα:

— Γέροντα, εἶναι πολλά τά χρήματα πού ἔχει τό φακελλάκι!

Τότε μου ἀπαντοῦσε:

— Πάτερ μου, ἐγώ λέγομαι πάτερ Ἰακώβος καί εἶμαι σαράντα χρόνια καλόγερος. Ἐάν ἀνοιξῶ, πάτερ μου, τό φακελλάκι κι ἔχει μέσα, ἄς ποῦμε, τριάντα χιλιάδες καί κρατήσω τίς πέντε καί δώσω τίς εἰκοσιπέντε θά ἦταν σάν νά ἔχω κάποιο λογισμό. Ἐνῶ ὅπως τά δίνω, ὁ Ἅγιος Δαβίδ μου τά φέρνει διπλάσια. Αὐτή εἶναι, παιδί μου, ἡ ἀγόγγυστη ἐλεημοσύνη».

Ἐάν καμιά φορά εἶχαμε μεταξύ μας οἱ ἀδερφοί κάποιο λογισμό ἢ κάποια παρεξήγηση ἀπό τόν πειρασμό, ὁ Γέροντας ἀντί γιά ἄλλη συμ-

βουλή μᾶς ἔλεγε:

«Μάθετε ἀπ' ἐμοῦ ὅτι πρῶός εἰμι καί ταπεινός τῇ καρδίᾳ».

Ὅταν ἤθελε νά μᾶς ἐπιτιμῆσει ὡς Γέροντας, δέ μᾶς ἔβαζε οὔτε κανόνες, οὔτε κομποσχοίνια, οὔτε μετάνοιες. Ἔλεγε, βέβαια, ἐκεῖνο πού ἔπρεπε. Ἐνθυμοῦμαι μάλιστα τό ἐξῆς περιστατικό. Ὅταν κάποιος ἀδελφός ἔκανε ἀνυπακοή, ὁ γέροντας Ἰάκωβος μέ πολλή διάκριση καί ταπείνωση τοῦ εἶπε:

– Ἐφόσον δέν ὑπακούεις ἐσύ στόν Γέροντα θά ὑπακούσω ἐγώ στόν ὑποτακτικό.

Μετά γιά νά σωφρονιστεῖ ὁ ἀδελφός τόν κράτησε μιά – δυό ἡμέρες σέ ἀπόσταση. Ὅταν ὁ ὑποτακτικός τόν συνάντησε τοῦ εἶπε:

– Εὐλογοεῖτε, Γέροντα, τήν εὐχή σας, τί κάνετε;

– Καλά εἶμαι, πάτερ μου, ἀγωνίζομαι τό θεῖο ἀγώνα.

Καί ἄλλη κουβέντα δέν εἶπε.

Ὅταν πέρασαν τρεῖς μέρες τοῦ εἶπε ὁ Γέροντας.

– Πάτερ μου, μέ συγχωρεῖτε πού αὐτές τίς μέρες σᾶς εἶχα σέ ἀπόσταση. Ἀλλά εἶμαι καί Ἡγούμενος καί ἔχω εὐθύνη καί πρέπει νά σᾶς νουθετήσω. Ζητῶ συγγνώμη.

Ἡ διάκριση καί ἡ εὐσπλαχνία τοῦ Γέροντα ἦταν μεγάλη. Ἔλεγε γιά παράδειγμα σέ κάποιες περιπτώσεις πού οἱ Πατέρες ἦταν ὀρισμένες φορές κουρασμένοι τό βράδυ ἀπό κάποια βαριά διακονία, «ἄς κάνουν τουλάχιστον τριάντα τρεῖς μετάνοιες, ἄς κάνουν τό Σταυρό τους, ἄς ποῦν «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με» καί τό «Πάτερ ἡμῶν» καί ἄς ξαπλώσουν. Καί ἡ προσευχή τους εἰσακούεται».

Μᾶς συμβούλευε ὁ Γέροντας νά ἔχουμε ἀγάπη καί φιλοξενία, νά ἀγαπᾶμε τόν κόσμο. Μᾶς ἔλεγε σχετικά: «Τό Μοναστήρι πάντα πρέπει νά εἶναι ἀνοικτό, πατέρες μου. Διότι οἱ προσκυνητές μπορεῖ νά ἔχουν ἔλθει ἀπό πολύ μακριά καί δέν εἶναι σωστό νά περιμένουν ἔξω στήν παγωνιά καί τή βροχή ἢ τό λιοπύρι. Αὐτή εἶναι ἡ ἀγάπη. Πρέπει ὁ Μοναχός νά κάνει θυσία. Γιατί τό Μοναστήρι δέν εἶναι δικό μας. Ἐμεῖς ἐδῶ εἴμαστε φιλοξενούμενοι στό μοναστήρι τοῦ Ἁγίου Δαβίδ. Εἴμαστε ἐνοικιαστές καί διαχειριστές. Ὅλα εἶναι τοῦ Ἁγίου. Καί τά ροῦχα πού φοράω καί τό φαγητό πού τρώω τοῦ Ἁγίου Δαβίδ εἶναι. Τό μόνο πού ἔφερα, ὅταν ἦλθα στό Μοναστήρι, ἦταν οἱ ἁμαρτίες μου. Καί γι' αὐτές κλαίω μέχρι τώρα. Ὅλα τά ἄλλα εἶναι τοῦ Ἁγίου Δαβίδ».

Κάποτε ἦλθε στό Μοναστήρι ἓνας ἄρρωστος Μοναχός συνοδευόμενος ἀπό ἓναν Ἱερομόναχο τῆς ἱερᾶς μονῆς του. Ὁ Γέροντας μέ ἀγάπη μᾶς ἔδωσε ἐντολή νά τοῦ προσφέρουμε νά φάει λίγο κρεατάκι, γιά νά δυναμώσει. Τότε ὁ συνοδός του γυρίζει καί λέει:

— Όχι κρέας, Γέροντα, γιατί εἶναι μεγαλόσχημος.

Τότε τοῦ ἀπαντᾷ ὁ Γέροντας:

— Ἄκουσε, πάτερ μου, σοῦ ὁμιλεῖ ὁ πατήρ Ἰάκωβος, σαράντα χρόνια πνευματικός. Ὁ Μοναχός αὐτῆ τῆ στιγμῆ πεθαίνει. Θά φαίει γιά τήν ὑγεία του καί ὄχι γιά εὐχαρίστηση. Πρέπει νά τηροῦμε τούς Κανόνες, ἀλλά μέ διάκριση καί ὅταν εἴμαστε ὑγιεῖς.

«Οἱ γεροντάδες καί οἱ γερόντισσες καί οἱ ἡγούμενοι καί οἱ πνευματικοί πρέπει νά ἔχουμε ἀγάπη καί διάκριση. Ἄλλιωῶς τά ἔχουμε χάσει ὅλα. Πρέπει ὁ γέροντας ἢ ἡ γερόντισσα νά βλέπει τούς ἀδελφούς ὅλους ἐξ ἴσου. Καί ὄχι νά κάνει διακρίσεις». Γιατί βλέπουμε σέ πολλά μοναστήρια νά παραπονοῦνται πολλοί πατέρες λέγοντας: «Ὁ Γέροντας βγῆκε ἔξω μέ τόν τάδε ἀδελφό, ἐμένα δέ μέ πῆρε μαζί του κ.λ.π.». Αὐτό, βέβαια, τό ἐφάρμοζε πρῶτα ὁ ἴδιος. Ποτέ δέν ἐκδήλωνε ἰδιαίτερη ἀγάπη σέ κάποιον ἀπό τούς πατέρες, γιά νά μή σκανδαλίσει τούς υπόλοιπους.

Ἡ ψυχὴ τοῦ Γέροντα ἦταν ψυχὴ μικροῦ παιδιοῦ. Ἔβλεπε ὅλους τούς ἀνθρώπους πού ἔρχονταν στό Μοναστήρι μέ τήν ἴδια ἀγάπη. Τήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ. Γι' αὐτό ἐργάστηκε πολύ καί ἔγινε θυσία.

Γιά τό μεγάλο θέμα τῆς ὑπακοῆς ἔλεγε πῶς ὅ,τι ἔκανε στό Μοναστήρι, τό ἔκανε μέ τήν ἄδεια τοῦ πνευματικοῦ του. «Ὅταν ἐρχόταν ὁ Γέροντάς μου, ὁ π. Νικόδημος, ἀπό τήν κωμόπολη τῆς Λίμνης ἔβαζε τό πετραχήλι του καί μπροστά στήν Ἁγία Τράπεζα ἐξομολογιοῦμαι τά πάντα. Μέχρι καί ἓνα ποτήρι νερό πού θά ἔδινε. Γι' αὐτή τήν ὑπακοή πού ἔκανα παιδί μου ἔγινε καλός μοναχός».

Ὅταν καμιά φορά πῆγαινα καί τοῦ ἔλεγα.

— Γέροντα, ἔχω ἓνα λογισμό, ἔχω ἓναν πειρασμό κ.λπ. Μοῦ ἔλεγε:

— Σιγά, πάτερ μου, πῶς κάνεις ἔτσι γιά ἓνα λογισμό; Ποῦ νά ἔλθει καί διωγμός καί μαρτύριο νά μᾶς βγάλουν τά νύχια μέ τίς τσιμπίδες, νά μᾶς κόβουν τό κεφάλι, νά μᾶς βάζουν στόν τροχό, ὅπως τόν Ἅγιο Γεώργιο, νά μᾶς βράζουν στήν πίσσα ὅπως τήν Ἁγία Παρασκευή; Πρέπει νά εἴμαστε δυνατοί ἐκεῖνη τήν ἡμέρα. Ὅχι νά πέφτουμε καί νά λιποψυχοῦμε μέ τό παραμικρό. Οἱ πειρασμοί καί οἱ λογισμοί πάντοτε θά ὑπάρχουν, μέχρι τό θάνατο. Αὐτά θά σταματήσουν πέραν τοῦ τάφου.

Γεώργιου Κάκκουρα

ΑΓΑΠΙΟΣ Ο ΚΥΠΡΙΟΣ, Ο «ΚΟΛΛΥΒΑΣ»

ρκετοί είναι αυτοί που γνωρίζουν σχετικά με το κίνημα των «Κολλυβάδων». Τους Ἁγιορείτες εκείνους Πατέρες του ΙΗ΄ αἰώνα καί τήν προσπάθειά τους γιά λειτουργική καί πνευματική ἀναγέννηση στό Ἅγιο Ὅρος καί γενικά ἀνάμεσα στόν ὀρθόδοξο πιστό λαό, μέ βάση τήν ἀρχαία ὑγιή παράδοση.

Γνωστά ἐπίσης καί τά ὀνόματα τῶν τριῶν ἡγετικῶν καί ἀγίων μορφῶν τῆς θεάρεστης αὐτῆς κίνησης: τοῦ Ἁγίου Μακαρίου (Νοταρᾶ) μετέπειτα ἐπισκόπου Κορίνθου, τοῦ Ἁγίου Νικοδήμου Ἁγιορείτη καί τοῦ Ὁσίου Ἀθανασίου τοῦ Παρίου.

Ὅμως ἀνάμεσα στούς «ἀρχηγούς τῶν ἐν Ἁγίῳ Ὄρει Κολλυβάδων» συγκαταλέγονται ἀκόμα τέσσερις: Ἰάκωβος ὁ Πελοποννήσιος, Νεόφυτος ὁ Καυσοκαλυβίτης, Χριστόφορος ὁ Προδρομίτης καί Ἀγάπιος ὁ Κύπριος.

Προτοῦ ὅμως ἀναφερθοῦμε στήν πνευματική αὐτή ἁγιορείτικη μορφή τοῦ Ἀγαπίου τοῦ Κυπρίου, νά δοῦμε σύντομα τί ἦταν τό κίνημα αὐτό τῶν «Κολλυβάδων».

Ἡ ἀφορμή γιά τήν ἐκδήλωση αὐτή δόθηκε τό 1754. Τότε κιζότανε τό καθολικό τοῦ ναοῦ στήν ἱερά Σκήτη τῆς Ἁγίας Ἄννας. Οἱ μοναχοί μάζεψαν εἰσφορές ἀπό ὀρθόδοξους χριστιανούς γιά τήν ἀποπεράτωση τοῦ ναοῦ καί αὐτοί ἀναλάμβαναν νά τελοῦν μνημόσυνα γιά τούς κεκοιμημένους ἐκείνους πού συνέδραμαν στό ἔργο αὐτό. Τά μνημόσυνα παραδοσιακά καί σύμφωνα μέ τήν ἀνεκαθεν λειτουργική πράξη τελοῦνταν πάντα τό Σάββατο τό πρωί. Ἐπειδή ὅμως τά Σάββατα οἱ μοναχοί ἐργάζονταν στήν οἰκοδομή, σκέφθηκαν νά μεταθέσουν τά μνημόσυνα, πού νά σημειώσουμε ἦταν εἰδικές παννυχίδες, τήν Κυριακή.

Τή μετάθεση αὐτήν δέν δέχτηκαν μερικοί μοναχοί, γιατί «παράνομόν ἐστι τό ἐν Κυριακῇ ἐπιτελεῖν τά μνημόσυνα», γιατί δέν ὑπῆρχε μέχρι τότε τέτοια λειτουργική πράξη καί γιατί ἀντέβαινε πρὸς τόν ἀναστάσιμο χαρακτήρα τῆς Κυριακῆς. Ἔτσι, ὅταν ἄρχιζαν τά μνημόσυνα ἀποχωροῦσαν ἀπό τό ναό. Οἱ ἄλλοι τότε οἱ «νεωτεριστές», νά τούς ὀνομάσουμε ἔτσι, ἔφερναν τά δικά τους ἐπιχειρήματα καί ἀποκάλεσαν τότε τούς ἀντίθετους τους περιφρονητικά, «Κολλυβάδες».

Ὅμως τό περιφρονητικό αὐτό ὄνομα ἔγινε ἀργότερα τιμητικός τίτλος. Γιατί σιγά – σιγά αὐτοί, μέ ἡγέτες τίς ἀγίες μορφές πού προαναφέραμε, ἐκτός ἀπό τό ζήτημα τῶν μνημοσύνων, ἔκαναν μιά γενικότερη προσπάθεια γιά πνευματική ἀναγέννηση τῶν πιστῶν μέ κυρίαρχο θέμα τή συχνή θεία Μετάληψη, ὅπως ἐπίσης τή μελέτη τῶν Νηπτικῶν Πατέρων, τή λειτουργική ἀρχαία παράδοση κ.ἄ. Τά ἀποτελέσματα τοῦ ἀγῶνα αὐτοῦ φάνηκαν λίγα χρόνια ἀργότερα καί μπορούμε νά πούμε πώς φτάνουν μέχρι τίς μέρες μας.

Οἱ «Κολλυβάδες» ἦταν ἀρκετά μορφωμένοι θεολογικά, φιλοσοφικά, ἐγκυκλοπαιδικά, γνώριζαν τήν ἀρχαία ἑλληνική, τή λατινική καί ἄλλες νεώτερες γλῶσσες, ὅπως φαίνεται μέσα ἀπό τά περισπούδαστα συγγράμματά τους πού δημοσιεύονταν ἀρχικά κυρίως ἀνώνυμα. Γνωστά ὅμως εἶναι τά ἔργα τῶν τριῶν Ἁγίων Μακαρίου, Ἀθανασίου καί Νικοδήμου καθὼς καί ὅλη ἡ δράση τους.

Γιά τούς ὑπόλοιπους, ἀνάμεσα στούς ὁποίους καί ὁ Κύπριος μοναχός Ἀγάπιος, δυστυχῶς οἱ πληροφορίες εἶναι λίγες.

Τά ὅσα γνωρίζουμε εἶναι μέσα ἀπό διάφορα ἔγγραφα Πατριαρχικά καί τῆς ἐποχῆς τῆς διένεξης τῶν «Κολλυβάδων». Τό Πατριαρχεῖο Κωνσταντινουπόλεως κλήθηκε πολλές φορές νά ἐκφράσει ἀπόψεις γιά τό ζήτημα, ἀλλά καί νά ἐπιβάλλει καί κυρώσεις.

Ἀνάμεσα λοιπόν στίς ἐκδόσεις τῶν χειρογράφων βρίσκουμε καί τίς πύό κάτω πληροφορίες.

«Μετά τόν Θεοδόσιον (τόν ἀπό Θεσσαλονίκης Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως, ὁ ὁποῖος ἔστειλε δύο ἐπιστολές νουθετικές καί παραινετικές στούς φιλονεικοῦντες Ἀγιορεῖτες) ὁ Σωφρόνιος Β΄ (Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως) μετά Ἀβραμίου τοῦ τῆς Ἁγίας Πόλεως (Πατριάρχη Ἱεροσολύμων) καί δεκαέξι ἀρχιερέων, καθήρεσε τούς ἀρχηγούς τῶν ἐν Ἁγίῳ Ὁρει κολλυβαδικῶν ταραχῶν Ἀθανάσιον Πάριον, Ἀγάπιον Κύπριον καί Ἰάκωβον Πελοποννήσιον, καί συνοδικῶς ὥρισεν ὅτι καί τό τελεῖν ἐν Σαββάτῳ καί τό τελεῖν ἐν Κυριακῇ μνημόσυνα ἀπροκριμάτιστον» (Meyer, Athoskloester σ. 236-241 – «Ἐκκλησιαστική Ἀλήθεια» τ. 39ος 1915, σελ. 143-144).

Ὅμως σύμφωνα μέ μαρτυρία τοῦ ὑπ. ἀρ. 530, τῆς βιβλιοθήκης τῆς ἀγιορείτικης μονῆς τοῦ Κουτλουμουσίου (Ἐκκλησιαστική Ἀλήθεια – Θεοδώρητου Ἀγιαννίτου Τολμηρία Μαν. Γεδεῶν Μεγ. Χαρτοφύλακας τῆς Μ.Χ.Ε. τ. 39ος 1915 σελ. 144), ἀναφέρεται ὅτι σέ γράμμα τοῦ Πατριάρχου Σωφρονίου Β΄, τό ὁποῖο ἀπέστειλε στούς Ἀγιορεῖτες Πατέρες, «φανερὸν ποιεῖται ὅτι τῇ 5ῃ Ἰουλίου 1776, ἡμέρα δηλ. τῆς μνήμης τοῦ ὁσίου Ἀθανασίου τοῦ κτίτορος τῆς Λαύρας, συνεκροτήθη σύνοδος ἐν τῷ Πατριαρχεῖῳ Πόλεως συναποφαινομένου Ἀβραμίου τοῦ τῆς

Ἱερός Πόλεως καί δεκαέξι ἀρχιερέων κατά τῶν Κολλυβάδων» Καί «ἀφορίζει τούς κατά τῶν πατριαρχικῶν καί συνοδικῶν ἀποφάσεων ἀνθισταμένους Ἱερωρεΐτας Ἱεραμόναχον Πάριον, Νεόφυτον διάκονον τόν Κουσοκαλυβίτην, Χριστόφορον μοναχόν τόν Προδρομίτην καί τόν πολυγραφώτατον ἀλλ' ἄκριτον Νικόδημον τόν ἐκ Νάξου πάντας ἐπί τε τῆ θύραθεν καί τῆ ἱερᾷ παιδείᾳ διακρινομένους».

Πάντως ὅλοι ἀνεξάρτητα οἱ ἀφορισθέντες, μεταξύ τῶν ὁποίων καί ὁ Κύριος μοναχός Ἱεράγιος, ἔτυχαν συγχωρήσεως τό 1871.

Συμπερασματικά θά μπορούσαμε νά ποῦμε, ἔστω μέ τίς λίγες ἀναφορές μας, πῶς ἡ ἠγετική συμμετοχή τοῦ Ἱεραγίου τοῦ Κυρίου στό ἀναγεννητικό αὐτό σύστημα τοῦ ὀρθόδοξου μοναχισμοῦ μαρτυρεῖ τήν ὅλη προσωπικότητά του, ὅταν μάλιστα λάβουμε ὑπόψη τό κῦρος καί τήν ἐξέχουσα θέση τῶν συναρχηγῶν του στήν ὅλη πορεία τῆς Ὁρθόδοξης ζωῆς καί πνευματικότητος.

Πάντως θά ἦταν ἄξιον λόγου ἄν ἐπιχειροῦσε κάποιος βαθύτερη μελέτη γιά τόν Ἱεράγιον τόν Κύριον σέ πρωτογενεῖς πηγές, ἴσως στίς ἀπέραντες βιβλιοθηκῆς τοῦ Ἱεραγίου Ὁρους, καί μάλιστα τῆς Κουτλουμουσίου, στήν ὁποία ἔλαβε χώρα Σύνοδος 18 Ἱεραρέων καί 200 μοναχῶν, σχετικά μέ τό ζήτημα τῶν Κολλυβάδων.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΚΚΟΥΡΑΣ

Θεολόγος, Διδάκτωρ Θεολογίας

Σάββα Ἀλεξάνδρου

ΤΟ ΚΑΚΟ - ΜΙΑ ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΠΑΤΕΡΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

ἱερός Χρυσόστομος θεωρεῖ ὅτι τό κακό εἰσῆλθε στή ζωή τοῦ ἀνθρώπου μεταπτώτικá, ὡς συνέπεια τῆς ἔπαρσης καί τῆς ἀλαζονείας, γιατί σέ τελευταία ἀνάλυση, αὐτή ἦταν ἡ αἰτία τῆς πτώσης καί τοῦ διαβόλου καί τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλά καί εὐρύτερα τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ κακοῦ στόν κόσμο. Λέει, λοιπόν, ὁ ἱερός Πατήρ: «ἐξ ἀπονοίας εἰσῆλθε ἡμῖν τά λυμαινόμενα κακά». Δηλαδή, ἐξ αἰτίας τῆς ἔπαρσης καί τῆς ἀλαζονείας μπῆκε στή ζωή μας τό κακό. Συνεχίζοντας δέ ἀναφέρει: «πρίν ἀπό τήν ἀλαζονεία ὁ διάβολος δέν ἦταν ἔτσι, ἀλλά ἦταν ἀγαθός ὑπηρετής τοῦ Θεοῦ. Τό ἴδιο συνέβηκε καί μέ τόν ἄνθρωπο, πού παρασύρθηκε ἀπό τήν ἀλαζονεία πού τοῦ φύτεψε ὁ διάβολος, πώς τάχα θά γινόταν αὐτόνομα θεός καί στό τέλος ἔγινε θνητός καί ἔχασε τή μετά τοῦ Θεοῦ κοινωνία». Γί' αὐτό καί ὁ ἱερός Πατήρ ἀποφαίνεται: «ὡσπερ ἡ ἀπόνοια πηγὴ τῆς κακίας ἐστί, οὕτως καί ἡ ταπεινοφροσύνη ἀρχὴ πάσης φιλοσοφίας». Δηλαδή, ὅπως ἡ ἀλαζονεία εἶναι ἡ πηγὴ τῆς κακίας, ἔτσι καί ἡ ταπείνωση εἶναι τό στέρεο θεμέλιο τῆς ἀληθινῆς εὐσέβειας.

Ὁ Μέγας Ἀθανάσιος θά τονίσει: «ταυτόσημη μέ τόν Χριστό εἶναι ἡ ταπείνωση, ὅπως καί ταυτόσημη μέ τόν διάβολο ἡ ἀλαζονεία καί ἡ ἔπαρση». «Ὡσπερ γάρ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἡ ταπείνωση, οὕτως καί ἐν τῷ διαβόλῳ ἡ ἔπαρση». Ὁ διάβολος, λοιπόν, κατά τή θεολογία τῶν θεοφόρων Πατέρων, ὡς ἐκφραστής τῆς κακίας, εἶναι ἄσπονδος ἐχθρός μας. Θά πῆ καί πάλι ὁ ἱερός Χρυσόστομος: «ὁ διάβολος εἶναι ἄσπονδος ἐχθρός μας καί κήρυξε ἀμείλικτο πόλεμο ἐναντίον μας. Ἐμεῖς δέν νοιζόμαστε τόσο γιά τή σωτηρία μας, ὅσο ἐκεῖνος γιά τή δική μας πνευματικὴ ἀπώλεια. Πασχίζει δέ διά τοῦ πλοῦτου νά μᾶς ἀποξενώσει καί νά μᾶς ἀποκόψει ἀπό τήν ἐπικοινωνία μας μέ τόν Θεό, προβάλλοντάς τον ὡς δέλεαρ. Ὅταν δέν τά καταφέρει τότε ἐπιφέρει τή φτώχεια, ὥστε καί πάλι ὁ ἄνθρωπος νά δυσανασχετεῖ κατά τοῦ Θεοῦ γιά τήν κατάστασή του». Ἡ Ἁγία Συγκλητικὴ μέσα στό ἴδιο πνεῦμα κινούμενη ἀναφέρει χαρακτηριστικά στίς περίφημες «Διδαχές» της: «πολλὰ τά τοῦ διαβόλου ἔνεδρα. Διά πενίας οὐ μετεκίνησεν ψυχὴν, πλοῦτον προσάγει δέλεαρ. Δι' ὕβρεων καί ὀνειδισμῶν οὐκ ἴσχυσε, ἐπαίνους καί δόξαν προβάλλεται», δηλαδή πολλές εἶναι οἱ παγίδες τοῦ διαβόλου. Ἄν δέν καταφέρει μέ τή φτώχεια νά ρίξει τόν ἄνθρωπο στό κακό, προσπαθεῖ μέ τόν

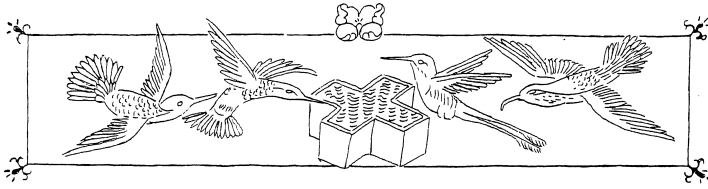
πλούτο νά τό πετύχει. Ἄν πάλι μέ τίς ὕβρεις καί τούς ὄνειδισμούς τῶν ἀνθρώπων, δέν καταφέρει τό κακό, δηλαδή τήν ἀλλοτρίωση, τήν ἀποξένωση ἀπό τόν Θεό, τότε ἐπιχειρεῖ νά τό καταφέρει μέ τούς ἐπαίνους καί τίς ἐπευφημίες ρίχνοντας τόν ἄνθρωπο στήν κενοδοξία.

Ἄξιζει νά σημειωθεῖ πῶς στήν ὀρθόδοξη Πατερική θεολογία μας, τό κακό δέν ἔχει ὄντολογική διάσταση, δηλαδή δέν ὑπάρχει ἀφ' ἑαυτοῦ. Ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Νύσσης θά πεῖ γι' αὐτό: *«τό κακόν, ἐν τῷ μὴ εἶναι, τό εἶναι ἔχει»*. Τό ἴδιο ἀκριβῶς θά ἐπισημάνει καί ὁ ἱερός Χρυσόστομος πού λέει χαρακτηριστικά: *«ὅπως ἀκριβῶς ὅταν ἀνατέλλει ὁ ἥλιος, τό σκοτάδι διαλύεται, γιατί τί εἶναι τό σκοτάδι παρά ἡ ἀπουσία τοῦ φωτός, ἔτσι κι ὅταν στή ζωή τοῦ ἀνθρώπου εἰσέλθουν οἱ ἀρετές καί μάλιστα ἡ ἀρετή τῆς ταπείνωσης κάθε κακία σβήνει καί ὑποχωρεῖ»*. Ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς θεωρεῖ πῶς *«κακόν ἐστί ἡ τοῦ Θεοῦ ἀλλοτρίωσις»*, δηλαδή κακό εἶναι ἡ ἀποξένωση τοῦ ἀνθρώπου ἀπό τόν Θεό. Ἀκριβῶς γι' αὐτόν τόν λόγο καί ὁ Ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητής στόν δεύτερο τόμο τῆς Φιλοκαλίας θά ἐπισημάνει: *«νοῦς πού ἐνώνεται μέ τόν Θεόν διά τῆς προσευχῆς γίνεται νοῦς φιλόσοφος, δίκαιος, Ἅγιος. Νοῦς δέ ἀποξενωμένος ἀπό τόν Θεό, γίνεται κτηνώδης, θηριώδης, δαιμονιώδης»*. Ἡ Ἐκκλησία λοιπόν, προβάλλει ὡς καί' ἐξοχὴν κῶρος ὑπέρβασης τοῦ κακοῦ καί οἰκείωσης τοῦ ὑψίστου ἀγαθοῦ, πού εἶναι ὁ Τριαδικός Θεός. Θά πεῖ ὁ Ἅγιος Κύριλλος Ἱεροσολύμων στίς «Κατηχήσεις» του: *«ἐκκλησία δέ αὕτη ἐστίν διά τό πάντας ἐκκαλεῖσθαι καί ὁμοῦ συνάγειν»*. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι πρόκληση, πρόσκληση σωτηρίας. Καλεῖ τόν ἄνθρωπο νά ἀποβάλλει τό κακό καί νά ἐνστερνωθεῖ τό ἀγαθό. Αὐτό πετυχαίνεται, κατά τόν ἱερό Χρυσόστομο, ἐκτός τῶν ἄλλων καί μέ τή μετοχή τοῦ ἀνθρώπου στό μυστήριο τῆς θείας εὐχαριστίας. Λέει ὁ ἱερός Πατήρ: *«πῶς ἀπαλλαγσόμεθα ἀπό τῆς λύμης τῶν πονηρῶν λογισμῶν καί τῶν παθῶν; Τό τίμιον αἷμα τοῦ Χριστοῦ τοῦτο ἐστί, εἰ μετά παρησίας ληφθεῖν»*. Πῶς θά ἀπαλλαχθοῦμε ἀπό τούς κακούς λογισμούς καί ἀπό τά πάθη; Μέ τήν κοινωνία τοῦ σώματος καί τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ. Σέ αὐτή τήν περίπτωση, κατά τή θεολογία τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, ὁ ἄνθρωπος γίνεται θεοειδής καί ἐπομένως, θά λέγαμε ἐμεῖς, ἐμπλεως κάθε ἀγαθοῦ καί ξένος κάθε κακίας.

ΣΑΒΒΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

Θεολόγος

Ἄνδρέα Σ. Χελιώτη

Η ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ ΣΤΗΝ ΜΟΓΓΟΛΙΑ

Μογγολία είναι κράτος τῆς κεντρο-ανατολικῆς Ἀσίας. Συνορεύει νότια, ἀνατολικά καί δυτικά μέ τήν Κίνα καί βόρεια μέ τό ἀσιατικό τμήμα τῆς Ρωσίας. Ἀπό τό 1924 μέχρι τίς ἀρχές τῆς δεκαετίας τοῦ 1990 ἦταν Λαϊκή Δημοκρατία μέ κομμουνιστικό καθεστώς. Πρωτεύουσα τῆς χώρας εἶναι τό Οὐλάν Μπατόρ. Παρά τήν ἔκταση τῆς χώρας (1.564.116 τετραγωνικά χιλιόμετρα), ὁ σημερινός πληθυσμός της εἶναι μόλις 2.951.786 κάτοικοι.

Ἐπί τῆς πληθυσμῶν τῆς Μογγολίας, κατά βάση νομαδικός, ἀκολουθεῖ κατά 50% τόν Θιβητιανό Βουδδισμό, τό 40% δηλώνουν ἄθεοι¹, τό 4% εἶναι Μουσουλμάνοι, ἐνῶ τό 6% εἶναι ὀπαδοί διαφόρων θρησκειῶν (Σαμάνοι, Μπακαί, Χριστιανοί κ.ἄ.). Σύμφωνα μέ στοιχεῖα τοῦ 2010, στήν Μογγολία ὑπάρχουν ἄνω τῶν 60.000 χριστιανοί, ὅλων τῶν δογμάτων.

Στήν ἱστορία τῶν περιοχῶν τῆς σημερινῆς Μογγολίας, οἱ πιά διαδεδομένες θρησκευτικές πρακτικές ἦταν ἐκεῖνες τοῦ Σαμανισμοῦ, ὅπως καί σέ ὅλα τά νομαδικά φύλα στήν Ἀσία. Σταδιακά οἱ πρακτικές αὐτές ἀντικατεστάθηκαν ἀπό ἐκεῖνες τοῦ Θιβητιανοῦ Βουδδισμοῦ, ὁ Σαμανισμός ὅμως ἔχει ἐπιδράσει σημαντικά στόν σύγχρονο πολιτισμό τῆς Μογγολίας.

Τό Ἰσλάμ ἄρχισαν νά τό υἱοθετοῦν τά μέλη τῆς ἀριστοκρατίας τῆς μογγολικῆς αὐτοκρατορίας στά τρία ἀπό τά τέσσερα κύρια «χανάτα», διοικητικές περιοχές διοικούμενες ἀπό τούς Χάν. Κατά τόν 20ο αἰῶνα, ἡ ἐπικράτηση τοῦ κομμουνισμοῦ στήν Μογγολία συνέτεινε στήν ἀπαγόρευση τῶν θρησκευτικῶν πρακτικῶν. Τότε καταστράφηκαν περισσότερα ἀπό 700 βουδδιστικά μοναστήρια καί σκοτώθηκαν χιλιάδες μοναχοί. Ὁ ἀριθμός τῶν βουδδιστῶν μοναχῶν ἀπό 100.000 τό 1924 μειώθηκε σέ 110 ἄτομα τό 1990. Ἡ πώση τοῦ κομμουνισμοῦ τό 1991 ἐπανάφερε τήν νομιμότητα τῆς δημόσιας θρησκευτικῆς λατρείας καί ὁ Θιβητιανός Βουδδισμός, πού ἀποτελοῦσε τήν κυρίαρχη θρησκεία πρό τῆς κομμουνιστικῆς περιόδου, ἐπανῆλθε ὡς ἡ πιά διαδεδομένη στήν Μογγολία. Τό τέλος τῆς θρησκευτικῆς καταπίεσεως ἐπέτρεψε τήν διάδοση καί ἄλλων θρησκειῶν, ὅπως τοῦ Ἰσλάμ, τοῦ Χριστιανισμοῦ κ.ἄ.

Ἡ πρώτη μορφή Χριστιανισμοῦ πού διαδόθηκε στήν Μογγολία ἦ-

ταν ὁ Νεστοριανισμός, ὅταν κατά τόν 7ο αἰῶνα διάφορες μογγολικές φυλές δέχθηκαν τόν Χριστιανισμό ἀπό Νεστοριανούς ἐμπόρους μεταξιῶ καί μοναχοὺς ἱεραποστόλους. Ἀργότερα μέ τήν επέκταση τῆς μογγολικῆς αὐτοκρατορίας σέ περιοχές πού ἐπικρατοῦσε ὁ Χριστιανισμός, καί μάλιστα ὁ Ὁρθόδοξος, ὅλο καί περισσότεροι Μογγόλοι ἐγίνοντο Χριστιανοί.

Κατά τήν ἀκμή τῆς μογγολικῆς αὐτοκρατορίας τόν 13ο αἰῶνα τό μεγαλύτερο μέρος τῆς Ρώσσιας ἦταν ὑποτελές στό παντοδύναμο μογγολικό κράτος. Οἱ Μεγάλοι Χάνοι, ἄν καί ὡς ἐπί τό πλεῖστον ἦσαν Σαμάνοι καί Βουδδιστές, δέχθηκαν τό Ἰσλάμ καί ἔδειξαν ἀνεκτικότητα πρὸς τόν Χριστιανισμό, ἐνῶ πολλοί ἀπό αὐτούς εἶχαν λάβει χριστιανές συζύγους ἀπό τήν φυλή Κεραϊτ, πού ἀσκοῦσε μεγάλη ἐπιρροή στήν μογγολική αὐλή.

Στούς χρόνους τοῦ Τζένγκις Χάν, οἱ γιοί του καί οἱ ἐγγονοί του ἔλαβαν χριστιανές συζύγους. Κατά τήν πολιορκία τῆς Βαγδάτης (1258), ὅπου μέ διαταγή τοῦ Χουλαγκοῦ Χάν, ἐγγονοῦ τοῦ Τζένγκις Χάν, σφαγιάσθηκαν δεκάδες χιλιάδες κάτοικοι, μετά ἀπό μεσολάβηση τῆς Χριστιανῆς συζύγου του Ντουκούζ Χατούν ὅλοι οἱ Χριστιανοί διασώθηκαν. Ἡ Ντουκούζ ἦταν γνωστή γιά τήν μεγάλη συμπαραστάσή της καί τήν βοήθεια πού πρόσφερε πρὸς τήν χριστιανική πίστη.

Κατά τήν διάρκεια τῆς βασιλείας τοῦ Μενγκοῦ Τιμούρ ὁ Χριστιανισμός ἦταν ἡ πρώτη σέ ἐπιρροή θρησκεία στήν Μογγολία. Σ' αὐτό συνετέλεσε καί ἡ καλή προσωπική σχέση ὀρισμένων Ρώσσιων ἡγεμόνων μέ Μογγόλους Χάνες, ὅπως τοῦ πρίγκηπα τοῦ Νόβγκοροντ Ἀλέξανδρου Νιέβσκυ, τόν ὁποῖο ὁ Μέγας Χάν Σαρτάκ διώρισε Μέγα Πρίσκηπα τοῦ Κιέβου (1252) καί ἡ ἱεραποστολική δράση τῶν Ἑλλήνων καί Ρώσσιων ἐπισκόπων στό εἰδωλολατρικό περιβάλλον τῶν Ρώσσιων καί Οὐκρανῶν, ἀλλά καί ἀνάμεσα τούς Μογγόλους κατακτητές.

Τό 1267 ἐκδόθηκε διάταγμα γιά τήν προστασία τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας, ἄν καί ἡ Ἐκκλησία ἦταν ἐκ τῶν πραγμάτων ὑπό τήν προστασία τῶν Μογγόλων ἀπό τό 1257. Ἡ Ἐκκλησία ἀπαλλάχθηκε ἐπισημῶς ἀπό κάθε φορολογία καί ἐπιτρεπόταν στους ἱερεῖς νά μὴν ὑπόκεινται σέ στράτευση ἢ σέ καταναγκαστικά ἔργα.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα τῆς ἱεραποστολικῆς δράσεως τῆς περιόδου αὐτῆς εἶναι καί τό ἑξῆς:

Τό 1253 ὁ ἐπίσκοπος Ροστώφ ἅγιος Κύριλλος πῆγε στό Σαράι Μπεργκαί, τήν ἔδρα τοῦ βασιλέα Μπεργκαί Χάν, ἐγγονοῦ τοῦ Τζένγκις Χάν, γιά νά τοῦ ζητήσει βοήθεια γιά τίς ἀνάγκες τῆς Ἐπισκοπῆς του. Κατά τήν παραμονή του ἐκεῖ, ὁ Χάν, πού εἶχε γίνει Μουσουλμάνος περί τό 1230, τόν ρώτησε νά μάθῃ γιά τήν πίστη τῶν Χριστιανῶν. Στίς συζητήσεις πού εἶχε μέ τόν ἐπίσκοπο Κύριλλο, παρευρισκόταν καί ἕνας νεα-

ρός πρίγκιπας, ἀνηψιός τοῦ Μπεργκάι Χάν, πού ἄκουγε ἀχόρταγα τὰ λόγια τοῦ Ἐπισκόπου. Ἰδιαίτερα τόν γοήτευσε ὁ βίος τοῦ ἐπισκόπου Κιέβου Ἁγίου Λεοντίου (992-1008), πού εἶχε κληθῆ ἀπό τήν Ἑλλάδα στό Κίεβο τήν ἐποχή τοῦ Μεγάλου Ἡγεμόνα τοῦ Κιέβου Βλαδιμήρου. Ἐντύπωση τοῦ ἔκανε τό πῶς ἀκόμα καί μετά τήν κοίμησή του, ὁ Λεόντιος ἔκανε θαύματα καί θεραπείες μέ τήν χάρη τοῦ Ἁγίου λειψάνου του! Τίς ἡμέρες ἐκεῖνες μάλιστα ἔτυχε νά ἀρρωστήσῃ ὁ γυιός τοῦ Μπεργκάι Χάν. Ἐνθυμούμενος τά ὅσα εἶπε ὁ Κύριλλος γιά ἰάσεις ἀπό Ρώσσοις Ἁγίους, ὁ Χάν τόν κάλεσε καί τόν παρακάλεσε νά βοηθήσῃ τόν ἀρρωστό γυιό του, πού κινδύνευε νά πεθάνῃ. Ὁ Ἐπίσκοπος προσευχήθηκε θερμά πάνω ἀπό τό ἀρρωστο παιδί καί μετά τό ράντισε μέ ἁγιασμό. Τό παιδί ἔγινε καλά. Ὁ Χάν καί ὄλοι οἱ ἄρχοντες τοῦ παλατιοῦ χάρηκαν πολύ, ἀλλά καί θαύμασαν γιά τήν παντοδυναμία τοῦ Χριστοῦ. Εὐχαρίστησαν μέ δῶρα καί τιμές τόν Κύριλλο, ὁ ὁποῖος βρῆκε τήν εὐκαιρία νά τούς μιλήσῃ ἐκτενέστερα γιά τίς ἀλήθειες τοῦ Εὐαγγελίου καί τούς νόμους τῆς Ἐκκλησίας, ὥστε πολλοί νά θαυμάσουν καί νά θέλουν νά μάθουν περισσότερα.

Ὁ νοῦς τοῦ ἀνηψιοῦ τοῦ Χάν φωτίστηκε ἀπό τήν διδασκαλία τοῦ Κυρίλλου. Ὑποσχέθηκε στόν ἑαυτό του νά πάῃ στό Ροστώβ καί μέ τὰ ἴδια του τὰ μάτια νά δῆ καί νά πεισθῆ γιά τό μεγαλεῖο τῆς Ἐκκλησίας καί συγχρόνως νά βαπτισθῆ Ὁρθόδοξος χριστιανός. Ἡ ἀγάπη πρὸς τόν Χριστό καί ἡ διδασκαλία του τόν ἔκαναν νά μοιράσῃ τήν μεγάλη του περιουσία στους φτωχοὺς ὁμοφύλους του. Θεώρησε τὰ πάντα σκύβαλα ἐμπρός στήν ἐπιθυμία τῆς καρδιάς του νά γνωρίσῃ περισσότερο τόν Χριστό καί νά τόν ἀκολουθήσῃ. Ὅμως, ἡ δύναμη τοῦ Χάν καί ἡ ἀγάπη τῆς μητέρας του ἦταν τὰ μεγάλα ἐμπόδια, γι' αὐτό ἀποφάσισε νά φύγῃ κρυφά γιά νά πραγματοποιήσῃ τόν ὑψηλό σκοπό του.

Μετά ἀπό λίγες ἡμέρες, ὁ Ἐπίσκοπος Κύριλλος ἀναχώρησε γιά τό Ροστώβ, γεμάτος ἀπό τὰ πλούσια δῶρα τοῦ βασιλέως. Μάλιστα ὁ Χάν, ἀπό εὐγνωμοσύνη γιά τήν θεραπεία τοῦ παιδιοῦ του, ἀνέθεσε στόν Ἐπίσκοπο νά παραγγεῖλῃ στόν τοπικό ἄρχοντα τῆς Ἐπισκοπῆς του νά μὴν στείλῃ στήν Ὀρδή τόν φόρο ὑποτελείας πού ὄφειλε γιά τήν χρονια αὐτή, ἀλλά νά δώσῃ τὰ χρήματα γιά τίς ἀνάγκες τοῦ καθεδρικοῦ ναοῦ τῆς «Παναγίας τοῦ Ροστώβ».

Ὁ Ἐπίσκοπος ἀναχώρησε, ἀλλά τόν ἀκολούθησε κρυφά καί ὁ νεαρός πρίγκιπας, ἀφήνοντας πίσω του τήν χήρα μητέρα του, συγγενεῖς, φίλους, περιουσία καί τιμές, καί τόν πρόφθασε πρὶν ἀκόμη φθάσῃ στό Ροστώβ. Τόν παρακάλεσε μέ δάκρυα νά τόν δεχθῆ μαζί του καί νά τόν βαπτίσῃ Χριστιανό. Ὁ Κύριλλος κατάλαβε τήν εἰλικρινῆ διάθεσή του, τόν δέχθηκε καί τόν ἔφερε μαζί του στό Ροστώβ.

Ὁ νεαρός ἦταν εὐτυχισμένος. Ἡ ψυχὴ του ἀγαλλόταν ἀκούγοντας

τήν ψαλμωδία πού τήν ἐποχή ἐκείνη ψαλλόταν στίς δύο «ιέρεις» γλωσσες, δηλαδή ἑλληνικά καί ρωσικά. Ἡ ὁμορφιά τῶν ἱερῶν εἰκόνων καί οἱ μεγαλοπρεπεῖς καί κατανυκτικές Ἀκολουθίες ἐξύψωναν τήν ψυχή τοῦ νεαροῦ Μογγόλου.

Ὅμως, ὁ φόβος τοῦ θείου του βασιλέα Χάν, ἐμπόδιζε τόν Ἐπίσκοπο νά τόν βαπτίσῃ, ἕως ὅτου ὁ Θεός οἰκονόμησε τά πράγματα. Ὁ Μπεργκάι Χάν ἀπέθανε καί δαιμάχες δημιουργήθηκαν στήν Χρυσή Ὀρδή γιά τήν διαδοχή. Ἔτσι ἡ προσοχή τῶν ἀρχόντων δέν στρεφόταν βέβαια στό τί θά ἔκανε ὁ ἀνηψιός τοῦ Μπεργκάι. Τότε ὁ ἐπίσκοπος Κύριλλος τόν βάπτισε, δίνοντάς του τό ὄνομα Πέτρος.

Εἶχε γίνει ἕνας πολύ καλός Χριστιανός. Προσευχόταν πολύ καί παρακολουθοῦσε ὅλες τίς Ἀκολουθίες στόν ναό, τηροῦσε ὅλες τίς διατάξεις τῆς Ἐκκλησίας. Ἦταν ἤρεμος, ταπεινός, προσηνής πρὸς ὅλους. Νήστευε καί ἀσκεῖτο μέ στερήσεις καί σκληραγωγίες, μένοντας μέσα στό Ἐπισκοπεῖο. Δέν ἀκολούθησε ὅμως τήν μοναχική πολιτεία. Μέ τήν προίροπή καί τήν εὐλογία τοῦ Ἐπισκόπου ἤλθε σέ γάμου κοινωνία μέ κόρη εὐγενοῦς οἰκογενείας. Ὁ πρίγκηπας Πέτρος ἐζήσῃ πολλά χρόνια τόν τίμιο γάμο του. Ἀπέκτησε παιδιά, ἦταν ὅμως καί ὁ πατέρας τῶν φτωχῶν. Ἐτρέφε τούς πεινασμένους, ἔντυνε τούς γυμνοῦς. Σάν ἄλλος Ἰώβ ὑπέμεινε καρτερικά τήν χωλότητα τοῦ ἐνός ποδιοῦ του καί τήν ἀπώλεια τῆς ὀράσεως ἀπό τό ἕνα του μάτι. Κατά τήν παράδοση, κάποιο βράδυ, ἐνῶ προσευχόταν στήν ἄκρη τῆς λίμνης Νέρα, κοντά στήν πόλη Μέγα Ροστώφ, τοῦ ἐμφανίστηκαν σέ ὄραμα οἱ κορυφαῖοι Ἀπόστολοι Πέτρος καί Παῦλος καί τόν διέταξαν νά κτίσῃ σ' αὐτό τό σημεῖο ναό ἀφιερωμένο σ' αὐτούς, ὅπως καί ἔγινε.

Μετά ἀπό πολλά χρόνια, ὁ Πέτρος ἔχασε τήν σύζυγό του. Γέροντας πιά ἐκάρη μοναχός καί ἐμόνασε στό μοναστήρι πού ὁ ἴδιος ἔκτισε. Τό τέλος του ὑπῆρξε ὀσιακό, σέ βαθεῖα γεράματα. Παρέδωσε τήν ψυχή του στόν Κύριο στίς 29 Ἰουνίου τοῦ 1290, ἡμέρα τῆς ὀνομαστικῆς του ἐορτῆς. Τό μοναστήρι του ὀνομάστηκε ἀπό τότε «Μονή τοῦ Πέτρου».

Ὁ Πέτρος τῆς Χρυσῆς Ὀρδῆς ἀναγνωρίστηκε ὡς ἅγιος ἀπό τήν Ρωσική Ἐκκλησία. Πότε ἔγινε ἡ κατάταξή του στό ἀγιολόγιο δέν εἶναι γνωστό. Πάντως, ἀναφέρεται ὅτι τό 1563, ὁ τσάρος Ἰβάν Δ' ὁ Τρομερός, σέ μιά δύσκολη στιγμή τῆς ζωῆς του, ἐπικαλέσθηκε τήν βοήθεια τῶν ἁγίων καί ἰδιαίτερα τοῦ Ἁγίου Πέτρου τῆς Χρυσῆς Ὀρδῆς τῶν Μογγόλων.

Μετά τήν πώση τῆς μογγολικῆς αὐτοκρατορίας, τέλος τοῦ 14ου αἰῶνα, οἱ Χριστιανοί ἔχασαν τά προνόμιά τους, διώχθηκαν καί ὁ Χριστιανισμός σχεδόν ἐξαφανίστηκε ἀπό τήν Μογγολία. Οἱ Ρωμαιοκαθολικοὶ ἱεραπόστολοι, πού ἔφθασαν στήν περιοχὴ ἐκείνη τήν ἐποχή, ὡς ἀποτέλεσμα τῶν πρώτων ἐμπορικῶν ἐπαφῶν τῆς Μογγολίας μέ τήν Δύση,

ήταν Φρακισκανοί και Δομινικανοί μοναχοί, ενώ οι πρώτοι Προτεστάντες Ιεραπόστολοι έφθασαν τὰ μέσα τοῦ 19ου αἰῶνα.

Μεταξύ 1771 καί 1845 ἐπισκέφθηκαν τήν Μογγολία τουλάχιστον ὀκτώ ἱεραποστολικά κλιμάκια τῆς Ρωσικῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας. Ὁ πρῶτος Ὁρθόδοξος ναός σέ μογγολικό ἔδαφος κτίσθηκε τό 1872 στήν περιοχή τοῦ Ρωσικοῦ Προξενείου στήν πόλη Οὐλάν Μπατόρ καί ἦταν ἀφιερωμένος στήν Ἁγία Τριάδα. Ὁ ναός ἔπαυσε νά λειτουργῆ τό 1921, μετά τήν δολοφονία τοῦ τελευταίου ἱερέως π. Θεοδώρου Περμακῶφ. Ἀπό τό 1927 ὁ ναός δόθηκε ὡς κῶρος γιά ἰδιωτική χρήση. Μετά τήν πώση τοῦ κομμουνισμοῦ, καί συγκεκριμένα ἀπό τό 1996, ἄρχισαν νά φθάνουν ρῶσσοι ἱερεῖς στό Οὐλάν Μπατόρ καί τό 1998 δόθηκε στήν Ὁρθόδοξη Ἱεραποστολή γῆ καί τό διώροφο κτήριο τῆς πρώην Ἐμπορικῆς Ρωσικῆς Ἀποστολῆς. Ὁ κῶρος αὐτός δέν ἦταν μακριά ἀπό τόν τόπο τοῦ παλαιοῦ ναοῦ. Ἀρχικά ὡς ναός διαμορφώθηκε ὁ ἐπάνω ὄροφος τοῦ κτηρίου, ἐνῶ τό 2006 ἄρχισε ἡ κατασκευή ξεχωριστοῦ εὐρύτερου ναοῦ, πού καθαγιασθηκε τό 2009.

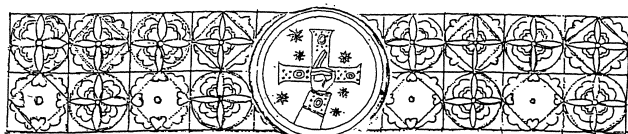
Ἡ Ὁρθόδοξη κοινότητα τοῦ Οὐλάν Μπατόρ ἀποτελεῖται κυρίως ἀπό Ρῶσσοις, ἀλλά καί ἀπό Ὁρθοδόξους Μογγόλους, Σέρβους, Βουλγάρους καί Ἀμερικανούς. Τήν θεία Λειτουργία τίς Κυριακές παρακολουθοῦν περί τὰ 60 ἄτομα, ἐνῶ τίς ἀκολουθίες τῶν Χριστουγέννων καί τοῦ Πάσχα περί τὰ 300 ἄτομα. Ἀπό τήν λειτουργία τοῦ νέου ναοῦ ἔχουν ἤδη προσχωρήσει στήν Ὁρθοδοξία 25 Μογγόλοι. Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία περιλαμβάνει πολλές δραστηριότητες, μέ κυριώτερη τήν ἱεραποστολή. Γιά τόν λόγο αὐτό ἔχουν μεταφρασθῆ στά μογγολικά μεγάλα τμήματα τῆς Λειτουργίας καί κατηχητικά βοηθήματα μεταξύ τῶν ὁποίων: «Ἡ Ὁρθοδοξία στήν Μογγολία ἀπό τόν 13ο αἰῶνα μέχρι σήμερα» καί 15 κατηχητικά φυλλάδια μέ τόν τίτλο «Ὁ δρόμος τῆς Ὁρθοδοξίας». Στήν κοινότητα λειτουργοῦν Κατηχητικά σχολεῖα γιά παιδιά καί ἐνήλικες καί ἐκδίδεται ἡ ἐφημερίδα «Ἁγία Τριάδα» πού ἀναφέρεται στίς δραστηριότητες τῆς ἐνορίας, καθώς καί σέ ἄλλα κατηχητικά καί ἐορτολογικά θέματα.

Δεύτερη μικρή Ὁρθόδοξη κοινότητα στήν Μογγολία ἄρχισε νά δημιουργεῖται στήν πόλη Ἔρντεντει.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ:

1. Θά πρέπει νά σημειωθῆ ὅτι στίς τέως σοσιαλιστικές κῶρες, λόγω τῆς καταπίεσεως τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας, μεγάλο μέρος τοῦ πληθυσμοῦ γιά νά ἀποφύγη τίς ὁποιοσδήποτε συνέπειες δῖλωναν ὅτι ἦσαν ἄθεοι. Ἰδιαίτερα στίς ἀσιατικές κῶρες μέ τίς βαθεῖες σαμανικές ἢ μουσουλμανικές παραδόσεις, οἱ κάτοικοί τους συνέχισαν πάντοτε νά τηροῦν τίς θρησκευτικές τους πρακτικές ὑπό τό κάλυμμα τῆς πατροπαράδοτης λαϊκῆς παραδόσεως.

ΑΝΔΡΕΑΣ Σ. ΧΕΛΙΩΤΗΣ

Ἀθανάσιου Παπαγεωργίου

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΟΔΗΓΗΤΡΙΑΣ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ

τή νότια πλευρά τοῦ γοθικοῦ καθεδρικοῦ ναοῦ τῆς Ἁγίας Σοφίας καί πέραν τοῦ στενοῦ δρόμου πού περνᾶ ἀπ' ἐκεῖ σώζεται μιά μισοερειπωμένη ἐκκλησία μέ ἔντονα γοθικά στοιχεῖα, ἀλλά καί μέ βυζαντινό τρούλλο. Τό ἐσωτερικό τῆς ἐκκλησίας αὐτῆς εἶναι πολύ ἀσύμμετρο. Αὐτό ὀφείλεται πιθανότατα στίς διάφορες φάσεις ἀνέγερσης τῆς ἐκκλησίας αὐτῆς. Ἐρευνα πού ἐγίνε στό ἐσωτερικό τῆς ἐκκλησίας αὐτῆς ἔφερε στό φῶς ὑπολείμματα μιᾶς τρίκλιτης παλαιοχριστιανικῆς βασιλικῆς. Ἐτσι στό βόρειο κλίτος βρέθηκαν τά θεμέλια Ἁγίας Τράπεζας καί κάτω ἀπ' αὐτά τά θεμέλια μιᾶς ἀψίδας μικρότερης, δυτικότερα τῆς ἀψίδας τοῦ σημερινοῦ βορείου κλίτους. Θεμέλια μιᾶς ἀψίδας βρέθηκαν καί στό μέσο κλίτος ἔξι περίπου μέτρα δυτικότερα τῆς ὑφιστάμενης ἀψίδας. Τά θεμέλια τῆς ἀψίδας ἦταν καλυμμένα μέ μαρμαροθετήματα τοῦ βου αἰῶνα μ.Χ. Δέν εἶναι γνωστές οἱ διαστάσεις τῆς μικρῆς βασιλικῆς, οὔτε εἶναι γνωστό πότε καταστράφηκε. Πολύ πιθανό μετά τήν καταστροφή τῆς κατά τή διάρκεια τῶν ἀραβικῶν ἐπιδρομῶν (7ος - 10ος αἰῶνας), ξανακτίσθηκε. Εἶναι ὅμως ἄγνωστο ποιά μορφή εἶχε τότε ἡ ἐκκλησία. Εἶναι πολύ πιθανό ὅτι ὅταν ἡ Λευκωσία ἐγίνε πρωτεύουσα τῆς Κύπρου, κτίσθηκε πολύ κοντά στήν ἐκκλησία αὐτή, στή θέση τοῦ σημερινοῦ γοθικοῦ καθεδρικοῦ ναοῦ τῆς Ἁγίας Σοφίας μιά ἄλλη ἐκκλησία, ὁ καθεδρικός βυζαντινός ναός μέ τρούλλο τῆς Ἁγίας Σοφίας ὅπως φαίνεται ἀπό τήν σφραγίδα τοῦ Λατίνου Ἀρχιεπισκόπου Eustorge de Montaigu (1217-1251) ἀφιερωμένος στήν Ἁγία Σοφία, ὅπως καί σέ ἄλλες πόλεις τῆς Αὐτοκρατορίας (Ἄοχρίδα, Τραπεζούντα, Νίκαια, Μονεμβασία κ.ἄ.) ἡ καί σέ χώρες ὑπό τήν ἐπίδραση τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὅπως στό Κίεβο. Ὅταν ἡ Λατινική Ἐκκλησία ἐγκαταστάθηκε στήν Κύπρο μαζί μέ τούς Λουζιανούς, κατέλαβε τόν βυζαντινό καθεδρικό ναό πού ἦταν κτισμένος στό ψηλότερο σημεῖο τῆς Λευκωσίας. Λίγα χρόνια ἀργότερα κατεδάφισε τόν βυζαντινό ναό πού ἦταν μικρός μέ τά μέτρα τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας καί στήν θέση του ἔκτισε τόν μεγαλοπρεπῆ καθεδρικό ναό τῆς Ἁγίας Σοφίας πού σώζεται μέχρι τῆς μέρες μας. Διατήρησε μόνο τό ὄνομα: Ἁγία Σοφία. Μοναδικό σ' ὅλο τόν κόσμο τῆς Λατινικῆς Ἐκκλησίας.

Τόν 13ο αἰῶνα φαίνεται ὅτι ἡ βασιλική πού βρισκόταν στά νότια τοῦ

βυζαντινοῦ καθεδρικοῦ ναοῦ ξανάγινε ὁ καθεδρικός ναός τῶν Ὁρθόδοξων. Στά τέλη τοῦ αἰῶνα αὐτοῦ, κατά τόν C. Enlart, τόν μόνο βασικά μελετητή τῶν γοθικῶν μνημείων τῆς Κύπρου, κτίσθηκε μιά μικρή τρίκλιτη βασιλική, ὅπως φαίνεται ἀπό τόν διάκοσμο τῶν κιονοκράνων τῶν κίωνων του, πού μοιάζει μέ τόν διάκοσμο τῶν κιονοκράνων τοῦ καθεδρικοῦ ναοῦ τῆς γειτονικῆς Ἁγίας Σοφίας. Ὁ ναός αὐτός ἦταν ἀφιερωμένος στήν Παναγία Ὁδηγήτρια. Ἐκτενής ἀναφορά στόν καθεδρικό ναό τῆς Παναγίας Ὁδηγήτριας γίνεται σέ σημειώματα τοῦ Παρισινοῦ Κώδικα, Paris gr. 1589 (Colbert 431). Ἀναφορά γίνεται καί σέ περιηγήσεις ξένων ἐπισκεπτῶν πού ἐπισκέφθηκαν τό ναό τό 1507 ὁ Pierre Mésenge καί τό 1518 ὁ Jacques Le Saige.

Τό 14ο-15ο αἰῶνα κτίσθηκε μεγαλύτερη ἐκκλησία μέ ἡμικυκλικές ἐσωτερικά καί πολυγωνικές ἐξωτερικά ἀψίδες πού εἶχε τή μορφή μιᾶς βασιλικῆς μέ τρούλλο. Τέσσερις ἰσχυροί πεσσοί χώριζαν τά τρία κλίτη τῆς βασιλικῆς. Σάν νότιο κλίτος τῆς βασιλικῆς ἐνσωματώθηκαν τό κεντρικό καί βόρειο κλίτος τῆς προηγούμενης βασιλικῆς. Ὁ τρούλλος ἐπεκάθητο στους τέσσερις πρώτους ἀπό τ' ἀνατολικά πεσσούς τῆς βασιλικῆς. Τά κλίτη ἐκαλύπτοντο μέ σταυροθόλια μέ νευρώσεις. Μόνο τό ἀνατολικό τμήμα τοῦ βόρειου κλίτους πού ἦταν τό πιο στενό ἐκαλύπτετο μέ ὀξυκόρυφη καμάρα. Τά κιονόκρανα τῶν δύο ἀνατολικῶν κίωνων πού στηρίζουν τόν τρούλλο εἶναι διακοσμημένα μέ δυό χέρια ἀπλωμένα νά εὐλογοῦν μέ τόν τρόπο τῆς εὐλογίας τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας. Στά δυτικά ὑπῆρχε πρόπυλο πού ἐκαλύπτετο μέ τέσσερα σταυροθόλια μέ νευρώσεις. Τά δύο νότια κλίτη ἦταν πιο στενά καί καλύπτονταν μέ σταυροθόλια. Τό πρόπυλο ἐπικοινωνοῦσε μέ τό ναό μέ τρεῖς εἰσόδους. Ἡ καταστροφή τοῦ δυτικοῦ τμήματος τοῦ ναοῦ καί τοῦ προπύλου δέν βοηθᾶ στήν ὀρθή σχεδιαστική ἀποτύπωση.

Στό βόρειο τοῖχο τοῦ ναοῦ ὑπῆρχαν τρεῖς θύρες μέ ἔντονα ἀνάγλυφα γοθικά περίθυρα πού δέν ἀνήκουν στήν ἴδια ἐποχή. Ἡ κεντρική θύρα τοῦ βόρειου τοίχου ἀνήκει πιθανότατα στόν 13ο αἰῶνα, ἐνῶ ἡ μεγαλύτερη ἀνατολική πύλη μέ τόν πλούσιο γλυπτό γοθικό διάκοσμο ἀνήκει στόν 14ο αἰῶνα. Μιμεῖται φανερά τίς δυτικές εἰσόδους τοῦ παρακείμενου γοθικοῦ καθεδρικοῦ ναοῦ τῆς Ἁγίας Σοφίας. Στό μέσο τοῦ μαρμάρινου ἀνωφλίου εἰκονίζεται ὄρθιος Ἅγιος, ὁ Ἅγιος Νικόλαος, κατά τόν C. Enlart καί δεξιά καί ἀριστερά ἀνά τρεῖς θυρεοί. Στό κέντρο τοῦ μαρμάρινου ἀνωφλίου τῆς κεντρικῆς θύρας εἰκονίζεται ἡ Κοίμησις τῆς Θεοτόκου. Ἡ δυτικότερη θύρα τοῦ βόρειου τοίχου εἶναι, κατά τόν C. Enlart, νεώτερη. Τά φουρούσια πού στηρίζουν τό ἀνώφλιο τῆς θύρας εἶναι διακοσμημένα μέ τίς μορφές τῶν Ἀποστόλων Πέτρου καί Παύλου.

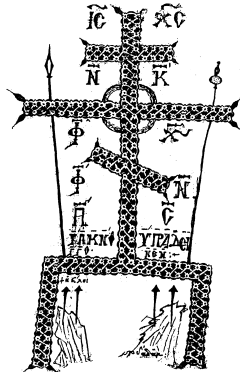
Οἱ Τοῦρκοι, πού μετέτρεψαν τόν παρακείμενο γοθικό καθεδρικό

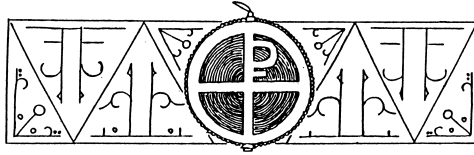
ναό σέ τζαμί ἤδη ἀπό τό 1570, ὅποτε κατέλαβαν τή Λευκωσία, μετέτρεψαν τό ναό τῆς Παναγίας Ὀδηγήτριας σέ ἀγορά βαμβακερῶν νημάτων καί ὑφασμάτων, διαχωρίζοντας τό ἐσωτερικό του σέ μικρά καταστήματα. Ἀργότερα, ἴσως κατά τίς ἀρχές τοῦ 19ου αἰώνα, κατεδάφισαν ἐν μέρει τά καταστήματα πού εἶχαν κτίσει στά τέλη τοῦ 16ου αἰώνα καί χρησιμοποίησαν τό ναό σάν ἀποθήκη τῶν σιτηρῶν τῆς δεκάτης πού εἶχαν ἐπιβάλλει στους γεωργούς, ἐνῶ μέ προσθήκες στήν ἀνατολική, νότια καί δυτική πλευρά ἀλλοίωσαν τελείως τόν χαρακτήρα τοῦ ναοῦ. Τό 1935 ἀνέλαβε τό ναό τό Τμήμα Ἀρχαιοτήτων καί γιά μιά δεκαπενταετία κατεδάφιζε καί ἀπομάκρυνε τίς προσθήκες πού εἶχαν ἀλλοιώσει τελείως καί τόν χαρακτήρα καί τήν ἐμφάνισή του. Δυστυχῶς κατά τήν περίοδο τῆς Τουρκοκρατίας τό νότιο καί τό δυτικό τμήμα τοῦ ναοῦ καταστράφηκε, ἐνῶ τά ὑφιστάμενα τμήματα τῶν δύο νοτίων κλιτῶν του παραμορφώθηκαν ἀνεπανόρθωτα. Διατηρήθηκαν τά δωμάτια στό νοτιοανατολικό ἄκρο τοῦ ναοῦ τά ὁποῖα χρησιμοποιήθηκαν γιά τήν φύλαξη ἐπιτάφιων πλακῶν πού ἀφαιρέθηκαν ἀπό τίς παρακείμενες μεσαιωνικές ἐκκλησίες πού εἶχαν μετατραπῆ σέ τζαμιά κατά τήν περίοδο τῆς Τουρκοκρατίας. Πρόσφατα ἐγίναν ἐπισκευές καί ἐπεμβάσεις μέ χρήματα τοῦ Προγράμματος Ἀνάπτυξης τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ Τμήματος Ἀρχαιοτήτων, ὥστε ὁ ναός νά εἶναι δυνατό νά χρησιμοποιεῖται γιά διάφορες ἐκδηλώσεις.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΕΣ:

C. Enlart, *L' Art Gothique et la Renaissance en Chypre*, v. I. Paris 1899, p. 150-162, pl. IX-XI, G. Jeffery, *A. Description of the Historic Monuments of Cyprus*, Nicosia 1918, p. 84-89, R. Gunnis, *Historic Cyprus*, London 1936, p. 55-57.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

Ἄνδρέα Χειμῶνα

ΟΙ ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ ΤΗΣ ΓΥΨΟΥ

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

τό βιβλίο τοῦ Ροῦπερτ Γκάννις «Χιστορίκ Σάιπρους» γράφει σχετικά μέ τήν ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Γεωργίου: «Στό κέντρο τοῦ χωριοῦ βρίσκεται ἡ ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, τοῦ 16ου αἰώνα. Ἦνα κτίσμα μέ διπλούς θόλους. Ἴσως ἀρχικά νά ὑπῆρχε ἕνας θόλος, μέ τό δεύτερο νά ἔχει προστεθεῖ ἀργότερα, διότι φαίνεται καθαρά τό ἐξωτερικό του ἀπό μιά ὑπέροχη σκαλιστή πλάκα, μέ γεωμετρικά σχήματα βυζαντινῆς προέλευσης, ἴσως τοῦ 12ου αἰώνα. Τό προσκυνητάριο τῆς ἐκκλησίας εἶναι τοῦ 18ου αἰώνα, καί ἔχει μιά παράξενη κατασκευή στό ὅτι στά κάτω χωρίσματα ἔχει ζωγραφισμένες τίς εἰκόνες τῶν τεσσάρων εὐαγγελιστῶν. Ἐξω ἀπό τήν ἐκκλησία βρίσκεται μιά τεράστια πέτρινη κολυμβήθρα, πού σύμφωνα μέ τήν παράδοση τοῦ χωριοῦ τήν χρησιμοποιοῦσαν γιά νά βαπτίζουν ἐνήλικες. Οἱ χωριανοί πίστευαν ὅτι ὅταν χάσουν ἕνα ζῶο καί ἀνάψουν ἕνα κεριά στόν Ἅγιο Γεώργιο, τότε αὐτό ἐπιστρέφει στόν ἰδιοκτητή του».

Γύρω στά 1965 ἡ ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Γεωργίου κατεδαφίστηκε καί στή θέση τῆς κτίστηκε νέα πού δέν θυμίζει τίποτε ἀπό τήν ἀρχαία ἐκκλησία. Τό μόνο πού θυμίζει τήν παλαιά ἐκκλησία εἶναι τό τετράγωνο μάρμαρο τῆς Ἁγία Τράπεζας πού εἶχε κτιστεῖ στόν τοῖχο, πάνω ἀπό τήν πόρτα τῆς κυρίας εἰσόδου.

Ἡ ἐκκλησία γιορτάζει στίς 23 Ἀπριλίου, καί ὅταν ἡ γιορτή ἔπεφτε μέσα στό πεννηταήμερο, τότε γιόρταζαν τήν Τρίτη τῆς Λαμπρῆς.

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΦΗΤΗ ἩΛΙΑ

Στά δυτικά τοῦ χωριοῦ, σέ ἕνα λόφο, περίπου 3 χιλιόμετρα, βρίσκονταν τό ξωκλήσι τοῦ Προφήτη Ἡλία. Ἀπό ἐκεῖ ψηλά ἀγνάντευες τά γύρω χωριά, τόν ἀπέραντο κάμπο τοῦ Λευκονοίκου καί γενικά ὅλη τή Μεσσαορία. Ἡ ἐκκλησία λειτουργοῦσε μόνο στίς 20 Ἰουλίου ὅπου καί γινόταν μικρό πανηγύρι. Σέ περίόδους ἀνομβρίας γίνονταν δεήσεις γιά νά βρέξει, γιατί, κατά τούς χωρικούς, εἶναι «ὁ Ἅγιος πού κυβερνᾷ τά σύννεφα».

Μιά φορά, λέει ο θρύλος, γίνονταν δεήσεις για να βρέξει αλλά παρόλα αυτά «δέν έκουλούπιζε». Τότε κάποιοι χωρικοί θυμωμένοι πήραν τήν εικόνα του Ἁγίου, στάθηκαν μπροστά σέ ἕνα κρημνό καί φώναζαν «βρέσεις, ὀξά ἐν βρέσεις; Εἰδάλλως θά σέ πετάξουμε κάτω στόν γκρεμμό».

Κάποιος ἐκείνη τή στιγμή πρόσεξε ἕνα μικρό σύννεφο ἀπό τά βουνά του Μερσινικιοῦ. Τά σύννεφα ξαφνικά ἔγιναν πολλά, φύσηξε ἀέρας καί ἄρχισε ραγδαία βροχή. Ὡσπου νά προλάβουν νά βάλουν τήν εικόνα στή θέση της καί νά ἐπιστρέψουν στό χωριό εἶχαν γίνει «σουππα λούμα».

Τό ξωκλήσι του Προφήτη Ἡλία σήμερα δέν ὑπάρχει. Τό βομβάρδισαν οἱ Τοῦρκοι κατά τή διάρκεια τῆς τουρκικῆς εισβολῆς του 1974, γιατί πίστευαν ὅτι ἦταν ἀποθήκη πυρομαχικῶν.

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ (ΑΓΙΑΣ ΝΑΠΑΣ)

Οἱ γέροι καί οἱ γριές τήν ἔλεγαν «ἡ ἐκκλησία τῆς Ἀένναπας». Λειτουργοῦσε μόνο 5-6 φορές τό χρόνο, κυρίως τίς γιορτές τῆς Παναγίας, δηλ. στίς 21 του Νιόβρη, 2 του Φλεβάρη, 25 του Μάρτη, 15 Αὐγούστου κ.ἄ.

Σέ ἐπιγραφή πού ὑπάρχει πάνω ἀπό τήν πόρτα τῆς ἐκκλησίας ἀναγράφεται ὅτι «Ο ΠΑΝΣΕΠΤΟΣ ΟΥΤΟΣ ΝΑΟΣ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΕΚΤΙΣΘΗ ΕΚ ΘΕΜΕΛΙΩΝ ΔΙ' ΕΞΟΔΩΝ ΠΑΝΑΓΗ ΑΒΡΑΑΜΗ ΚΑΙ ΣΥΖΥΓΟΥ ΑΥΤΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΣ ΕΝ ΕΤΕΙ 1890». Τό καμπαναριό προστέθηκε στή δεκαετία του 1970 μέ δωρεά ἀπόδημου ἀπό τή Γύψου, του Παναγιώτη Σιακαλλῆ.

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΟΥ ΤΙΜΙΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ

Βρίσκεται στά ἀνατολικά, σχεδόν στήν ἔξοδο τῆς Γύψου. Στίς 29 Αὐγούστου γιορτάζει ὁ πολιούχος Ἅγιος του χωριοῦ. Τή μέρα αὐτή εἶναι ἡ Ἀποτομή τῆς Κεφαλῆς του Ἰωάννη του Προδρόμου. Γιά τοῦτο ὑπῆρχε τό ἔθιμο νά μὴν κόβουν οὔτε κρεμμύδι ἐκείνη τή μέρα γιατί κόβοντας τήν κεφαλή του κρεμμυδιοῦ, ἔκοβαν τήν κεφαλή του Ἰωάννη του Προδρόμου.

Παρόλα αὐτά ἀρκετοί Γυψιῶτες δέν τηροῦσαν τό ἔθιμο καί τή μέρα ἐκείνη μαζί μέ τό παραδοσιακό γυψιώτικο κλέφτικο του σινιοῦ, ἔτρωγαν καί πολλά κρεμμύδια. Ἔμεινε γνωστή ἡ φράση ὅτι τό κρεμμύδι εἶναι «τό κοκκόν του Γυσιώτη».

Στό βιβλίο του «Χιστόρικ Σάῦπρους» ὁ Ροῦπερτ Γκάννις ἀναφέρει τά ἐξῆς στή σελίδα 240 γιά τήν ἐκκλησία του Προδρόμου: «Ἡ ἐκκλησία του Ἁγίου Ἰωάννη του Βαπτιστοῦ ἐκτίστη περί τό τέλος του 18ου αἰώ-

να καί βρίσκεται σέ αὐτήν ἡ εἰκόνα τοῦ Ἁγίου Πέτρου πού χρονολογεῖται τό 1719. Ἐξω ἀπό τή νότια πόρτα τῆς ἐκκλησίας ὑπάρχει ἕνα καλά διατηρημένο κορινθιακό μαρμάρινο κιονόκρανο».

Στήν πραγματικότητα ὑπάρχουν 2 τέτοια κιονόκρανα καί ἕνα κομμάτι ἄσπρης κολώνας. Οἱ γέροι τοῦ χωριοῦ πάντα ἔλεγαν ὅτι αὐτά τά μάρμαρα τά εἶχαν φέρει ἀπό τή Σαλαμίνα καί τά χρησιμοποιοῦσαν σάν «διτζίμια» στίς γιορτές καί τά πανηγύρια, ὅπου γινόντουσαν ἀγῶνες δύναμης μεταξύ τῶν παλικάριῶν τοῦ χωριοῦ.

Ἡ καμπάνα τῆς ἐκκλησίας τοῦ Προδρόμου ἦταν τό καμάρι τῶν Γυψιωτῶν, γιατί ἔλεγαν εἶναι ἡ καλύτερη καμπάνα τῆς περιοχῆς, ἀφοῦ ὅταν κτυποῦσε ἀκουγόταν μέχρι τήν «Πιτσιβήν» – μιά μακρινή περιοχή ὅπου οἱ βοσκοί εἶχαν τίς μάντρες τους καί ἀκόμη πιοῦ πέρα μέχρι τό «Ζυόν» – ἔτσι ἀποκαλοῦσαν τά βουνά τῆς ὄροσειρᾶς τοῦ Πενταδακτύλου...

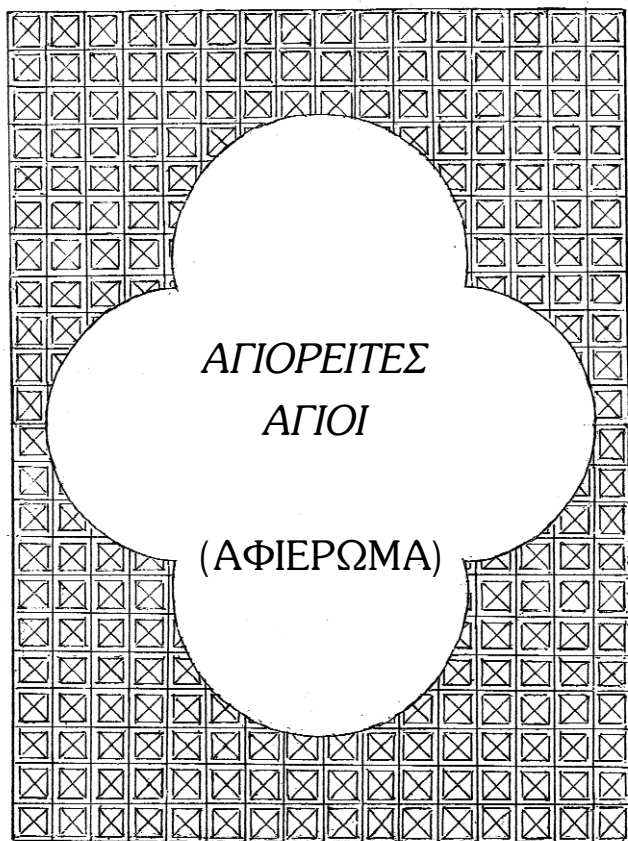
Κάθε Κυριακή καί γιορτή γινόταν καυγᾶς ποιός θά πρωτοπαίξει καλύτερα τήν καμπάνα, γιατί πραγματικά ἦταν βαριά καί ἔπρεπε νά ξέρει ἕνας γιά νά παίξει «τριπλοφάτσιν» ὅπως ἔλεγαν. Τακτικοί καί καλύτεροι παίκτες τῆς καμπάνας ἦταν ὁ Σωτήρης Λαβέρας, ὁ Χρυσόστομος Πόβη, ὁ Ἀπόστολος Τιούμπας, ὁ Μιχάλης Τζιαμαλής καί ὁ Ταϊφᾶς.

Στήν αὐλήν μπροστά ἀπό τήν ἐκκλησία ὑπάρχει ὁ τάφος τοῦ Πρωτόπαπα Γεώργιου Παπαμάρκου. (Παπασπάθα), καί στήν πίσω αὐλή ὑπάρχει ἀκόμα ἕνας τάφος καί βρύση μέ τό ἀγίασμα τοῦ Τιμίου Προδρόμου.

Τό πανηγύρι τοῦ Προδρόμου ἦταν τριήμερο. Τό βράδυ τῆς παραμονῆς τοῦ πανηγυριοῦ, γινόταν γλέντι τρικούβερτο στά καφενεῖα ἢ στά σπίτια. Ἡ κάθε οἰκογένεια, σχεδόν ὅλοι εἶχαν καλεσμένους κουμπάρους, φίλους ἢ συγγενεῖς ἀπό τά γύρω χωριά Λευκόνοικο, Μηλιά, Σύγκραση, Τρίκωμο, Ἄρδανα, Περιστερωνοπηγή, ἀκόμη καί ἀπό τή Λευκωσία καί τήν Ἀμμόχωστο.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΧΕΙΜΩΝΑΣ

ΑΓΙΟΡΕΙΤΕΣ

ΑΓΙΟΙ

(ΑΦΙΕΡΩΜΑ)

Συμεών Πηγαδουλιώτη
ΠΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ἦ ὑπὲρ φίλους Θεοῦ καὶ προφήτας κατασκευάζει» (Σ. Σολ. ζ' 27). Φίλοι τοῦ Θεοῦ, δηλαδή ἄνθρωποι πού ἀφιέρωσαν τὴ ζωὴ τους σ' αὐτόν ὑπῆρξαν κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας, πάλαι τε καὶ ἐπ' ἑσχάτων. Ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδιά ἀπὸ κάθε φυλὴ καὶ ἔθνος τὸ ὑπὸ τὸν οὐρανὸν παρέβλεψαν τὰ τοῦ κόσμου τερπνά καὶ ἀπέβλεψαν εἰς τὸν πολύτιμον μαργαρίτην καὶ τοὺς δόθηκαν ἐπαξίως οἱ ὀρεκτοὶ κόλποι τοῦ Ἀβραάμ.

Τὸ Ἅγιώνυμον Ὅρος δὲν θὰ μπορούσε νὰ ὑστερήσει στὸν τομέα αὐτό. Οἱ μοναχοὶ δὲν κατέφυγαν ἐκεῖ γιὰ νὰ κερδίσουν τὴν ἡσυχία τους, οὔτε γιὰ νὰ γίνουν ξεναγοὶ καὶ φύλακες τῶν κειμηλίων πού κληροδότησε τὸ παρελθόν, ἀλλὰ γιὰ νὰ λάβουν νησιτεία, ἀγρυπνία καὶ προσευχὴ τὰ οὐράνια χαρίσματα. Ὅποιος ἐγκύψει στὴν ἱστορία τοῦ Ὁρους θὰ ἐντυπωσιασθεῖ ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν Ἁγίων πού ἀνεδείχθηκαν ἐκεῖ, ἀλλὰ κυρίως ἀπὸ τὴν προσφορά τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν στὴν ἐν Χριστῷ ἀδελφότητα, ἧγουν τὴν Ἐκκλησία.

Στὸν τομέα τῆς θεολογίας προεξάρχων τῆς ὁμηγύρεως τῶν Ἁγιορειτῶν πατέρων εὐρίσκεται ἀναντιλέκτως ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμάς. Τί νὰ πρωτοπεῖ κανεὶς γι' αὐτόν τὸν οὐρανοβάμονα Θεολόγον; Ξεκαθάρισε ὀριστικά τὸ θέμα τῆς διαφορᾶς οὐσίας καὶ ἐνεργειῶν τοῦ Θεοῦ κι ἀπέδειξε ἐμπειρικῶς ὅτι ὁ ἄνθρωπος γίνεται μέτοχος τῶν ἀκτίστων θείων ἐνεργειῶν ὅταν φθάσει στὴν ἀγιότητα. Κατατρόπωσε τὸν αἰρετικὸ Βαρλαάμ καὶ τοὺς ὁμόφρονες τούτου καὶ τὸν ὀπισθεν αὐτῶν κρυπτόμενον Παπισμὸν, πού πιστεύουν φανατικά ὅτι ὁ ἄνθρωπος παραμένει ἀμέτοχος τῶν θείων ἐνεργειῶν. Ἀπὸ τὴν ἄλλη ὑποστήριξε τὴν ὀρθόδοξον πίστην ἐνώπιον τῶν Ἀγαρηνῶν, ὄντας μάλιστα ἐν αἰχμαλωσίᾳ, χωρὶς νὰ κάνει καμμία παραχώρηση σὲ θέματα πίστεως. Τὸ ἀντίθετο κάνουν στίς μέρες μας οἱ οἰκουμενιστές.

Ὅταν ἡ ἀχανὴς Ρωσσία εἶχε χάσει τὸ βηματισμὸ τῆς, ἕνας ταπεινὸς Ἁγιορειτῆς, ὁ Μάξιμος ὁ Γραικός, μέ τὴν ἄνωθεν σοφία πού τὸν χαρακτήριζε, τὴν ἐπανασύνδεσε μέ τίς πηγές τοῦ σωτηρίου. Στὴν προσπάθειά του αὐτὴ ὑπέστη διώξεις, καταδίκες, φυλακίσεις καὶ ἀναρρίθμητες ταλαιπωρίες. Σύν τοῖς ἄλλοις ἀπέδειξε ὅτι οἱ ἀξιώσεις περὶ δῆθεν Τρίτης Ρώμης δὲν εἶχαν κανένα ἔρεισμα στὴν ὀρθόδοξον Θεολογία, οὔτε σὲ κανονικὸ δίκαιο τῆς Ἐκκλησίας.

Σὰν φωτεινὸ μετέωρο ἐν μέσῃ τουρκοκρατίᾳ φώτισε τὸ δοῦλον Γένος ὁ ἰσαπόστολος Κοσμάς ὁ Αἰτωλός. Ἀφοῦ ἀπέκτησε γερὲς βάσεις

ἀσκητικῶς προγυμνασθεῖς ἐν τῷ ὄρει, στήριξε τοὺς ἀγράμματος ραγιάδες πού κινδύνευαν ἄμεσα λόγῳ τῆς φτώχειας καί τῆς παντελοῦς ἔλλειψης παιδείας νά ὀδηγηθοῦν μαζικά κι ἀμετάκλητα στόν ἐξισλαμισμό. Ἰδρυσε σχολεῖα οὐκ ὀλίγα καί εἶχε μαρτυρικό τέλος στά χέρια τῶν Τούρκων στό Κολινόντασι.

Ἀπό τὰ μέρη τῆς Βλαχίας ἔφτασε στό Ἅγιον Ὄρος ὁ Ἅγιος Παῖσιος Βελιτοκόβσκυ. Μελέτησε τὰ πατερικά κείμενα κι ἀφοῦ ἀνδρώθηκε πνευματικά μετέφερε τήν ζωσα ἀγιορείτικη παράδοση στή Μολδαβία καί ἐμέσως σ' ὅλη τήν ἀνατολική Εὐρώπη μέ τό πλῆθος τῶν μαθητῶν του καί τῆς μεταφράσεως τῆς Φιλοκαλίας, ἀλλά καί πολλῶν ἄλλων πνευματικῶν βιβλίων στά ρουμανικά, τὰ σλαβωνικά κ.ο.κ.

Ἡ ἀντίσταση τῶν Ἀγιορειτῶν ἐναντίον τῶν λατινοφρόνων ἔφθασε μέχρις αἵματος τήν ἐποχή τοῦ λατινόφρονος πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως Ἰωάννη Βέκκου. Ὑπογραμμίζουμε μέ ἔμφαση τό μαρτύριο τοῦ μοναχοῦ Κοσμᾶ, Πρώτου τοῦ Ἁγίου Ὄρους, ἀλλά καί τῶν σὺν αὐτῷ Ἀγιορειτῶν πατέρων. Δέν μπορεῖ νά μὴν ἀναφερθεῖ καί τό μαρτύριο τῶν εἴκοσι ἕξι Ζωγραφετῶν πατέρων, πού κάπκαν ζωντανοί ἀρνούμενοι νά ὑποκύψουν καί προδώσουν τήν πίστιν τήν ἀμώμητον. Ἀξιομνημόνευτη εἶναι καί ἡ θυσία τῶν δώδεκα Κουτλουμουσιανῶν πατέρων, τῶν δεκατεσσάρων Ἰβηριτῶν πατέρων, τῶν τρισκαίδεκα Βατοπεδινῶν, τοῦ Ἀγαθαγγέλου καί Τιμοθέου τῶν Ἐσφιγμενιτῶν.

Ἄν θελήσουμε νά ἐγκύψουμε στό Νέο Μαρτυρολόγιο θά διαπιστώσουμε ὅτι πλεῖστοι Ἀγιορεῖτες πέθαναν μαρτυρικά στά μαῦρα χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας συνοδεύοντας τοὺς ἀσκητικούς τους ἀγῶνες μέ τό αἷμα τοῦ μαρτυρίου. Μνημονεύουμε τόν νέον ἱερομάρτυρα Κυπριανό (1679) τοὺς νεομάρτυρες Συνέσιο (1824), Βενέδικτο (1821), Τιμόθεο (1822) καί Παῦλο (1824).

Στίς μέρες μας πού ἡ ἀπιστία καί ἡ σαρκολατρία ἐπελαύνουν ἀδιάντροπα, ἅγιοι Γέροντες, πλημμυρισμένοι ἀπό ἀγάπη καί πόνο γιά τόν σύγχρονο ἄνθρωπο παρηγόρησαν μέ τίς νοθεσίες τους καί τίς πύρινες προσευχές τους ἕνα πλῆθος ἀνθρώπων πού κατέφευγαν κοντά τους γιά στήριξη, ὅταν τοὺς κύκλωναν περιστάσεις καί θλίψεις καί ἀνάγκες. Δέν χρειάζονται συστάσεις Ἅγιοι σάν τόν Παῖσιο τόν Ἀγιορεῖτη, τόν Πορφύριο τόν Κασσοκαλυβίτη, τόν Ἰωσήφ τόν Ἡσυχαστή, τόν Σιλουανό τόν Ἀθωνίτη καί τόν Σωφρόνιο τοῦ Ἑσσεξ κ.ο.κ.

Αὐτοί εἶναι οἱ πνευματικοὶ θησαυροὶ τοῦ Ἀγιωνύμου ὄρους τοῦ Ἁθωνος, αὐτοί εἶναι «σύν πᾶσι τοῖς ἁγίοις» οἱ στύλοι καί τό καύχημα τῆς Ἐκκλησίας, αὐτοὶ ἀποτελοῦν τό στήριγμα τῶν πιστῶν, αὐτούς πρέπει νά ἐπικαλούμαστε μέ πίστη ὅταν μᾶς κυκλώνουν αἱ τοῦ βίου ζάλαι ὥσπερ μέλισσαι κηρίον.

Χριστάκη Εύσταθίου

ΑΓΙΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ Ο ΑΘΩΝΙΤΗΣ

ο «Περιβόλι της Παναγίας», όπως επικράτησε να ονομάζεται τό Άγιο Όρος, προβάλλει ως ένας από τους πιο ιερούς, αλλά και μοναδικούς χώρους παγκοσμίως. Η πνευματική αϊγλή του προσελκύει χιλιάδες προσκυνητές, που αναζητούν μία ψυχική όαση στη ζωή τους και ν' αποκομίσουν ξεχωριστές θεϊες εμπειρίες. Διά μέσου των αιώνων λειτουργεί ως Κιβωτός του Όρθόδοξου μοναχισμού και εκεί εγκαταβίωσαν αγιασμένες μορφές, που κοσμοῦν τό οικοδόμημα της Εκκλησίας του Χριστού. Ο άγιος Άθανάσιος ο Άθωνίτης, αποτελεί μία ξεχωριστή προσωπικότητα, αφού μέ τό όνομά του συνδέθηκε ή θεμελίωση του μοναχισμού στο Άγιο Όρος. Υπήρξε ο πρώτος κτήτορας κοινοβιακής μονής στον Άθωνα, της φημισμένης και ιστορικής μονής της Μεγίστης Λαύρας. Βέβαια, είχαν προηγηθεί και άλλοι Άθωνίτες άσκητές, αλλά ο Άθανάσιος ήταν ο πρώτος που όργάνωσε συστηματικά τά μοναστήρια του Άθω.

Ο ΒΙΟΣ ΤΟΥ

Στοιχεία από τή ζωή του Άθανασίου του Άθωνίτη άντλούμε από διάφορα συναξάρια που αναφέρονται στο πρόσωπό του. Γεννήθηκε τό 920 μ.Χ., στην Τραπεζούντα του Πόντου. Εκεί είχαν εγκατασταθεί οί γονείς του, που κατάγονταν από τήν Αντιόχεια. Από νωρίς, όμως, έμεινε όρφανός. Σύμφωνα μέ τά στοιχεία που ήλθαν στο φώς, ο πατέρας του είχε εγκαταλείψει τά εγκόσμια πριν ακόμα γεννηθεί ο Άθανάσιος. Πριν φύγει για τά έπουράνια, λίγο καιρό αργότερα ή μητέρα του, φρόντισε για τήν βάπτισή του, δίνοντάς του τό όνομα Άβράμιος. Τήν φροντίδα και τήν ανατροφή του παιδιού ανέλαβε μία ευσεβής μοναχή, φίλη της. Έμεινε υπό τήν επίβλεψη της για 6-7 χρόνια, αφού κι αυτή μετά από σοβαρή ασθένεια κοιμήθηκε. Πρόλαβε όμως να έμπνεύσει στο μικρό τήν ευσέβεια και τήν πίστη στον Θεό, αλλά και τήν αγάπη στο μοναχικό ιδεώδες. Κάποιοι γνωστοί και συγγενείς της οικογένειάς του τον όδήγησαν σε μεγάλες διακρίσεις, σε βαθμό που αργότερα ανάλαβε καθήκοντα διδάσκοντος στη σχολή. Γνωρίστηκε μάλιστα μέ ένα άγιο άνθρωπο, τον όσιο Μιχαήλ Μαλεϊνός, ο όποιος ήταν ήγούμενος της μονής Κυμινά της Βιθυνίας, στη Μικρά Άσία. Η όσιακή αυτή μορφή δέν άργησε να διακρίνει στον έσωτερικό κόσμο του Άβράμιου τον μεγάλο πόθο

γιά τό μοναχισμό καί τήν ἄσκησι. Δέν δίστασε ἔτσι νά τόν μυήσει στους κανόνες τῆς μοναχικῆς ζωῆς. Καθοριστική, ὅμως, ὡς πρός τήν μελλοντική του πορεία ἦταν καί ἡ γνωριμία του μέ τόν ἀνεψιό τοῦ μοναχοῦ Μιχαήλ, τόν Νικηφόρο Φωκά, ὁ ὁποῖος ἀνέβηκε ἀργότερα στόν αὐτοκρατορικό θρόνο τοῦ Βυζαντίου.

Ὁ Ἄβράμιος, ἀκολούθησε τόν Μιχαήλ καί ἐντάχθηκε στή μονή του. Ἐκάρη μοναχός καί ἐκεῖ εἶναι πού ἔλαβε τό μοναχικό ὄνομα Ἄθανάσιος. Ὁ ζῆλος πού ἐπέδειξε στό μοναχισμό καί τήν ἄσκησι ἦταν ὑποδειγματικός. Ἡ πνευματική καρποφορία ἦταν εὐδιάκριτη σ' ὅλα τά στάδια τοῦ ἀγώνα του. Ἐμεινε ἐκεῖ γιά τέσσερα χρόνια καί ἀκολούθως ἀποσύρθηκε στήν ἔρημο, γιά νά ἐνδιατρίψει σέ βαθύτερα ἀσκητικά ἀγωνίσματα. Τόσο θελγόταν ἀπό ἀσκητική διάθεση ὥστε τόν ἐνοχλοῦσαν πολύ οἱ ὀποιοσδήποτε κοινωνικές μέριμνες παρεισέφρεαν ἀκόμα καί στήν ἐπιτέλεσι τῶν πνευματικῶν του καθηκόντων. Ὡστόσο, ὁ ἡγούμενος Μιχαήλ προέβη σέ μία νέα κίνηση. Δρομολόγησε τά πράγματα ὥστε ὁ Ἄθανάσιος νά καταστεῖ ὁ πνευματικός πατέρας καί καθοδηγητής τοῦ Νικηφόρου Φωκά. Αὐτό εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα νά συρρέει πλῆθος ἀνθρώπων στό ἐρημητήριό του γιά νά ἐξομολογοῦνται κοντά του, νά παίρνουν τήν εὐλογία του καί νά ἐξασφαλίζουν τίς πνευματικές συμβουλές καί καθοδήγησή του. Ἦταν πλέον φημισμένη μορφή ὡς πρός τήν πνευματική του ἀκτινοβολία. Αὐτή σίγουρα ἡ ἐξέλιξι προσέκρουε στό ταπεινό φρόνημα καί τίς ἐσωτερικές ἐπιθυμίες του. Ἀπέφευγε τήν ὀποιαδήποτε κοσμική φήμη, τήν ὀποία ἀπέρριπτε μέ διάκρισι.

ΣΤΟΝ ΑΘΩΝΑ

Ἦταν ἀκριβῶς τό πιό πάνω γεγονός ἡ αἰτία νά πάρει μία ἄλλη μεγάλη ἀπόφασι στή ζωή του. Κατέφυγε στόν ἀπομονωμένο τότε Ἄθωνα, σέ κάποιο μοναστήρι τοῦ Ζυγοῦ, ὅπου συστήθηκε ὡς μοναχός Βαρνάβας. Δέν ἄργησε, ὅμως, νά γίνει γνωστή, ὅχι μόνο ἡ ταυτότητά του, ἀλλά καί τό πνευματικό του ἀνάστημα. Ἡ ἐγκαταβίωσή του ἐκεῖ ἔγινε γνωστή στήν Κωνσταντινούπολι καί κυρίως στό Νικηφόρο Φωκά, ὁ ὁποῖος ἄδραξε τήν εὐκαιρία νά μεταβεῖ στόν Ἄθωνα γιά νά τόν συναντήσει καί νά τοῦ ἐκφράσει τή μεγάλη ἐπιθυμία του νά καρεῖ καί ἐκεῖνος μοναχός κοντά του, πρῖν ἀκόμα γίνει αὐτοκράτορας. Ἦταν ἀκόμα ἀνώτερος ἀξιωματικός τοῦ στρατοῦ (δομέστιχος).

Τό 960 μ.Χ. ἀνατέθηκε στό Νικηφόρο Φωκά, ἀπό τήν θέση τοῦ ἀνώτερου ἀξιωματικοῦ στόν στρατό, νά ἐκστρατεύσει ἐναντίον τῶν Ἀράβων, οἱ ὁποῖοι εἰσέβαλαν στήν Κρήτι καί ἐξαπέλυσαν μεγάλη σφαγή στόν πληθυσμό. Ἀφοῦ κατατρόπωσε τούς εἰσβολεῖς καί ἀπελευθέρωσε τό Νησί, ἐπέστρεψε μέ πλοῦσι λάρυρα, μέρος τῶν ὀποίων δώρισε στόν Ἄθανάσιο γιά νά κτίσει τό μοναστήρι τοῦ Ἄθωνα.

Τό 963 μ.Χ., ὁ Νικηφόρος Φωκᾶς ἀνεβαίνει στό θρόνο τοῦ αὐτοκράτορα. Ἦταν τό μεγάλο γεγονός πού σηματοδότησε τήν ἔναρξη τῶν ἐργασιῶν γιά τήν ἀνοικοδόμηση τοῦ συγκροτήματος τῆς Μονῆς Μεγίστης Λαύρας, τῆς ὁποίας ἡγούμενος ἔγινε ὁ ἹΑθανάσιος. Μέ τήν πάροδο τοῦ χρόνου τό ἐρημικό ἐκεῖνο μέρος μετετράπη σέ μιά μικρή μοναστική πολιτεία. Γύρω ἀπό τό καθολικό τῆς Μονῆς κτίστηκαν κελιά, μαγειρεῖο, τράπεζα, νοσοκομεῖο, ξενῶνες, ἐργαστήρια, ἀποθήκες, νερόμυλος, ὑδραγωγεῖο καί πολλά ἄλλα. Πρόκειται γιά τήν ἀρχαιότερη μονή στό ἹΌρος καί τιμᾶται ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἹΟσίου.

ΘΕΜΕΛΙΩΤΗΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΡΕΙΤΙΚΟΥ ΜΟΝΑΧΙΣΜΟΥ

Ἡ μεγάλη συμβολή τοῦ ἹΑθανάσιου, δέν περιορίζεται μόνο στά ἔργα οἰκοδόμησης τῆς πνευματικῆς αὐτῆς πολιτείας, ἀλλά καί σέ κάτι πολύ πῖο σημαντικό, πού τόν ἀναδεικνύει σέ θεμελιωτή τοῦ ἀγιορείτικου μοναχισμοῦ. Μέ βάση τούς ὑφιστάμενους κανόνες τῆς ἀρχαίας ἹΕκκλησίας, συνέταξε μέ τήν πνευματική ἔμπνευσή του νέους κανονισμούς κοινοβιακοῦ μοναχισμοῦ. ἹΑπετέλεσαν αὐτοί τήν βάση λειτουργίας τοῦ ἀγιορείτικου μοναχισμοῦ.

Ποίμανε τή Μονή γιά περίοδο 40 περίπου χρόνων. Αὐτή ἔφθασε σέ σημεῖα ἀκμῆς. Οἱ μοναχοί πού ἐγκαταβίωναν στόν κῶρο τῆς ξεπερνοῦσαν τούς χίλιους. Μάλιστα, ἡ αἴγλη τῆς εἶχε φθάσει σέ τέτοια ἐπίπεδα, ὥστε ὁ Νικηφόρος Φωκᾶς εἶχε ἐκδηλώσει τήν ἐπιθυμία νά ἐγκαταλείψει τόν θρόνο του καί νά γίνει μοναχός στή μονή τοῦ ἹΑθανασίου. Ἡ στυγερή δολοφονία του τό 969 μ.Χ. ἀπό τόν ἀνεψιό τοῦ ἹΙωάννη Τσιμισκή δέν ἄφησε τά γεγονότα νά ἐξελιχθοῦν ὅπως ὁ Ἱιδιος ἐπιθυμοῦσε.

ΤΟ ΜΑΡΤΥΡΙΚΟ ΤΕΛΟΣ

Γύρω στό 1004 μ.Χ., κατά τήν διάρκεια τῶν ἐργασιῶν οἰκοδόμησης κάποιου παρεκκλησίου τῆς Μονῆς, κατέρρευσε μέρος τοῦ τρούλου καί καταπλάκωσε τόν ἹΑθανάσιο, ὁ ὁποῖος λίγες μέρες μετά κοιμήθηκε ἐν εἰρήνῃ. Ἡ μνήμη του ἑορτάζεται κάθε χρόνο στίς 5 ἹΙουλίου.

Μέ τήν ὄλη βιωπή του, ὁ ἹΑθανάσιος ὁ ἹΑθωνίτης ἀναδείχθηκε δικαιολογημένα σέ μιά μεγάλη πνευματική μορφή. Ὡς θεμελιωτής εἰδικά τοῦ ἀγιορείτικου κοινοβιακοῦ μοναχισμοῦ, ἀποτελεῖ πλέον μιά διαχρονική πνευματική πυξίδα, Ἱδιαίτερα γιά τό σύγχρονο ἄνθρωπο πού ἐμφανίζεται τόσο ἀποπροσανατολισμένος, ἀλλά καί ἀποσυντονισμένος ἀπό ὅ,τι πνευματικά καρποφόρο.

ΧΡΙΣΤΑΚΗΣ ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ
Θεολόγος, ἹΕκπαιδευτικός

Μοναχοῦ Νεόφυτου Γρηγοριάτη

ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΕΓΚΩΜΙΟΝ ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΗΣΥΧΑΣΤΟΥ, ΚΤΙΤΟΡΟΣ ΤΗΣ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΜΟΝΗΣ, ΕΝ ΑΓΙΩΙ ΟΡΕΙ ΑΘΩ

ὁ παρὸν ἄρθρο ἀναφέρεται στὸν βίο τοῦ Ὁσίου Γρηγορίου, ὁ ὁποῖος διετάχθη ἀπὸ τὸν Ὁσιον Γρηγόριον τὸν Σιναΐτην, τὸν Γέροντά του, νὰ κτίσῃ τὴν Ἱερὰν Μονὴν μας, στὸν βράχον κάτω ἀπὸ τὸ σπηλαιο, στὴν παραλίαν. Διότι, ἐκεῖ θὰ ἔλθουν πολλοὶ μοναχοὶ καὶ προσκυνητὲς, γιὰ νὰ σώσουν τὴν ψυχὴν τοῦ ὁ καθένας καὶ γιὰ νὰ δοξάζεται αἰωνίως ὁ ἅγιος Τριαδικὸς Θεὸς μας, μαζί μέ τὴν Ὑπέρμαχον Στρατηγὸν Θεοτόκον Μαρίαν. Κτηριακῶς, τὸ μισὸν μοναστήρι μας κτίστηκε ἀπὸ τὸν Ὁσιον Γρηγόριον Γρηγοριάτην ἡσυχαστὴν, ἀπὸ τὸ 1310-1320 μ.Χ.

Μᾶς ἔλεγαν οἱ παλαιότεροι Γρηγοριάτες πατέρες, ὅτι μέ τίς κατ' ἰδίαν προσευχὲς τοῦ Ὁσίου Γρηγόριος ἐβύθισεν πολλὰ πειρατικὰ καράβια, πού ἔρχονταν νὰ καταστρέψουνε τὰ ἁγιορεΐτικα μοναστήρια.

Ἐπίσης, πιο πάνω ἀπὸ τὴν σπηλιά τοῦ Ὁσίου, ἄνοιξε πηγὴ μέ ἄφθονο νερό, κατόπιν προσευχῆς τοῦ Ὁσίου. Τὸ νερό αὐτό, ποτέ δέν ἐσταμάτησε νὰ ἀναβλύζη ἀπὸ τὴν πηγὴ αὐτή, οὔτε αὔξανε, οὔτε ἐλαττώθηκε ποτέ, μέχρι σήμερα.

Ἐπειδὴ ὅμως ὁ Ὁσιος Γρηγόριος ἤθελε ἡσυχαστικὴ ζωὴ καὶ δέν ἤθελε νὰ κάνῃ τὸν διδάσκαλον σὲ ἄλλους ἀνθρώπους, ἄφησεν ἄλλον ἡγούμενον στὴν θέσιν τοῦ καὶ ἐπῆγε στὴν περιοχὴ Γκόρνιακ τῆς Σερβίας, ὅπου ἔζησεν τὸ ὑπόλοιπον τῆς ζωῆς του ἐκεῖ, ἀφοῦ ἔκτισε πρῶτα ἓνα μοναστήρι ἀφιερωμένο στοὺς Ἁγίους Ἀρχαγγέλους Μιχαὴλ καὶ Γαβριὴλ.

Ὁ μακαριστὸς ἅγιος Γέροντάς μας Ἀρχιμ. Γεώργιος Καψάνης - Γρηγοριάτης, μετέβη, μαζί μέ τὸν γέροντα Δαμιανὸ Γρηγοριάτη τὸ 1979 στὸ Γκόρνιακ τῆς Σερβίας καὶ ἔφεραν ἀπὸ ἐκεῖ ἓνα τμῆμα λειψάνου τοῦ Ὁσίου Γρηγορίου, κτίτορός μας.

Προτοῦ φέρῃ ὁ Γέροντάς μας τὸ τμῆμα αὐτὸ στὴν Μονὴν μας, μετέβη σὲ νοσοκομεῖο τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἐσταύρωσε μέ αὐτό, τὸν τότε Μητροπολίτη Ξάνθης κ. Ἀντώνιο καὶ τὸν τότε καθηγητὴ τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου στὴν Θεολογικὴ Σχολὴ Ἀθηνῶν κ. Κώστα Μουρατίδη, πού ἦσαν ἐτοιμοθάνατοι. Λίγες ἡμέρες μετὰ, ἔφυγαν θεραπευμένοι καὶ οἱ δύο αὐτοὶ ἄνθρωποι, σῶοι καὶ ἀβλαβεῖς.

Γιά νά εὐχαριστήσουμε τόν Ὅσιον Γρηγόριον, ἐγράψαμε λίγους
χαιρετισμούς, ἀκαλλιέργητους καί μή ἔχοντας λογοτεχνικήν ἀξίαν:

Ὡς ἄγγελος ἐν βίῳ ἐγνωρίσθης.

Ὅσιε Γρηγόριε, Γρηγοριάτη, ἡσυχάζοντα θαυματουργέ,

Χαῖρε, στυλε πύρινε,
πού φωτίζεις τά πέρατα,

Χαῖρε, «αὐτόματο κινητό τηλέφωνο»,
πού συνδέεις θεία χάριτι,
τόν οὐράνιο ἄκτιστο Θεό,
μέ τόν κτιστό ἄνθρωπο,

Χαῖρε, βάθος δυσθεώρητο γνώσεως
θείας ἀκραιφνοῦς,

Χαῖρε, πλάτος πραότητος
καί ἀγάπης εὐτυχοῦς,

Χαῖρε, μήκος ἀγιότητος
καί εἰρήνης φωταυγοῦς,

Χαῖρε, Σερβίας ὁ θερμός
συμπαραστάτης,

Χαῖρε, Ἁγίου Ὄρους ὁ θεματοφύλακας
καί ἐλευθερωτής,

Χαῖρε, νοεράς καρδιακῆς
εὐχῆς καταγώγιο,

Χαῖρε, θεωρίας νοητῆς μέτοχος
καί κοινωνός,

Χαῖρε, ἡσυχίας ὁ ἀκρότατος
Ἅγιος ἐραστής,

Χαῖρε, Σοφίας Θεοῦ ὁ κάτοχος
καί μεταλαμπαδευτής

Χαῖρε, ὁ ἔνδακρυς μυστηριολόγος,
χάριτος Θεοῦ,

Χαῖρε, ὁ φανερωτής κοινωνίας
θεώσεως Χριστοῦ,

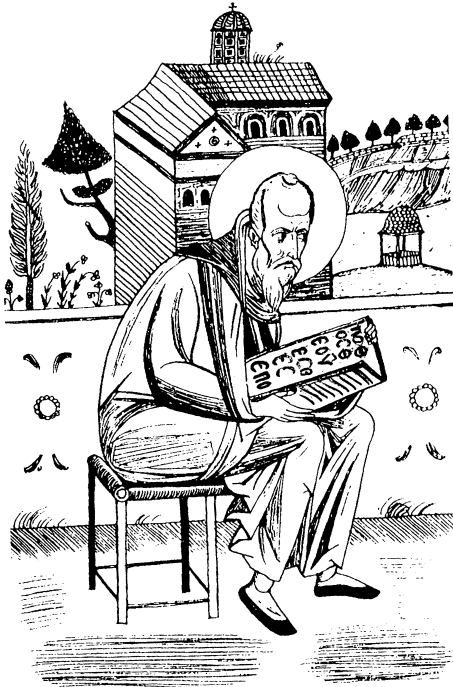
Χαῖρε, μοναχῶν ποδηγέτης
καί ἅγιος γέροντας,

Χαῖρε, πιστῶν ὑποφήτης,
ἀγγέλων ὑπερέχοντας,

Χαῖρε, ὑπακοῆς ἀδιακρίτου
στερεός ἐφαρμοστής,

Χαῖρε, ἀκτημοσύνης μόνιμος
ὑπουργός διακονητής,
Χαῖρε, παρθενίας σώματος
καί ψυχῆς, ὁ ἅγιος μάρτυρας,
Χαῖρε, νηστείας ὁ ὑπερεκκυλίζων
κρατῆρας,
Χαῖρε, προσευχῆς ἐμπύρου
φωτοπεριεχούσης,
Χαῖρε, ἀγρυπνίας συμμέτρου
παθοκτονούσης,
Χαῖρε, «τορπιλάκατος»
πολεμοῦσα τόν σατάν,
Χαῖρε, «ἀντιαεροπόρε», ἀντίπαλε
τῶν αὐτοειδώλων,
Χαῖρε, μάκαρ Γρηγόριε.

Μοναχός ΝΕΟΦΥΤΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΑΤΗΣ

Δημήτριου Χ. Καππαῖ

Ο ΑΓΙΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΠΑΛΑΜΑΣ

νάμεσα στους μεγάλους Ἁγίους καὶ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς κατέχει ξεχωριστὴ θέση. Ἡ κοινὴ συνείδηση τῆς Ἐκκλησίας μας τὸν ἀναγνωρίζει ὡς οἰκουμενικὸ διδάσκαλο καὶ τὸν συγκαταλέγει στὴ χορεία τῶν μεγάλων θεολόγων. Πράγματι εἶναι ὁ Ἅγιος Γρηγόριος «τῶν Θεολόγων ὑπέρμαχος ἀπροσμάχητος», ὅπως πολὺ σωστὰ ἀναφέρει τὸ ἀπολυτικίό του. Ἡ μεγάλη τιμὴ πού ἀποδίδει ἡ Ἐκκλησία μα στὸ πρόσωπο τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου φαίνεται καὶ ἀπὸ τὴν καθιέρωση τῆς ἑορτῆς του τῆ Β΄ Κυριακῆ τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς.

Ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς γεννήθηκε στὴν Κωνσταντινούπολη, τὸ 1296. Οἱ γονεῖς του κατάγονταν ἀπὸ τὴν Μικρὰ Ἀσία καὶ στὴ συνέχεια ἐγκαταστάθηκαν στὴν Κωνσταντινούπολη. Ὁ πατέρας του ἦταν ὁ συγκλητικὸς Κωνσταντῖνος Παλαμᾶς καὶ μητέρα του ἡ εὐγενεστάτη Καλλονή. Ὁ πατέρας του ὑπῆρξε πολὺ μορφωμένος καὶ ἦταν ὀπλισμένος μέ κάθε ἀρετῆ. Στὸ ἀρχοντικό του ἐζῆσε ὡς μοναχὸς καὶ ἀνέτρεφε τὰ πέντε παιδιά του μέ αὐστηρότητα καὶ νοουθεσία Χριστοῦ. Ἡ κατοικία του ὑπῆρξε «οἶκος φιλόξενος» καὶ ἦταν γνωστὴ ὡς «φροντιστήριον» ὅπου συζητοῦνταν τὰ θεϊότατα λόγια τῆς μοναχικῆς πολιτείας.

Ἦταν σύμβουλος τοῦ αὐτοκράτορα Ἀνδρόνικου Β΄ σὲ θρησκευτικὰ καὶ ἄλλα θέματα. Λίγο χρόνο πρὶν ἀπὸ τὴ μακαρία του κοίμηση τὸ 1303, ἐκάρη μοναχὸς. Ὅταν πέθανε ὁ πατέρας του, ὁ Γρηγόριος ἦταν ἑπτὰ χρονῶν. Τὴν ἀνατροφή τῶν παιδιῶν ἀνέλαβε ἡ σεμνὴ μητέρα του Καλλονή. Ὁ Αὐτοκράτορας βοήθησε τὰ παιδιά τοῦ συμβούλου του. Τὰ προσκαλοῦσε συχνὰ στὰ ἀνάκτορα καὶ συνομιλοῦσε μαζί τους μέ μεγάλη στοργή καὶ οἰκειότητα.

Ὁ Γρηγόριος εἶχε καλοὺς παιδαγωγούς καὶ διδασκάλους, ὅπως τὸν Μητροπολίτη Φιλαδελφείας Θεόληπτο καὶ τὸν Γρηγόριο Δριμύ. Φοίτησε ἐπίσης κοντὰ στὸ μεγάλο οὐμανιστὴ Θεόδωρο Μετοχίτη, χωρὶς ὅμως νὰ τὸν κερδίσει ἢ λογιόσυνη. Σπουδαία καὶ ἐξαιρετὴ ἐπίδοση εἶχε στὴ Γραμματικὴ, Ρητορικὴ, Φυσικὴ καὶ Λογιστικὴ καὶ στὶς ἀριστοτελικές ἐπιστῆμες. Ὁ Μητροπολίτης Θεόληπτος, γνώστης τῆς ἀσκητικῆς ζωῆς τοῦ Ἁγίου Ὁρους, συνέβαλε πολὺ στὴν πνευματικὴ πρόοδο τοῦ Γρηγορίου.

Όταν ἔφτασε ὁ κατάλληλος καιρός, ἡ οἰκογένειά του συμφώνησε νά πωλήσουν τὰ ὑπάρχοντά τους καί νά μονάσουν. Ἡ μητέρα του καί οἱ δύο ἀδελφές του ἐγκαταστάθηκαν σέ γυναικεῖο μοναστήρι καί ὁ ἴδιος μέ τὰ δύο ἀδέλφιά του Μακάριο καί Θεοδόσιο, ἀνεχώρησαν γιά τό Ἅγιον Ὄρος.

Πηγαίνοντας στό Ἅγιον Ὄρος πέρασε ἀπό τήν περιοχή τοῦ Παπίκιου Ὄρους, πού βρισκόταν μεταξύ Θράκης καί Μακεδονίας. Ἐκεῖ ἀσκοῦνταν πολλοί μοναχοί. Στό μέρος αὐτό ἦρθε σέ διάλογο μέ τούς Μαρκιωνίτες, ἦ Μασσαλιανούς – Εὐχίτες καί ἀνέτρεψε τίς πλανεμένες τους θέσεις. Αὐτοί ἀνέπτυξαν τί διδασκαλία ὅτι ὁ Σταυρός τοῦ Χριστοῦ ἐνεργοῦσε καί στους προφήτες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Ὁ Γρηγόριος μέ ἀκλόνητα ἐπιχειρήματα κατόρθωσε νά μεταστρέψει πολλούς ἀπό αὐτούς καθώς καί ἕναν ἀπό τούς ἀρχηγούς τους. Οἱ Μασσαλιανοί μετά ἀπό τήν ἥττα πού ὑπέστησαν ἀποφάσισαν νά δηλητηριάσουν τόν Γρηγόριο καί τὰ ἀδέλφια του. Ὁ Θεός ὅμως προστάτεψε τόν Ἅγιο, ὁ ὁποῖος ἀντιλήφθηκε αὐτή τήν παγίδα καί τήν ἀπέφυγε.

Τήν ἀνοιξη τοῦ 1317 ἀνεχώρησε μέ τούς ἀδελφούς του γιά τόν Ἄθωνα. Όταν ἔφτασε ἐκεῖ, ὑποτάσσεται στό διάσημο ἡσυχαστή Νικόδημο, ὁ ὁποῖος ἀσκήτευε ἔξω ἀπό τή λαύρα τοῦ Βατοπεδίου. Ἀπό αὐτόν ὁ Γρηγόριος ἔλαβε καί τό μοναχικό σχῆμα. Ὁ πνευματικός του ἀγώνας ἦταν μέγας καί θαυμαστός. Παρακαλοῦσε συνεχῶς τήν Παναγία νά μεσιτεύσει στόν Κύριο γι' αὐτόν. Ἡ προσευχή του ἦταν ἀκατάπαυστη. Καθάρισε τὰ βᾶθη τῆς καρδίας του καί ἔγινε «σκευὸς ἐκλεκτόν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος». Τότε ἀπέκτησε μιά μεγάλη ἐμπειρία. Ἐνῶ ζοῦσε ἡσυχαστικά δηλαδή «κατά μόνας καί ἑαυτῷ καί Θεῷ καθ' ἡσυχίαν, προσέχοντι», εἶδε σέ ὄραμα τόν Εὐαγγελιστή Ἰωάννη, ὁ ὁποῖος τοῦ εἶπε ὅτι τόν ἔστειλε ἡ Δέσποινα Θεοτόκος νά μάθει γιά ποῖο λόγο προσεύχεται μέρα – νύκτα στόν Θεόν λέγοντας «φώτισόν μου τό σκότος». Ὁ θεῖος Γρηγόριος ἀπάντησε ὅτι ζητᾷ νά τόν φωτίσει ὁ Θεός γιά νά γνωρίζει τό σωτήριο θέλημά Του. Τότε ὁ Εὐαγγελιστής Ἰωάννης τοῦ μετέφερε τήν παραγγελία τῆς Θεοτόκου «αὐτή καί γάρ ἐγώ σοι βοηθός ἔσομαι». Αὐτά καί πολλά ἄλλα ἔζησε ὁ Ἅγιος κοντά στόν Γέροντά του μέχρι πού αὐτός κοιμήθηκε. Στή συνέχεια πῆγε νά ἀσκηθεῖ στήν ἱερά Μονή Μεγίστης Λαύρας. Ἐκεῖ παρέμεινε ἀσκούμενος ἄλλα τρία χρόνια. Ἔτσι διά τῆς θεοδιδάκτου ὁδοῦ, νηστείας, ἀγρυπνίας καί προσευχῆς, ἔλαβε τὰ οὐράνια χαρίσματα. Μετά ἀπό τήν Μεγίστη Λαύρα, ἀνεχώρησε γιά τήν ἔρημο τῆς Γλωσσίας. Ἐκεῖ συνασπρέφεται μέ μέγλους ἡσυχαστές.

Μετά τήν ἔρημο τῆς Γλωσσίας, πῆγε στή Θεσσαλονίκη ὅπου δέχτηκε τό χάρισμα τῆς ἱεροσύνης. Ἀπό ἐκεῖ πῆγε στή Βέροια ὅπου ἴδρυσε «φροντιστήριο θείας φιλοσοφίας». Μέ τήν ἐγκράτεια καί τήν προσευχή ἀνεβάζει τό νοῦ του στόν Θεό καί τόν ἐνώνει μαζί του.

Ζώντας αὐτήν τὴν ἐμπειρία ἦρθε ἀντιμέτωπος μὲ τὸν ἐκ Καλαβρίας καταγόμενο λατινοτραφῆ Βαρλαάμ, ὁ ὁποῖος ἐνδεδεμένος τὸν μοναχικό τρίβωνα τῶν ὀρθοδόξων, ἤλθε στὴν Κωνσταντινούπολη παριστάνοντας τὸν ὀρθοδοξότατον.

Αὐτὸς δίδασκε ὅτι μπορεῖ νὰ φτάσει κανεὶς στὸν Θεὸ διὰ τῆς φιλοσοφίας καὶ τοῦ στοχασμοῦ, ἐνῶ ὁ Γρηγόριος, ἔμπειρος τοῦ πραγματικοῦ δρόμου πού ὀδηγεῖ στὴ θεογνωσία, ὑποστήριξε τὴν ὀρθόδοξη ἄποψη, ὅτι δηλαδή μόνο διὰ τῆς καθάρσεως μπορεῖ κανεὶς νὰ δεῖ τὸν Θεό. Τὴ διδασκαλία τοῦ Βαρλαάμ υἱοθέτησαν καὶ ἄλλοι, ὅπως ὁ Ἰακύνθου καὶ στὴ συνέχεια ἄλλος πολέμιος, ὁ ἀνθρωπιστὴς Νικηφόρος Γρηγοράς. Ὁ ἱερός πατήρ Γρηγόριος μὲ τὴ δύναμη τῆς Ἁγίας Τριάδος καὶ φωτιζόμενος ἀπὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα διατύπωσε τὸ ὀρθὸ φρόνημα τῆς Ἐκκλησίας. Κατέρριψε ὅλα τὰ ἐπιχειρήματα καὶ σοφίσματα τῶν ἀντιπάλων τῆς Ὀρθοδόξου διδασκαλίας καὶ φανέρωσε τὴν τραγικότητα τῆς ὁποίας θὰ ἔπεφτε ὁ ἄνθρωπος χωρὶς τὴ διάκριση στὴ θεότητα. Ἀπέδειξε ὅτι θὰ ἦταν ἀδύνατη ἡ ἔνωσή μας μὲ τὸν Θεό, ἀπραγματοποίητη ἡ θέωσή μας ἐφόσον τὰ κτίσματα, οἱ κτιστὲς κατ' ἐκείνους ἐνέργειες, δὲν μποροῦν νὰ μᾶς ἐνώσουν μὲ τὸ ἄκτιστο Θεό. Τότε ὅμως ὁ Χριστὸς «δωρεάν ἀπέθανεν;»

Ἡ διδασκαλία τοῦ Ἁγίου ἐπικυρώθηκε ἀπὸ τρεῖς Συνόδους κατὰ τὰ ἔτη 1341, 1347 καὶ 1351. Κατὰ αὐτὸν τὸν τρόπο ἔλαμψε ἡ ἀλήθεια καὶ οἱ Βαρλαάμ καὶ Ἰακύνθου κατατροπιώστηκαν ὅπως καὶ ὅλοι οἱ ὁμόφρονές τους. Μετὰ τὴ Σύνοδο τοῦ 1347 ὁ Γρηγόριος χειροτονήθηκε ἀρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης ὅπου ἐποίμανε μὲ ζῆλο τὸ ποίμνιό του γιὰ δώδεκα χρόνια. Πέρασε πολλές ταλαιπωρίες, βάσανα καὶ θλίψεις. Ὅλα αὐτὰ τὸν ἀνέδειξαν ὡς εἰκόνα τοῦ ἀοράτου Θεοῦ στὸν ὁποῖο παρέδωσε τὸ πνεῦμα του τὴν 14η Νοεμβρίου τοῦ 1359, σὲ ἡλικία 63 ἐτῶν καὶ τιμήθηκε ἀμέσως ὡς Ἅγιος. Ἄφησε πίσω του σπουδαῖο καὶ σημαντικό συγγραφικὸ ἔργο μὲ θεολογικά καὶ ἄλλα νοήματα. Ὁ Πατριάρχης Φιλόθεος, ἔγραψε τὸ 1376 ἐγκωμιαστικὸ λόγο καὶ Ἀκολουθία στὸν Γρηγόριο Παλαμά καὶ ὄρισε τὴν ἐκκλησιαστικὴ μνήμη του τὴ Β' Κυριακὴ τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς. Δίκαια, λοιπόν, χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὸν Ἅγιο Φιλίθεο Κόκκινο ὡς «συνωδός καὶ ὁμότροπος» τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν. Στὴν ἀγιογραφία χαρακτηρίζεται ὡς ὁ τέταρτος Ἱεράρχης καὶ Θεολόγος.

Τὰ τίμια καὶ χαριτόβρυτα λείψανά του φυλάγονται στὸν μητροπολιτικὸ ναὸ τῆς Θεσσαλονίκης πού εἶναι ἀφιερωμένος στό ὄνομά του. Ὁ Ἅγιος Γρηγόριος εἶναι συμπολιτοῦχος τῆς Θεσσαλονίκης μαζί μὲ τὸν Ἅγιο μεγαλομάρτυρα Δημήτριο τὸν Μυροβλύτη.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Χ. ΚΑΠΠΑΗΣ
Θεολόγος, Διδάκτωρ Θεολογίας

Πρωτοπρεσβύτερου Ἰωάννη Κ. Ἰωάννου
ΑΓΙΟΣ ΔΑΝΙΗΛ Ο ΚΑΤΟΥΝΑΚΙΩΤΗΣ

ὸχί πολυκτῆμονας καί πολύχρυσος πυργοδοεσπότης, ἀλλά μοναχός κατακουρασμένος», ὁ ὁποῖος προσφέρει ὡς ἐπιδόρπια «λόγους ἀποστάζοντας οὐράνιον γλυκασμόν». Ἐλεγε ὁ μέγας διηγηματογράφος καί ἀκαδημαϊκός Ἀλέξανδρος Μωραϊτίδης καί μετέπειτα μοναχός Ἀνδρόνικος. Καί συμπλήρωνε: «Ὅταν ἦλθα εἰς τόν Ἅγιον Ὅρος ἐνόμισα ὅτι ἤγγισα τόν Θεόν, ἀλλά ὅταν ἐγνώρισα τόν Γέροντα Δανιήλ τότε ἀντελήφθηκα πόσον μακράν ἦτο ὁ Θεός ἀπό ἐμέ».

Τέτοιος μέγας ἀσκητής τῆς ἐρήμου ἦταν ὁ Ἅγιος Δανιήλ ὁ Κατουνακιώτης (1846–1929). Ὁ Ὅσιος Δανιήλ μπορεῖ νά εἶναι ἄγνωστος στό εὐρύ κοινό, ἀλλά πολύ γνωστός στους πνευματικούς κύκλους τῆς Ἐκκλησίας μας. Ὅπως καί ὁ πῖό σύγχρονος Ὅσιος Ἐφραίμ ὁ Κατουνακιώτης, ἔτσι καί ὁ Ἅγιος Δανιήλ ἀσκήθηκε στήν Ἱερά Σκήτη τῶν Κατουνακίων τοῦ Ἁγίου Ὁρους.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΣΜΥΡΝΗ ΣΤΟ ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ.

Πάνω ἀπό τά «φρικτά Καρούλια», τόν πῖό ἀσκητικό κῶρο τοῦ Ἁγίου Ὁρους, βρίσκονται τά Κατουνάκια. Ἐνας κῶρος ἀνδρος, ἔρημος, βραχῶδης καί ἄγονος. Σύγχρονοι ὅμως καί παλαιότεροι πατέρες, μετέτρεψαν τόν κῶρο, ὄχι ἀπλά σέ κατοικήσιμο, ἀλλά γεώργησαν πνευματικά τόν κῶρο αὐτό, μέ τά δάκρυα τῶν προσευκῶν τους, τούς κόπους, τούς πόνους καί τό μαρτυρικό αἷμα τῆς ἀσκήσεως.

Ὁ γέροντας Δανιήλ ἦταν μιά μεταφύτευση ἀπό τήν ἱερή γῆ τῆς Ἰωνίας, τήν μαρτυρική Σμύρνη, στό Ἅγιον Ὅρος. Ἐνας εὐώδης βλαστός πού σκόρπισε ἀπλόχερα τά μύρα καί τούς καρπούς τῶν ἀρετῶν του στό Περιβόλι τῆς Παναγίας καί ὄχι μόνο.

Τό κοσμικό του ὄνομα ἦταν Δημήτριος καί ἦταν γιός εὐλαβεστάτων γονέων. Διέπρεψε στήν Σμύρνη ὡς ἀριστοῦχος ἀπόφοιτος τῆς περιφήμου Εὐαγγελικῆς σχολῆς τῆς Σμύρνης. Τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐκείνης σχολῆς πού φώτιζε τό Γένος καί κατήρτιζε μελλοντικούς κληρικούς καί δημοδιδάσκαλους ἀπό τόν 18ο αἰῶνα, μέχρι καί τήν τραγική χρονιά τοῦ 1922.

Ἐπῆρξε βαθύς μελετητής καί γνώστης τῆς Φιλοκαλίας. Ψάχνοντας

γιά μία πνευματικότερη ζωή ἔφυγε προσκυνητής στήν Ἑλλάδα, ὅπου περιηγήθηκε σέ πολλές μονές τῆς Πελοποννήσου καί τοῦ Αἰγαίου. Ἡ θεία πρόνοια ὀδήγησε τά βήματά του στόν Ὅσιο Ἀρσένιο στήν Πάρο (1800-1877), ὁ ὁποῖος τόν προέτρεψε νά εἰσέλθει στήν Ἀθωνική μονή τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος.

Ἔτσι λοιπόν, αὐτός ὁ πανεπιστήμων τῆς ἐποχῆς του, ἕνας λαμπρός μορφωμένος καί εὐλαβῆς νέος, εἰσέρχεται στήν ἱερά καί ἱστορική μονή τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονα, τήν Ρωσική, ὅπως ὀνομάζεται σήμερα. Ὡς δόκιμος χαρακτηρίζεται ἀπό ταπείνωση, συνεχῆ καί πρόθυμη ὑπακοή. Κεῖρεται μοναχός καί ὀνομάζεται Δανιήλ. Σύντομα ἀναγνωρίζεται γιά τά προσόντα του καί διορίζεται γραμματέας τῆς Μονῆς, πού τότε ἦταν ἑλληνική καί ἀριθμοῦσε πέραν τῶν 250 μοναχῶν. Ἡ κάθοδος ἑκατοντάδων Ρώσων μοναχῶν καί ἡ ἐπιμονή τους νά βρίσκεται πλέον τό μοναστήρι ὑπό ρωσική ἐπιρροή, ἀνάγκασε καί τόν μοναχό Δανιήλ, ὅπως καί τούς πλείστους Ἑλληνες μοναχοὺς νά ἐγκαταλείψουν τό Μοναστήρι.

Μέ θλίψη καί παράπονο ὁ Δανιήλ κατέφυγε στόν μητροπολίτη Θεσσαλονίκης Ἰωακείμ (μετέπειτα Οἰκουμενικό Πατριάρχη), ὅπου μέ στοργή καί κατανόηση τόν ἐγκατέστησε στό μοναστήρι τῆς Ἁγίας Ἀναστασίας Χαλκιδικῆς, ὅπου ὁ Ἅγιος γίνεται πηγή ὠφέλειας καί φωτισμοῦ γιά τούς ἐκεῖ πατέρες.

Κατόπιν, γιά μία πενταετία, μονάζει στή μονή Βατοπεδίου, ὅπου θεραπεύεται ἀπό σοβαρή ἀσθένεια ἀπό τήν Παναγία. Τήν Παναγία ὑπεραγαποῦσε σέ ὅλη του τή ζωή.

ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΑ ΚΑΤΟΥΝΑΚΙΑ.

Τελικά ὁ Ἅγιος Δανιήλ ἀποφασίζει νά ἐγκατασταθεῖ καί νά ἀναλώσει τήν ὑπόλοιπη μοναχική του ζωή στήν ἔρημο τῶν Κατουνακίων. Ἐκεῖ ἴδρυσε τό ἡσυχαστήριον τῶν Ὁσίων Ἀγιορειτῶν Πατέρων, ὅπου μετά ἀπό λίγα χρόνια σχηματίστηκε μία μικρή συνοδεία. Τή συνοδεία αὐτή νοθετεῖ καί καθοδηγεῖ κυρίως μέ τή Φιλοκαλία, τό βιβλίον πού ὁ ἴδιος τόσο ἀγάπησε καί ἐφάρμοσε στή ζωή του. Ἡ ἀνέγερση τοῦ ναοῦ τοῦ ἡσυχαστηρίου προκάλεσε τόν μισόκαλο διάβολο, πού μέχρι καί συκοφαντίες σκόρπισε γιά νά τήν ἐμποδίσει. Ὁ Γέρο Δανιήλ μέ πολλή προσευχή, ὑπομονή καί καρτερία κατάφερε νά ξεπεραστοῦν ὅλα τά ἐμπόδια καί τό ἔργο νά τελειώσει καί νά ἀνεγερθοῦν καί ἄλλοι χρήσιμοι χώροι.

Ἐκτός ἀπό τήν συνοδεία του ὁ Ἅγιος Δανιήλ βοηθᾷ καί περιθάλλει καί ἄλλους μοναχοὺς καί λαϊκοὺς πού προσέτρεξαν κοντά του γιά νά βροῦν παρηγοριά καί θεραπεία πνευματική. Μποροῦσε μέ τή χάρη πού τοῦ ἔδωσε ὁ Θεός, σέ συνδυασμό μέ τήν προσευχή καί τήν ταπει-

νώσή του, τήν σοφία καί τήν πείρα του, νά έντοπίζει εύκολα καί νά έπα-
ναφέρει τούς πλανεμένους καί νά θεραπεύει δαιμονόπληκτους.

ΠΛΟΥΣΙΑ ΕΠΙΣΤΟΛΟΓΡΑΦΙΑ.

Κάτι πού έξόκως χαρακτήριζε τόν Ἅγιο ἦταν ἡ πλούσια έπιστολο-
γραφία του. Ἀντάλλαζε έπιστολές μέ μοναχούς, μοναχές, κληρικούς
ὄλων τῶν βαθμῶν, καθηγητές καί ανθρώπους μέ διάφορες δυσκολίες.
Μέ τίς έπιστολές έγινε ἰατρός πνευματικός, καθοδηγητής καί ἀπελευθε-
ρωτής πασχόντων, πλανεμένων, προβληματισμένων καί ταλαιπωρημέ-
νων ανθρώπων. Δέν κουραζόταν νύχτες ὀλόκληρες ν' ἀγρυπνεῖ καί νά
γράφει έπιστολές καί μελέτες γιά νά στηρίξει καί νά δια φωτίσει κάθε
πονεμένη ψυχή.

Ἐκατοντάδες μοναχοί τόν εὐγνωμονοῦσαν γιατί τούς βοήθησε νά
ἀντιμετωπίσουν πολλούς πειρασμούς στήν ζωή τους καί νά ἀπαλλα-
γοῦν ἀπό τούς λεγόμενους «ἐκ δεξιῶν πειρασμούς», ἕνα ὑπουλο ἐχθρό
γιά κάθε χριστιανό.

Σημαντική ἦταν ἡ γνωριμία, ἡ φιλία καί ἡ ἀλληλογραφία τοῦ Γέρον-
τος Δανιήλ μέ τόν Ἅγιο Νεκτάριο ἐπίσκοπο Πενταπόλεως (1846-
1920).

ΑΝΤΙΑΙΡΕΤΙΚΟ ΕΡΓΟ.

Πέρα ἀπό τίς πολυάριθμες έπιστολές του, ὑπῆρξε πολύκαρπος σέ σο-
βαρά πνευματικά θέματα οἰκοδομῆς τῶν πιστῶν. Σημαντικότερο δέ ὑ-
πῆρξε τό ἀντιαιρετικό του ἔργο μέ κείμενα (γύρω στά 75 ἔργα), τά ὁποῖα
ὑπῆρξαν καταλυτικά γιά τήν στήριξη τῆς ὀρθῆς πίστεως καί ἔρμηνείας τῶν
Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας.

Κατάφερε νά ἐπαναφέρει στήν ἁγιοπατερική ὁδό τούς λεγόμενους
Μακρακιστές. Αὐτοί ἀποτελοῦσαν ὁπαδούς μιᾶς πλανεμένης διδασκα-
λίας τοῦ Ἀπόστολου Μακράκη πού δίδασκε ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι τρι-
σύνθετος. Ἀποτελεῖται δηλαδή ἀπό σῶμα, ψυχή καί πνεῦμα, ἐνῶ ἡ ἀν-
τίληψη περί τοῦ δισύνθετου τῆς ἀνθρώπινης φύσης (δηλαδή σῶμα καί
ψυχή) ἐξομοίωσε τόν ἄνθρωπο μέ τά ζῶα, πού δέν διαθέτουν νόση.

Γιά μισό αἰῶνα κράτησε στά Κατουνάκια ἕνα περίφηνο οἶκο ἀρετῆς,
πού ἐκτός ἀπό τήν γραφίδα καί τόν χρωστήρα τοῦ λόγου του, ἀναδεί-
χθηκε γιά τήν σπουδαία ἁγιογραφία του, τήν μουσική του παράδοση καί
ἀσφαλῶς τήν ὀλοπρόθυμη φιλοξενία πού ἀνάπαυε τόν κάθε ἐπισκέπτη.

Η ΑΝΑΧΩΡΗΣΗ ΑΠΟ ΤΑ ΕΠΙΓΕΙΑ.

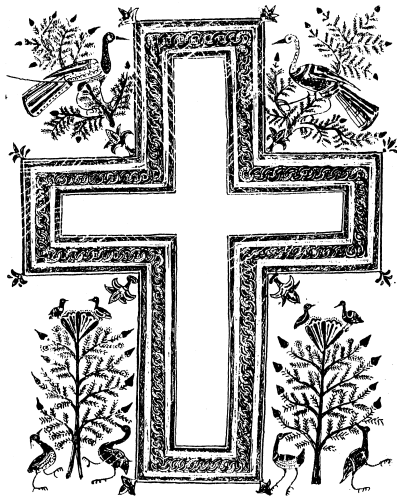
ἽΟπως προείπαμε, ὁ Ἅγιος Δανιήλ, ὅπως ἄλλωστε καί οἱ πλεῖστοι ἐ-

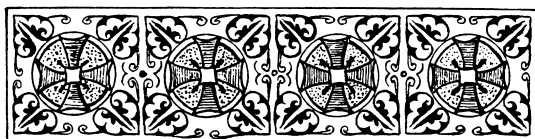
νάρετοι μοναχοί, ὑπεραγαποῦσε τὴν Ὑπεραγία Θεοτόκο. Ἔτσι, ἡ μεγαλύτερη εὐτυχία τῆς ζωῆς του ἦταν ὅτι ἀναχωροῦσε ἀπὸ τῆ γῆ τὴν ἡμέρα τῶν Γενεθλίων τῆς ἀγαπητῆς του Θεοτόκου. Μετὰ τῆ θεία Κοινωνία καὶ τὸ ἱερό Εὐχέλαιο ἡ χαρὰ ἦταν ἔντονα ζωγραφισμένη στό πρόσωπό του.

Ἡ ἔνθερμη ἀγάπη του γιὰ τὴν Θεοτόκο εἶχε σφραγίσει τὴ ζωὴ του. Δέν ἦταν δυνατό «εἰς τὸν καιρὸν τῆς ἐξόδου του» νὰ μὴν ἦτο ἡ Παναγία μας παροῦσα. Τὸ πρόσωπό του ἔλαμπε καὶ ἐνῶ βρισκόταν σέ ἱερὴ ἔκσταση παρέδωσε τὸ πνεῦμα του.

Ὁ Γέροντας Δανιὴλ ὑπῆρξε ἀναμφισβήτητα διὰ τῶν λόγων καὶ τῶν ἔργων του φωτισμένος, διακριτικός, σοφὸς καθοδηγός, «πλήρης Πνεύματος Ἁγίου». Ἡ παρουσία του στό Ἅγιον Ὅρος ὑπῆρξε ἐξόχως σημαντική γιατί ἦταν ἀπὸ τοὺς πατέρες πού ἔπιασαν τὸ κομμένο νῆμα τῆς ὀρθόδοξης βυζαντινῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς παράδοσης πού χάθηκε ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς τουρκοκρατίας καὶ τὸ ἐπανένωσαν, ἀνανεώνοντας τὴν ἡσυχαστικὴ καὶ προσευχητικὴ παράδοση τῶν ἀσκητῶν τῆς ἐρήμου, τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ καὶ βαθύτερα τῶν πατέρων καὶ ἀποστόλων, δίνοντας καινούργια πνοὴ στὴν ἀσκητικὴ πνευματικότητα.

Πρωτοπρεσβύτερος ΙΩΑΝΝΗΣ Κ. ΙΩΑΝΝΟΥ
Ἐφημέριος Κυπερούνας, Ἐκπαιδευτικός

Παναγιώτη Τοκκαρή

ΟΣΙΟΣ ΓΕΡΟΝΤΑΣ ΕΦΡΑΙΜ ΚΑΤΟΥΝΑΚΙΩΤΗΣ

Ὁσιος γέροντας Ἐφραίμ, κατά κόσμον Εὐάγγελος, αὐτή ἡ φωτισμένη ἀγιορείτικη προσωπικότητα, καταγόταν ἀπό πτωχή οἰκογένεια. Οἱ γονεῖς του ἦταν πτωχοὶ γεωργοὶ μέ λίγα χωραφάκια τὰ ὁποῖα καλλιεργοῦσαν ὥστε νά μποροῦν νά συντηροῦν τήν οἰκογένειά τους. Ὁ Γέροντας εἶχε καταφέρει νά τελειώσει τό Γυμνάσιο¹.

Οἱ γονεῖς τοῦ Εὐάγγελου ζοῦσαν στό Ἄμπελοχώρι Θηβῶν, ὅπου γεννήθηκε καί ὁ ἴδιος στίς 6.12.1912, ἀνήμερα τοῦ ἀγίου Νικολάου. Ἡ οἰκογένειά του ἦταν πατριαρχική: Ὁ σεβάσμιος καί αὐστηρότατος παππούς παπᾶ-Νικήτας, ἐφημέριος τοῦ χωριοῦ, ἡ πρεσβυτέρα, ὁ πατέρας του Ἰωάννης, ἡ μητέρα του Βικτωρία μέ τὰ παιδιά τους, τόν Ἐπαμεινώνδα, τόν Εὐάγγελο, τήν Ἐλένη καί τόν Χαράλαμπο, καί τὰ ἄλλα παιδιά τοῦ παπα-Νικήτα, τρεῖς γιοί καί δύο θυγατέρες².

Ὁ Εὐάγγελος γεννήθηκε τόν καιρό πού ὁ πατέρας του ἔλειπε στοὺς βαλκανικούς πολέμους. Τά παιδικά του χρόνια τὰ ἐζησε στό Ἄμπελοχώρι. Στίς πρώτες τάξεις τοῦ δημοτικοῦ ὅμως οἱ γονεῖς του ἄφησαν τό χωριό καί τούς παππούδες καί ἐγκαταστάθηκαν στή Θήβα, γιά νά διευκολύνουν τίς σπουδές τῶν παιδιῶν τους³.

Ὁ μικρός Εὐάγγελος τελείωσε τό Γυμνάσιο (ἐξατάξιο) τό 1930. Ἦταν καλός μαθητής, ἀγνός καί εὐθύς νέος, ὑπάκουος στοὺς γονεῖς του καί ὑπομονετικός στίς δυσκολίες. Ὁ ἴδιος συνήθιζε νά ἐκκλησιάζεται στή γειτονική ἐκκλησία τῆς Παναγίας, εἶχε συνδεθεῖ νωρίς μέ μοναχούς καί μοναχές πού διέρχονταν ἀπό τή Θήβα. Κάποτε μάλιστα γνώρισε καί τούς μελλοντικούς του γεροντάδες, τόν γέρο - Ἐφραίμ καί τόν παπᾶ - Νικηφόρο, πού ὡς Θηβαῖοι ἐπισκέπτονταν τήν γενέτειρά τους⁴.

Στή ζωή του ἔμαθε νά ἐξομολογεῖται συνειδητά καί τὰ τελεῖ τόν κανόνα προσευχῆς πού τοῦ ἔβαλε ὁ πνευματικός. Μετάνοιες, κομποσκοίνια, ἀνάγνωση πνευματικῶν βιβλίων. Ὁ κατά δέκα χρόνια μικρότερος του ἀδελφός Χαράλαμπος διηγεῖται ὅτι τίς νύχτες συχνά ξυπνοῦσε ἀπό τόν θόρυβο τοῦ κομποσκοινοῦ τοῦ Εὐάγγελου, πού κτυποῦσε στό πάτωμα κάνοντας μετάνοιες⁵.

Τό κλίμα τῆς οἰκογένειας βοήθησε πολύ στήν πνευματική ἀνάπτυξη τοῦ Εὐάγγελου. Ὁ πατέρας του ἦταν ἄνθρωπος αὐστηροῦ ἥθους,

τίμιος, ἐργατικός, καλός οικογενειάρχης, ἄνθρωπος πού στεκόταν στὸν πλησίον του ὅταν εἶχε ἀνάγκη. Ἐνέπνεε φόβο στὰ παιδιά του. Ἄλλὰ συγχρόνως ἦταν εὐθύς, ἀπλὸς καὶ ἀγαθός, ὥστε νά δημιουργεῖ κλίμα προστασίας καὶ ἐμπιστοσύνης γύρω του. Ἄν καὶ ἦταν χρόνια πολλὰ ἀριστερός ψάλτης στὴν ἐκκλησία, δέν ἔβλεπε μέ καλή διάθεση τίς ἐπισκέψεις τοῦ Εὐαγγελίου στὰ μοναστήρια. Ἄλλὰ στὰ τέλη του ἀξιώθηκε νά γίνει μοναχός καὶ ὁ ἴδιος στὰ Κατουνάκια κοντὰ στό παιδί του⁶.

Ἡ μητέρα του ἐπίσης ξεχώριζε γιὰ τὴν πλούσια καρδιά της, ἡ ὁποία ἐμπεριεῖχε πολλή ἀγάπη καὶ ἀγαθὰ αἰσθήματα γιὰ τὰ παιδιά της, ἀλλὰ καὶ γιὰ ὅλο τὸν κόσμο· ψυχὴ μεγάλης ὑπομονῆς καὶ καρτερίας. Κατόρθωσε νά συμβιώσει μέ τὸν γέροντα παπᾶ-Νικήτα, τὸν πεθερό της, καὶ νά τὸν γηροκομήσει. Πῆρε τὴν εὐχὴ του αὐτὴ μόνη ἀπ' ὅλους τοὺς παρισταμένους στὴν ἐπιθανατίό του κλίνη συγγενεῖς. Ὑπῆρξε ἄνθρωπος πολλῆς καὶ ἀπλόχερης ἐλεημοσύνης. Πήγαιναν ἐπανελημμένως καὶ τῆς ζητοῦσαν βοήθεια. Ἡ ἴδια στίς προσευχὲς της παρακαλοῦσε τὴν Παναγία καὶ οἱ ἐγγονές της τὴν ἄκουγαν νά ψιθυρίζει. Μιά μέρα τὴν ἄκουσαν νά λέει: «Παναγία μου, ἐγὼ εἶμαι μιά ἁμαρτωλὴ γυναίκα, ἂν θέλεις, σέ παρακαλῶ, κάνε με μοναχή». Πράγματι ἡ Παναγία εἰσάκουσε τὸν πόθο της καὶ τὴν ἀξίωσε τοῦ ἀγγελικοῦ σχήματος, λίγο πρὶν πεθάνει⁷.

Μέ ὅλα αὐτὰ τὰ πνευματικὰ καὶ μορφωτικὰ ἐφόδια ξεκίνησε ὁ Εὐαγγελος μετὰ τὸ Γυμνάσιο νά φτιάξει τὴ ζωὴ του. Ἄλλὰ συνάντησε ἀνυπέρβλητα ἐμπόδια. Ἀρχικὰ ἔδωσε ἐξετάσεις γιὰ ταχυδρομικός. Ἀργότερα προσπάθησε νά μπεῖ στή χωροφυλακὴ, ἀλλὰ τοῦ δήλωσαν ὅτι ἐκεῖνη τὴ χρονιά δέν θά ἔπαιρναν κανέναν. Ἐν τέλει προετοιμάσθηκε καὶ ἔδωσε ἐξετάσεις στή σχολὴ Ἰκάρων. Ἀφοῦ πραγματοποιήθηκαν οἱ ἱατρικὲς ἐξετάσεις οἱ γιατροὶ ἔγραψαν στό δελτίο του: «ταχυπαλμία. Ἀκατάλληλος»⁸.

Ἐβλεπε τοὺς φίλους καὶ συμμαθητὲς του ἀπὸ τὸ Γυμνάσιο νά προοδεύουν καὶ αὐτός νά μένει. Εὔρισκε περιστασιακὲς δουλειές, ἀλλὰ ἄρχισε νά αἰσθάνεται τὸν ἑαυτό του βάρος τῆς οικογενείας του. Ἀποφάσισε τέλος νά στρατευθεῖ, γιὰ νά ἐκπληρώσει αὐτὴν τουλάχιστον τὴν ὑποχρέωση. Κι ἐκεῖ ὅμως δέν ἔγινε δεκτός. Τὰ ἔλκν, πού λόγῳ τῆς ἀλλεργίας, εἶχαν σχηματισθεῖ στό πόδι του, ἀνάγκασαν τοὺς στρατιωτικούς γιατροὺς νά τοῦ δώσουν διαιτῆ ἀναβολή. Ἡ διάγνωσή τους ἦταν: «Ἄτονον ἔλκος, ἱατὸν διὰ τοῦ χρόνου». Πείσθηκε ὅτι ὁ Θεὸς τοῦ ἔδειχνε τὸν δρόμο γιὰ τὸ Ἅγιον Ὅρος. Ἡ ἀπλὴ Βικτωρία εἶδε στὸν ὕπνο της σεβάσμιο γερωντάκι νά τῆς λέει: «Ἐκεῖ πού πάει τώρα ὁ γιός σου θά πετύχει»⁹.

Πράγματι, στίς 14 Σεπτεμβρίου 1933 ὁ Εὐαγγελος Παπανικήτας γιόρτασε τὸν Τίμιο Σταυρό στὰ ἐρημικὰ Κατουνάκια. Στὰ ἐρημικὰ Κατουνάκια, τὰ σπιτάκια τῆς περιοχῆς ἦταν μικρά, ἀσκητικά, σώματα νε-

κρῶν ἀδιάφθορα, μέ τήν κεφαλή-ἐκκλησία πρὸς τήν ἀνατολή, καί τά πόδια - δωμάτια στή δύση, διαθροίζοντα ψαλμωδίες καί προσευχές μοναχῶν καί ἀναδίδοντα εὐωδίες μοσχολίβανου¹⁰.

«Λένε», ἐξηγοῦσε ὁ Γέροντας, «ὅτι πολύ παλιά ἐγκαταστάθηκαν στήν περιοχή Κατουνακίων καμιά ἑκατοστή πατέρες οἱ ὁποῖοι προέρχονταν ἀπό τήν Παλαιστίνη καί τήν Αἴγυπτο, διωγμένοι ἀπό τίς ἐπιδρομές τῶν Ἀράβων. Στά μέρη πού ζοῦσαν τό κλίμα ἦταν ξηρό καί ἐπιβίωναν μέ φωμί, νερό καί ἀλάτι. Ὑπῆρξαν πολύ ἐγκρατεῖς. Θέλησαν νά συνεχίσουν τήν ἴδια δίαιτα καί στό Ἅγιο Ὄρος. Δέν ἄντεξαν ὅμως. Οἱ ὑγρασίες, οἱ ψυχροί ἄνεμοι καί οἱ ἄλλες δυσκολίες ἀνάγκαζαν ἀνέκαθεν τούς Ἁγιορεῖτες νά χρησιμοποιοῦν λάδι, τυρί, ψάρια, λίγο κρασί οἱ γεροντιότεροι. Ἔτσι εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα σέ δύο-τρία χρόνια πέθαναν ὅλοι. Ἔμειναν ἑτά κατοῦνια τους καί ὁ τόπος ὀνομάσθηκε Κατουνάκια»¹¹.

Στά πρῶτα μοναχικά του χρόνια, πρὶν γίνει ἱερέας, ἀνέβαινε ὀρισμένες φορές μέ τόν γέροντά του παπᾶ-Νικηφόρο γιά νά λειτουργήσουν στό καλυβάκι τοῦ γέρο-Ἰωσήφ (Γενέθλιο τοῦ Προδρόμου), στόν Ἅγιο Βασίλειο. Ἔτσι ἄρχισε ἡ πρώτη γνωριμία. Ὁ Ἐφραίμ ὡς νέος μοναχός μπροστά στους γερωντάδες σιωπηλός, συνεσταλμένος¹².

Ὁ Γέροντας ἄρχισε νά ἀνεβαίνει τακτικά στόν Ἅγιο Βασίλειο, γιά νά λειτουργεῖ στόν γέροντα. Κάθε Τρίτη, Πέμπτη, Σάββατο καί Κυριακή, γύρω στά μεσάνυχτα, γάντζωνε στή ζώνη του ἓνα μικρό λαδοφάναρο, καί μέ τό μπαστούνι στό δεξί καί τό κομποσκοῖνι στό ἀριστερό χέρι ἀνηφόριζε γιά μισή ὥρα ὡς τόν Ἄν Βασίλη.

Ἄφησε πλέον τίς προσευχές πού μόνος του εἶχε ἐπιλέξει γιά νά βρίσκεται σέ πνευματική ἐγρήγορση καί ἀσχολήθηκε μέ τήν μονολόγιστη εὐχή: «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με». Μέ τήν εὐχή αὐτήν ἔκανε καί τίς ἀκολουθίες του, ὅπως τοῦ δίδαξε ὁ γέροντας Ἰωσήφ.

Τό πρόγραμμα τοῦ γέρο-Ἰωσήφ ἦταν περίπου τό ἑξῆς: Ἐτρωγαν μεσημεριανό καί κοιμόντουσαν τρεῖς ὥρες ὡς τήν δύση τοῦ ἡλίου. Στή συνέχεια ἓνα καφέ γιά βοήθημα, ἄρχιζαν τήν ἀγρυπνία τους μέ τό κομποσκοῖνι πού κρατοῦσε ὡς τά μεσάνυχτα. Τά μεσάνυχτα ἄρχιζαν τή Θεία Λειτουργία στόν μικρό ναό. Τί χαριτωμένες λειτουργίες ἀλήθεια ἐκεῖνες! Πῶς τίς θυμόταν ὁ Γέροντας καί συγκινοῦνταν!¹³.

Ἀρετή στήν ὁποία ξεχώριζε ἦταν ἡ ὑπακοή στήν ὁποία δόθηκε καθώς καί στήν ἀγάπη τοῦ γέρο-Ἰωσήφ μέ ὅλη του τήν ἀτόφια καρδιά. Μετά χαρᾶς δεχόταν τήν καθοδήγησή του. Μέ ἀκρίβεια τοῦ ἐξέθετε τούς λογισμούς του καί τήν κατάστασή του τήν πνευματική¹⁴. Ἔλεγε ὁ Γέροντας: ἡ ὑπακοή φέρει τόν ἄνθρωπο ὄχι μόνο σέ ἀπάθεια σωματική, ἀλλά καί πνευματική¹⁵.

Ὁ γέροντας Ἐφραίμ μέ τή χάρη τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ ἀπό τό 1975

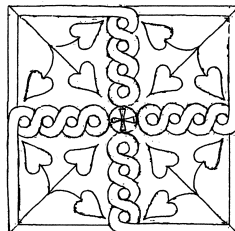
καί ἐξῆς ἀποκτᾶ τή δική του συνοδεία, χωρίς νά τό ἐπιδιώξει ὁ ἴδιος. Ὅλα τά πνευματικά πού διδάχθηκε ἀπό τούς προκατόχους του τά παραδίδει στούς νέους μοναχοὺς του.

Συνοψίζοντας, ὁ Ὅσιος Ἐφραίμ ὁ Κατουνακιώτης ὑπῆρξε μιά φωτισμένη ἀγιορεϊτική μορφή καί αὐτό λόγω τοῦ ὅτι ἐφάρμοσε πιστά στή ζωή του τήν ὑπακοή στούς γεροντάδες του, τήν ταπείνωση, τήν ἀγάπη, τήν προσευχή, τήν ὑπομονή καί τή νηστεία. Ὁ ἴδιος μέ τόν μεγάλο του ἀγώνα διατήρησε σῶμα καί ψυχή καθαρά μέ ἀποτέλεσμα νά τόν χαριτώσει ἡ χάρις τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. Γέροντας Ἐφραίμ Καντουνακιώτης, Ἔκδοση Ἱ. Ἱουχαστηρίου «Ἅγιος Ἐφραίμ» Κατουνακία Ἁγίου Ὀρους σ. 19.
2. Ὡπ. σ. 19.
3. Ὡπ. σ. 19.
4. Ὡπ. σ. 20.
5. Ὡπ. σ. 20.
6. Γέροντας Ἐφραίμ Καντουνακιώτης, Ἔκδοση Ἱ. Ἱουχαστηρίου «Ἅγιος Ἐφραίμ» Κατουνακία Ἁγίου Ὀρους.
7. Ὡπ. σ. 21.
8. Ὡπ. σ. 22.
9. Ὡπ. σ. 22.
10. Ὡπ. σ. 25.
11. Γέροντας Ἐφραίμ Καντουνακιώτης, Ἔκδοση Ἱ. Ἱουχαστηρίου «Ἅγιος Ἐφραίμ» Κατουνακία Ἁγίου Ὀρους σ. 25.
12. Ὡπ. σ. 37.
13. Ὡπ. σ. 40.
14. Ὡπ. σ. 42.
15. Ὡπ. σ. 161.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΤΟΚΚΑΡΗΣ
Θεολόγος

Πρωτοπρεσβύτερου Γεώργιου Βασ. Σχοινᾶ
ΟΙ ΟΣΙΟΜΑΡΤΥΡΕΣ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΖΩΓΡΑΦΟΥ

ταν στὸν αὐτοκρατορικό θρόνο βρισκόταν ὁ Μιχαὴλ Η΄ ὁ Παλαιολόγος, κατὰ τὸ 1274 συγκλήθηκε στὴν Λυών Σύνοδος ἀπὸ τὸν Πάπα Γρηγόριο Ι΄ μὲ σκοπὸ τὴν ἔνωση τῶν Ἐκκλησιῶν. Ὁ Αὐτοκράτορας φοβούμενος μὴ ξαναπέσει ἢ Κωνσταντινούπολη στοὺς Δυτικούς ἐπιχείρησε νὰ κρατήσει σθεναρὴ στάση ἀπέναντι σὲ κλῆρο καὶ λαὸ καὶ νὰ συμμορφωθεῖ μὲ κάθε ἱρὸς ἐπιταγὴς τῆς Συνόδου, ὑποτασσόμενος οὐσιαστικά στὸν Πάπα. Ἔτσι ἀνέβασε στὸν πατριαρχικό θρόνο τὸν ἐνωτικό Ἰωάννη Βέκκο καὶ μαζί προσπάθησαν νὰ ἐφαρμόσουν τὸ σχέδιό τους ἀρχίζοντας ἀπὸ τὸ προπύργιο τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, τὸ Ἅγιο Ὅρος. Δυστυχῶς, ὅπως ἀναφέρει ἡ ἱστορία, μπροστὰ στὴν ἀπειλὴ τῶν ὀπλων κάποιες μονές ὑπέκυψαν καὶ συντάχθηκαν μὲ τοὺς λατινόφρονες. Οἱ περισσότεροι ὅμως ἐπέδειξαν ὁμολογιακὸ πνεῦμα καὶ δὲν φοβήθηκαν τὴν ζωὴ τους προκειμένου νὰ κρατηθοῦν μακριὰ ἀπὸ τὶς κακοδοξίες τῆς Δύσεως πού προφανῶς θὰ ἐπέφερε ἡ ὑποταγὴ τους τὸν Πάπα. Ἀνάμεσα σὲ αὐτοὺς, λοιπόν, ἦταν καὶ οἱ μοναχοὶ τῆς Μονῆς Ζωγράφου οἱ ὁποῖοι μαρτύρησαν κατὰ τὸν ἀκόλουθο τρόπο.

Οἱ λατινόφρονες μὲ ἰσχυρὴ στρατιωτικὴ δύναμη εἶχαν ἤδη ἐπελάσει στὸν Ἄθωνα ὑποτάσσοντας κάποιες μονές πρὶν φθάσουν καὶ στὴν Μονὴ Ζωγράφου. Πρὶν πλησιάσουν, ὅμως, ἡ Παναγία μὲ θαυμαστὸ τρόπο προειδοποίησε τοὺς μοναχοὺς. Κοντὰ στὴν Μονὴ ἀσκήτευε ἓνας μοναχός, ὁ ὁποῖος εἶχε τὴν εὐλαβὴ συνήθεια νὰ ἀπαγγέλλει τοὺς Χαιρετισμούς πολλές φορές τὴν ἡμέρα μπροστὰ σὲ μία εἰκόνα τῆς Θεοτόκου. Μία ἡμέρα κατὰ τὴν διάρκεια τῆς ἀκολουθίας αὐτῆς καὶ ἐνῶ ὁ μοναχός ἐπαναλάμβανε τὸν ἀρχαγγελικὸ ἀσπασμό, τὸ «χαῖρε», ἄκουσε ξαφνικά μία φωνὴ ἀπὸ τὴν εἰκόνα νὰ ἀπαντᾷ: «*Χαῖρε καὶ συ Γέροντ τοῦ Θεοῦ!*» Ὁ μοναχός φοβήθηκε, ἀλλὰ ἡ φωνὴ τῆς Παναγίας ἐξακολούθησε: «*Μὴ φοβᾶσαι, ἀλλὰ πῆγαινε γρήγορα στὴν Μονὴ καὶ ἀνάγγειλε στοὺς ἀδελφούς καὶ στὸν καθηγούμενο ὅτι οἱ ἐχθροὶ οἱ δικοί μου καὶ τοῦ Υἱοῦ μου πλησιάζουν. Ὅποιος εἶναι ἀσθενής στό φρόνημα ἄς κρυφτεῖ καὶ ἄς περιμένει μὲ ὑπομονή μέχρι νὰ παρέλθει ὁ πειρασμός. Αὐτοὶ οἱ ὁποῖοι ἀντέχουν τὸ μαρτύριο μὲ σκοπὸ νὰ λάβουν ἔνδοξο στεφάνι ἄς παραμείνουν στὴν Μονή. Πῆγαινε γρήγορα.*»

Ὁ μοναχὸς ἄφησε γρήγορα τὸ κελλί του καί μέ ὑπακοή στήν φωνή τῆς Παναγίας ἔσπευσε νά ἀναγγεῖλει στούς ἀδελφούς του στή Μονή. Ἡ ὄσο τὸ δυνατό πιά γρήγορη ἄφιξή του στήν Μονή θά ἔδινε περισσότερο χρόνο σέ κάθε ἀδελφὸ νά σκεφτεῖ μέ ὠριμότητα τί ἦταν καλύτερο νά πράξει γιὰ τὸν ἑαυτό του. Τό θαυμαστό ἦταν πὼς μόλις ἔφθασε εἶδε ἐπάνω στήν πύλη τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας τὴν ὁποία κατεῖχε στό κελλί του, γεγονός πού ἐπιβεβαίωσε τὸ πρῶτο θαῦμα τῆς θεομητορικῆς φωνῆς. Βαθεῖα κατανενυγμένος προσκύνησε τὴν εἰκόνα καί ἀφοῦ τὴν πῆρε μέ εὐλάβεια στὰ χέρια του, πῆγε κατευθείαν στὸν ἡγούμενο. Ἡ ταραχή στό ἄκουσμα τῆς προειδοποιήσεως ἐπεσκίασε τὴν ἀδελφότητα ἔτσι, ὥστε σύντομα οἱ ἀσθενέστεροι στό φρόνημα νά τρέξουν στὰ σπήλαια καί στὰ βουνά. Ἐν τούτοις, εἰκοσιέξι μοναχοί, συμπεριλαμβανομένου τοῦ ἡγουμένου, προτίμησαν νά δείξουν ἔμπρακτὴ ὁμολογία πίστεως καί νά μὴ ἐγκαταλείψουν τὴν Μονή, τὴν πνευματικὴ τους κατοικία, ὅπως ἀκριβῶς ὁ καπετάνιος δέν ἐγκαταλείπει τὸ σκάφος του τὴν ὥρα τοῦ ναυαγίου. Καί οἱ εἰκοσιέξι κλείστηκαν στὸν πύργο τῆς Μονῆς περιμένοντας τοὺς λατινόφρονες.

Ὅταν κατέφθασαν οἱ λατινόφρονες, ἐπεδίωξαν πρῶτα νά λύσουν διπλωματικὰ τὴν κατάσταση καί νά πάρουν μέ τὸ μέρος τους τοὺς μοναχοὺς, ὅπως ἄλλωστε εἶχαν δυστυχῶς ἤδη καταφέρει σέ ἄλλες μονές. Ἐάν ὁ λιτός, σαφὴς καί καθαρὸς λόγος ταιριάζει σέ ἀντρίκιες συναλλαγές, ὁ ἐπιπνευσμένος ρητορικός λόγος, μέ τὸν ὁποῖο οἱ λατινόφρονες καλοῦσαν τοὺς μοναχοὺς νά ἀποδεχθοῦν τὸν Πάπα ὡς κεφαλὴ τῆς οἰκουμενικῆς Ἐκκλησίας καί μέ τὸν ὁποῖο ἔταζαν ὑλικές ἀνταμοιβές, φάνηκε στὰ αὐτιά τῶν μοναχῶν ὡς λῆρος καί γλοιῶδες λογύδριο. Γι' αὐτὸ καί ἀπάντησαν μέ σθένος: *«Καί ποιὸς σὰς εἶπε ὅτι ὁ Πάπας σας εἶναι κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας; Ἀπὸ ποῦ πηγάζει τέτοια διδασκαλία; Γιὰ ἐμᾶς κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας εἶναι μόνο ὁ Χριστός! Πιὸ εὐκόλο εἶναι γιὰ ἐμᾶς νά πεθάνουμε, παρά νά ὑποχωρήσουμε καί νά μολυνθεῖ ὁ ἱερός αὐτὸς τόπος ἀπὸ τὴν βία σας καί τὴν τυραννία σας. Δέν ἀνοίγουμε τὴν πύλη τῆς Μονῆς! Φύγετε ἀπὸ ἐδῶ!»* Οἱ λατινόφρονες μέ μανία ἀπέρριψαν κάθε πρόσχημα καί προχώρησαν στήν ἐφαρμογὴ τοῦ δευτέρου σχεδίου: *«Ἀφοῦ τὸ θέλετε, λοιπόν, θά πεθάνετε!»*. Μάζεψαν ὅ,τι φρύγανα καί ξύλα μπορούσαν γύρω ἀπὸ τὸν πύργο καί ἀφοῦ ἄναψαν φωτιά, μιμούμενοι οἱ κατ' ὄνομα χριστιανοὶ τὸν δυσσεβῆ Ναβουχοδονόσορα, ἔφτιαξαν μία νέα κάμινο μέσα στήν ὁποία οἱ εἰκοσιέξι Ζωγραφίτες μοναχοὶ παρέδωσαν τὸ πνεῦμα τους στὸν Κύριο καί ἔλαβαν ἄμεσα ὡς μάρτυρες καί ὁμολογητὲς τὸν στέφανο τῆς δόξης τοῦ Χριστοῦ. Τὰ ὀνόματά τους εἶναι: Θωμᾶς, ὁ ἡγούμενος τῆς Μονῆς, Βαρσανούφιος, Κύριλλος, Μιχαήλ, Σίμων, Ἰλαρίων, Ἰώβ, Κυπριανός, Σάββας, Ἰάκωβος, Μαρτινιανός, Κοσμᾶς, Σέργιος, Μηνᾶς, Ἰωάσαφ, Ἰωαννίκιος, Παῦλος, Ἀντώνιος, Εὐθύμιος, Δομετιανός καί Παρθένιος.

Ἐπῆρξαν καί ἄλλοι τέσσερεις τά ὀνόματα τῶν ὁποίων ἔμειναν ἄγνωστα στήν ἀνθρώπινη ἱστορία ἀλλά εἶναι γνωστά στόν Θεό. Ἡ μνήμη τους τιμᾶται στίς 22 Σεπτεμβρίου καί ἐπαναλαμβάνεται στίς 10 Ὀκτωβρίου.

Ὁ θάνατος τῶν εἰκοσιέξι μοναχῶν ἦταν σαφέστατα μαρτύριο πίστεως καθώς δέν πέθαναν γιά κάποια πολιτική διαφωνία μέ τόν Αὐτοκράτορα ἢ ὡς ἀνθιστάμενοι σέ κάποια ἐθνική ἀπειλή ὅπως ἦταν οἱ λατινοί στρατιῶτες πού συνόδευαν τούς λατινόφρονες. Πέθαναν ὡς ὁμολογητές πού κράτησαν ἀνόθευτη τήν διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας πού θεωρεῖ ὡς κεφαλή της τόν Θεάνθρωπο Χριστό καί ἀπόθησαν τήν ἐωσφορική κακοδοξία τοῦ πρωτείου τοῦ Πάπα καί συνεπῶς κάθε ἄλλη κακοδοξία πού συνοδεύεται ἀπό αὐτήν. Ἀρμόζει, λοιπόν, νά τούς ἀποδίδουμε τήν ἴδια τιμή πού ἀποδίδουμε στούς μάρτυρες τῆς Ἐκκλησίας, νά τούς μιμούμαστε στό ὁμολογιακό φρόνημα καί νά τούς ἐπικαλούμαστε μέ εὐλάβεια, ἰδιαίτερα ὥστε νά ζεσταίνουν τήν πίστιν ἡμῶν, λαοῦ καί κλήρου, ὅταν αὐτή γίνεται κλιαρή. Γιά τήν ἱστορία, ἀλλά καί ὡς ἄλλη μία ἀκόμα πνευματική ὑπόμνηση γιά τήν στάση μας ἀέναντι στίς αἵρέσεις, ἀξίζει νά σημειωθεῖ πῶς ἀπό τόν καμένο πύργο τῆς Μονῆς σώθηκε ἡ εἰκόνα τῆς Παναγίας πού προανήγγειλε τό μαρτύριο τῶν μοναχῶν. Ἡ εἰκόνα φυλάσσεται στήν Μονή μέχρι σήμερα καί ὀνομάζεται Παναγία τοῦ «Χαίροβο», ἀπό τό ἀρχαγγελικό Χαῖρε, κατά τήν βουλγαρική γλῶσσα, ἢ Παναγία ἡ «Προαγγελλομένη».

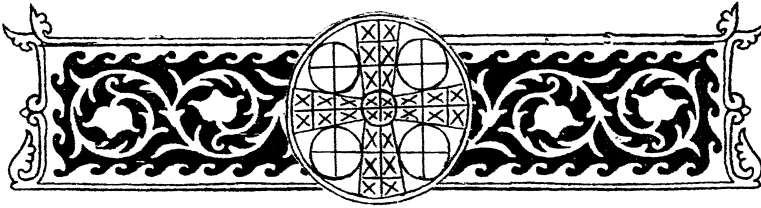
ΠΗΓΕΣ:

Μέγας Συναξαριστής τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, Τόμος Θ' - Μῆν Σεπτέμβριος, Ἀθήναι 1994 <https://www.orthodoxianewsagency.gr/vioi-agion/oi-agioi-eikosi-eksi-osiomartyres-zografites-pateres/>

Πρωτοπρεσβύτερος ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΑΣ. ΣΧΟΙΝΑΣ

Ἀρχιτέκτων/Μηχανικός ΕΜΠ MSc

Κωνσταντίνου Κυριακίδη

Ο ΑΓΙΟΣ ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ Ο ΣΙΜΩΝΟΠΕΤΡΙΤΗΣ

μολογῶ, ὅτι δέν γνώριζα τήν ὑπαρξη τοῦ Ἁγίου Ἱερώνυμου, μέχρι πού μου ζητήθηκε νά γράψω μερικά λόγια γιά αὐτόν, σέ αὐτό τό ἀφιέρωμα. Τίς πληροφορίες πιά κάτω τίς ἀλίευσα ἀπό διάφορες πηγές καί κυρίως ἀπό τό Διαδίκτυο. Διαβάζοντας γιά τόν Ἅγιο, τό πρῶτο πράγμα πού μου ἤρθε στόν νοῦ ἦταν τό μήνυμα τῆς Κυριακῆς τῶν Ἁγίων Πάντων. Ἡ Ἐκκλησία μας εἶναι ἓνα «ἐργοστάσιο» παραγωγῆς Ἁγίων! Ἄλλους γνωρίζουμε καί ἄλλους ὄχι! Ἀλλά δέν παύει ἡ ἀληθινή πίστη, ἡ Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ, νά φωτίζει καί νά ἀγιάζει ἀνθρώπους, μέχρι τήν Δευτέρα Παρουσία. Ἀνθρώπους βέβαια πού μέσα ἀπό τούς ἀγῶνες τους, τήν θυσία τους, τήν ἔμπρακτὴ τους μετάνοια, θά ἐπιδιώξουν, θά ζητήσουν ἀπό τόν Θεό τήν σωτηρία τους.

Ὁ Ὅσιος Ἱερώνυμος γεννήθηκε στήν Μικρά Ἀσία τό 1871 ἀπό φτωχοῦς καί εὐσεβεῖς γονεῖς. Στή βάπτισή του ἔλαβε τό ὄνομα Ἰωάννης. Ἡ ἐκκλησία τοῦ χωριοῦ ἔγινε κέντρο τῆς ζωῆς του. Ἐκεῖ εὗρισκε ὅ,τι ζητοῦσε ἡ ψυχή του. Τή χαρά καί τήν εὐλογία τοῦ Θεοῦ, πού κυνόταν πάνω του μέ τά μυστήρια, τίς προσευχές, τίς διακονίες. Ἀγαποῦσε τίς ἱερές ἀκολουθίες, τούς ἱερεῖς, τούς ψάλτες, τίς ἀγρυπνίες, τά ἐξοκκλήσια. Βοηθοῦσε στό ψαλτήρι τούς ἱεροψάλτες καί στό ἅγιο βῆμα τούς ἱερεῖς. Ἡ μητέρα του ἄφησε πάνω του ζωντανά ἀποτυπώματα τῆς ἀγάπης τῆς. Ἀπό αὐτήν πρωτάκουσε τούς βίους τῶν Ἁγίων, ἔμαθε νά νηστεύει, νά προσεύχεται, ν' ἀγαπᾷ τόν Θεό. Οἱ Ἅγιοι νωρίς ἔγιναν φίλοι του. Σέ ἡλικία δεκαεπτά ἐτῶν πῆρε τήν πατρική εὐλογία καί εὐχή τῶν γονέων καί φυσικά τόν Σταυρό τοῦ Κυρίου ὡς ὄπλο ἀκαταμάχητο, καί πῆγε στό Ἅγιον Ὄρος τοῦ Ἀθῶ ὡς περισσότερο κατάλληλο καί σύμφωνο στόν θεοφιλεῖ σκοπό καί ἀπόφασή του. Ὁ μικρός Ἰωάννης φθάνοντας στό Ἅγιον Ὄρος κάνει τόν σταυρό του καί εὐχαριστεῖ τήν Παναγία. Ἐδῶ ἡ ἀγάπη του γιά τήν Παναγία θά μεγαλώσει καί μέχρι νά κοιμηθεῖ θά δακρῦζει λέγοντας ἢ ἀκούοντας τό ὄνομά τῆς. Δοξολογώντας τόν Θεό, περνᾷ τήν πύλη τῆς Μονῆς τῆς Σιμωνόπετρας, ὁ δεκαεφτάχρονος Ἰωάννης, στίς 3 Ὀκτωβρίου 1888, καί στίς 28 γράφεται στό δοκιμολόγιο τῆς Ἱερᾶς Μονῆς.

Ἡ ζωή πού ἀρχίζει εἶναι ἡ γνήσια μοναχική ζωή, μέ ἀδιάλειπτη τή μνήμη τοῦ Θεοῦ, μυστική, μέ καθημερινές πολύωρες ἀκολουθίες, συχνές ἀγρυπνίες, τακτικές νηστείες. Τόν κανόνα, τό διακόνημα, τήν ἐξομολόγηση, τή θεία κοινωνία. Καί μέσα σέ ὅλα αὐτά τά καθημερινά συνεχίζει τή ζωή πού εἶχε ἀρχίσει στήν πατρίδα του ἀπορρίπτοντας τά περιττά. Ἀρχίζει νά μελετᾷ τή Γραφή, τούς ἀσκητικούς Πατέρες, τά συναξάρια, βρέχοντας μέ δάκρυα τίς σελίδες τους. Ἡ ὑπακοή στούς ὑπευθύνους τῆς Μονῆς μαρτυρεῖ τήν ταπείνωσή του. Μετά ἀπό τεσεεράμισι χρόνια δοκιμασίας, τήν Κυριακή τῶν Βαΐων τοῦ 1893, γίνεται μεγάλος μοναχός παίρνοντας τό ὄνομα Ἱερώνυμος. Μετά τήν κουρά του νέοι μεγαλύτεροι ἀγῶνες ἀρχίζουν. Γράφει ἕνας γέροντας γι' αὐτόν: «Περισσότερο πετρέλαιο εἶχε κάψει στίς ἀναγνώσεις πού ἔκανε, παρά τό νερό πού εἶχε πιεῖ! Ἦταν πάντοτε σιωπηλός διότι εἶχε τήν ἐσωτερική νήψη. Πολλές φορές, ὅταν ἦτο μόνος του, τά δάκρυα ἔτρεχαν ἀπό τά μάτια του ποτάμι».

Τόν Φεβρουάριο τοῦ 1914 τόν τιμοῦν ψηφίζοντάς τον προϊστάμενο καί μέλος τῆς Γεροντίας παρά τίς ἀντιρρήσεις του. Στίς 7 Δεκεμβρίου 1919 κλείνει τά μάτια τοῦ Ἡγουμένου Ἰωαννικίου, τοῦ ὁποίου τελευταία ἐπιθυμία ἦταν νά ἀναλάβει τήν ἡγουμενία τό ἀγαπητό καί ἄξιο τέκνο του, ὁ π. Ἱερώνυμος παρά τό γεγονός ὅτι ὁ ἴδιος ποτέ δέν ἐζήτησε οὔτε διεκδίκησε κάτι. Πολλά χρόνια τόν παρακαλοῦσαν νά γίνει ἱερέας δίχως νά δέχεται. Στό πρακτικό τῆς 2ας Ἰανουαρίου 1920 προτείνεται ὡς ὑποψήφιος ἡγούμενος. Τόν ἴδιο χρόνο ὁ μητροπολίτης Κασσανδρείας Εἰρηναῖος τόν χειροτονεῖ διάκονο στίς 11 Ἀπριλίου καί πρεσβύτερο στίς 12 χειροθετώντας τον ἀρχιμανδρίτη καί πνευματικό. Στίς 18 Ἀπριλίου, Κυριακή τῶν Μυροφόρων, τοῦ παραδίδουν τήν ἡγουμενική ράβδο μέ ὁμόφωνη ἀπόφαση τῶν πατέρων.

Οἱ μεγάλοι καί μυστικοί μοναχικοί του ἀγῶνες συνεχίζονται. Δέν παύει νά κοιμᾶται λίγο, στήν καρέκλα ἢ στόν καναπέ, μ' ἕνα μαξιλάρι στήν πλάτη. Διηγοῦνται παλαιοί Σιμωνοπετρίτες πώς ποτέ δέν βρέθηκε ἡ πόρτα του ἡγουμενείου κλειστή, ὅ,τι ὥρα καί νά πήγαινες σέ περίμενε, θά μελετοῦσε ἢ θά ἔγραφε. Συνεχίζει νά εἶναι τό ἴδιο ἀπλός, ταπεινός, καταδεκτικός, εὐγενής, ἀσκητικός, διακριτικός, ἀφανής καί ὑποχωρητικός, ὅπως πρῶτα. Ἡ ἡγουμενία του διακρίνεται ἀπό πνευματική καρποφορία, λιτότητα, φιλοξενία καί ἐλεημοσύνη, ἐργατικότητα, ἐπιμέλεια, καί ἐμπιστοσύνη στήν πρόνοια τοῦ Θεοῦ. Ἡ ἀγάπη του πρὸς τούς Ἁγίους ἦταν τόση ὥστε εὐδόκησε ὁ Θεός καί γνώρισε, λίγο πρὶν ἀπό τήν κοίμησή του, τόν ἀσκητικώτατο Ὁσιο Παρθένιο τῆς Χίου, συνδέθηκε δέ μέ προσωπική φιλία μέ τόν Ἅγιο Νεκτάριο, τόν Ἅγιο Σάββα τόν Νέο τῆς Καλύμνου καί τόν Ἅγιο Νικόλαο Πλανᾶ.

Τό 1924 γίνεται ἡ ἡμερολογιακή μεταρρύθμιση καί τήν ἑορτή τοῦ

Εὐαγγελισμοῦ λειτουργεῖ γιὰ πρώτη φορά μέ τό νέο ἡμερολόγιο στό Μετόχι τῆς «Ἀναλήψεως». Αὐτό γεννᾷ έντονη αντίδραση στήν Μονή, ὥστε, ὅταν ἐπιστρέφει, νά τοῦ ἀπαγορευθεῖ ἀπό μία ὁμάδα μοναχῶν ἡ εἴσοδος στόν ναό γιὰ ἕξι μῆνες. Αὐτός ἤρεμα ὑπομένει χωρίς νά ὑποχωρεῖ στίς θέσεις του. Ἡ ζωή του ὅλη ἦταν ἕνα συνεχόμενο μαρτύριο. Ἀλλά καί ὅλη του ἡ βιοτή, ἡ γνήσια στάση του, οἱ λίγες ἀπαντήσεις του, ἡ ἀξιοπρεπέστατη θέση πού ἔπαιρνε ἀέναντι τῶν κατηγορῶν του, ἡ σιωπή του καί ἡ ἀφοσίωσή του στό θέλημα τοῦ Θεοῦ καί ἡ μετά ἀπό καιρό ἀπόδειξη τῆς ἀλήθειας μαρτυροῦν πῶς βάδιζε τόν δρόμο τοῦ σταυρωθέντος Κυρίου καί πατοῦσε στά ἴχνη τῶν τόσων παρεξηγημένων καί συκοφαντημένων ἀγίων. Ἐπειτα ἀπό μία ένδεκαετή ἡγουμενική περιπέτεια, συκοφαντεῖται μέσα ἀπό τό μοναστήρι του γιὰ οἰκονομική κακοδιαχείριση, καί μέ ἀπόφαση τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος, στά τέλη τοῦ Ἰουνίου τοῦ 1931 ἐξορίζεται γιὰ ἕξι μῆνες στήν Ἱ. Μονή Κουτλουμουσίου. Οἱ πατέρες τῆς Μονῆς τοῦ συμπεριφέρονται μέ ἀπεριόριστη ἀγάπη καί τόν ἀναγνωρίζουν ὡς Ἅγιο. Ἐκεῖνος ὁμολογεῖ πῶς ὑποφέρει γιὰ τίς ἀμαρτίες του. Ἡ Ἱερά Κοινότητα ἐμμέσως ἀναγνωρίζοντας τήν ἀθωότητά του διακόπτει τήν ἐξορία του καί στούς τέσσερις μῆνες τόν ἀποστέλλει στό Μετόχι τῆς «Ἀναλήψεως» στήν Ἀθήνα. Ἡ ἐξορία του καί στή συνέχεια ἡ ἀποστολή του στήν Ἀθήνα θά γίνει αἰτία σωτηρίας πολλῶν ψυχῶν. Ἡ Ἀθήνα τοῦ 1931 εἶναι μία πόλη μέ χαμηλή στάθμη πνευματικῆς ζωῆς. Στό συνοικισμό τοῦ Βύρωνος πού βρίσκεται τό μετόχι τῆς «Ἀναλήψεως», κατοικοῦν Μικρασιάτες πρόσφυγες πού διατηροῦν ἀκόμη τήν ἀγνή λαϊκή εὐσέβεια καί πού τόν δέχτηκαν μέ χαρά σάν ἀπεσταλμένο τοῦ Θεοῦ. Ἡ ἀδικη τιμωρία του ὀδηγεῖ στόν κατά Θεόν δοξασμό του· στήν φανέρωση καί ἀξιοποίηση τῶν ταλάντων του, στό ξεδίπλωμα τῶν ἀρετῶν καί τῆς χάριτός του. Ἐκεῖ πλέον, ζεῖ γιὰ 26 ὀλόκληρα χρόνια, ἀπό 60 μέχρι 86 ἐτῶν, ὡς Ἀγιορείτης ἐκτός Ἁγίου Ὁρους, χωρίς ποτέ ξανά νά ἐπιστρέψει σέ αὐτό. Κάνει τόν τόπο τῆς ἐξορίας του κῶρο τῆς διακονίας του καί μεταφέρει τό γνήσιο Ἅγιον Ὁρος στόν λόφο τῆς «Ἀναλήψεως», γίνεται ὁ ἴδιος ὄρος ἅγιο στό ὁποῖο οἱ ἄλλοι προσέρχονται.

Οἱ ἀκολουθίες στήν «Ἀνάληψη» ἦταν καθημερινές, κατά τό ἀγιορείτικο τυπικό. Γύρω στίς δύο μετά τά μεσάνυχτα, τήν ὥρα πού σηκώνονται καί οἱ ἀδελφοί στή Μονή, θά πήγαινε στόν ναό νά μείνει μόνος μέχρι τίς πέντε, πού ἄρχιζε καθημερινά ἡ ἀκολουθία. Τίς ὥρες αὐτές μνημόνευε μερικά ἀπό τά ὀνόματα ζώντων καί κεκοιμημένων, γιατί δέν τά προλάβαινε ὅλα τήν ὥρα τῆς προσκομιδῆς. Στά δίπτυχα του εἶχε περισσότερα ἀπό δυόμισι χιλιάδες ὀνόματα. Οἱ πρῶτοι του ἐπισκέπτες εἶναι κυρίως οἱ ἀπλοί κάτοικοι τῆς γύρω περιοχῆς. Ἡ ἀγάπη του τόν ἔκανε ξακουστό, ὥστε σέ λίγο νά μίν ἀδειάζε ποτέ ὁ πάγκος ἔξω ἀπό τό ἐξομολογητήριό του, ἀπό κόσμο, πού ὥρες περίμενε ὑπομονετικά τή

σειρά του. Κόσμος πολὺς ἐρχόταν νά τοῦ ἐμπιστευτεῖ τοὺς πόνους του. Ὅσο αὐστηρὸς ἦταν γιὰ τὸν ἑαυτὸ του, τόσο ἐπεικὴς ἦταν γιὰ τοὺς ἄλλους. Ὁ π. Ἱερώνυμος ἀναδείχτηκε, κυρίως, πνευματικὸς πατὴρ ἑνὸς μεγάλου πλήθους πληγωμένου ἀπὸ τὴν ἁμαρτία. Στάθηκε φιλόστοργος ἰατρός, ἐπιμελητὴς ψυχῶν ἄριστος, φίλος πού συμπονοῦσε στὶς ἥττες καὶ συνευφραίνόταν στὴ χαρὰ τῆς νίκης, διακριτικὸς ὁδηγός, προσεκτικὸς σύμβουλος, ἀκάματος, ἥρεμος καὶ γλυκός.

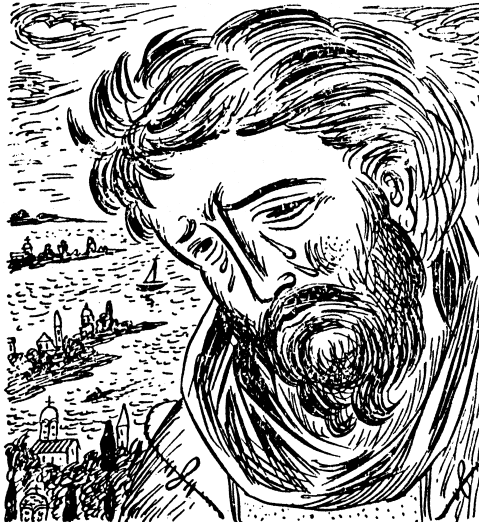
Ἄρχιζε τὴν ἐξομολόγηση μετὰ τὴ λειτουργία καὶ τελείωνε πολλές φορές τὰ μεσάνυχτα. Δέν βιαζότανε ποτέ, παρά τὸ ὅτι πολλοὶ τὸν περιέμεναν. Ἔβλεπε τὶς ψυχές σάν ἀνοιχτὸ βιβλίο. Εἶχε καταπληκτικὴ γνώση τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς. Σέ ἀντίθεση μὲ κάποιους ἄλλους πνευματικὸς πού ἔχουν ἔξω ἀπὸ τὸ ἐξομολογητήριον «ὁδηγὸ ἐξομολόγησης» μὲ ὅλες τὶς ἁμαρτίες πού μπορεῖ νά σκεφτεῖ ὁ ἀνθρώπινος νοῦς ἢ ρωτᾶνε ἂν ἔκανες αὐτὸ ἢ ἔκανες ἐκεῖνο, ὁ ἴδιος σπανίως ἔκανε ἐρωτήσεις στοὺς ἐξομολογούμενους. Ὅταν τὸν ρωτοῦσαν γιατί δέν τοὺς βοηθάει μὲ ἐρωτήσεις, τοὺς ἀπαντοῦσε: «Δέν θέλω νά σᾶς βάλω σέ ἁμαρτίες πού δέν σκεφθήκατε. Ὁ καθένας γνωρίζει καλά τί ἔχει καὶ τί τὸν βαραίνει». Πρὶν τὴν ἐξομολόγηση κάτι θά σέ κερνοῦσε, θά χαμογέλαγε, θά ρωτοῦσε γιὰ τὴν ἐργασία σου καὶ μετὰ θά φόραγε τὸ πετραχήλι του. Στὸ τέλος σ' εὐχαριστοῦσε θερμὰ, γιατί τὸν ἐμπιστεύτηκες. Ἄν πίναινες γιὰ πρώτη φορά, θά φύλαγε τ' ὄνομά σου, καὶ θά προσευχόταν καθημερινῶς γιὰ σένα. Δέν σ' ἄφηνε ν' ἀπελπιστεῖς. Δέν μετροῦσε μόνο τὸ γράμμα τοῦ νόμου, δέν ἐξομολογοῦσε μὲ ἓνα πνεῦμα προτεσταντικὸ, ξένο πρὸς τὴν Ὁρθόδοξη παράδοση γιατί «αὐτὸ γράφει τὸ Εὐαγγέλιον». Δέν ζοῦσε στὴν περίοδο τοῦ νόμου, ἀλλὰ στὴν περίοδο τῆς χάριτος. Δέν ζοῦσε στὴν περίοδο τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης πού δυστυχῶς ἔχουν μείνει πολλοὶ πνευματικοὶ πού ἐρμηνεύουν τὰ πάντα μὲ τὴν ἀπόλυτη ἀκρίβεια στοῦ γράμμα τοῦ Εὐαγγελίου, ἀλλὰ στὴν περίοδο τῆς Καινῆς Διαθήκης, τῆς οἰκονομίας, τῆς κατανόησης. Ἔτσι οἱ πιστοὶ ἀντὶ νά φεύγουν ἀπὸ τὸ πετραχήλι του μὲ βᾶρος στὴν ψυχὴ, ἀντὶ νά φεύγουν «ψυχοπλακωμένοι», ἔφευγαν ἔχοντας ἐλπίδα στοῦ ἀπέραντο ἔλεος τοῦ Κυρίου, πού εἶπε: *ἂν πινῶν ἀρῆτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς!*

Ἦξερε νά παρηγοράει τὶς ψυχές. «Ἐγὼ γι' αὐτὸ εἶμαι ἐδῶ, ἔλεγε, αὐτὴ εἶναι ἡ δουλειά μου». Σοῦ μιλοῦσε γιὰ τὸ ἄπειρο ἔλεος τοῦ Παναγάθου Θεοῦ, τὶς πρεσβείες τῶν Ἁγίων καὶ τῆς Θεοτόκου. Ἡ διάκρισή του καὶ ἡ ταπεινοφροσύνη του σκεπάζονταν καὶ μὲ τὸ χάρισμα νά προορᾶ καὶ νά διορᾶ τὶς ψυχές καὶ τὰ μέλλοντα. Ἀποτέλεσμα τῆς μεγάλης ἀγάπης του στὸν Θεὸ καὶ τοῦ φωτισμοῦ πού εἶχε λάβει ἀπὸ αὐτόν. Ἦξερε τὰ μυστικὰ βᾶθη τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς. Ἔβλεπε τὸν ἄνθρωπο ὁλόκληρο. Ἐκεῖνο πού ζητοῦσε ἀπὸ τοὺς ἐξομολογούμενους τοῦ ἦταν ἡ συναίσθηση τῆς ἁμαρτωλότητός τους καὶ ἡ ταπείνωση.

Τό 1937 μετά από παραίτηση τοῦ ἡγουμένου Καισαρίου, τοῦ ξαναπροτείνουν οἱ προϊστάμενοι τῆς Μονῆς τήν ἡγουμενία. Μέ σεβασμό, ἀγάπη, ταπείνωση καί ἀξιοπρέπεια ἀρνεῖται νά ἀναλάβει, θεωρώντας ὅτι οἱ δυνάμεις του εἶναι ἀνεπαρκεῖς. Μέχρι τέλους τῆς ζωῆς του δέν τόν ἄφησαν οἱ ἀσθένειες - πυρετοί συνεχεῖς, πονοκέφαλοι, ἀδυναμία, ὑπερκόπωση, βρογχικά, ἀσθένειες τοῦ αἵματος. Ὅταν κοιμήθηκε τό σῶμα του ἦταν γεμάτο καρκινώματα. Ποτέ δέν ἔλεγε πώς πονάει. Δέν τόν ἄφησαν ὅμως ποτέ καί οἱ ποικίλοι πειρασμοί. «Εἶναι ἀπαραίτητοι, ἔλεγε, σάν τήν ἀναπνοή μας. Κύματα θαλάσσης εἶναι οἱ πειρασμοί, χωρίς κύματα θάλασσα δέν ταξιδεύεται καί χωρίς πειρασμούς ἄνθρωπος δέν σώζεται». Ἡ πείρα του τοῦ ἔδινε τήν ἀνεση νά μιλά στά τέκνα του γιά τήν μεγάλη ὠφέλεια τῶν πειρασμῶν, πού κουράζουν μόνο τοὺς σαρκικούς ἀνθρώπους.

Ὁ πατήρ Ἱερώνυμος ἔζησε ὡς ἐπίγειος ἄγγελος, οὐράνιος ἄνθρωπος. Τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο προχώρησε στήν ἀγιοκατάταξη τοῦ Γέροντος Ἱερωνύμου Σιμωνοπερίτου. Ἡ Ἁγία καί Ἱερά Σύνοδος, πού συνήλθε ὑπό τήν προεδρία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου στίς 27 Νοεμβρίου 2019, τόν ἐνέγραψε στό Ἀγιολόγιο τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας καί ἡ μνήμη του ὀρίστηκε νά τιμᾶται στίς 9 Μαΐου.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ
Θεολόγος

Χαραλάμπη Μ. Μπούσια

Ο ΑΓΙΟΣ ΜΕΛΩΔΟΣ, ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΚΟΥΖΕΛΗΣ

ἀγγελόφωνος ἅγιος, ὁ ταπεινὸς Λαυριώτης ἀσκητὴς, τὸ γλυκύτατο σιρουθίῳ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀσμάτων, ὁ καλλικέλαδος ἱεροψάλτης καὶ θεόπνευστος μελοποιὸς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μας, ὁ θεοτοκοβράβευτος Ἰωάννης Κουκουζέλης, ἔλαμψε στὸ νοτιό τῆς Ἐκκλησίας μας στερέωμα τὸν 13ο καὶ 14ο αἰώνα. Ἐκτοτε εὐφραίνει τίς ἀκοές καὶ τέρπει τίς καρδιές μας μὲ τὰ ὑπέροχα μέλη τῶν ὕμνων πού μελοποίησε, μὲ τὴν κατανύσσουσα βυζαντινὴ μουσικὴ μας παράδοση.

Ἄν οἱ θεόπνευστοι ὕμνοι τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν τῆς ἐκκλησιαστικῆς μας γραμματείας ἀποτελοῦν τὴν λαμπρὰ στολὴ τῆς, ἡ Βυζαντινὴ Μουσικὴ ἀποτελεῖ τὸ χρυσοποίκιλτο ἔνδυμά τῆς. Οἱ ἐκκλησιαστικοὶ μας ὕμνοι γραμμένοι στὴν γλῶσσα τῶν ἀγγέλων τέρπουν καὶ χαροποιοῦν τοὺς πιστοὺς ὄλων τῶν γενεῶν. Ἡ μελοποίησή τους, ὅμως, ἐπιφέρει πνευματικὲς ἀνατάσεις μοναδικές, ἀφήνει τοὺς πιστοὺς νὰ βαδίσουν εὐχερέστερα τὴν οὐρανοδρόμο τους πορεία καὶ νὰ καταντήσουν στὸ ἀκρότατο τῶν ἐφετῶν τῶν καρδιῶν τους, τὴν ἔνωσή τους μὲ τὸν φιλόανθρωπο Κύριο, «Ὅς ἐστι σωτὴρ πάντων ἀνθρώπων, μάλιστα πιστῶν» (Α΄ Τιμ. δ΄ 10).

Ἡ ἐκκλησιαστικὴ μας μουσικὴ, πού ἀδιαμφισβήτητα κατάγεται ἀπὸ τὴν ἀρχαία ἐλληνικὴ μουσικὴ, ἀφοῦ οἱ τρόποι τῆς τελευταίας, δῶριος, φρύγιος, λύδιος καὶ οἱ παράγωγοί τους, βρίσκονται σύμφωνα μὲ πολλοὺς ἐρευνητὲς, σὲ στενὴ σχέση μὲ τὰ γένη καὶ τοὺς ἦχους τῆς Ὀκταπλίας, εἶναι ἡ ὠραιότερη ψηφίδα στὸ ψηφιδωτὸ τῆς πολιτιστικῆς μας κληρονομιάς. Ἀποτελεῖ ἓνα ἀπὸ τὰ πιὸ ζωντανὰ στοιχεῖα πού συνθέτουν τὴν ἑλληνορθόδοξη παράδοσή μας καὶ πού ἀναπτύχθηκε περίτεχνα ἀπὸ τοὺς ἱερούς μελωδούς τῆς μεταχριστιανικῆς Ῥωμοσύνης, τὰ γλυκόμελα ὄργανα τοῦ Πνεύματος, τίς ἔμψυχες ἄρπες τοῦ πανσθενοῦς Παρακλήτου, μεταξὺ τῶν ὁποίων πρωτεύουσα θέση ἔχει ὁ ἅγιος Ἰωάννης Κουκουζέλης.

Αὐτός, ὁ δεύτερος μεγάλος μελοποιὸς μετὰ τὸν ἅγιο Ἰωάννη τὸν Δαμασκινό, χαρακτηρίζεται συχνά ὡς «Μαῖιστωρ τῆς μουσικῆς», πρότυπο ἀπδονόφθογγο μελωδοῦ, ὥστε καὶ στίς ἡμέρες μας ὁ διάδοχός του καὶ ὁμότροπος του Νεκτάριος ὁ Βλάχος, ὁ Προδρομίτης, νὰ ἐπο-

νομαζόταν «Νέος Κουκουζέλης».

Ὁ ὄσιος Ἰωάννης γεννήθηκε στό Ἰλλυρικό Δυρράχιο γύρω στό 1280 ἀπό ἀγρότες γονεῖς καί διακρινόταν γιά τήν ἐξαιρετική φωνή του. Αὐτή τόν ὀδήγησε στήν Κωνσταντινούπολη, ὅπου σπούδασε στήν αὐτοκρατορική σχολή καί μάλιστα κάτω ἀπό μεγάλη φτώχεια τρώγοντας κουκιά καί μπιζέλια, αὐτά πού τοῦ ἔδωσαν τήν ἐπωνυμία «Κουκουζέλης».

Μετά ἀπό γνωριμία του μέ τόν ἡγούμενο τῆς ἀγιορείτικης μονῆς τῆς Μεγίστης Λαύρας ἐγκατέλειψε τόν κόσμο καί ἀποφάσισε νά γίνει μοναχός. Στίς προτάσεις τοῦ Αὐτοκράτορα γιά γάμο του μέ κόρη κάποιου μεγιστάνα προσποιήθηκε ὅτι ἤθελε τήν μητρική του συγκατάθεση, ἐνῶ στήν μητέρα του ἔβαλε τούς φίλους του νά ποῦν ὅτι ἀπέθανε. Μάλιστα ὁ ἴδιος βρισκόταν σέ ἄλλο δωμάτιο τοῦ σπιτιοῦ καί ἄκουγε τούς ὀδυρμούς της. Τότε μέλισε τήν θρηνωδία «Βουλγάρα», ἀφοῦ ἡ ἀγαπημένη του μητέρα ἦταν βουλγαρική καταγωγῆς.

Στό Ἅγιον Ὅρος παρουσιάσθηκε ὡς βοσκός προβάτων στήν μονή Μεγίστης Λαύρας ντυμένος μέ τρίκινα ἐνδύματα ἀποκρύπτοντας τήν ταυτότητά του.

Ὅταν ὁ πορτάρης τοῦ εἶπε ὅτι εἶπε ὅτι ἦταν πολύ νέος καί δέν γινόταν δεκτός στόν μοναχισμό λόγῳ ἡλικίας ἀπάντησε θεόπνευστα μέ τήν ρήση τοῦ προφήτη Ἰερεμία «*Ἀγαθόν ἀνδρί, ὅταν ἄρη ζυγόν ἐν τῇ νεότητι αὐτοῦ*» (Θρῆνοι Ἰερεμίου γ' 27).

Ἔτσι, ἔγινε δεκτός ὡς βοσκός μέχρι πού ἀποκαλύφθηκε, ἀφοῦ γύριζαν νηστικά στήν στάνη τά πρόβατα, γιατί, ὅταν ὁ Κουκουζέλης ἄρχιζε τό ψάλλισμο, ἐκεῖνα σταματοῦσαν νά βόσκουν καί τόν κοίταζαν μαγεμένα. Ἀπό τίς κακουχίες καί τίς ἀσκήσεις εἶχε ἀποσκελετωθεῖ καί, ὅπως ἦταν ἐπόμενο ὁ γνωστός του ἡγούμενος, δέν τόν εἶχε ἀναγνωρίσει μέχρι τότε. Ὅταν ἔφθασε ἡ στιγμή τῆς ἀναγνωρίσεώς του, ὁ ἡγούμενος τόν ἐπιτίμησε γιατί εἶχε ἀποκρύψει τήν ταυτότητά του καί ἐνημέρωσε τόν Αὐτοκράτορα, ὁ ὁποῖος μέ ἀγωνία τόν ἀναζητοῦσε, ἀφοῦ εἶχε δραπετεύσει κρυφά ἀπό τό παλάτι.

Ἐκτοτε ὁ Ἰωάννης ζοῦσε μέσα σέ κελλί τῆς Λαύρας καί τίς Κυριακές καί ἑορτές ἔψαλλε στό Καθολικό μαζί μέ τούς ἄλλους ἱεροψάλτες. Ἐψάλλε προσευχόμενος χωρίς ἐπιδείξεις προκαλώντας κατάνυξη καί πνευματικές ἀνατάσεις. Ἐκτίσε, μάλιστα, πλησίον τῆς Μονῆς ἕνα κελλί καί ἕνα ἐκκλησάκι τῶν Ἀρχαγγέλων. Σέ αὐτό τίς καθημερινές ἀποσυρόταν καί μελετοῦσε ἀσκούμενος καί προσευχόμενος.

Σύμφωνα μέ τήν παράδοση, σέ κάποια παννυχίδα, τό Σάββατο τῆς Ε΄ ἐβδομάδας τῶν Νηστειῶν, ὅταν ψάλλεται ὁ Ἀκάθιστος Ὑμνος, μετά τό τέλος τοῦ κανόνος ὁ Ἰωάννης ἀποκοιμήθηκε στό στασίδι, κουρασμέ-

νος από τήν ἀγγρυνία. Ἐκεῖ εἶδε σέ ὄραμα, ὅτι ἦρθε ἡ Θεοτόκος καί τοῦ ἔδωσε κατευχαριστημένη ἕνα χρυσό νόμισμα, ἐπειδή εἶχε ψάλλει πολύ κατανυκτικά τόν ὕμνο της. Ἀμέσως ξύπνησε καί βρῆκε στό χέρι του τό δῶρο τῆς Θεοτόκου. Αὐτό τό χρυσό νόμισμα τό ἔκοψαν στά δύο. Τό μισό βρίσκεται σήμερα δίπλα στήν εἰκόνα τῆς Θεοτόκου, στό δεύτερο μεγαλύτερο παρεκκλήσι τῆς Λαύρας, πλησίον τῆς Πύλης, τῆς Κουκουζέλισσας, πού εἶναι ἀφιερωμένο σέ αὐτήν. Μπροστά της ὑπάρχουν τρεῖς ἀκοίμητες κανδηλές καί καθημερινῶς τελεῖται παράκληση πρὸς τήν ὑπεραγία Θεοτόκο.

Ὁ ὄσιος Ἰωάννης μετά ἀπό αὐτό, ἔκανε περισσότερη προσευχή καί ὕμνωσε τήν Παναγία μας. Ἀσθένησε, ὅμως, ἀπό τήν πολύωρη ὀρθοστασία καί προσευχή στήν Παναγία καί αὐτή τοῦ ἐμφανίσθηκε πάλι καί τόν θεράπευσε.

Μετά ἀπό ἕνα μακρὺ χρονικὸ διάστημα φθάνοντας σέ μεγάλη ἡλικία ὁ ὄσιος Ἰωάννης κάλεσε ὅλους τούς μοναχοὺς στό κελλί του καί τούς ζήτησε συγχώρεση. Ἐψαλε ἕνα τροπάριο στήν Παναγία καί παρέδωσε τό πνεῦμα.

Ὁ ὄσιος Ἰωάννης ὁ Κουκουζέλης ἔμεινε στήν ἱστορία ὡς ὁ ἀγγελόφωνος ψάλτης καί θεωρεῖται μέχρι καί σήμερα ὁ καλύτερος ψάλτης τῆς Ὁρθοδοξίας. Εἶναι, μάλιστα, ὁ προστάτης τῶν ἱεροψαλτῶν. Μετά ἀπό τό ὀσιακό του τέλος ἀνακηρύχθηκε ἅγιος καί ἡ μνήμη του τιμᾶται ἀπό τήν Ὁρθόδοξη ἐκκλησία μας τήν 1η Ὀκτωβρίου.

Στό μοναστήρι τῆς Μεγίστης Λαύρας φυλάσσεται εἰκόνα του, πού τόν παρουσιάζει περικυκλωμένο μέ τά μουσικά του σύμβολα, τά «νεύματα».

Τό μουσικὸ ἔργο τοῦ ὁσίου Ἰωάννου εἶναι μοναδικό, ἀφοῦ ἐπέφερε τροποποιήσεις καί μεταβολές, ἧ προσθαφαιρέσεις στά σημεῖα τῆς συμβολικῆς γραφῆς τῶν μελωδιῶν πού εἶχε καθιερώσει ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός.

Συνέγραψε θεωρητικὸ ἔργο «περὶ Μουσικῆς τέχνης», καί βιβλίο μέ μουσικά σημεῖα, πού περιέχει ἐκκλησιαστικά ἄσματα.

Δημιούργησε τό λεγόμενο «Μέγα Ἴσον τῆς Παπαδικῆς», τό ὁποῖο ἀργότερα, κατὰ τόν 18ο αἰῶνα μεταφέρθηκε σέ νεώτερη μουσικὴ παρασημαντικὴ ἀπὸ τόν Πέτρο τόν Πελοποννήσιο καί ἐν τέλει καί στό νέο σύστημα, τό ὁποῖο ἴσχυσε ἀπὸ τίς ἀρχές τοῦ 19ου αἰῶνα, μέ τήν μεταρρύθμιση τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς σημειογραφίας πού ἐπεξεργάσθηκε ὁ Χρῦσανθος ὁ Μαδυτινός.

Δημιούργησε τόν κυκλικὸ Μέγιστο Τροχὸ τῆς μουσικῆς, ὁ ὁποῖος ἔχει γύρω του ἄλλους τέσσερις Τροχοὺς. Καθένας ἀπὸ αὐτοὺς παριστάνει μέ μαρτυρίες τήν πλάγια πώση τοῦ κάθε πλαγίου ἤχου πρὸς τόν κύ-

ριο ἦχο του.

Οἱ ὀκτώ ἦχοι τῆς ἐκκλησιαστικῆς μας μουσικῆς παραβάλλονται μέ τούς ὀκτώ ἦχους τῶν ἀρχαίων. Πάνω καί κάτω ἀπό τούς μικρότερους τροχούς δίνονται ὀλογράφως τά ὀνόματα τῶν κυρίων καί πλάγιων ἦχων: Δῶριος, Λύδιος, Φρύγιος, Μιξολύδιος, Ὑποδῶριος, Ὑπολύδιος, Ὑποφρύγιος, Ὑπομιξολύδιος.

Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Κουκουζέλης μουσοῦργησε κατά τούς ὀκτώ ἦχους Χερουβικά σύντομα καί μακρά ἔντεχνα. Ἀπό αὐτά σώζεται ἓνα σέ ἦχο πλάγιο τοῦ δευτέρου (παλατιανό), ἓνα Κοινωνικό «Αἰνεῖτε» σέ ἦχο πλάγιο τοῦ πρώτου, καί ἓνα «Γεύσασθε» σέ ἦχο πλάγιο τοῦ πρώτου.

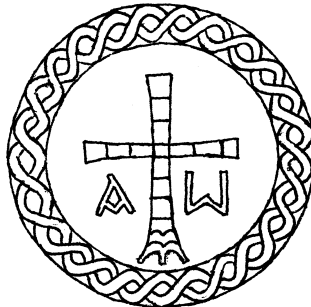
Σώζονται ἐπίσης τά μεγάλα καί ἔντεχνα «Ἐνοιξαντάρια», τό ἀργό «Μακάριος ἀνὴρ», τό τῆς ἀρτοκλασίας «Χαῖρε, Κεχαριτωμένη» κατ' ἀναγραμματισμό σέ ἦχο Α' τετράφωνο, «Ἀλληλουάρια» σέ ἦχο πρῶτο καί πλάγιο τοῦ πρώτου, τό «Ἐνωθεν οἱ Προφῆται», ἡ φήμη «Τόν δεσπότην καί ἀρχιερέα», πολυέλεοι, δοχές, καλοφωνικοί εἰρμοί, πασαπνοάρια καί πολλά ἄλλα. Κάποια ἀπό αὐτά ἔχουν ἐκδοθεῖ, ἐνῶ ἄλλα εἶναι ἀνέκδοτα.

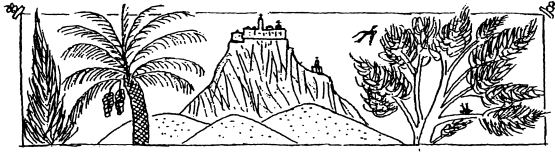
Ἡ παρασημαντική του βρισκόταν σέ χρήση μέχρι τῶν μέσων τοῦ ΙΗ' αἰῶνα, ὅποτε ὁ Πρωτοψάλτης τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας Ἰωάννης ὁ Τραπεζούντιος (1756), μετά ἀπό αἴτημα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Κυρίλλου, τοῦ ἀπό Νικομηδείας, ἄλλαξε τό σύστημα τῶν χαρακτῆρων, εἰσαγοντάς ἀπλούστερη μέθοδο παρασημαντικῆς.

Τά μουσικά χειρόγραφα του ὀσίου Ἰωάννου τοῦ Κουκουζέλη φυλάσσονται στίς βιβλιοθήκες τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τῆς Θεσσαλονίκης, τῶν Ἀθηνῶν, τοῦ Ἁγίου Ὀρους καί τοῦ Βατικανοῦ.

Δρ ΧΑΡΑΛΑΜΠΗΣ Μ. ΜΠΟΥΣΙΑΣ

Μέγας Ὑμνογράφος τῆς τῶν Ἀλεξανδρέων Ἐκκλησίας

Ἄνδρέα Κυριακοῦ

ΟΣΙΟΣ ΙΩΣΗΦ Ο ΗΣΥΧΑΣΤΗΣ

Ἰξε λεχθεῖ πρό ἐτῶν πῶς ἂν τό Ἅγιο Ὅρος γνώρισε τήν πρόσφατή του ἀνθιση, αὐτό ὀφείλεται, ἐν πολλοῖς, σέ δύο πρόσωπα, τόν Ἅγιο Παῖσιο τόν Ἄγιορείτη καί τόν Ὅσιο Ἰωσήφ τόν Ἡσυχαστή. Χωρίς περιστροφές δηλώνω πῶς προσυπογράφω τά ἀνωτέρω.

Ὁ Ὅσιος Ἰωσήφ ὁ Ἡσυχαστής ἐπίγεια πατρίδα του εἶχε τό νησί τῶν Κυκλάδων πού φέρει τό ὄνομα Πάρος. Ἐκεῖ στά 1898 εἶδε τό φῶς τοῦ ἥλιου καί τό ἀπέραντο γαλάζιο τοῦ Ἀρχιπελάγους. Οἱ καλότυχοι γονιοί του ἔφεραν τά ὀνόματα Γεώργιος καί Μαρία. Τό βαπτιστικό του ὄνομα ἦταν Φραγκίσκος, ἐπίδραση ἀπό τή μακροχρόνια παρουσία τῶν Λατίνων στίς Κυκλάδες. Ὅμως οὔτε κατά διάνοιαν ἐπηρεάστηκε ἀπό τίς δυτικές κακοδοξίες πού μετέτρεψαν σέ ἀκόλουθους τοῦ αἰρετικοῦ Παπισμοῦ πολλούς κατοίκους τῶν Κυκλάδων (Φραγκοσυριανοί κι ὄχι μόνο).

Νωρίς ἔμεινε ὀρφανός πατρός καί ἡ χήρα μπιτέρα του πάλεψε μέ τή φτώχεια γιά νά τόν ἀναθρέψει. Ὅταν γεννήθηκε, ἡ μάνα του εἶδε ἕνα ἄγγελο νά πλησιάζει γιά νά τῆς πάρει τό μωρό. Ὅταν αὐτή ἀρνήθηκε νά συγκατανεύσει, αὐτός τῆς ἔδειξε ἕνα σημεῖωμα πού ἔγραφε πῶς πρέπει νά τό πάρει. Τῆς ἔδωσε ἕνα σταυρόσχημο κόσμημα καί πῆρε τό μωρό.

Ἡ Μαρία χαρακτηριζόταν ἀπό ἀπλότητα χαρακτῆρος, ἦταν φιλακόλουθη καί καθάριζε τήν ἐκκλησία τοῦ χωριοῦ πού λεγόταν Λευκές.

Μετά τό πέρας τῆς ἐφηβικῆς του ἡλικίας ἔφυγε ἀπό τό Νησί καί βρῆκε δουλειά στόν Πειραιά κι ἀργότερα στήν Ἀθήνα ὡς μικρέμπορος.

Παράλληλα μελετοῦσε πατερικά βιβλία καί τόν «τραβοῦσαν» οἱ Βίοι τῶν Ἁγίων. Κάποτε εἶδε ἕνα σημαδιακό ὄνειρο: «Περνοῦσε ἔξω ἀπό ἕνα ἀνάκτορο καί δύο ἀξιωματικοί τόν πῆραν καί τόν ἀνέβασαν στό ἐσωτερικό του. Αὐτός διαμαρτυρήθηκε καί τότε αὐτοί ἀπάντησαν ὅτι πρέπει νά ἀνεβεῖ, διότι αὐτό εἶναι τό θέλημα τοῦ βασιλιᾶ. Βρέθηκε σ' ἕνα ὑπέροχο ἀνάκτορο πού ὁμοίό του δέν ὑπάρχει στή γῆ. Τοῦ φόρεσαν μιά ὀλόλευκη καί πολύτιμη στολή καί τοῦ δήλωσαν ὅτι στό ἐξῆς θά ὑπηρετεῖ ἐκεῖ. Στή συνέχεια τόν ὀδήγησαν μπροστά στό βασιλιά γιά νά τόν προσκυνήσει».

Τό ὄνειρο αὐτό τόν ὀδήγησε στήν ἀπόφαση νά ἀσπασθεῖ τό μονα-

χικό βίο. Ἡ ἐπιλογή του ἦταν τό Ἅγιο Ὄρος τοῦ Ἁθω. Κατ' ἀρχάς ἔμεινε γιά λίγο κοντά στόν Ὁσιο Δανιήλ τόν Κατουνακιώτη, στά Κατουνάκια. Τελικά δέν παρέμεινε κοντά του καί προτίμησε νά ζήσει αὐστηρότερη ἡσυχαστική ζωή. Κατά τήν πανήγυρη τῆς Μεταμορφώσεως γνώρισε στήν κορφή τοῦ Ἁθω τόν γέροντα Ἀρσένιο. Καί οἱ δύο τους ἔγιναν ὑποτακτικοί στόν γέροντα Ἐφραίμ, πού κατοικοῦσε στήν καλύβη τοῦ Εὐαγγελισμοῦ στά Κατουνάκια. Ἀργότερα μετακόμισαν στήν σκήπη τοῦ Ἁγίου Βασιλείου γιά περισσότερη ἄσκηση. Μετά τήν κοίμηση τοῦ Γέροντός τους, στά 1938, μαζί μέ τόν γέροντα Ἀρσένιο, βρέθηκαν στίς ἀπόκριμες σπηλιές τῆς Μικρῆς Ἁγίας Ἄννας. Σέ μιά ἀπό αὐτές ὑπῆρχε ἐκκλησία ἀφιερωμένη στόν Τίμιο Πρόδρομο. Διαμόρφωσαν καταλλήλως τό κῶρο, οἰκοδόμησαν μερικά κελλιά καί παρέμειναν ἐκεῖ μέχρι τό 1947. Ὅλη ἡ ζωή τους εἶχε σάν κέντρο τή νηστεία, τήν ἀγρυπνία καί τήν προσευχή. Ἰδιαίτερη προσοχή ἔδιναν στή νήψη καί στόν ἐγκλεισμό τοῦ νοῦ στήν καρδιά.

Ὁ Ὁσιος Γέρων λόγω τῆς ἀσκητικῆς του βιοτῆς καί τῆς ἀγιότητος τοῦ βίου του ἀπέκτησε πλῆθος πνευματικῶν παιδιῶν. Ἡ πνευματική καρποφορία τῶν πλείστων ἐξ αὐτῶν εἶναι ἐμφανής ἄχρι τοῦ νῦν. Ἀπό ἐκεῖ βγῆκαν δόκιμοι μοναχοί, ὀρισμένοι τῶν ὁποίων ἔγιναν ἀργότερα ἡγούμενοι σέ ἀγιορειτικά μοναστήρια. Στούς ἀσκητικούς ἀγῶνες τοῦ Ὁσίου Ἰωσήφ ὀφείλεται ἡ ἐπάνδρωση ἑξὶ μονῶν τοῦ Ἁγιωνύμου Ὁρους, ἀλλά καί πολλῶν γυναικείων ἀδελφοτήτων ἀνά τήν Ἑλλάδα.

Παρά τούς πόδας τοῦ Ὁσίου ἀσκήτησε καί ὁ διάσημος ἐπ' ἀρετῇ ἀρχιμανδρίτης Ἐφραίμ πού ἐκρημάτισε καθηγούμενος τῆς Μονῆς Φιλοθέου. Ἀργότερα ὁ π. Ἐφραίμ μετέβη στήν Ἀμερική ὅπου ἴδρυσε στήν ἔρημο τῆς Ἀριζόνας τή Μονή τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου, ἀλλά καί ἄλλα δεκαεννέα ὀρθόδοξα μοναστήρια, τόσο στίς ΗΠΑ ὅσο καί στόν Καναδά.

Τέσσερα χρόνια ὑστερότερα ὁ Ὁσιος μέ τή συνοδεία του ἔφτασαν στή Νεά Σκήτη, στήν καλύβη τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου, ὅπου παρέμεινε μέχρι τήν κοίμησή του, στά 1958. Ὁ ἀρχιμανδρίτης Ἐφραίμ ἀναφέρεται στόν Ὁσιο μέ τά πιό κάτω λόγια: «δέν εἶχε σπουδάσει ὁ Γέροντάς μου θεολογία. Ὅμως ἐθεολόγει μέ πολλήν βαθύτητα. Γράφει σέ μιά ἀπό τίς ἐπιστολές του: ὁ ἀληθής μοναχός, ὅταν ἐν τῇ ὑπακοῇ καί τῇ ἡσυχία καθάρισται αἰσθήσεις καί γαληνιάσῃ ὁ νοῦς καί καθαρισθῇ ἡ καρδιά του, τότε λαμβάνη χάριν καί φωτισμόν γνώσεως καί γίνεται ὅλος φῶς, ὅλος νοῦς, ὅλος διαύγεια· καί βρῦει θεολογίαν, ὅπου ἄν γράφουν τρεῖς δέν προλαμβάνουν τό ρεῦμα τῆς χάριτος, ὅπου βρῦει κυματωδῶς καί σκορπίζει εἰρήνην καί ἄκραν ἀκινησίαν παθῶν εἰς ὄλο τό σῶμα. Φλογίζεται ἡ καρδιά ἀπό θεῖαν ἀγάπην καί φωνάζει: κράτει Ἰησοῦ μου, τά κύματα τῆς χάριτός σου, ὅτι ἀναλύομαι ὡσεὶ κηρός...».

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΥΡΙΑΚΟΥ

Φώπιου Σχοινᾶ

Ο ΑΓΙΟΣ ΚΟΣΜΑΣ Ο ΑΙΤΩΛΟΣ

ἅγιος Κοσμᾶς ὁ Αἰτωλός ὑπῆρξε ἡ ἐπιφανέστερη, μαζί μέ τόν ἅγιο Νικόδημο τόν Ἀγιορείτη, ἐκκλησιαστική προσωπικότητα τῆς Τουρκοκρατίας στήν Ἑλλάδα. Πολυσχιδῆς προσωπικότητα καί πολυέδρος ἀδάμας ὁ ἅγιος Κοσμᾶς, ὑπῆρξε ἱεραπόστολος, ἱερομάρτυς, ἱσαπόστολος, προφήτης καί Πατέρας τῆς ἐμπερίστατης Ἐκκλησίας. Ὁ μακαριστός π. Γεώργιος Μεταλληνός γράφει σχετικά: «Ὁ Κοσμᾶς ὁ Αἰτωλός, Ἡσυχαστής, μοναχός, ὑπῆρξε διδάσκαλος καί φωτιστής τοῦ Γένους, ἐθνομάρτυρας καί ἅγιος τῆς Ἐκκλησίας. Καμιά προσωπικότητα τῶν χρόνων τῆς δουλείας δέν ἔχει ἀπασχολήσει τόσο πολύ τήν ἐπιστήμη, τή λογοτεχνία καί τή θεολογία, ὅσο ὁ Πατροκοσμᾶς, ὅπως ἐπικράτησε νά ὀνομάζεται ἀπό τά πλατιά λαϊκά στρώματα. Ἀνήκει στίς φωτισμένες μορφές, πού προετοιμάσαν τό Γένος γιά τήν παλιγγενεσία του»¹. Ἡ ἐμφάνισή του συνέπεσε μέ μία κρίσιμη γιά τό Γένος περίοδο. Λέμε ὅτι ὁ 18ος αἰώνας ἦταν κρίσιμος λόγῳ τῶν πολλῶν ἐξισλαμισμῶν, ἀλλά καί γιατί ἀρχίζει ἀνασυγκρότηση τοῦ δούλου Γένους. Οἱ δύο προηγούμενοι αἰῶνες, ὁ 16ος καί ὁ 17ος, ὑπῆρξαν ἐξαιρετικά δύσκολοι. Μάλιστα ὁ 16ος αἰώνας εἶναι ὁ πτωχότερος αἰώνας σέ συγγραφική παραγωγή καθ' ὅλη τήν παρουσία στή μακραίωνη πνευματική ἱστορική κονίστρα τοῦ ἔθνους τῶν Ἑλλήνων. Ὁ ἅγιος Κοσμᾶς μέ τίς περιοδεῖες του σέ ὅλη τήν ὑπόδουλη Ἑλλάδα ἀνέσχεσε τό κῦμα τοῦ ἐξισλαμισμού καί τόνωσε τήν ὀρθόδοξη χριστιανική πίστη καί τό ἐθνικό φρόνημα τῶν σκλαβωμένων Ρωμιῶν.

Καταγόταν ἀπό τήν Αἰτωλία. Γεννήθηκε τό 1714 μ.Χ. στό χωριό Μέγα Δένδρο (κατ' ἄλλους στόν Ταξιάρχη) τῆς ἐπαρχίας Ἀποκούρου τῆς Αἰτωλίας. Ἔμαθε τά πρῶτα γράμματα στήν περιοχή τῆς Ρούμελης, ὅπου καί διδάξε ὡς δάσκαλος σέ μερικά χωριά. Ἐφιέμενος μεγαλύτερη καί βαθύτερη μόρφωση μετέβη στήν Ἀθωνιάδα Σχολή στό Ἅγιον Ὄρος, ὅπου, μεταξυ τῶν ἄλλων, εἶχε ὡς διδάσκαλο τόν Εὐγένιο Βούλγαρη. Ἐκάρη μοναχός στή Μονή Φιλοθέου τό 1759. Στό Ἅγιον Ὄρος ἐμελέτησε τήν Ἁγία Γραφή καί τούς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας. Κατά τόν π. Γεώργιο Μεταλληνό «Μολονότι τό περιεχόμενο τῆς παιδείας του δέν εἶναι εὐκόλο νά προσδιοριστεῖ μέ ἀκρίβεια, ἀπό τό κήρυγμά του συνάγεται ὅτι εἶχε μία βαθιά ἐκκλησιαστική γνώση καί μία ἐπαρκῆ γενικότε-

ρη θύραθεν παιδεία. Γνώριζε καλά ελληνικά, έμαθε ξένες γλώσσες (“έβραϊκά, τουρκικά, φράγκικα”) και δείχνει κάποια άνεση στή χρήση τής αρχαίας ελληνικῆς γραμματείας»². Τό 1760 μετέβη στήν Κωνσταντινούπολη και έλαβε άδεια και εύλογία από τόν οικουμενικό Πατριάρχη Σωφρόνιο Β΄ να αρχίσει τήν ιεραποστολική δράση του στή δούλη Έλλάδα, τήν οποία διεξήγαγε για μία περίπου εικοσαετία. Πραγματοποίησε τρεις ἤ κατ’ άλλους τέσσερις περιοδείες στόν έλλαδικό κώρο από τά νησιά του Αιγαίου μέχρι τά νησιά του Ιονίου και από τή Μακεδονία, Θράκη και Βόρειο Ήπειρο μέχρι τή Θεσσαλία, Στερεά Έλλάδα και Ἀχαΐα. Ίδρυσε περί τά 200 σχολεία και 10 σχολεία για ανώτερη εκπαίδευση στήν αρχαία ελληνική γλώσσα. Ήπισφράγισε τό ιεραποστολικό έργο του μέ τό μαρτύριό του στό χωριό Κολικόντασι του Βερατίου στή Βόρειο Ήπειρο στίς 23 Αυγούστου 1779, όπου συνελήφθη από τούς Τούρκους, κατόπιν διαβολῆς και δωροδοκίας εκ μέρους των Έβραίων.

Τό κήρυγμά του ἦταν άπλό και άνεπιτήδευτο, αλλά βαθιά πνευματικό και μιλούσε κατευθείαν στίς καρδιές των υπόδουλων Έλλήνων. Ήταν κήρυγμα άμεσα δογματικό και ἠθικοκοινωνικό και έμμέσως έθνικό. Κήρυττε και έγραφε σε γλώσσα άπλη και κατανοητή. Λόγω του ό,τι, όπως ἦδη είπαμε, ό άγιος Κοσμάς ἦταν πολύπλευρη προσωπικότητα, πολλοί εκκινώντας από διαφορετικές άφετηρίες και ιδεολογίες προσπαθοῦσαν να οικειοποιηθοῦν τό κήρυγμα και τό έργο του. Έτσι θεωρήθηκε ως έθνικιστής, κοινωνικός επαναστάτης, δημοτικιστής και εκπρόσωπος του Διαφωτισμού. Ο άγιος Κοσμάς ἦταν ακραιφνώς ορθόδοξος και μάλιστα ἠσυχαστής. Όπως γράφει ό ίδιος, «Έγώ εδιάβασα και περί ιερέων και περί άσεβων, αίρετικων και άθέων τά βάθη τής σοφίας ἠρεύνησα· όλαί αί πίστες είναι ψεύτικες· τουτο εκατάλαβα αληθινόν, ότι μόνη ἡ πίστις των ορθοδόξων χριστιανων είναι καλή και άγία, τό να πιστεύωμεν και να βαπτιζώμεθα εις τό όνομα του Πατρός, και του Υιού και του Αγίου Πνεύματος. Τουτο σās λέγω τώρα εις τό τέλος· να ευφραίνεσθε όπου είσθε ορθόδοξοι χριστιανοί, και να κλαίετε διά τούς άσεβεΐς και αίρετικούς όπου περιπατοῦν εις τό σκότος»³. Βασικός σκοπός του κηρύγματος και εν γενει τής δράσεώς του ἦταν ἡ τόνωση του εκκλησιαστικού φρονήματος του υπόδουλου λαού, ἡ ἠθική αναμόρφωσή του και κυρίως ἡ ανάσχεση των εξισλαμισμών, οί οποιοί είχαν πυκνώσει ανησυχητικά τήν εποχή του. Τό κήρυγμά του, όπως είπαμε, ἦταν άπλό, αλλά και βαθιά πνευματικό και δογματικό. Όπως γράφει και ό π. Γεώργιος Μεταλληνός «Τό κήρυγμά του δέν ἦταν μία άχρωμη ἠθικολογία, αλλά θεολογία, πατερικό στήν οὐσία του και δογματικό παρά τήν άπλότητά του. Προέβαλλε τό ορθόδοξο πατερικό ἦθος μέσα στόν ρεαλισμό τής εν Χριστῶ σωτηρίας»⁴.

Μεγάλη σημασία απέδιδε ό Πατροκοσμάς στήν παιδεία των νέων

παιδιῶν, καί δὴ στήν ἑλληνική παιδεία, διότι στήν ἑλληνική γλῶσσα εἶναι διατυπωμένες οἱ αἰώνιες καί σωτήριες ἀλήθειες τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Συμβούλευε τούς γονεῖς: «Ἀμαρτάνετε πολύ νά τά ἀφήνετε (= τά παιδιά) ἀγράμματα καί τυφλά καί μή μόνον φροντίζετε νά τούς ἀφήνετε πλούτη καί ὑποστατικά καί μετά τό θάνατό σας νά τά τρῶν καί νά τά πίνουν καί νά σᾶς ὀπισθολογοῦν (=κατηγοροῦν). Καλύτερα νά τά ἀφήσετε φτωχά καί γραμματισμένα, παρά πλούσια καί ἀγράμματα». Καί πάλι: «Διά τοῦτο, ἀδελφέ μου, ἐσύ ὁπού κάμνεις τά παιδιά, νά τά παιδεύης καί νά τά μανθάνης γράμματα καί ἐξόχως ἑλληνικά, διότι ἡ Ἐκκλησία μας εἶνε εἰς τήν ἑλληνικήν γλῶσσαν»⁵. Γι' αὐτό ἀνύστακτη μέριμνά του ἦταν ἡ ἴδρυση σχολείων γιά τήν μόρφωση τῶν παιδιῶν. Νά τί ἔγραφε γιά τήν ἀξία τοῦ σχολείου: «Ἔχετε σχολεῖον ἐδῶ εἰς τήν χώραν σας νά διαβάζουν τά παιδιά; – Δέν ἔχομεν, ἅγιε τοῦ Θεοῦ. – Νά μαζεuthῆτε ὅλοι νά κάμετε ἕνα σχολεῖον καλόν, νά βάλετε καί ἐπιτρόπους νά τό κυβερνοῦν, νά βάλουν διδάσκαλον νά μανθάνουν ὅλα τά παιδιά γράμματα, πλούσια καί πτωχά. Διότι ἀπό το σχολεῖον μανθάνομεν τί εἶνε Θεός, τί εἶνε Ἁγία Τριάς, τί εἶνε ἄγγελοι, δαίμονες, παράδεισος, κόλασις, ἀρετή, κακία· τί εἶνε ψυχή, σῶμα κ.λ.π. διότι χωρίς τό σχολεῖον περιπατοῦμεν εἰς τό σκότος· ἀπό τό σχολεῖον ἀνοίγει τό μοναστήριον. Ἄν δέν ἦτο σχολεῖον ποῦ ἤθελα μάθει ἐγώ νά σᾶς διδάσκω;»⁶ Ὅσο γιά τό περιεχόμενο τῆς παιδείας πού πίστευε ὅτι πρέπει νά παρέχεται, ἔγραφε: «Ἡ Ἐκκλησία μας εἶναι εἰς τήν ἑλληνικήν. Καί ἄν δέν σπουδάσης τά ἑλληνικά, δέν ἠμπορεῖς νά καταλάβης ἐκεῖνα πού ὁμολογεῖ ἡ Ἐκκλησία μας»⁷. Μάλιστα ἔλεγε τούς χριστιανούς νά μή χρησιμοποιοῦν στή κατ' οἶκον καί κατ' ἰδίαν ἐπικοινωνία τους τό ἀρβανίτικο γλωσσικό ἰδίωμα, καί μάλιστα ἐάν δέν ὁμιλοῦν τά ἀρβανίτικα παίρνει πάνω του ὅλες τίς ἀμαρτίες των: «Ὅποιος χριστιανός, ἄνδρας ἢ γυναῖκα, ὑπόσχεται μέσα εἰς τό σπίτι του νά μή κουβεντιάσῃ ἀρβανίτικα, ἄς σηκωθῆ ἐπάνω νά μοῦ εἶπῃ καί νά πάρω ὅλα τά ἀμαρτήματα εἰς τόν λαίμό μου ἀπό τόν καιρόν ὁπού ἐγεννήθηκε, ἕως τώρα, καί νά βάλω ὅλους τούς χριστιανούς νά τόν συγχωρέσουν»⁸.

Τέλος θά ἀναφερθοῦμε λίγο ἀκόμα στό μαρτύριό του. Τόν μαρτυρικό θάνατο προκάλεσαν οἱ Ἑβραῖοι, διότι θίγονταν τά οἰκονομικά τους συμφέροντα ἀπό τή διδασκαλία τοῦ Πατροκοσμᾶ νά μή ἐπιδίδονται οἱ Χριστιανοί σέ ἐμπορικές δραστηριότητες τήν Κυριακή, ἀλλά τό Σάββατο. Οἱ Ἑβραῖοι μισοῦσαν θανάσιμα τόν ἅγιο Κοσμᾶ. Ὅπως γράφει ὁ ἴδιος στόν ἀδελφό του Χρῦσανθο: «Δέκα χιλιάδες Χριστιανοί μέ ἀγαπῶσι καί ἕνας μέ μισεῖ. Χίλιοι Τούρκοι μέ ἀγαπῶσι καί ἕνας ὄχι τόσον. Χιλιάδες Ἑβραῖοι θέλουν τόν θάνατό μου καί ἕνας ὄχι»⁹. Ἔτσι διέβηλαν τόν Ἅγιο στους Τούρκους ὅτι εἶναι πράκτορας τῶν Ρώσων καί ὑπηρετεῖ τά συμφέροντά τους ὑποκινώντας ἐπανάσταση καί ἐπιπλέον δωροδόκησαν τούς Τούρκους νά ἐξοντώσουν τόν Ἅγιο. Ὅθεν συνε-

λήφθη από τόν Κούρτι Πασᾶ στίς 23 Αὐγούστου τοῦ 1779 στό χωριό Κολικόντασι τοῦ Βερατίου καί χωρίς δίκη κρεμάστηκε σέ ἕνα δένδρο στίς ὄχθες τοῦ ποταμοῦ Ἰΰψου. Οἱ Τοῦρκοι γύμνωσαν τό σῶμα του καί τό ἔριξαν στόν ποταμό, ἀπό τόν ὁποῖο τό ἀνέσυρε μετά ἀπό τρεῖς ἡμέρες ὁ ἐφημέριος τοῦ χωριοῦ καί τό ἐνταφίασε στό ναό του. Ὅπως γράφει ὁ μακαριστός θεολόγος Νικόλαος Σωτηρόπουλος, «Ὁ Κοσμάς ὑπῆρξε ἡ πλέον δραστηρία, πρωτότυπος καί ἐπιβλητική φυσιογνωμία τοῦ νεοελληνικοῦ Μαρτυρολογίου»¹⁰.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. Ἐγκυκλοπαίδεια Πάπυρος, τόμος 35, λῆμμα «Κοσμάς ὁ Αἰτωλός», σελ. 246. Συντάκτης τοῦ λήμματος εἶναι ὁ π. Γεώργιος Μεταλληνός.
2. Πάπυρος, ὁ.π., σελ. 247.
3. Ἐπισκόπου Αὐγουστίνου Ν. Καντιώτου, *Κοσμάς ὁ Αἰτωλός*, ἔκδοσις ΛΑ΄, ἔκδ. Σταυρός, Ἀθήνα 2013, σελ. 130.
4. Πάπυρος, ὁ.π., σελ. 247.
5. Ἐπισκόπου Αὐγουστίνου Ν. Καντιώτου, ὁ.π., σελ. 195.
6. Ἐπισκόπου Αὐγουστίνου Ν. Καντιώτου, ὁ.π., σελ. 129.
7. Ἐπισκόπου Αὐγουστίνου Ν. Καντιώτου, ὁ.π., σελ. 190.
8. Ἐπισκόπου Αὐγουστίνου Ν. Καντιώτου, ὁ.π., σελ. 248.
9. Ἐπισκόπου Αὐγουστίνου Ν. Καντιώτου, ὁ.π., σελ. 286.
10. ΘΗΕ, λῆμμα *Κοσμάς ὁ Αἰτωλός*, τόμος 7ος, σελ. 898. Συντάκτης τοῦ λήμματος εἶναι ὁ Νικόλαος Σωτηρόπουλος.

ΦΩΤΙΟΣ ΣΧΟΙΝΑΣ
Διδάκτωρ Φιλοσοφίας

Δημήτριου Π. Ρίζου
Ο ΑΓΙΟΣ ΜΑΞΙΜΟΣ Ο ΓΡΑΙΚΟΣ

ἽΟ νεανίας Μιχαήλ Τριβώλης, γέννησις καὶ σπουδές.

Κεννήθηκε στὴν Ἄρτα, γύρω στὰ 1470, ἀπὸ γονεῖς Πελοποννησίους, τὸ γένος Τριβωλῶν, πού μετακινήθηκαν πρὸς Κέρκυρα καὶ Ἄρτα, καὶ πῆρε τὸ ὄνομα Μιχαήλ.

Δεκαπενταετῆς ἔφυγε στὴν Ἰταλία γιὰ σπουδές. Φοίτησε στὴν Βενετία, στὴν Πάδουα, καὶ μετὰ στὴ Φερράρα καὶ Φλωρεντία. Παντοῦ παρακολουθοῦσε μαθήματα σπουδαίων Ἑλλήνων διδασκάλων, στὴν δέ Φλωρεντία ἔμεινε ἐνθουσιασμένος ἀπὸ τὸν Σαβοναρόλα. Στὴν Βενετία ἄκουσε φιλολογικὲς ἐργασίες ἀπὸ τὸν Ἰ. Λάσκαρι. Ἄνεφερα μὲ συντομία, ἢ μονολεκτικά, τίς σπουδές του, πρὶν ἀποφασίσει, μὲ τὴν ἐπιστροφή του, νὰ ἀκολουθήσῃ τὸν μοναχικὸ βίον, ἐπιλέγοντας τὸ Ἅγιον Ὅρος.

ἽΟ Μιχαήλ κήρεται μοναχὸς Μάξιμος στὸ Βατοπέδι.

Μέ τίς σπουδές πού εἶχε κοντὰ σέ περίφημους διδασκάλους, δέν εἶναι παράξενο πού τὸν προσήλκυσε ἡ πλούσια βιβλιοθήκη τῆς μονῆς Βατοπεδίου. Στὸ Βατοπέδι ἐκάθη μοναχός, τὸ 1505, καὶ ὡς Μάξιμος μοναχός παρέμεινε στὴν ἄσκησι γιὰ μία δεκαετία. Κύριο καὶ ἀποκλειστικὸ διακόνημα εἶχε τὴν μελέτη, ἀπολαμβάνοντας τὴν βιβλιοθήκη. Καὶ μόνο κατὰ καιροῦς οἱ πατέρες τῆς Μονῆς τὸν ἔστελναν στὴν Μακεδονία καὶ στὰ νησιά, ὅπου κήρυττε τὸν θεῖο λόγο.

ἽΟ Μάξιμος στὴν Ρωσία.

Μετὰ τὴν δεκαετία γιὰ τὸν μοναχὸ Μάξιμο ἄνοιξε ἀναπάντεχη δρᾶσις. ἸΑπεστάλη στὴν Ρωσία μετὰ ἀπὸ παράκλησι - πρόσκλησι τοῦ Μεγάλου ἸΑγεμόνος τῆς Ρωσίας Βασιλείου Ἰβάνοβιτς. Ζήτησε βοήθεια γιὰ νὰ μεταφρασθῇ τὸ Ψαλτήριον στὴν σλαβονική. ἽΟ γνώστης μοναχός Σάββας ἀρνήθηκε λόγω γῆρατος καὶ τὴν θέσι του πῆρε ὁ Μάξιμος. Σέ ρωσικὲς πηγές ἀναφέρεται ὅτι ἔργο τοῦ Μαξίμου ἦταν νὰ κἀνη ἔρανο γιὰ τὴν Μονή. Πάντως καὶ ἔρανο νὰ ἔκανε εὐκαιριακά, αὐτὸ δέν τὸν ἐμπόδισε νὰ ὀλοκληρώσῃ τὸ μεταφραστικὸ ἔργο. Θὰ σημειώσω ὅτι ὑπάρχει μία παρέμβασι κάποιου μητροπολίτου Δανιήλ, καὶ στὴν δίκη τοῦ Μαξίμου, νὰ ἐπιμένῃ ὅτι τὸ ἔργο ἦταν ὁ ἔρανος, παρ' ὄλο πού στό γραπτὸ αἴτημα τοῦ ἸΑγεμόνος Βασιλείου πού στάλθηκε στό Ἅγιον Ὅρος, ἀναφέρεται «μεταφραστῆς τῶν βιβλίων».

Τό 1516 ὁ Μάξιμος μέ συνοδεία τοῦ Νεοφύτου, ἱερομονάχου ἐξομολογητοῦ, καί τοῦ Λαυρεντίου μοναχοῦ ἐκ Βουλγαρίας ἀνεχώρησε γιά τήν Ρωσία. Εὐκαιριακά προστέθηκαν καί ἄλλοι μοναχοί ἁγιορεῖτες ἀπό ἄλλες μονές, μέ σκοπό ἐράνου. Καθ' ὁδόν πέρασαν ἀπό τήν Κωνσταντινούπολι καί πῆραν τήν εὐχή τοῦ Πατριάρχου Θεολήπτου, ὁ ὁποῖος πρόσθεσε στήν ἀποστολή τόν μητροπολίτη Ζικνῶν καί ἕναν διάκονο. Ἡ μετάβασις ἦταν κοπιαστική καί ἐπικίνδυνη. Ὅταν ἔφθασαν στήν Μόσχα ἔγιναν δεκτοί μέ μεγάλες τιμές ἀπό τόν Ἡγεμόνα Βασίλειο καί τόν μητροπολίτη Βαρλαάμ. Κατέλυσαν δέ στήν μονή Τσουντῶφ ἐπ' ὀνόματι τῶν Ἀρχαγγέλων. Καί ἀμέσως ἄρχισαν τό μεταφραστικό ἔργο.

Ὁ Μάξιμος δέν εἶχε πλήρη γνῶσι τῆς σλαβωνικῆς, καί αὐτό δυσκόλευε τό ἔργο. Ἀναγκαζόταν μερικές φορές νά μεταφράζῃ ἀπό τά ἑλληνικά στά λατινικά καί οἱ συνεργάτες του ἀπό τά λατινικά στήν σλαβωνική. Εἶχε καί δύο Ρώσους βοηθοῦς, τόν Δημήτριο Γερασίμωφ καί τόν Βλάσιο.

Παρά τίς δυσκολίες σύντομα περατώθηκε ἡ μετάφρασις τοῦ Ψαλτηρίου. Ἐπιδόθηκε τό ἔργο στόν Ἡγεμόνα, ὁ ὁποῖος τό ἔδωσε γιά κρίσι στόν μητροπολίτη Βαρλαάμ. Οὐσιαστικά τό ἔργο τοῦ Μαξίμου τελείωσε καί ἔπρεπε νά ἐπιστρέψῃ στό Βατοπέδι. Ὅμως ὁ Ἡγεμόνας δέν ἤθελεν ἀποχωρισθῆ ἕνα τόσο σοφό μοναχό, γι' αὐτό τόν κράτησε καί τοῦ ἀνέθεσε ἔργο νέο.

Μετέφρασε τό βιβλίον Πράξεις Ἀποστόλων, τούς Ἀποστολικούς Κανόνες, καί τούς Κανόνες τῶν Οἰκουμενικῶν καί Τοπικῶν Συνόδων ἀπό τό Σύνταγμα τοῦ Βλασάρεως, ὁμιλίαι τοῦ ἁγίου Ἰωάννου Χρυσοστόμου, τόν λόγο τοῦ Μεγάλου Βασιλείου στόν Βαρλαάμ, ἔργα τοῦ Διονυσίου Ἀρεοπαγίτου, περικοπές ἀπό βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, καί πολλά ἄλλα.

Καί τό σημαντικό: Διόρθωσε τά λειτουργικά βιβλία Ὁρολόγιο, Τριῶδιο, λειτουργικό Εὐαγγέλιο, Ἀπόστολο, Μηνναῖα, ὄχι μόνο ἀπό μεταφραστικά λάθη, ἀλλά καί ἀπό αἰρετικές κακοδοξίαι.

Ὁ Μάξιμος στήν δίνη διενέξεων.

Μετά τίς τόσες μεταφραστικές ἐργασίες θά μπορούσε, καί ἔπρεπε, νά ἐπιστρέψῃ στήν μονή του στό Ὅρος.

Ὅμως τό ἔργο του δέν ἦταν μόνο μεταφραστικό, ἀλλά ἀποστολικό, κηρυκτικό, διδακτικό, μέ μεγάλη ἀπήκησι στόν ρωσικό λαό. Ἡ προσπάθειά του νά ἀναγεννήσῃ τήν ἐκκλησιαστική ζωή, πού δοκιμαζόταν ἀπό ἀμάθεια, τυπολατρεία, φαρισαϊσμό, καί μέ μεγάλη διάδοσι τῆς ἀστρολογίας πού δέσμευε τό πνεῦμα τῶν Ρώσων, ἔγινε «σημεῖον». Τόν ἔλεγο δέν τόν δεχόμαστε καί ἐμεῖς σήμερα. Ἔτσι παρουσιάσθηκε ἕνας

δικασμός υπέρ, και κατά του Μάξιμου. Τά πράγματα χειροτέρευσαν με την αλλαγή Πατριάρχου. Ήξελέγη ο Δανιήλ, ηγούμενος της Μονής Βολοκολάμσκ, αντίπαλος του οποίου ήταν ο μοναχός Βασσιανός, θερμός υποστηρικτής του Μάξιμου, όπως ήταν και οι Ήγεμόνες. Δεν έχομε τον χώρο για να μπορούμε σε λεπτομέρειες της διαμάχης. Ήπικράτησαν οι πλεκτάνες και πονηριές, που κατάφεραν να οδηγήσουν τον Μάξιμο σε εκκλησιαστικό δικαστήριο, με σίγουρη την καταδίκη. Κατηγορήθηκε για αίρέσεις, διαστροφή των ρωσικών εκκλησιαστικών βιβλίων, εξύβρισι ρώσων αγίων, αλλά και πολιτική συνωμοσία κατά του Ήγεμόνος και για έγκλημα καθοσίωσης.

Καταδικάσθηκε. Ήγκλείσθηκε στη μονή του έχθρου του, του Δανιήλ Βολοκολάμσκ, όπου δοκιμάσθηκε σκληρά, όπως γράφει ο ίδιος: «Ήπηρεϊτο εγκάθειρκτος εν δεσμοϊς και έθανατοϋτο διά του ψύχους, του καπνοϋ και της πείνης».

Στις έντονες διαμαρτυρίες του, ο Δανιήλ συνεκάλεσε δεύτερη σύνοδο και πρόσθεσε και νέα κατηγορία, ότι κατέκρινε την Ρωσική Ήκκλησία για την αντικανονική διακοπή σχέσεων με τό Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως. Ή αναμενόμενη καταδίκη τον όδηγησε σιδηροδέσμιο σε μονή της πόλεως Τβέρ και με στέρνησι της θείας κοινωνίας. Παρέμεινε εκεί από τό 1531 μέχρι τό 1551. Σημειώνω μόνον ότι η μόνη παρηγοριά, που είχε έγκλειστος ήταν η συμπάθεια του τοπικοϋ επισκόπου, που του εξασφάλιζε γραφική ύλη.

Ήγκλειστος διαμαρτυρόταν και ζητοϋσε την παρέμβασι Πατριαρχών για την απελευθέρωσί του. Ή παρέμβασις του Κωνσταντινουπόλεως, Ήλεξανδρείας, Ήεροσολύμων, αλλά και της Μονής Βατοπεδίου, τό μόνο που πέτυχαν ήταν να του έπιτραπή μετοχή στη θεία μετάληψη.

Τό 1551 ένας θαυμαστός ηγούμενος, ο Ήρτέμιος, τον πήρε στην μονή της Ήγίας Τριάδος της λαύρας του Σεργίου, όπου απήλαυσε έλευθερίας και σχετίσθηκε με αξιόλογα πρόσωπα. Παρέμεινε μία πενταετία εκεί όπου συνέγραψε πολλά έρμηνευτικά και απολογητικά έργα, και είχε πλούσια αλληλογραφία. Ήδω ο μοναχός Μάξιμος Τριβώλης απέθανε τό 1556, σε ηλικία 85 ή 86 ετών.

Ή προσφορά του Μάξιμου.

α) Στάθηκε υπέρμαχος της ένότητος της Ήκκλησίας, υποστηρίζοντας με πάθος τον ρόλο του Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, ως σημείου αναφορᾶς της ένότητος, απέρριπτε ζωηρά την ιδέα περί «Τρίτης Ρώμης», που αναπτύχθηκε στην Ρωσία. Όσο και αν πολεμήθηκε γι αυτόν τον λόγο δεν έπαυσε να στηρίζει την ένότητα υπό τον Κωνσταντινουπόλεως. Και μέσα στην Σύνοδο που τον δίκασε, με αποστολική παρηγοσία υποστήριξε ότι, ναί μόν οι Ήλληνες πολιτικοί και στρατιωτι-

κοί ἄρχοντες ἐκδιώχθηκαν, ὁ θρησκευτικός ὅμως ἄρχων παρέμεινε στήν θέσι γιά νά στηρίξῃ τήν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας, καί συνεχίζει τό ἔργο του καί ἐν μέσῳ τῶν ἀσεβῶν.

β') Ὡς ἐκφραστής τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος, ἐξοπλισμένος μέ ὑπερβολική ἑλληνολατρική παιδεία, ἐκφραστής χριστιανικοῦ ἀνθρωπισμοῦ, ἐμφανίσθηκε στόν κῶρο τῆς Ρωσίας κήρυκας ὀρθοδόξου χριστιανισμοῦ, ὡς διδάσκαλος θεολογίας, οὔτε λίγο οὔτε πολύ, ὡς μάρτυρας στήν Ρωσία, καί θαυματουργός. Ἡ ἐκτίμησις αὐτή δέν εἶναι λόγια κολακευτικά φίλων του, ἀλλά ὁ καρπός τοῦ ἀναγεννητικοῦ ἔργου του, γραπτοῦ καί προφορικοῦ λόγου. Ἦταν φαινόμενο καί δέν εἶναι ὑπερβολή νά τόν ποῦμε φιλόλογο, φιλόσοφο, θεολόγο, ποιητή, ρήτορα, κριτικό.

γ') Ἄσκησε ἔλεγχο στά κακῶς κείμενα τῆς ρωσικῆς κοινωνίας, καί τό ἔκανε μέ εἰλικρινῆ διάθεσι καί μέ ἀγάπη γιά τήν ἀλήθεια καί τόν ρωσικό λαό. Ἀνέδειξε καί προσπάθησε νά διορθώσῃ τίς ἀδυναμίες καί τά πάθη στό κῶρο τῆς Ἐκκλησίας. Τῆς παρέδωσε δέ διορθωμένα, τόσο τά ἀγιογραφικά κείμενα, ὅσο καί τά λειτουργικά. Ἀλλά καί ὑπερασπίσθηκε τήν Ρωσική Ἐκκλησία ἀπό τίς ἀξιώσεις τῆς ρωμαιοκαθολικῆς προπαγάνδας, ἀκόμα καί τῶν Ἰουδαίων.

Ἡ ἀνταμοιβή.

α') Ὅσο ἦταν ἐν ζωῇ ἀνταμείφθηκε ἀπό τό ρωσικό ἐκκλησιαστικό καί πολιτικό κατεστημένο μέ πολυετῆ φυλάκιση καί βασανιστήρια.

β') Ὅμως τό φῶς δέν κρύβεται «ὑπό τό μόδιον». Σύντομα ἔσβησαν ἄδοξα οἱ κατήγοροι καί οἱ συκοφαντίες. Ἐλαμψε τό Μαξιμιο φῶς, καί τό σῶμα τῆς Ἐκκλησίας ἀποδέχθηκε ἕνα νέο ἅγιο. Δέν ἦταν συναισθηματική ἀναγνώρισι. Ἡ Ρωσία φωτίσθηκε ἀπό τό γραπτό του ἔργο. Ἡ ἐμπλουτισμένη ἀπό τόν Μάξιμο ἐκκλησιαστική γραμματεία χαράζει νέους ὀρίζοντες στήν Ὀρθόδοξη Ρωσία.

γ') Μετά ἀπό ἕνα αἰῶνα ἀγιοκατατάχθηκε ἀπό τήν Ρωσική Ἐκκλησία καί τιμᾶται στίς 21 Ἰανουαρίου. Ἡ ἀγιοκατάταξις του ἀπλῶς ἐπισφράγισε τό φρόνημα τοῦ πιστοῦ λαοῦ, ἀφοῦ πολύ νωρίς κυκλοφοροῦσαν τροπάρια τοῦ Ἁγίου καί εἰκόνες του στόλιζαν ἤδη ναοῦς.

δ') Ὁ Μάξιμος ὁ Γραικός, ὁ Ἑλλήν, ὁ Βατοπεδινός, ὁ Ἁγιορείτης, ὁ Μοναχός, ἄφησε τό ἑλληνορθόδοξο ἀποτύπωμά του στήν ὀρθόδοξη Ρωσία, ὡς ἀναμορφωτής, ὡς φωτιστής, ὡς συνεχιστής τῆς ἀποστολικῆς παραδόσεως τῶν Ἑλλήνων ἁγίων Κυρίλλου καί Μεθοδίου φωτιστῶν τῶν Σλαύων.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Π. ΡΙΖΟΣ
Φιλόλογος, Διδάκτωρ Θεολογίας

Χριστόδουλου Βασιλειάδη

Ο ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ Ο ΑΓΙΟΡΕΙΤΗΣ

Ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης γεννήθηκε στή Νάξο τῶν Κυκλάδων στίς 6 Ἰουνίου 1749. Τό κατά κόσμον ὄνομά του ἦταν Νικόλαος Καλλιβούρτσος. Ὁ πατέρας του λεγόταν Ἀντώνιος καί ἡ μητέρα του Ἀναστασία. Εἶχε καί ἕνα μικρότερο ἀδελφό τόν Πιέρο, ὁ ὁποῖος ἀργότερα ἔγινε ἕνας ἀπό τούς βασικούς συνδρομητές τοῦ ἁγίου Νικοδήμου. Ἀπό τόν καιρό πού ἦταν μικρός γαλουχήθηκε ἀπό τούς εὐσεβεῖς καί ἐνάρετους γονεῖς του¹ στά νάματα τῆς χριστιανικῆς πίστεως, ἔδειχνε δε ὅτι ἦταν ἄνθρωπος μεγάλης ἀρετῆς καί φοβερῆς εὐφυΐας. Ἔκανε παρέα μέ τόν ἐξάδελφό του, μετέπειτα ἐπίσκοπο Εὐρίπου Ἱερόθεο. Δίπλα στό σπίτι του ἦταν ὁ ναός τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς, στόν ὁποῖο σύκναζε σέ ὅλες τίς ἀκολουθίες. Ἐκεῖ ἔμαθε πολλούς ὕμνους.

Φοίτησε στή σχολή τοῦ Ἁγίου Γεωργίου στή Νάξο. Ἐκεῖ εἶχε δασκαλό του τόν ἀδελφό τοῦ Ἁγίου Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ, ἀρχιμανδρίτη Χρῦσανθο. Ὄταν ἀποφοίτησε ἀπό τήν σχολή τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, πῆγε μέ πατρική μέριμνα τοῦ μητροπολίτη Παροναξίας Ἀνθίμου Βαρδῆ, γιά ἀνώτερες σπουδές στήν Εὐαγγελική Σχολή τῆς Σμύρνης. Ἐκεῖ κοντά σέ φημισμένους διδασκάλους, ὅπως τόν Ἱερόθεο Βουλισμᾶ, ἐκτός ἀπό τήν θεολογική κατάρτιση, ἀπέκτησε καί φιλοσοφικές, οἰκονομικές, ἰατρικές, ἀστρονομικές καί στρατιωτικές γνώσεις. Ἔμαθε τή γαλλική, ἰταλική καί λατινική γλῶσσα καί εἶχε τό χάρισμα τῆς ἰσχυρῆς μνήμης. Διέπρεψε τόσο στήν Εὐαγγελική Σχολή, ὥστε ὁ Ἱερόθεος Δενδρινός τόν ἤθελε γιά μελλοντικό διευθυντή τῆς σχολῆς του. Ἐκεῖ σάν συμμαθητές του εἶχε μεταξύ ἄλλων τούς μετέπειτα πατριάρχες Κωνσταντινουπόλεως Νεόφυτο Ζ΄ καί Γρηγόριο Ε΄.

Ἀφοῦ ἀποφοίτησε ἀπό τήν Εὐαγγελική Σχολή τῆς Σμύρνης κατά τό 1770 καί ἐξ αἰτίας τοῦ Ρωσοτουρκικοῦ πολέμου², ἐπέστρεψε στή Νάξο ὅπου ἐργάστηκε γιά μιά πενταετία, (1770-1775) ὡς γραμματέας τῆς μητροπόλεως Παροναξίας. Τότε μητροπολίτης Παροναξίας ἦταν ὁ Ἀνθίμος Γ΄ (1742-1779). Ὁ τελευταῖος πρότεινε μάλιστα στόν ἅγιο Νικόδημο νά γίνῃ κληρικός καί μέ τίς τεράστιες γνώσεις πού κατεῖχε νά ἀντιμετωπίσῃ τή θεολογία τῶν Φράγγων, οἱ ὁποῖοι ὑπῆρχαν στό Νησί. Ὁ Νικόδημος εἶχε μεγάλο πόθο γιά τή μοναστική ζωή. Γνωρίστηκε μέ

μοναχούς από τό Ἅγιο Ὑρος καθώς καί μέ ἄλλες προσωπικότητες, ὅπως τόν ἅγιο Μακάριο Νοταρᾶ, ἐπίσκοπο Κορίνθου. Τό 1775, σέ ἡλικία εἰκοσιέξι χρόνων, μετέβη στό Ἅγιο Ὑρος καί ἐκάρη μοναχός στήν μονή Διονυσίου, ἔλαβε δέ τό ὄνομα Νικόδημος.

Στή Μονή ἀνέλαβε τό διακόνημα τοῦ ἀναγνώστη καί τοῦ γραμματέα τῆς Μονῆς, εἶχε δέ ὡς ἐργόχειρό του τήν ἀντιγραφή κωδίκων. Στή Μονή Διονυσίου ὑπῆρξε ὑπόδειγμα διακονίας καί πράξεως ἀρετῆς. Εἶχε ἀλληλογραφία μέ διάφορους λόγιους ἀνθρώπους τῆς ἐποχῆς του, μεταξύ δέ αὐτῶν μέ τόν Οἰκουμενικό Πατριάρχη ἅγιο Γρηγόριο Ε΄ καί τόν ὄσιο Ἀθανάσιο τόν Πάριο. Πολέμησε μέ τά γραπτά του τίς διάφορες αἵρέσεις καί κακοδοξίες τῆς ἐποχῆς του.

Κάποτε εἶχαν ἔλθει στό Ἅγιο Ὑρος κάποιοι παπικοί, γιά νά συζητήσουν δογματικά θέματα. Ἡ Ἱερά Κοινότητα τούς ἔστειλε στόν ὄσιο Νικόδημο. Αὐτός ἐμφανίστηκε, ὅπως πάντα, ρακενδυτός. Αὐτοί τό θεώρησαν προσβολή. Ὅμως μετά τή συζήτηση, μή μπορώντας νά ἀντικρούσουν τίς θέσεις τοῦ ὁσίου Νικοδήμου, τράπηκαν σέ φυγή.

Συνέταξε πάνω ἀπό ἑκατό συγγράμματα, μέ τά ὁποῖα κυρίως ἀπέκρουσε τίς αἵρέσεις καί τίς κακοδοξίες τῆς ἐποχῆς του. Ὑπῆρξε μέλος τοῦ κινήματος τῶν Κολλυβάδων³. Ἐξ αἰτίας τῆς ἐμμονῆς του στούς Ἱερούς Κανόνες καί στήν Ἱερά Παράδοση τῆς Ἐκκλησίας ὑπέστη πολλούς διωγμούς.

Στά ἔργα του περιστρέφεται κυρίως γύρω ἀπό τίς τρεῖς ἀρετές τοῦ μοναχοῦ, παρθενία, ὑπακοή καί ἀκτημοσύνη, μέ τίς ὁποῖες πολεμοῦν τίς τρεῖς κακίες, τή φιλαργυρία, φιλοδοξία καί φιληδονία. Στά ἀγιολογικά του ἔργα συγκαταλέγονται τό «Νέον Ἐκλόγιον» (1803), τό «Νέον Μαρτυρολόγιον»⁴ καί ὁ «Συναξαριστής τῶν δώδεκα μηνῶν τοῦ ἐνιαυτοῦ». Στά ἀσκητικά του ἔργα συγκαταλέγονται ἡ «Φιλοκαλία⁵ τῶν ἱερῶν νηπτικῶν» (1777), τό ὁποῖο ἐκδόθηκε στή Βενετία τό 1783, ἡ «Βίβλος Βαρσανουφίου καί Ἰωάννου» καί ὁ «Εὐεργετινός», ὁ ὁποῖος ἐκδόθηκε στή Βενετία τό 1783. Στά ἠθικά του βιβλία συγκαταλέγονται τό «Περί συνεχοῦς θείας μεταλήψεως τῶν ἀχράντων τοῦ Χριστοῦ μυστηρίων»⁶, ὁ «Ἀόρατος πόλεμος» (1796) καί τά «Πνευματικά γυμνάσματα»⁷.

Στά ἀπολογητικά του βιβλία συγκαταλέγονται ἡ «Ἀπολογία περὶ τῆς κυρίας ἡμῶν Θεοτόκου»⁸, καί «Ὁμολογία Πίστεως»⁹. Στά ποιμαντικά – κανονικά ἔργα του συγκαταλέγονται τό «Ἐξομολογητάριον»¹⁰, τό «Πηδάλιον»¹¹, καί τό «Συμβουλευτικόν ἐγχειρίδιον, ἥτοι περὶ τῆς φυλακῆς τῶν πέντε αἰσθήσεων»¹². Στά ἐρμηνευτικά – λειτουργικά του κείμενα συγκαταλέγονται ἡ «Ἐρμηνεία εἰς τὰς δεκατέσσερας ἐπιστολάς τοῦ ἀποστόλου Παύλου»¹³, τό «Ψαλτήριον Εὐθυμίου Ζηγαβνοῦ»¹⁴, ὁ «Κῆπος Χαρίτων», τό ὁποῖο περιλαμβάνει ἐρμηνεία τῶν ἐννέα ὠδῶν τῆς στιχολογίας¹⁵, τό «Ἐρμηνεία ἐπτά καθολικῶν ἐπιστολῶν»¹⁶, ἡ «Νέα

Κλίμαξ, ἥτοι ἔρμηνεῖα τῶν ἑβδομήντα πέντε ἀναβαθμῶν τῆς ᾽Οκτωή-
χου»¹⁷, καί τό «Ἑορτοδρόμιον, ἔρμηνεῖα τῶν ἀσματικῶν κανόνων τῶν
δεσποτικῶν καί θεομπορικῶν ἑορτῶν»¹⁸. Στά ποιητικά του ἔργα συμπε-
ριλαμβάνονται τά «Ἐπιγράμματα – ποιήματα» καί λειτουργικοὶ ὕμνοι καί
ἐγκώμια. Ἐπίσης συνέθεσε τό «Θεοτοκάριον», ὅπου συμπεριέλαβε
κανόνες ὀνομαστῶν ὕμνογράφων πρὸς τὴν Ἑπεραγία Θεοτόκο, σέ
ὄλους τοὺς ἤχους. Τό βιβλίον αὐτό ὑπάρχει ἐν χρήσει στίς ἀκολουθίες
τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Κοιμήθηκε στίς 14 Ἰουλίου 1809 σέ ἡλικία ἐξῆντα ἐτῶν στό κελλί
τῶν Σκουρταίων στίς Καρυές τοῦ Ἁγίου Ὁρους. Τό Οἰκουμενικό Πα-
τριαρχεῖο κατέταξε τόν ὄσιο Νικόδημο τόν Ἁγιορείτη στό ἀγιολόγιο
τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας στίς 31 Μαΐου τοῦ 1955. Ἡ μνήμη του
ἐορτάζεται στίς 14 Ἰουλίου. Ἐπίσης ἐορτάζεται τὴν πρώτη Κυριακή τοῦ
Σεπτεμβρίου κατὰ τὴν καθιερωθεῖσα πρόσφατα σύναξη τῶν πέντε ἁγίων
τῆς Παροναξίας. Αὐτή τελεῖται στὸν ἱερό ναό τῶν Ναξίων ἁγίων Νικο-
δήμου τοῦ Ἁγιορείτου καί Νικολάου τοῦ Πλανᾶ. Ἐπίσης ἡ μνήμη τοῦ
ἁγίου Νικόδημου τοῦ Ἁγιορείτου τελεῖται καί τὴν τρίτη Κυριακή τοῦ
Σεπτεμβρίου στήν Πάρο, ὅπου ἐπίσης τελεῖται ἡ Σύναξη τῶν Ἁγίων.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. Ἡ μητέρα του Ἀναστασία ἀργότερα ἀποσύρθηκε στό μοναστήρι τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου
τοῦ Χρυσοστόμου στή Νάξο, ὅπου ἐκάρη μοναχή μέ τό ὄνομα Ἀγάθη.

2. Τό 1770, ὅταν ὁ ἅγιος Νικόδημος ἦταν 21 ἐτῶν, ὁ ρωσικός στόλος κατέκαψε τόν τουρ-
κικό στό Δωδεκάνησα. Οἱ Τούρκοι γιά ἀντίποινα ἔσφαξαν στήν Σμύρνη πολλοὺς χριστιανούς.

3. Οἱ Κολλυβάδες ὑπῆρξαν μέλη ἑνὸς κινήματος, στήν ἀνατολική Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία,
τό ὁποῖο ξεκίνησε τό δεύτερο μισό τοῦ 18ου αἰῶνα, κυρίως στό Ἅγιο Ὄρος. Ἀγωνίστηκαν
γιά τὴν ἀποκατάσταση διάφορων πρακτικῶν, τό δέ κίνημα αὐτό μετατράπηκε σέ ἕνα κίνημα
πνευματικῆς ἀναγεννήσεως. Ὑπῆρξαν ὁ ἀντίποδας τοῦ εὐρωπαϊκοῦ Διαφωτισμοῦ. Οἱ Κολλυ-
βάδες ὑποστήριζαν ὅτι τά μνημόσυνα πρέπει νά τελοῦνται τό Σάββατο καί ὄχι τὴν Κυριακή, ἡ
ὁποία εἶναι μέρα τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου, ἦταν δέ ὑπὲρ τῆς συκνῆς λήψεως τῆς Θείας Κοι-
νωσίας. Στά μέλη τοῦ κινήματος τῶν Κολλυβάδων συγκαταλέγονταν ὁ ἅγιος Κοσμάς ὁ Αἰτωλός
(1779), ὁ Νεόφυτος Καυσοκαλυβίτης (1784), ὁ ἅγιος Παΐσιος Βελιτισκόβσκυ (1794), ὁ ἅγιος
Μακάριος Νοταρᾶς (1805), ὁ ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης (1809), ὁ ἅγιος Ἀθανάσιος ὁ Πά-
ριος (1813), ὁ ὄσιος Νικηφόρος ὁ ἐκ Χίου (1821) καί ὁ ἅγιος Ἀρσένιος ὁ ἐν Πάρῳ (1887).

4. Τό «Νέον Μαρτυρολόγιον» συνέγραψε ὁ ὄσιος Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης τό 1799. Πε-
ριέχει ὀγδονταπέντε βιογραφίες νεοφανῶν μαρτύρων.

5. Ἡ Φιλοκαλία εἶναι ἕνα ἀνθολόγιο ἀπὸ κείμενα μεγάλων Πατέρων καί ἀσκητῶν, ἀπὸ τόν
4ο ἕως τόν 15ο αἰῶνα. Στά βιβλία αὐτά ἀναφέρεται ἡ δυνατότητα καί ὁ τρόπος ἄμεσης ἐμπει-
ρικήσ σχέσεως μέ τόν Θεό. Εἶναι τό πιό ἀντιπροσωπευτικό ἔργο τοῦ κινήματος τῶν Κολλυβά-
δων καί γνώρισε πολλές ἐκδόσεις, τόσο στά ἑλληνικά ὅσο καί σέ πολλές ἄλλες γλώσσες.

6. Συνεγράφη τό 1778 στό Κελλί Ἁγίου Ἀντωνίου καί ἐκδόθηκε στή Βενετία τό 1783.

7. Συνεγράφη τό 1785 στή Σκῆτη τῆς Μονῆς Παντοκράτορος καί ἐκδόθηκε στή Βενετία τό
1796.

8. Συνεγράφη τό 1799 στήν ἔρημο τῆς Καφάλας.
9. Ὁ ὄσιος Νικόδημος συνέγραψε τό βιβλίο αὐτό τό 1785 στήν Σκήτη Παντοκράτορος καί ἐκδόθηκε στήν Βενετία τό 1796.
10. Συνεγράφη τό 1784 στήν Σκήτη τοῦ Παντοκράτορος καί συμπληρώθηκε τό 1794 στήν καλύβη Ἁγίου Βασιλείου. Ἐτυπώθη στή Βενετία τό 1794.
11. Τό «Πηδάλιον» συνεγράφη τό 1793 στήν καλύβη τοῦ γέρο - Λουκά, τῆς Μονῆς Παντοκράτορος καί ἐκδόθηκε στή Λειψία τό 1800.
12. Τό «Πηδάλιον» συνεγράφη τό 1781-1782 στήν ἐρημόνησο Σκυροπούλα Βορείων Σποράδων καί ἐκδόθηκε τό 1801 μέ ἐπιμέλεια τοῦ Ἀνθίμου Γαζή.
13. Συνεγράφη τό 1797 στήν καλύβη Ἁγίου Βασιλείου καί ἐκδόθηκε στή Βενετία τό 1819.
14. Συνεγράφη τήν ἴδια χρονιά καί στό ἴδιο μέρος μέ τήν «Ἑρμηνεῖα εἰς τās δεκατέσσερας ἐπιστολάς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου» καί ἐκδόθηκε τό 1817 στό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο.
15. Συνεγράφη τό 1798 στό ἴδιο μέρος καί ἐκδόθηκε στή Βενετία τό 1819.
16. Συνεγράφη τό 1799 στό ἴδιο μέρος καί ἐκδόθηκε στή Βενετία τό 1806.
17. Συνεγράφη τό 1806 στήν ἔρημο τῆς Καφάλας καί ἐκδόθηκε στήν Κωνσταντινούπολη τό 1836.
18. Συνεγράφη τό 1806 στό ἴδιο μέρος καί ἐκδόθηκε στή Βενετία στό 1836.

ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

Βασιλείου Χαραλάμπους
ΑΓΙΟΣ ΠΑΪΣΙΟΣ ΑΓΙΟΡΕΙΤΗΣ

ναλογιζόμενος κανείς τό κάλλος τῆς ἐν Χριστῷ ἀγάπης, πού τόσο ὠραία ὁ ᾠσιος Πορφύριος καταγράφει, ἀβίαστα ὁ νοῦς πάει στόν ᾠσιο Γέροντα Παΐσιο, τόν ᾠσιο, ὁ ὁποῖος ἀνάπαυσε πλῆθος πονεμένων, ὑπομένοντας τό μαρτύριο τῆς στέρσης τῆς ἀσκητικῆς ἡσυχίας. Ἡ μαρτυρική βιοτή του ὑπῆρξε μιά μαρτυρία ἀγάπης πρὸς τόν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ἀλλά καί πρὸς τόν κάθε ἄνθρωπο.

Ἄν σκεφτεῖ κανείς τόν μεγάλο ἡσυχαστικό πόθο τοῦ ᾠσίου Παΐσιου, θά ἀντιληφθεῖ καί τό μέγεθος τῆς ὑπακοῆς στό θέλημα τοῦ Θεοῦ, νά δέχεται τό πλῆθος τῶν προσκυνητῶν, πού τόσο μαρτυρικά ὑπέμεινε.

Περίμενα κάποτε πρὶν χρόνια, πρὶν κοιμηθεῖ ὁ ᾠσιος Παΐσιος, τό караβάκι τῆς ἀγιορείτικης γραμμῆς στόν ἀρσανά τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Διονυσίου, μαζί μέ ἓνα μοναχό τῆς περιοχῆς τῶν Καρυῶν. Κατά τή μικρή συνομιλία πού εἶχαμε, ὁ μοναχός αὐτός μοῦ διηγήθηκε πὼς παρουσιάσθηκε ἡ Παναγία στόν ᾠσιο Παΐσιο καί τοῦ εἶπε νά μὴν ἐπιλέξει ἄλλο τόπο ἄσκησης, ἀλλά νά μείνει ἐκεῖ στό Κελλίον τῆς Παναγούδας καί ὅπως χαρακτηριστικά τοῦ εἶπε: «μείνε ἐκεῖ νά βοηθᾷς τά παιδιά μου τούς Ἕλληνες, στίς ἔσχατες τοῦτες μέρες».

Ὡς γνωστόν ὁ ᾠσιος Παΐσιος, δυσκολευόταν πολύ στό Κελλίον τῆς Παναγούδας ἀπό τό πλῆθος τῶν προσκυνητῶν. Ἄναμφισβήτητη ἦταν ἡ δυσκολία ἀπό τήν κούραση τῶν πολλῶν ἐπισκέψεων, καί εἰδικότερα ἀπό ὅσους ἀπό περιέργεια προσέτρεχαν στό Κελλίον τῆς Παναγούδας, γι' αὐτά πού ἀκούγαν γιά τόν Ἅγιο Γέροντα. Ὁ ᾠσιος Παΐσιος ἀγαποῦσε τήν ἀσκητική ἡσυχία. Ὑπάκουσε ὅμως σ' αὐτό πού ἡ Παναγία τόν προέτρεψε.

Ἡ εὐλογημένη ἔγνοια τοῦ Ἁγίου Παΐσιου, γιά τό πλῆθος τῶν προσκυνητῶν πού τόν ἐπισκέπτονταν ἦταν γνωστή, ὅπως καί τό πλῆθος τῶν συμβουλῶν πού ἄφησε προικῶα κληρονομιά. Ἦταν μεγάλη ἡ ἀγάπη του γιά τήν ἡσυχαστική ζωή. Μένοντας τελικά στό Κελλίον τῆς Παναγούδας, ἀνέπαυε τό πλῆθος τῶν πονεμένων πού προσέτρεχαν νά ποῦν τόν πόνο τους καί νά τόν συμβουλευτοῦν. Ἦταν, θά μπορούσαμε νά ποῦμε, ὁ «Γέροντας τῶν πονεμένων». Τό καταμαρτυρεῖ ἐξάλλου

καί ὁ μαρτυρικός τρόπος τῆς διακονίας του αὐτῆς.

Ἐνθυμοῦμαι κοντά στό ἔτος 1980 στή Θεσσαλονίκη, ἓνα φοιτητή ὁ ὁποῖος παρασύρθηκε ἀπό ἄλλους φοιτητές πού μιλοῦσαν γιά τούς γκουρού τοῦ Ἰνδουισμού καί τόν ἔπιασε μεγάλη μανία νά ἐπισκεφθεῖ ἓνα γκουρού στήν Ἰνδία. Προτοῦ ὅμως ξεκινήσει γιά τήν Ἰνδία, πῆγε στό Ἅγιο Ὀρος στό Κελλίον τῆς Παναγούδας, ὅπου ἀσκήτευε ὁ Ὁσῖος Παῖσιος. Ἀνέφερε στόν ἁγιασμένο Γέροντα τῆς Παναγούδας τήν ἀπόφασή του νά ἐπισκεφθεῖ τόν πλανεμένο γκουρού στήν Ἰνδία.

Ὁ Ὁσῖος Παῖσιος λυπήθηκε πάρα πολύ καί προσπάθησε νά τόν ἀποτρέψει ἀπό τήν ἀπόφασή του αὐτή. Ὁ φοιτητής ὅμως ἦταν ἀνένδοτος. Δέν ἤθελε νά ἀκούσει τίποτα. Ἀφοῦ ὁ Ὁσῖος Παῖσιος εἶδε ὅτι δέν πείθεται, τοῦ εἶπε ὅτι θά προσεύχεται γι' αὐτόν. Ὁ φοιτητής τελικά πῆγε στήν Ἰνδία, ἐκεῖ ὅπου ἦταν ὁ ἰνδουιστής γκουρού. Γεμάτος ἀγωνία καί ταραχή ἔπιασε σειρά γιά νά δεῖ τόν πλανεμένο γκουρού. Ὄταν ὅμως ἔφτασε ἡ σειρά του, ἓνας ἄνθρωπος τοῦ γκουρού τοῦ εἶπε ὅτι δέν θά ἔβλεπε ἄλλους τήν ἡμέρα ἐκείνη καί ἔτσι ἔπρεπε νά πάει τήν ἐπόμενη μέρα.

Δέν ἀνησύχησε γιατί θά ἦταν πῶ εὐκολο γι' αὐτόν νά πραγματοποιήσει τήν ἐμμονή του αὐτή, γιατί ὁ γκουρού θά δεχόταν τόν κόσμο κάτω ἀπό ἓνα δέντρο. Ὅμως καί πάλι δέν κατάφερε νά τόν δεῖ, γιατί δέν αἰσθανόταν καλά ὁ γκουρού καί ἔτσι μετατέθηκε ἡ συνάντηση γιά τήν ἐπόμενη. Τήν ἐπόμενη μέρα θά δεχόταν ὁ γκουρού τόν κόσμο στό δωματιάκι του.

Μπῆκε, λοιπόν, στή γραμμή τήν ἐπόμενη μέρα γιά νά μιλήσει μέ τόν γκουρού. Ἐφτασε κάποια στιγμή ἔξω ἀπό τό δωματιάκι τοῦ γκουρού, ἀλλά τήν ὥρα πού δοκίμασε νά μπεῖ, στή βιασύνη του ἐπάνω δέν πρόσεξε καί κτύπησε δυνατά τό κεφάλι του στό πάνω μέρος τῆς πόρτας, γιά τόν λόγο ὅτι ἦταν χαμηλή καί τόν ἀπομάκρυναν σχεδόν μισολιπόθυμο οἱ βοηθοί τοῦ γκουρού.

Τήν ἄλλη μέρα πῆγε πάλι. Σάν ἔφτασε ἔξω ἀπό τή μικρή πόρτα τοῦ δωματίου τοῦ γκουρού, ὁ φοιτητής «ξέχασε» κι ἔκανε τόν σταυρό του τή στιγμή πού ἔμπαινε στό δωμάτιο. Ἡ «ξεχασιά» αὐτή εἶχε ἀποβεῖ σωτήρια γιά τόν νεαρό φοιτητή, γιατί ὁ ψευδοῆρμος γκουρού ἄρχισε νά οὐρλιάζει καί νά τοῦ ζητᾶ νά φύγει, φωνάζοντας μέ ἀγριότητα: «φύγε - φύγε, κάτι μέ καίει». Οἱ βοηθοί τοῦ γκουρού τόν ἔδιωξαν καί ὁ φοιτητής γύρισε στήν Ἑλλάδα. Σάν ἔφτασε στήν Ἑλλάδα πῆγε χωρίς νά χάσει καιρό στό Ἅγιο Ὀρος στόν Ὁσῖο Παῖσιο νά τοῦ παραπονεθεῖ, λέγοντάς του ὅτι: «ξέρω ὅτι προσευχόσουν γιά μένα», ἓνα παράπονο πού ἀργότερα μετατράπηκε σέ εὐχαριστία γιά τή σωτήρια προσευχητική παρέμβαση τοῦ Ὁσίου Παΐσιου.

Κοντά στο έτος 1980 στή Θεσσαλονίκη, ένας φίλος ενός συμφοιτητή μου, φοιτητής καί αυτός, είχε μπλέξει μέ τά ναρκωτικά. Ἐφοῦ ἔφτασε σέ πλήρη ἀπόγνωση ἀποφάσισε νά πάει στό Ἅγιο Ὅρος, στόν Ὅσιο Γέροντα Παῖσιο, γιά τόν ὁποῖο εἶχε ἀκούσει πολλά θαυμαστά.

Ὅπως διηγόταν κατόπιν, ξεκίνησε μοναχός του καί πῆγε στό Ἅγιο Ὅρος στό Κελλίον Παναγούδα, ὅπου ἀσκήτευε ὁ Ὅσιος. Ἐκεῖ ἦταν κι ἕνας ἱερωμένος, ἄγνωστος σ' αὐτόν, πού περίμενε νά δεῖ τόν Ὅσιο Γέροντα.

Ἐφοῦ περίμενε περί τίς δύο ὥρες καί πλέον, ὁ φοιτητής ἄρχισε νά τρέμει πάρα πολύ, ἀπό τή στέρψη τῶν ναρκωτικῶν. Ὁ ἱερωμένος δέν μποροῦσε νά περιμένει καί ἔφυγε. Μόλις ἔφυγε ὁ ἱερωμένος κατέβηκε ὁ Ὅσιος Παῖσιος καί τοῦ ἄνοιξε. Τόν κτύπησε ἐλαφρά στόν ὦμο λέγοντάς του: «Ἐλα...», ἀναφέροντας τό ὄνομά του. Ἀμέσως μέ τό κτύπημα στόν ὦμο σταμάτησε νά τρέμει. Πῆγαν κατόπιν στό κελλί καί μίλησαν ἀρκετά. Αὐτό ἔγινε ἀφορμή γιά νά φύγει ἀπό τή μάστιγα τῶν ναρκωτικῶν ὁ φοιτητής αὐτός καί νά ἀλλάξει ζωή.

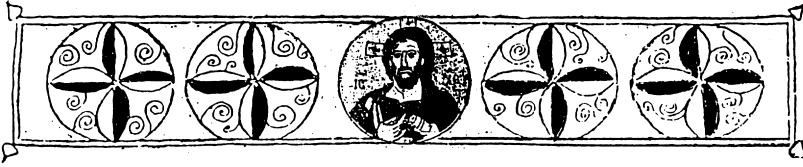
Κοντά στό έτος 1980, γνώρισα στή Θεσσαλονίκη ἕνα φοιτητή πού ἀνῆκε σέ ἀναρχικές ὁμάδες μέ ιδιαίτερα ἀντίθεο ἰδεολογικό ὑπόβαθρο. Ἡ ὄψη τοῦ φοιτητῆ αὐτοῦ φανέρωνε τή θλιβερή ἀπόγνωση πού ζοῦσε. Στό πρόσωπό του ἦταν νόμιμα ζωγραφισμένη ἡ θλίψη. Οὐδέποτε τόν εἶδα νά χαμογελά.

Μιά Κυριακή ἀπόγευμα, στήν αἴθουσα τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου στή Θεσσαλονίκη, σέ ὁμιλία τοῦ π. Συμεῶν Κραγιόπουλου, εἶδα τόν φοιτητή αὐτόν νά παρακολουθεῖ τήν ὁμιλία, κρατώντας μάλιστα ἕνα μικρό κομποσχοίνι. Τόν εἶδα πολύ ἀλλαγμένο. Ὅπως ἔμαθα ἀργότερα ἀπό ἄλλο φίλο μου, ὁ ... ὅταν πρωτοπῆγε στόν Ὅσιο Παῖσιο τόν ὑποδέχθηκε ἀποκαλώντας μέ τό μικρό του ὄνομα, μέ τόν τρόπο μάλιστα πού τόν ἀποκαλοῦσαν οἱ γονεῖς του. Δέν χρειάστηκε νά τοῦ διηγηθεῖ γιά τήν ἀντίθετη τραγωδία στήν ὁποία εἶχε μπλέξει. Δέν χρειάστηκε νά πει τό πρόβλημά του στόν Ὅσιο. Ὁ Ὅσιος Παῖσιος τοῦ μίλησε ἀρκετά καί ὁ φοιτητής ἔφυγε ἀναπαυμένος καί χαρούμενος. Αὐτό ἔγινε ἀφορμή γιά νά ἀλλάξει ζωή. Πάμπολλες ἦταν οἱ περιπτώσεις πού βοήθησε ὁ Ὅσιος, ἔτσι πού μπορούμε νά ποῦμε ὅτι ἦταν «ὁ Ἅγιος τῶν πονεμένων».

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ

Θεολόγος

Διακόνου Ἀνδρέα Ματέι

Ο ΑΓΙΟΣ ΠΑΪΣΙΟΣ ΒΕΛΙΤΣΚΟΒΣΚΥ

Ἅγιος Παΐσιος Βελιτσκοβσκυ, γνωστός καί ὡς Παΐσιος ἀπό τό Νεάμτζ (1722-1794), ἦταν ἓνα ἀπό τοὺς πρῶτους σημαντικούς πνευματικούς πατέρες τοῦ 18ου αἰῶνα, ὁ ὁποῖος ξεκίνησε ἓνα κίνημα πνευματικῆς ἀναγέννησης καί ἀναζωογόνησης τοῦ ὀρθόδοξου μοναχισμοῦ, βασισμένο στήν ἐπιστροφή στους νηπτικούς Πατέρες τῆς Φιλοκαλίας καί στήν πρακτική τῆς νοεράς ἢ καρδιακῆς προσευχῆς τοῦ Ἰησοῦ. Αὐτό τό κίνημα εἶχε εὐρεία πολιτιστική καί ἠθική ἀπήχηση τόσο στή Ρωσία ὅσο καί στίς Ρουμανικές Χῶρες.

Ἐνεκα τῆς βιοτῆς του, ἀγιοκατατάχθηκε ἀπό τήν Ἱερά Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας τό ἔτος 1988. Τήν 20ή Ἰουνίου 1992, μέ ἀπόφαση τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρουμανίας, ἐντάχθηκε καί στό δικό της ἑορτολόγιο, μέ ἡμερομηνία μνήμης τήν 15η Νοεμβρίου. Τά ἱερά του λείψανα ἀνεκαλύφθησαν τήν 23η Σεπτεμβρίου 2013, σέ τάφο πού βρισκόταν στόν ἱερό ναό τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου, τῆς Μονῆς Νεάμτζ καί τοποθετήθηκαν τήν 19η Μαΐου 2014 σέ λάρνακα πρὸς προσκύνηση. Στόν τάφο του εἶναι χαραγμένα στήν ρουμανική καί σλαβονική γλῶσσα τά ἐξῆς λόγια: «Ἐδῶ ἀναπαύεται ὁ μακάριος πατέρας μας, ὁ ἡγούμενος, μεγαλόσχημος καί ἀρχιμανδρίτης Παΐσιος, ὁ Μικρορῶσος (ἀπό τή Μικρά Ρωσία), ὁ ὁποῖος ἐρχόμενος ἀπό τό Ὅρος τοῦ Ἁθῶ στή Μολδαβία μέ 60 μαθητές, καί ἐδῶ συγκεντρώνοντας πλῆθος ἀδελφῶν, ἀνανέωσε τήν κοινοβιακή ζωή, καί ἔτσι μετέβη πρὸς τόν Κύριο τό ἔτος 1794, 15 Νοεμβρίου, ἐπί τῶν ἡμερῶν τοῦ εὐσεβοῦς ἀρχοντος Μιχαήλ Σούτσου Βοεβόδα καί τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτου Ἰακώβου»¹.

Γιά τόν βίο τοῦ Ἁγίου Παΐσιου ὑπάρχουν πολλές πηγές, μεταξύ τῶν ὁποίων ἀναφέρουμε αὐτές πού γράφτηκαν ἀπό τόν μοναχό Βιτάλιο (στή ρουμανική), τόν ἱερομόναχο Μητροφάνη (στή ρωσική), τόν ἱερομόναχο Ἰσαάκ (στή ρουμανική) καί τόν Μητροπολίτη Γρηγόριο Dascalul (στή ρουμανική). Ἀναφέρουμε καί τό πρόσφατο σπουδαῖο ἔργο, τό ὁποῖο ἐπανεκδόθηκε γιά τρίτη φορά τό 2015, μέ τίτλο «Παΐσιος τοῦ Νεάμτζ. Ἡ αὐτοβιογραφία καί οἱ βίοι ἑνὸς ἡγουμένου, συνοδευόμενοι ἀπό τίς Μοναχικές Διατάξεις καί ἄλλα κείμενα», μέ τήν ἐπιμέλεια τοῦ π. Ιωάν. Ι. Ισακίου.

Γεννήθηκε τήν 21η Δεκεμβρίου 1722 σέ λευιτική οἰκογένεια, στήν Πολτάβα τῆς Οὐκρανίας, ἡ ὁποία τότε ὑπαγόταν στήν τσαρική Ρωσία καί ὀνομαζόταν Μικρή Ρωσία. Στό βάπτισμα ἔλαβε τό ὄνομα Πέτρος, ἀπό τόν Μητροπολίτη Πέτρο τοῦ Κιέβου, τοῦ ὁποίου ἡ μνήμη ἐορταζόταν τήν 21η Δεκεμβρίου. Ὁ πατέρας του ὀνομαζόταν Ἰωάννης, ἐφημέριος στόν καθεδρικό ναό τῆς Πολτάβας καί ἡ μητέρα του Εἰρήνη. Ἦταν τό ἐνδέκατο ἀπό τά δώδεκα ἀδέλφια, μένοντας ὀρφανός ἀπό πατέρα σέ ἡλικία τεσσάρων ἐτῶν. Ὁ ἴδιος γράφει ὅτι ἀπό μικρή ἡλικία διάβαζε τούς Πατέρες καί αὐτή ἡ ἀνάγνωση τῶν ἱερῶν βιβλίων ἀναψε μέσα του τήν ἐπιθυμία νά ἐγκαταλείψει τά κοσμικά καί νά ἀκολουθήσει τόν μοναχικό βίον.

Ὅλα τά ἀδέλφια του εἶχαν πεθάνει πρῖν ἐκεῖνος συμπληρώσει τήν ἡλικία τῶν εἴκοσι ἐτῶν. Μετά ἀπό κάποιο χρονικό διάστημα, ἡ μητέρα του ἐκάρη μοναχή σέ μία μονή κοντά στήν Πολτάβα. Παρακολούθησε γιά τέσσερα χρόνια τόν πρῶτο κύκλο σπουδῶν στήν Θεολογική Ἀκαδημία τοῦ Κιέβου. Ἐξησε ἔπειτα σέ τρεῖς μονές τῆς Οὐκρανίας: Λιούμπιετσκου, Μειβεντόβσκυ (ὅπου ἔγινε ρασοφόρος καί ἔλαβε τό ὄνομα Πλάτων) καί Λαύρα Πετσέρσκ (τῶν Σπηλαίων) στό Κίεβο.

Σύμφωνα μέ ὀρισμένες βιογραφικές πηγές, λόγω τοῦ ὅτι δέν ἦταν ἱκανοποιημένος μέ ὅσα βρῆκε στίς μονές τῆς Οὐκρανίας, ἀλλά καί λόγω τῶν πολιτικοεκκλησιαστικῶν μεταρρυθμίσεων τοῦ τσάρου Πέτρου τοῦ Μεγάλου (1682–1725) καί τῶν πολιτικοστρατιωτικῶν ἐντάσεων μεταξύ Ρώσων καί Πολωνῶν γιά τήν κατάκτηση τῆς Οὐκρανίας καί τέλος, λόγω τοῦ ρωμαιοκαθολικοῦ προσηλυτισμοῦ ἀπό τούς Πολωνούς, σέ ἡλικία 21 ἐτῶν ἀποσύρθηκε μαζί μέ ἕναν φίλο του στή Βλαχία, στίς περιοχές τῆς Βράντσεας (ρουμ. Vrancea) καί τοῦ Μπουζάου (ρουμ. Buzau), ζώντας τρία χρόνια σέ ἡσυχία σέ τρία ἀσκητήρια: Νταλχαούτσι (ρουμ. Dalhauți) – νομός Βράντσεα, Τραϊστένι (ρουμ. Traisteni) – νομός Μπουζάου καί Κάρνουλ (ρουμ. Carnul) – νομός Μπουζάου, τά ὁποία καθοδηγοῦνταν τότε, μαζί μέ ἄλλα δέκα ἀσκητήρια, ἀπό τόν μεγάλο πνευματικό ἄνθρωπο, τόν ἡγούμενο Βασίλειο ἀπό τήν Ποϊάνα Μάρουλουι (ρουμ. Poiana Marului). Στήν περιοχή αὐτή εἶχαν ἐγκατασταθεῖ πολλοί Οὐκρανοί μοναχοί, ἀρκετά χρόνια νωρίτερα.

Σύμφωνα μέ τήν ἄμεση μαρτυρία τοῦ Ἁγίου Παΐσιου Βελιτσκόβσκυ, ὁ ἡγούμενος Βασίλειος ἀπό τήν Ποϊάνα Μάρουλουι «ἦταν ἀπαράμιλλος καί ἀσύγκριτος μεταξύ ὄλων στήν κατανόηση τῶν θείων Γραφῶν, τή διδασκαλία τῶν θεοφόρων Πατέρων, στήν πνευματική διάκριση καί στήν τέλεια γνώση τῶν ἱερῶν κανόνων τῆς Ἁγίας Ἐκκλησίας. Ἡ φήμη γιά τήν διδασκαλία του καί τίς θεάρεστες ὁδηγίες του γιά τόν δρόμο τῆς σωτηρίας εἶχε διαδοθῆ παντοῦ»².

Ἡ Σκήτη Ποϊάνα Μάρουλουι προσέφερε ἐγκαταστάσεις γιά τήν

άντιγραφή χειρογράφων και μία καλή πατερική βιβλιοθήκη, καθιστώμενη κέντρο θρησκευτικού πολιτισμού και σημείο αναφοράς για τα μοναστικά καθιδρύματα της περιοχής. Ο Άγιος Παΐσιος προτίμησε να ζει μοναχικά κοντά στο ήσυχαστήριο του γέροντος Βασιλείου. Υπό την καθοδήγηση του ήγουμένου Βασιλείου, μυήθηκε στην καρδιακή προσευχή και στις άλλες πρακτικές του ήσυχασμού. Κατά την διάρκεια αυτή έμαθε και την ρουμανική γλώσσα.

Ήδη από τον 14ο αιώνα εισήχθησαν στις Ρουμανικές Χώρες ο ήσυχασμός και γενικά η φιλοκαλική πνευματικότητα και παρέμειναν αδιάκοπη πραγματικότητα όλους τους επόμενους αιώνες, χάρη στην αυτονομία που μπόρεσαν να διατηρήσουν αυτές οι χώρες και χάρη στις στενές σχέσεις τους με το Άγιον Όρος. Ένεκα αυτής της αυτονομίας, της ανάπτυξης της μοναστικής ζωής, της πλούσιας αντιγραφής χειρογράφων της ορθόδοξης πνευματικότητας και αργότερα της εκτύπωσης βιβλίων αυτού του περιεχομένου, εκ των οποίων πολλά μπόρεσαν να σταλούν και στο εξωτερικό, μπόρεσε να διαρτηθεί αδιάκοπα η πνευματικότητα των Αγίων Πατέρων σ' αυτόν τον μοναχισμό.

Στο πλαίσιο των καλών σχέσεων των δύο παραδουνάβιων ρουμανικών Ήγεμονιών (Μολδαβίας και Βλαχίας) με το Άγιον Όρος και της συνεχούς ροής μοναχών προς αμφοτέρους τις κατευθύνσεις, το καλοκαίρι του 1746, σε ηλικία 24 ετών, ο νεαρός Πλάτων έπορεύθη προς το όρος Άθω, όπου παρέμεινε 17 χρόνια.

Στην αρχή έζησε σε ένα απόμερο μέρος, ονομαζόμενο Κυπαρίσσι, όπου ζούσαν μοναχοί σλαβικής καταγωγής, το οποίο ανήκε στη Μονή Ίβήρων. Τό 1750, ήλθε στο Άγιον Όρος ο πνευματικός του πατέρας, ο ήγούμενος Βασίλειος από την Ποϊάνα Μάρουλουι, ο οποίος τον έκειρε μοναχό, δίνοντάς του το όνομα Παΐσιος. Ήταν 28 ετών. Αργότερα μετεκόμισε με άλλους μοναχούς στο κελλί του Αγίου Κωνσταντίνου, το οποίο ανήκε στη Μονή Παντοκράτορος.

Τό 1758, σε ηλικία 36 ετών, έλαβε το μυστήριο της ιερωσύνης στο όρος Άθω. Είχε μία πνευματική ζωή τόσο υψηλή και βαθιά, ώστε προσέλκυσε υπό την καθοδήγησή του πολλούς μαθητές και μοναχούς που ζούσαν στα κελλιά και τα ήσυχαστήρια της περιοχής. Αυτό οδήγησε στην αύξηση της μοναστικής κοινότητας και έτσι υπήρξε η ανάγκη ανέγερσης μίας σκήτης: της σκήτης του Προφήτου Ήλιου, όπου και έζησε με τους μαθητές του.

Στο Άγιον Όρος έμαθε την αρχαία ελληνική γλώσσα από έναν από τους μαθητές του, τον Μακάριο Δάσκαλου (ρουμ. Dascalu), ο οποίος καταγόταν από την Τρανσυλβανία και είχε σπουδάσει την ελληνική γλώσσα στην Ήγεμονική Ακαδημία κοντά στη Μονή του Αγίου Σάββα στο Βουκουρέστι.

Μετά από 17 χρόνια ἐγκαταβίωσης στό Ἅγιον Ὅρος, ἀποφάσισε νά μεταβεῖ μαζί μέ τούς μαθητές του στή Μολδαβία. Ὁ χώρος πού προσφερόταν στό ὄρος Ἄθω δέν ἦταν ἐπαρκής γιά τήν ἀδελφότητά του. Ἐπίσης, ἡ προσπάθεια νά ἀποκτήσει τή μονή Σίμωνος Πέτρας γιά τή μοναστική του κοινότητα ἀπέτυχε λόγω τῶν μεγάλων χρεῶν τῆς Μονῆς πρός τίς ὀθωμανικές ἀρχές.

Ἐχοντας ἀνάγκη μιᾶς μεγαλύτερης μονῆς γιά τήν ἀδελφότητά του, τό 1763 ἐπέστρεψε στή Βλαχία, στή Σκήτη Βαρζαρέστι (ρουμ. Varzaresti), στήν περιοχὴ τοῦ Μπουζάου. Δέν μπόρεσε νά μείνει πολύ καιρό ἐδῶ ἐπειδή ὁ Μητροπολίτης Γρηγόριος Β΄, μάλλον κατόπιν τῆς ἐπιμονῆς τοῦ Φαναριώτη ἡγεμόνα Κωνσταντίνου Μαυροκορδάτου, ἀρνήθηκε στόν Παῖσιο τήν περαιτέρω παραμονή στά μοναστικά καθιδρύματα τῆς ἐπαρχίας του. Ἔτσι, κατευθύνθηκε στά βόρεια τῆς Μολδαβίας, ὅπου ὁ Μητροπολίτης Γαβριήλ Καλλιμάχης (ρουμ. Gavriil Callimanchi) τοῦ προσέφερε τή Μονή Δραγομίρνα (ρουμ. Dragomirna). Ἐδῶ ἔλαβε τό μεγάλο σχῆμα ἀπό τόν φίλο του Ἀλέξιο, ὁ ὁποῖος τόν ἐπισκέφθηκε στή Δραγομίρνα. Μέ τόν Ἀλέξιο ὁ Ἅγιος Παῖσιος εἶχε φύγει ἀπό τό Κίεβο γιά τή Βλαχία. Στή Δραγομίρνα ἔζησε γιά 12 χρόνια, ἐφαρμόζοντας ἕνα πρόγραμμα πνευματικῆς ἀνανέωσης, βασιζόμενο σέ 28 σημεῖα μέ κάποιες κύριες διατάξεις γιά τήν ἀδελφότητά του: κοινοβιακή ζωή, προσευχή, ὑπακοή, πενία, ταπείνωση, ἐργασία στό χωράφι ἢ στά ἐργαστήρια τῆς Μονῆς, καθημερινές ἀκολουθίες, φροντίδα τῶν ἀσθενῶν, ἐξομολόγηση, μετάφραση καί ἐξήγηση τῶν πατερικῶν κειμένων. Στή Δραγομίρνα ὁ ἀριθμός τῶν μαθητῶν του ἔφτασε τούς 350.

Τό 1775, μετά τήν κατάληψη τοῦ βορείου τμήματος τῆς Μολδαβίας (Μπουκοβίνα) ἀπό τήν Αὐστροουγγρική αὐτοκρατορία, ἡ μοναστική κοινότητα ὑπό τήν ἡγεσία τοῦ ἡγουμένου Παΐσιου ἀναγκάστηκε νά ἐγκαταλείψει τή μονή Δραγομίρνα. Γιά τέσσερα χρόνια (1775-1779), οἱ μοναχοὶ ἔμειναν στή μονή Σέκου.

Στή συνέχεια, ὁ ἡγούμενος Παῖσιος μετεκόμισε μέ ἕνα μέρος τῶν μοναχῶν στή μονή Νεάμιτς, καθοδηγώντας τίς δύο κοινότητες μέχρι τόν θάνατό του, στίς 15 Νοεμβρίου 1794 (γιά 15 χρόνια).

Κατά τό δεύτερο ἥμισυ τοῦ 18ου αἰῶνα, ἡ μονή Νεάμιτς ἔγινε τό κέντρο τοῦ ὀρθόδοξου μοναχισμοῦ, ἕνα διδασκαλεῖο ἡσυχαστικῆς ζωῆς καί πνευματικοῦ πολιτισμοῦ γιά ὀλόκληρη τήν ὀρθόδοξη Ἀνατολή. Ὁ ἀριθμός τῶν μοναχῶν ὑπό τήν καθοδήγηση τοῦ Ἁγίου Παΐσιου ἔφτασε περίπου τούς 700: Ρουμάνους τῆς Βλαχίας, τῆς Μολδαβίας καί τῆς Τρανσυλβανίας, Ρώσους, Λευκορώσους, Οὐκρανοὺς, Ἕλληνες, Σέρβους, ἀκόμη καί ἐκκριστιανισμένους Ἑβραίους, διαμορφώνοντας μία πολυεθνική κοινότητα. Ἐκατοντάδες ἄλλοι μοναχοὶ ζοῦσαν στά μοναστήρια τῆς περιοχῆς. Ἔτσι, δημιουργήθηκε ἕνα πραγματικό κίνημα ἀνα-

νεώσεως τῆς μοναστηριακῆς ζωῆς.

Ἡ οὐσία τῆς πνευματικῆς ἀναζωογόνησης πού ἔφερε ὁ Ἅγιος Παΐσιος Βελιτσκόβσκυ ἔγκειται στό γεγονός ὅτι θεμελίωσε τήν κοινοβιακή μοναχική ζωή πάνω σέ τρία κεντρικά στοιχεῖα: τήν ἀνάγνωση τῆς Ἁγίας Γραφῆς, τήν μετάφραση τῶν κειμένων τῶν Ἁγίων Πατέρων καί τήν καρδιακή ἤ νοερά προσευχή. Αὐτά τά στοιχεῖα εἶχαν σοβαρές συνέπειες γιά τήν ὀργάνωση τῆς κοινοβιακῆς ζωῆς καί τῆς προσωπικῆς ἀσκήσεως. Συνήθιζε νά λέει ὅτι ἄν μειωθεῖ ἡ δίψα γιά τόν λόγο τοῦ Θεοῦ, δηλαδή γιά τή μελέτη τῆς Γραφῆς καί τῶν πατερικῶν κειμένων, τότε ἡ ἀδιαφορία καί οἱ διαμάχες θά ἐμφανισθοῦν μεταξύ τῶν ἀδελφῶν, καί θά χαλαρώσει ὁ ζῆλος γιά τόν Κύριο.

Μία ἀπό τίς ξεχωριστές πτυχές τῆς μοναστικῆς κοινότητας πού ἠγεῖτο ὁ Ἅγιος Παΐσιος ἦταν τό πνευματικό πόνημα τῆς μετάφρασης τῶν πατερικῶν καί μεταπατερικῶν ἔργων ἀπό τήν ἐλληνική γλῶσσα στή σλαβονική καί ρουμανική γλῶσσα. Διασώζονται περίπου 300 χειρόγραφα ἀπό τήν ἐποχή του, ἐκ τῶν ὁποίων 53 εἶναι γραμμένα ἀπό τόν ἴδιο³.

Τά πρωτότυπα χειρόγραφα τοῦ Ἁγίου Παΐσιου διατηροῦνται κατά κύριο λόγο στή μονή Νεάμτς: 41 στή μονή Νεάμτς, 8 στή Ρωσία στήν Ἁγία Πετρούπολη, 2 στή Βιβλιοθήκη τῆς Ρουμανικῆς Ἀκαδημίας, 1 στό Κισινάου (ρουμ. Chisinau, πρωτεύουσα τῆς σημερινῆς Μολδαβίας), στή βιβλιοθήκη τῆς μονῆς Νέου Νεάμτς καί 1 στή Βιβλιοθήκη τῆς μονῆς Σέκου.

Ἐνα ἀπό τά σημαντικότερα ἔργα πού μετέφρασε ὁ Ἅγιος Παΐσιος Βελιτσκόβσκυ ἀπό τήν ἐλληνική στή σλαβονική γλῶσσα, στή μονή Νεάμτς, ἦταν ἡ Φιλοκαλία. Αὐτή ἐκτυπώθηκε τό 1793, στήν Ἁγία Πετρούπολη. Διαδόθηκε σ' ὅλη τή Ρωσία, σέ ἐκκλησιαστικούς καί πολιτιστικούς κύκλους. Τό 1857, ἐκδόθηκε ἡ δεύτερη ἐκδοση στή σλαβονική γλῶσσα ἀπό τόν Ἅγιο Ἰγνάτιο Μπριαντιανίνωφ καί ἀργότερα, τό 1867, ὁ Ὅσιος Θεοφάνης ὁ Ἐγκλειστος τήν δημοσίευσε σέ ρωσική μετάφραση.

Κατά τήν ἡγουμενία τοῦ Παΐσιου, στή μονή Νεάμτς πραγματοποιήθηκε μετάφραση τῆς Φιλοκαλίας ἀπό τήν ἐλληνική στή ρουμανική γλῶσσα, ἀλλά αὐτή δέν ἐκτυπώθηκε, παραμένοντας χειρόγραφο.

Ὅσον ἀφορᾷ τήν πρακτική τῆς νοερᾶς προσευχῆς, ὁ στάρεις (ἡγούμενος) Παΐσιος ἔγραψε δύο ἔργα: α) *Σύγγραμμα περί τῆς νοερᾶς προσευχῆς* (γράφηκε ὡς ἀπάντηση πρὸς ἕνα φιλόσοφο Οὐκρανό μοναχό πού ἀμφισβητοῦσε αὐτήν τήν πρακτική), στή Δραγομίρνα τό 1770, καί β) *Βεβαίωση/Ἐπεράσπιση τῆς νοερᾶς προσευχῆς*, στή μονή Νεάμτς τό 1793.

Αυτό που προσέφερε ο Ἅγιος Παῖσιος στό ρουμανικό μοναχισμό δέν εἶναι ἡ ἐνασχόληση μέ τήν καρδιακή προσευχή τοῦ Ἰησοῦ – ἐφόσον αὐτή ἡ πρακτική (καί γενικά ὁ ἡσυχασμός) ἦταν πάντοτε ζωντανή ἀνάμεσα στίς χιλιάδες τῶν ἡσυχαστῶν που ζοῦσαν στά βουνά τῶν Ρουμανικῶν Χωρῶν –, ἀλλά ἡ εἰσαγωγή αὐτῆς τῆς προσευχῆς στήν κοινοβιακή ζωή. Μέ αὐτόν τόν τρόπο, πέτυχε νά ἀναζωογονήσει τήν ἡσυχαστική πνευματικότητα καί, μέσω αὐτῆς, νά ἀναζωογονήσει καί τήν κοινοβιακή ζωή.

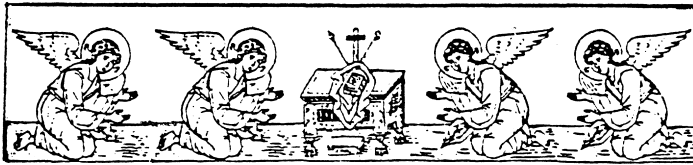
Ἐνα δεύτερο στοιχεῖο προσφορᾶς τοῦ Ἁγίου Παϊσίου ἦταν ἡ παρότρυνση που ἔδωσε στους μαθητές του γιά τή μετάφραση τῶν φιλοκαλικῶν συγγραμμάτων ἀπό τήν ἑλληνική γλῶσσα. Ἀλλά οἱ περισσότερες ἀπό αὐτές τίς μεταφράσεις ἦταν μᾶλλον μία ἀναθεώρηση παλαιότερων μεταφράσεων ὑπό τό φῶς τῶν ἑλληνικῶν κειμένων, ἀναθεώρηση που συχνά γινόταν, ὅταν ἐπρόκειτο γιά παλαιές σλαβονικές μεταφράσεις, ὅχι μόνο μέ βάση τά ἑλληνικά κείμενα, ἀλλά καί μέ βάση τίς ὑπάρχουσες ρουμανικές μεταφράσεις. Ὁ ἴδιος ὁ Παῖσιος συμμετεῖχε σέ αὐτή τήν ἐργασία μετάφρασης. Στήν πραγματικότητα, ἡ συμβολή του δέν ἦταν τόσο μία ἀνανέωση ἢ ἐμβάθυνση τῆς πνευματικῆς ζωῆς, ἀλλά περισσότερο μία πολιτιστική συνεισφορά, πολλαπλασιασμοῦ, ἀναθεώρησης καί διάδοσης τῶν πνευματικῶν συγγραμμάτων⁴.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. Valentina Pelin, *Paisianismul in contextul cultural și spiritual sud-est și est european (secolele XVII-XIX)*, Ἔκδ. Pontos Chisinau 2014, σ. 50.
2. “Autobiografia unui stareț”, στό *Paisie de la Neamt. Autobiografia și vietile unui stareț urmate de Asezaminte și alte texte*, γ’ ἔκδοσις, ἐμπλουτισμό, ἐπιμέλεια καί παρουσίαση ἀπό τόν Διάκονο π. Ioan I. Ica jr, Ἔκδ. Deisis, 2015, σ. 202.
3. Valentina Pelin, ὄ.π., σ. 79.
4. Pr. Prof. Dumitru Staniloae, *Din istoria isihasmului in Ortodoxia romana*, στή Filocalia, vol. VIII, Ἔκδ. IBMBOR, Bucuresti 1979, σ. 582.

Διάκονος ΑΝΔΡΕΑΣ ΜΑΤΕΪ

Πρωτοπρεσβύτερου Μιχαήλ Εὐθυμίου

ΑΓΙΟΣ ΠΟΡΦΥΡΙΟΣ ΚΑΥΣΟΚΑΛΥΒΙΤΗΣ

σιος Πορφύριος ὁ Καυσοκαλυβίτης. Ὁ πυρακτωμένος ἀπὸ τὸν θεῖον ἔρωτα. Καυσοκαλυβίτης δὲν εἶναι τὸ ἐπίθετό του, ἀλλὰ αὐτὸ προσδιορίζει τὸ μέρος ἐκεῖνο στὸ ὁποῖο ἔγινε μοναχός, ἀλλὰ καὶ ἔφυγε ἀπὸ τὸν κόσμον αὐτό. Καυσοκαλύβια εἶναι μία περιοχή στὰ νότια τοῦ Ἁγίου Ὀρους.

Ὁ ὄσιος Γέρων Πορφύριος, κατὰ κόσμον Εὐάγγελος Μπαϊρακτάρης, γεννήθηκε στὶς 7 Φεβρουαρίου 1906, στὴν Εὐβοία, στὸ χωριὸ Ἅγιος Ἰωάννης τῆς ἐπαρχίας Καρυστίας. Οἱ γονεῖς του, Λεωνίδας Μπαϊρακτάρης καὶ Ἑλένη, τὸ γένος Ἀντωνίου Λάμπρου, ἦταν εὐσεβεῖς καὶ φιλόθεοι ἄνθρωποι. Ὁ πατέρας του, μάλιστα, ἦταν ψάλτης στὸ χωριὸ καὶ εἶχε γνωρίσει προσωπικά τὸν Ἅγιο Νεκτάριο. Ἡ οἰκογένειά του ἦταν πολυμελής καὶ οἱ γονεῖς, φτωκοὶ γεωργοί, δυσκολεύονταν νὰ τὴ συντηρήσουν. Γι' αὐτὸ ὁ πατέρας ὑποχρεώθηκε νὰ φύγει στὴν Ἀμερική, ὅπου δούλεψε στὴν κατασκευὴ τῆς διώρυγας τοῦ Παναμᾶ.

Ἦταν τὸ τέταρτο παιδί τῆς οἰκογένειας. Φύλαγε πρόβατα στὸ βουνό καὶ εἶχε παρακολουθήσει μόνο τὴν πρώτη τάξη τοῦ δημοτικοῦ, ὅταν ἀναγκάστηκε κι αὐτός, λόγω τῆς μεγάλης φτώχειας, νὰ πάει στὴ Χαλκίδα γιὰ νὰ δουλέψει. Ἦταν μόλις ἑπτὰ χρονῶν. Ἐργάστηκε δύο - τρία χρόνια σ' ἓνα κατάστημα. Μετὰ πῆγε στὸν Πειραιᾶ, ὅπου δούλεψε δύο χρόνια στὸ παντοπωλεῖο ἑνὸς συγγενοῦς.

Στὰ δώδεκά του χρόνια ἔφυγε κρυφά γιὰ τὸ Ἅγιον Ὄρος, μέ τὸν πόθο νὰ μνηθεῖ τὸν Ἅγιο Ἰωάννη τὸν Καλυβίτη, τὸν ὁποῖο εἶχε ιδιαίτερα ἀγαπήσει, ὅταν παλαιότερα εἶχε διαβάσει τὸ βίο του. Ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ τὸν ὀδήγησε τὴν καλύβη τοῦ Ἁγίου Γεωργίου Καυσοκαλυβίων καὶ στὴν ὑποταγὴ σὲ δυὸ γέροντες, τὸν Παντελεήμονα, ὁ ὁποῖος ἦταν καὶ πνευματικός, καὶ τὸν Ἰωαννίκιον, ἀδελφούς κατὰ σάρκα. Ἦσαν κι οἱ δυὸ πολὺ εὐσεβεῖς καὶ ἐνάρετοι καὶ τοὺς ἀγάπησε πάρα πολὺ καὶ γι' αὐτὸ μέ τὴν εὐχὴ τους, τοὺς ἔκανε ἄκρα ὑπακοή. Ἀφοσιώθηκε στους δύο γέροντες, πού κατὰ κοινὴ ὁμολογία ἦταν ιδιαίτερα αὐστηροί, μέ μεγάλη ἀγάπη καὶ μέ πνεῦμα ἀπόλυτης ὑπακοῆς.

Δέχτηκε τὴ μοναχικὴ κουρά καὶ ἄλλαξε τὸ ὄνομά του, ὅπως συμβαί-

νει σχεδόν σέ όλους τούς νέους μοναχούς, πού αφήνουν τόν κόσμο καί ἐγκαθίστανται στό Ἅγιο Ὄρος· τώρα ὀνομαζόταν Νικήτας.

Ἄλλά ὁ νεαρός μοναχός στά δεκαεννέα του χρόνια ἀρρώστηκε σοβαρά κι οἱ Γέροντες τόν ἔστειλαν πίσω στήν πατρίδα του, ἐγκαταλείποντας ὀριστικά τό Ἅγιον Ὄρος. Ἐπέστρεψε στήν Εὐβοία, ὅπου ἐγκαταβίωσε στή Μονή τοῦ Ἁγίου Χαράλαμπος Λευκῶν. Ἐνα χρόνο ἀργότερα, τό ἔτος 1926, σέ ἡλικία εἴκοσι ἐτῶν, χειροτονήθηκε ἱερέας στόν Ἅγιο Χαράλαμπο Κύμης ἀπό τόν Πορφύριο Γ', Ἀρχιεπίσκοπο Σινᾶ, ὁ ὁποῖος τοῦ ἔδωσε τό ὄνομα Πορφύριος. Στά εἴκοσι δύο του ἔγινε πνευματικός - ἐξομολόγος καί λίγο ἀργότερα ἀρχιμανδρίτης. Στήν Εὐβοία, στήν Ἱερά Μονή Ἁγίου Χαράλαμπος, ἔζησε δώδεκα χρόνια, διακονώντας τούς ἀνθρώπους ὡς πνευματικός καί ἐξομολόγος, καί τρία χρόνια στήν Ἄνω Βάθεια, στήν ἐγκαταλελειμμένη Μονή τοῦ Ἁγίου Νικολάου.

Γιά ἕνα διάστημα ἐργάστηκε ὡς ἐφημέριος στούς Τσακαίους, χωριό τῆς Εὐβοίας. Τά πνευματικά του χαρίσματα ἀρχισαν νά ἀποκαλύπτονται γρήγορα καί πολύς κόσμος ἐρχόταν νά ἐξομολογηθεῖ σ' αὐτόν.

Τό 1940, παραμονές τοῦ Β' Παγκοσμίου Πολέμου, ὁ Ὄσιος Πορφύριος ἐγκαταστάθηκε στήν Ἀθήνα, ὅπου ἀνέλαβε καθήκοντα ἐφημερίου καί πνευματικοῦ στό παρεκκλήσι τῆς Πολυκλινικῆς Ἀθηνῶν στήν πλατεία τῆς Ὀμόνοιας. Ὅπως ὁ ἴδιος ἔλεγε, ἔζησε ἐκεῖ τριάντα τρία χρόνια σάν μία μέρα, ἐξομολογώντας, ἐνισχύοντας, θεραπεύοντας καί ἀνακουφίζοντας τόν πόνο καί τήν ἀσθένεια μέ τή χάρη τοῦ Θεοῦ, αὐτῶν πού προσέρχονταν γιά παρηγοριά, ἀκούγοντας τή φήμη του, πού ὀλοένα ἐξαπλωνόταν. Γι' αὐτό καί τόν ἀποκαλοῦμε «ιαματικό» καί «θαυματουργό».

Ὁ Ἅγιος τά τελευταῖα χρόνια τῆς ζωῆς του τά ἔζησε μέ πολλές ἀσθένειες. Ἄλλά πάντα ἦταν στή διάθεση ὅσων ἔρχονταν καί ζητοῦσαν τή βοήθειά του. Ἐκατοντάδες εἶναι τά περιστατικά θεραπείας πού εἶναι καταγεγραμμένα ἀπό αὐτούς πού εὐεργετήθηκαν καί θεραπεύτηκαν ἀπό τήν ἐνέργεια τῆς Χάριτος πού ἐνεργοῦσε μέσα ἀπό αὐτόν τόν Ἅγιο Γέροντα. Κι ὅμως, αὐτός πού βοηθοῦσε ὅλους αὐτούς πού προσέτρεχαν δέν θέλησε νά προσευχηθεῖ ποτέ γιά τή θεραπεία τῶν δικῶν του ἀσθενειῶν. Μάλιστα, τά τελευταῖα χρόνια τῆς ζωῆς του ἦταν τυφλός.

Ἀπό τό 1955 εἶχε ἐγκατασταθεῖ στά Καλλισία, καί τό καλοκαίρι τοῦ 1979 στό Μήλεσι μέ τό ὄνειρο νά χτίσει μοναστήρι. Ἐκεῖ ζοῦσε στήν ἀρχή σέ ἕνα τροχόσπιτο κάτω ἀπό ἰδιαίτερα ἀντίξοες συνθῆκες καί μετὰ σέ ἕνα ἀπέριπτο κελλάκι ἀπό τσιμεντόλιθους, ὅπου καί ὑπέμενε ἀγῶγυστα στίς πολλές δοκιμασίες τῆς ὑγείας του. Τό 1984 μεταφέρθηκε σέ κτίσμα τοῦ ὑπό ἀνέγερση μοναστηριοῦ, γιά τήν ὀλοκλήρωση τοῦ ὁποίου ὁ Γέροντας, παρόλο πού ἦταν πολύ ἀρρωστος καί τυφλός, ἐργαζό-

ταν ἀκατάπαυστα καί ἀκαταπόνητα. Μέ τή θεμελίωση τοῦ Καθολικοῦ τῆς Μονῆς Μεταμορφώσεως, στίς 26 Φεβρουαρίου 1990, ἀξιώθηκε νά δεῖ τό ὄνειρο του νά γίνεται πραγματικότητα.

Τά τελευταῖα χρόνια τῆς ἐπίγειας ζωῆς του ἄρχισε νά προετοιμάζεται γιά τήν κοίμησή του. Ἐπιθυμοῦσε νά ἀποσυρθεῖ στό Ἅγιον Ὄρος, στά ἀγαπημένα του Καυσοκαλύβια, ὅπου μυστικά καί ἀθόρυβα, ὅπως ἔζησε, θά ἔδιδε τήν ψυχή του στό Νυμφίο τῆς. Πολλές φορές τόν ἄκουσαν νά λέει: «Ἐπιδιώκω καί τώρα πού ἐγήρασα νά πάω καί νά πεθάνω ἐκεῖ πά-νω».

Ἐτσι τόν Ἰούνιο τοῦ 1991, ἴσως προγνρίζοντας ὅτι ἔφτανε τό τέλος τῆς ἐπίγειας ζωῆς του, καί μή θέλοντας νά κηδευθεῖ μέ τιμές, ἀναχώρησε γιά τό καλύβι τοῦ Ἁγίου Γεωργίου στά Καυσοκαλύβια τοῦ Ἁγίου Ὄρους, ὅπου εἶχε καρεῖ μοναχός πρὶν ἀπό περίπου 70 χρόνια. Στίς 4:31' τό πρῶτό τῆς 2ας Δεκεμβρίου 1991, παρέδωσε τό πνεῦμα στόν Κύριο, πού τόσο ἀγάπησε στή ζωή του. Σύμφωνα μέ τήν ἐπιθυμία του ἡ κοίμησή του ἀνακοινώθηκε μετά τήν ταφή του. Ἐφυγε ἀπό τόν κόσμον αὐτόν ψιθυρίζοντας: «Ἴνα ὧσιν ἔν», πού θά πεῖ «νά εἶναι ὅλοι ἕνα».

Ἡ ἀγιοκατάταξη τοῦ Ὁσίου Πορφυρίου ἔγινε στίς 27 Νοεμβρίου 2013 ἀπό τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο.

Κύρια χαρακτηριστικά τοῦ Ὁσίου Πορφυρίου σέ ὅλη τή ζωή του καί συμβουλές στά πνευματικά του παιδιά ἦσαν: ἔνταξη στήν Ἐκκλησία κατὰ ἕναν οὐσιαστικό καί ὄχι τυπικό τρόπο, ἄκρα ταπείνωση, τέλεια ἀγάπη στόν Χριστό καί τόν συνάνθρωπο, τόν κάθε ἄνθρωπο, πού εἶναι εἰκόνα τοῦ ἀγαπημένου Χριστοῦ, αἴσθηση ὅτι ἀνήκει στήν Ἐκκλησία, μέ μία ἀπόλυτη ὑπακοή σ' αὐτήν ἐν Χριστῷ, καί μία ἀπόλυτη ἐνότητα μέ ὅλους, βίωση τῆς ἐν Χριστῷ ἀθανασίας καί τῆς ἐλευθερίας ἀπό τόν φόβο καί τήν κόλαση ἀπό αὐτή ἐδῶ τή ζωή, ὁ θεῖος ἔρωτας πρὸς τόν Ἰησοῦ Χριστό (τό καλύτερο λουλούδι εἶναι ἡ ἀγάπη σου γιά τόν Χριστό). Ἡ ἀγάπη αὐτή ἐλκύει τή Θεία Χάρη, πού ἐπιπίπτει στόν ἀγαπῶντα σάν χαρά μεγάλη καί ἀνεξάντλητη. Αὐτός πού ἀγαπᾷ εἶναι χαρούμενος. Αὐτή τή χαρά κανεῖς, οὔτε οἱ πόνοι, οὔτε οἱ θλίψεις, δέν ἀφαιρεῖ ἀπό ἐκεῖνον πού εἶναι δοσμένος στήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ. Ἡ νίκη πάνω στόν θάνατο, ἡ αἴσθηση καί ἡ βεβαιότητα τῆς ἀθανασίας ἕνα βίωμα κοινό σέ ὅλους τούς Ἁγίους. Λέγει σέ ἠχογραφημένη συνομιλία του: «Ὁ ἄνθρωπος τοῦ Χριστοῦ πρέπει ν' ἀγαπήσει τόν Χριστό, κι ὅταν ἀγαπήσει τόν Χριστό ἀπαλλάττεται ἀπό τόν διάβολο, ἀπό τήν κόλαση καί ἀπό τόν θάνατο».

Σέ ἐπιστολή του πρὸς τά πνευματικά του παιδιά γράφει:

«Εὐχομαι τά πνευματικά μου παιδιά νά ἀγαπήσουν τό Θεό, πού εἶναι τό πᾶν, γιά νά μᾶς ἀξιώσει νά μπουῦμε στήν ἐπίγειο ἄκτιστο ἐκκλησία

του. Γιατί από ἐδῶ πρέπει νά ἀρχίσουμε».

Ἀπολυτίκιον Ἦχος α΄.

Τῆς ἐρήμου πολίτης.

Τῆς Εὐβοίας τόν γόνον, Οἰκουμένης ἀγλαίσμα, τῆς Θεολογίας, τόν μύστιν καί Χριστοῦ φίλον γνήσιον, Πορφύριον τιμήσωμεν πιστοί, τόν πλήρη χαρισμάτων ἐκ παιδός. Δαιμονώντας γάρ λυτροῦται, καί ἀσθενεῖς ἴαται πίστει κράζοντας· δόξα τῷ δεδωκότι σοι ἰσχύν, δόξα τῷ σέ ἀγιάσαντι, δόξα τῷ ἐνεργοῦντι διά σοῦ πᾶσιν ἰάματα.

Πρωτοπρεσβύτερος ΜΙΧΑΗΛ ΕΥΘΥΜΙΟΥ
Θεολόγος, Νομικός

Ἀρχιμανδρίτη Νεκτάριου Πάρη
ΟΣΙΟΣ ΣΑΒΒΑΣ Ο ΒΑΤΟΠΕΔΙΝΟΣ

Ὁσιος Σάββας γεννήθηκε στήν Θεσσαλονίκη περί τό 1280 ἀπό ἐναρέτους γονεῖς, οἱ ὁποῖοι τελικά μόνασαν. Ὁ βιογράφος τοῦ Ὁσίου καί γνώριμός του ἅγιος Φιλόθεος ὁ Κόκκινος τούς ἐγκωμιάζει θαυμάσια. Ὁ Ὁσιος ὀνομαζόταν κατά κόσμον Στέφανος. Ἐλαβε καλή βασικὴ μόρφωση καί ἀπό νωρίς ἀγάπησε θερμά τήν ἀρετή, τήν σωφροσύνη, τήν ἐγκράτεια καί τήν ταπεινώση.

Ὁ Βίος τοῦ ἁγίου Σάββα εἶναι τό πλέον ἀξιόλογο ἔργο τῆς ὑστεροβυζαντινῆς περιόδου καί ἡ κορωνίδα τῶν ἔργων τοῦ Φιλοθέου. Γράφτηκε ἀπό τόν Φιλόθεο ὕστερα ἀπό πολλή προετοιμασία, φροντίδα καί ἔρευνα. Κατά τά νεώτερα χρόνια, ἐκτενῆ ἀναφορά στόν Βίο τοῦ ὀσίου Σάββα δημοσίευσε ὁ ἀείμνηστος Καθηγητής Δημήτριος Τσάμης.

Ὁ Φιλόθεος ἔζησε κοντά στόν Σάββα λίγο σχετικῶς χρόνο καί γι' αὐτό ἦταν ἀναγκαῖο νά συμπληρώσει τίς γνώσεις του γιά τή ζωή τοῦ Ἁγίου καί ἀπό ἄλλες πηγές. Γιά τά πρῶτα χρόνια τοῦ Σάββα στό Ἅγιο Ὅρος, ὁ Φιλόθεος συγκέντρωσε πληροφορίες ἀπό συνασκητές τοῦ Ἁγίου, πού τόν εἶχαν γνωρίσει προσωπικῶς καί ζοῦσαν ἀκόμη ὅταν ἔγραφε τόν Βίο. Γιά τίς περιπέτειες καί τίς περιπλανήσεις τοῦ Σάββα στούς Ἅγίους Τόπους πληροφόρησαν τόν συγγραφέα, «ἄνδρες ἀγαθοί καί τιμᾶν εἰδότες ἀρετήν τε καί ἀλήθειαν ἅμα».

Βασική ὁμως πηγή τοῦ Φιλοθέου γιά τόν Βίο τοῦ ἁγίου Σάββα ἦταν ἓνας παλιός του φίλος, μοναχός στήν μονή τοῦ Βατοπεδίου. Ὁ μοναχός, πού δέν κατονομάζεται, δέν ἀνῆκε ἀρχικά στήν ομάδα τῶν μαθητῶν τοῦ Σάββα. Ὅταν ὁμως τόν γνώρισε καλύτερα, ἀφοσιώθηκε σέ αὐτόν ὀλοψύχως καί τόν ὑπρέτησε ἕως καί τόν θάνατό του. Ὁ μοναχός αὐτός ἐμπιστεύτηκε στόν Φιλόθεο τίς ἐμπειρίες καί τίς γνώσεις του ἀπό τήν συνεχῆ συμβίωσή του μέ τόν Σάββα, ὁ ὁποῖος, λέγει ὁ Φιλόθεος, «ταῦτα καί πρὸς τόν μαθητήν αὐτός ἐκεῖνος περί που τούς τῆς ζωῆς ἐπιλόγους ὠφελείας ἔλεγε χάριν καί πολλούς πινας ἔσχε τούς τῶν ἐκείνου τά πλεῖφ γε συνειδότας, εἰ καί τῶν ἄλλων ἐκεῖνος ἀξιώτατος καί πρῶτων εἰς μαρτυρίαν των αὐτός αὐτοῦ πολλῶ τινι δηλαδή τῷ μέτρῳ, ὡς γέ

ἐγώ νομίζω, οἶμαι δ' ὅτι καὶ τῶν εὖ εἰδότεων ἐκεῖνον ἕκαστος». Οἱ ἐκμυστηρεύσεις αὐτές τοῦ Σάββα ἀποτέλεσαν τὴν βίασιν τοῦ Βίου.

Ἐκτός ἀπὸ τῆς πληροφορίας πού συγκέντρωσε ἀπὸ τῆς πηγῆς αὐτῆς, ὁ Φιλόθεος εἶχε γνωρίσει προσωπικῶς τὸν Σάββα στὴν μονὴ τοῦ Βατοπαιδίου. Τὴν ἐποχὴ ἐκεῖνη ὁ Φιλόθεος μόλις εἶχε γίνει μοναχός καὶ ὁ Σάββας εἶχε πρόσφατα ἐπιστρέψει στὸν Ἄθω μετὰ ἀπὸ εἴκοσι χρόνια ἀπουσίας. Ὁ Φιλόθεος θυμάται μὲ πολλή συγκίνηση τὴν γνωριμία του μὲ τὸν Σάββα. Ἰδίως ἀναπολεῖ μὲ νοσταλγία τῆς ἐμπειρίας ἀπὸ τὴν συμβίωση καὶ τὴν συναναστροφή του μὲ τὸν Ἅγιο καὶ μάλιστα τὰ θαυμαστά γεγονότα, στὰ ὁποῖα ὁ ἴδιος ἦταν «αὐτόπτης» καὶ «αὐτήκοος».

Ὁ Φιλόθεος, καθὼς εἶχε πλέον τὴν ἀπόλυτη ἐμπιστοσύνη τοῦ Σάββα, μποροῦσε νὰ ἀκούει τῆς πνευματικῆς ἐκμυστηρεύσεως ἀπὸ τὸν πλοῦτο τῶν ἐμπειριῶν τοῦ Ἁγίου. Ἐνα τέτοιο περιστατικό ἔμεινε ἀνεξίτηλο στὴν μνήμη του Φιλοθέου. Στὴν ἑορτὴ τῆς Μεταμορφώσεως ὁ Σάββας θέλησε νὰ φανερώσει στὸν Φιλόθεο κάτι ἀπὸ τὸ μυστήριο τῆς θεοφανείας, τοῦ ὁποίου ἦταν κοινωνός. Μὲ ὀρισμένες χαρακτηριστικὲς λεπτομέρειες, πού δείχνουν τὸν βαθύ σύνδεσμο τῶν δύο ἀνδρῶν, ὁ Φιλόθεος περιγράφει τὴν σκηνὴ αὐτὴ μὲ ιδιαίτερη ζωηρότητα. Ἔτσι ὁ Φιλόθεος γιὰ τὴν συγγραφὴ τοῦ Βίου δέν ἐξαρτᾶται μόνο ἀπὸ τῆς πηγῆς πού ἀναφέρονται, ἀλλὰ ἔχει καὶ ὁ ἴδιος τῆς δικῆς του ἐμπειρίας, τῆς ὁποῖας παραθέτει μὲ ιδιαίτερη ἱκανοποίηση.

Ὁ Σάββας κατὰ περιόδους προσποιήθηκε ὅτι ἦταν «μωρός» καὶ γι' αὐτὸ συγκαταλέγεται στὴν ὁμάδα τῶν ἁγίων πού ὀνομάζονται «διὰ Χριστὸν σαλοῖ». Τὸ θέμα τῶν ἁγίων αὐτῶν εἶναι μεγάλο καὶ περίπλοκο. Πρέπει νὰ σημειωθεῖ ὅτι ὁ Φιλόθεος κατηγορηματικῶς ξεχωρίζει τὸν Σάββα ἀπὸ ὄλους σχεδόν τοὺς «διὰ Χριστὸν σαλοὺς». Ἔτσι δέν χρησιμοποιοῦν γιὰ τὸν Σάββα τοὺς γνωστούς ὄρους «σαλότης» καὶ «σαλός», ἀλλὰ τοὺς πάλειους ὄρους «μωρία» καὶ «μωρός». Ἡ «μωρία» τοῦ Σάββα, τονίζει ὁ Φιλόθεος, ἦταν συνειδητὴ καὶ φιλοσοφημένη χωρὶς σκανδαλιστικὲς καὶ ἐντόνως προκλητικὲς φάρσες ἢ συχνὰ φαινομενικὰ ἄσημνες πράξεις, πού ἀπαντοῦν στοὺς Βίους ἄλλων σαλῶν. Ὁ Σάββας ἦταν εἰρηνικός, «εὐσταθείας μεστός» καὶ συμπεριφερόταν πρὸς ὄλους μὲ σοβαρότητα καὶ χάρη.

Ἔτσι ἡ «μωρία» τοῦ Ἁγίου φαινόταν στοὺς πολλοὺς ὄχι σάν τρέλλα, ἀλλὰ μᾶλλον σάν μιὰ ἀκίνδυνη ἠλιθιότητα, σάν ἄνοια. Αὐτὸ τὸ κατόρθωσε ὁ Σάββας, γιατί μποροῦσε νὰ συνδέει ὀργανικὰ τὴν «μωρία» μὲ τὴν χαρισματικὴ σιωπὴ. Πίστευε πὼς ἡ «μωρία» χωρὶς τὴν σιωπὴ αὐτὴ εἶναι ἐπικίνδυνη, ἐπειδὴ καταλήγει σὲ πραγματικὴ μωρία, ἐνῶ αὐτός πού θέλησε νὰ τὴν χρησιμοποιήσει γιὰ νὰ ἐμπαίξει τὴν κοσμικὴ κενοδοξία, στὸ τέλος ἐμπαίζεται ὁ ἴδιος. Χωρὶς λοιπὸν τὴν σιωπὴ ὁ κίνδυνος γι' αὐτοὺς πού θέλουν νὰ προσποιηθοῦν τὸ «διὰ Χριστὸν μωρόν» εἶναι «μή-

πως ἐμπαίζειν τοῖς ἐχθροῖς ἐπιχειρήσαντες δῆθεν, εἰς ἐμπαϊγμόν ἔπειτα καί χλεύην ἑαυτῶν καταλήξωσι... Νήφειν δ' ἀκριβῶς... οὐκ ἄν ποτέ προσγένοιτο σιωπῆς δίχα τῷ μετιόντι ταυτηνί τήν ὁδόν».

Ὁ Φιλόθεος, ὅταν ἀναπτύσσει τό θέμα τῆς «μωρίας», ὁμολογεῖ πῶς ἤθελε νά ἐξυμνήσει τήν δόξα τοῦ Σάββα. Οἱ βασικές διαφορές ἀνάμεσα στήν «μωρία» τοῦ Σάββα καί στήν «μωρία» τῶν κλασσικῶν διά Χριστόν Σαλῶν μποροῦν νά συνοψισθοῦν στά ἑξῆς σημεία:

α) Ἡ «μωρία» τοῦ Σάββα δέν ἐκδηλωνόταν μέ παραδοξότητες, προκλητικές πράξεις καί ἀστεῖσμούς, ἀλλά κυρίως μέ τήν σιωπή.

β) Ὁ Σάββας δέν κατέφευγε στήν «μωρία» συνεχῶς, ἀλλά περιοδικῶς.

γ) Ἡ «μωρία» τοῦ Σάββα δέν εἶχε ὡς στόχο μόνο τήν ταπείνωσή του καί τόν ἐμπαϊγμό τῆς ἀνθρώπινης κενοδοξίας, ἀλλά σέ ὀρισμένες περιπτώσεις, ὅπως στήν λατινοκρατούμενη Κύπρο, εἶχε καί ὁμολογιακό χαρακτῆρα.

Ὁ Βίος τοῦ ἀγίου Σάββα γράφηκε μετά τό τέλος τοῦ ἐμφυλίου πολέμου τῶν ἐτῶν 1341-1347. Ὁ Φιλόθεος ἦταν μητροπολίτης Ἡρακλείας καί στά ἐκκλησιαστικά πράγματα ἐπικρατοῦσε σχετική ἡρεμία, μολονότι ὀρισμένοι ὀπαδοί τοῦ Ἰακίνθου θορυβοῦσαν ἀκόμη. Τόν χρόνο ὅμως τῆς συγγραφῆς τοῦ Βίου μποροῦμε νά τόν προσδιορίσουμε μέ μεγαλύτερη ἀκρίβεια ἀπό τήν ἀνάλυση ἐσωτερικῶν μαρτυριῶν:

Ὁ Σάββας σέ ἡλικία δεκαοκτῶ ἐτῶν ἔφυγε ἀπό τό πατρικό του σπίτι στήν Θεσσαλονίκη γιά νά μονάσει στό Ἅγιο Ὄρος, ὅπου ἀσκήτευσε γιά ἑπτὰ χρόνια. Τό 1308, λόγω τῆς ἀναστατώσεως πού προξένησαν οἱ ἐπιδρομές τῶν Καταλανῶν στήν Μακεδονία καί εἰδικότερα στήν περιοχή τῆς Θεσσαλονίκης, ἀναχωρεῖ γιά τοὺς Ἁγίους Τόπους, ὅταν δηλαδή ἦταν εἰκοσιεπέντε ἐτῶν. Ἐπομένως ὁ Ὅσιος γεννήθηκε τό (1308-25=)1283. Τόν Μάρτιο τοῦ 1342 δέχθηκε παρά τή θέλησή του νά συμμετάσχει στήν ἀγιορειτικὴ πρεσβεία γιά τόν τερματισμό τοῦ ἐμφυλίου πολέμου 1341-1347, ἀφοῦ προφῆτευσε τήν ἀποτυχία τῆς. Ὁ Σάββας, κατὰ τοὺς ὑπολογισμούς αὐτοὺς πέθανε ἑπτὰ περίπου χρόνια μετά τήν ἀναχώρησή τῆς ἀγιορειτικῆς πρεσβείας γιά τήν Κωνσταντινούπολη, δηλαδή τό (1342+7=) 1349.

Ὁ Βίος τοῦ Σάββα ἔχει ἕνα ἐπίσημο, πανηγυρικό καί θριαμβευτικό χαρακτῆρα. Ὁ Ἅγιος δέν διαλέγεται μόνο μέ τοὺς ἀπλοὺς ἀνθρώπους, ἀλλά καί μέ βασιλεῖς, ἄρχοντες, πατριάρχες, πού τόν τιμοῦν καί ἐπιζητοῦν τήν συμβουλή του. Ἰδιαίτερος ὅμως προβάλλεται ἡ προσωπικότητα καί τό ἔργο τοῦ Ἰωάννη Στ' Καντακουζηνοῦ καί ἡ στενή του σχέση μέ τόν Ἅγιο. Τονίζεται ἡ συμβολή τοῦ Καντακουζηνοῦ στόν θρίαμβο τῆς Ὁρθοδοξίας καί στήν καταδίκη τῶν ἀντιπαλαμιτῶν. Τέλος ὑπάρχει

διάχυτη στον Βίο μία αίσθηση αισιοδοξίας για την καλή έκβαση των πολιτικών και εκκλησιαστικών πραγμάτων και εξαιρείται τό αγαθό της ειρήνης.

Στόν Βίο υπάρχει μία έντονη απέχθεια και καταδίκη για την στάση των Ζηλωτών στην Θεσσαλονίκη, οί όποιοι περιγράφονται μέ τά μελανότερα χρώματα, ιδιαίτέρως μάλιστα ό αρχηγός τους Ἐνδρέας Παλαιολόγος. Ὁ Σάββας παρουσιάζεται πολλές φορές νά εκφράζει τόν αποτροπιασμό του για τά εγκλήματά τους.

Ἐπίσης υπάρχει μία έκτενής εξύμνηση τῆς Θεσσαλονίκης, τῆς γενέτειρας τοῦ Ἁγίου. Στήν εξύμνηση αὐτή αντιπαρατίθενται ἡ εὐτυχία καί ἡ ζηλευτή κατάσταση τῆς πόλεως μέ τήν θλιβερή κατάσταση πού δημιουργήθηκε ἀπό τήν στάση τῶν Ζηλωτῶν. Για τά δεινά τῆς πόλεως ό Σάββας εκδηλώνει έντονο ένδιαφέρον, ἀλλά καί οί Θεσσαλονικεῖς μέ κάθε τρόπο δείχνουν τήν ἀγάπη καί τόν σεβασμό τους σέ αὐτόν.

Φαίνεται ότι ό ἅγιος Γρηγόριος ό Παλαμᾶς συνοδευόταν καί ἀπό τόν Θεσσαλονικέα Φιλόθεο, όταν ἔφθασε στην Θεσσαλονίκη για νά ἀναλάβει ἐπισήμως τά ποιμαντικά του καθήκοντα μετά τήν ὑποταγή τῶν Ζηλωτῶν ἀπό τόν Καντακουζηνό. Μέ τήν εὐκαιρία αὐτή εἶναι πιθανόν ό Φιλόθεος νά ἐξεφώνησε τόν Βίο τοῦ όσιου Σάββα, πού ἀπνεχε τήν κατάσταση στην πόλη κατά τήν ἐποχή τῆς ἐνθρονίσεως τοῦ Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ καί εκφράζει τίς θέσεις τοῦ συγγραφέα για τόν Καντακουζηνό καί τόν Ἡσυχασμό.

ΝΕΚΤΑΡΙΟΣ ΠΑΡΗΣ

Ἀρχιμανδρίτης τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου

Δρ Θ., D. M. Καθηγητής τοῦ Πανεπιστημίου Μακεδονίας

Ἀρχιμανδρίτη Ἰωήλ Νικολάου

Ο ΑΓΙΟΣ ΣΑΒΒΑΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΣΕΡΒΙΑΣ

*«Φωστήρ ἐδείχθης φωτίσας τὴν Σερβίαν,
ἔργοις λόγοις τε Σάββα τῶν Σέρβων κλέος».*

Ὁ Ἅγιον Ὅρος εἶναι ἕνας ἀπὸ τοὺς πῖο ἀξιολύβαστους καὶ θαυμαστοὺς τόπους τῆς Ὁρθόδοξης Χριστιανοσύνης. Σ' αὐτόν ἀναδείχθησαν πολλοὶ Ἅγιοι πού ἔχουν ἀφήσει ἀνεξίτηλα τὰ ἀποτυπώματά τους στὴν ἱστορία τῆς πίστης. Ἀνάμεσα σέ αὐτούς τοὺς Ἅγίους ξεχωρίζει ὁ Ἅγιος Σάββας ὁ πρῶτος Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Σερβίας, σπουδαῖος Ἅγιος, φωτεινό παράδειγμα πίστης, ἀφοσίωσης καὶ προσφορᾶς. Κτίτορας καὶ ἰδρυτῆς τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Χιλανδαρίου καὶ ὁ μεγαλύτερος φωτιστῆς τοῦ γένους τῶν Σέρβων.

Γεννήθηκε τό 1168 στή Σερβία. Ὀνομαζόταν Ράτσκο. Ὑπῆρξε καρπὸς προσευκῆς καὶ μεγάλωσε «ἐν παιδείᾳ καὶ νοθεσίᾳ Κυρίου». Μὲ ἀγάπη, ὀρθή πίστη καὶ ἀγνότητα. Ἐθεωρεῖτο δῶρο Θεοῦ. Ἦταν ὁ νεώτερος γιὸς τοῦ μεγάλου Ἡγεμόνος τῶν Σέρβων Στεφάνου Νεμάνια (1165–1196), πού ἦταν, κατὰ τὸν Ἅγιο Ἰουστῖνο Πόποβιτς, «ὑπεραπιστῆς τῆς Ὁρθοδοξίας, πολέμιος τῶν αἰρέσεων, ἄνθρωπος μὲ μεγάλη πίστη, ἀγάπη καὶ ζῆλο εὐαγγελικό», καὶ τῆς Ἀναστασίας, πού ἔγινε τελικά μοναχῆ.

Οἱ θεοσεβεῖς γονεῖς του τὸν προετοιμάζαν γιὰ γάμο ἀλλὰ αὐτὸς εἶχε ἀποφασίσει τὴ μοναχικὴ του ἀφιέρωση. Ἀγάπησε πρῶτα καὶ πάνω ἀπὸ ὅλα τὸν Θεό, κατάλαβε ὅτι ἡ ζωὴ εἶναι σύντομη καὶ παροδική· δέν γοπετεύτηκε ἀπὸ τὴν λάμψη τοῦ κόσμου, τίς ὑλικές ἀπολαύσεις καὶ τίς ψεύτικες χαρές· διάλεξε τὴν «ἀγαθὴ μερίδα», σῆκωσε τὸ σταυρό του καὶ ἀκολούθησε τὸν Χριστό.

Σὲ ἡλικία 17 χρονῶν ἔφυγε κρυφά γιὰ τὸ Ἅγιον Ὅρος, ὅπου ἐκάρη μοναχὸς στὸ ρωσικὸ μοναστήρι τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονα καὶ ὀνομάσθηκε Σάββας. Στὴ συνέχεια πῆγε στὴ Μονὴ Βατοπαιδίου ὅπου ἔζησε 12 χρόνια. Ἐξ αἰτίας τῶν πολλῶν δωρεῶν τοῦ πατέρα του πρὸς τὴ Μονὴ θεωρεῖται Δεύτερος Κτίτοράς της. Ἐκεῖ καταφεύγει καὶ ὁ πατέρας του ἐγκαταλείποντας τὴν ἐξουσία· μιμούμενος δὲ τὸ παράδειγμα τοῦ γιοῦ του γίνεται μοναχὸς μὲ τὸ ὄνομα Συμεών.

Μὲ βασιλικὸ χρυσόβουλο τοὺς παραχωρεῖται ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα Ἀλέξιο Κομνηνό ἡ κατεστραμμένη Μονὴ τοῦ Χιλανδαρίου γιὰ νὰ μετατραπεῖ σὲ σερβικὸ μοναστήρι. Ἐνα χρόνο ἀργότερα ἐκοιμήθη ὁ Συμεών καὶ μυρόβλυσε τὸ λείψανό του.

Ὁ Ἅγιος Σάββας ἐργάστηκε ἀκούραστα γιὰ τὴν ἐνίσχυση τῆς μο-

ναστικῆς ζωῆς στό Ἅγιο Ὅρος. Προσέλκυσε πολλούς Σέρβους μοναχούς, ἐνίσχυσε τήν πειθαρχία καί τήν ἀφοσίωση στή μοναχική παράδοση καί δημιούργησε ἕνα περιβάλλον πού εὐνοοῦσε τήν πνευματική καλλιέργεια καί τήν προσευχή. Ἡ διδασκαλία του καί τό παράδειγμά του ὡς ἀσκητή, ἀποτέλεσαν πρότυπο γιά τούς μελλοντικούς μοναχούς καί ἐπηρέασαν βαθιά τή ζωή στό Ἅγιον Ὅρος.

Ὁ Πρῶτος τοῦ Ἁγίου Ὁρους τρέφοντας σεβασμό στόν Ἅγιο Σάββα καί βλέποντας τά πολλά χαρίσματά του, συνεργεῖ στό νά γίνει ἱερέας. Ὡστε νά ὀδηγεῖ στή θεογνωσία καί τή δύναμη τῆς πίστεως, ἐπιστρέφει τίς ψυχές τῶν πλανημένων, μέ τό κήρυγμά του, προσκαλεῖ τό λαό στήν εὐσέβεια καί δίνει παρηγοριά σέ ὅλους τούς θλιβομένους.

Μετά τόν θάνατο τοῦ ἡγεμόνα – πατέρα του π. Συμεών, ἀκολουθεῖ ἐμφύλιος πόλεμος μεταξύ τῶν ἀδελφῶν τοῦ Ἁγίου Σάββα καί προκειμένου νά τούς συμφιλιώσει καί νά βοηθήσει στήν ἀνάπτυξη τῆς χώρας του ὁ Ἅγιος Σάββας ἐπιστρέφει καί ἐγκαθίσταται στή Μονή Στουντένιτσα ὡς ἡγούμενος.

Τό 1212, ὁ Ἅγιος Σάββας κατάφερε νά ἐξασφαλίσει τό αὐτοκέφαλο τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας ἀπό τό Πατριαρχεῖο τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Αὐτό ἐπέτρεψε στή Σερβική Ἐκκλησία νά ἀναπτυχθεῖ ἀνεξάρτητα καί νά ὀργανώσει τή δική της διοίκηση καί πνευματική ζωή. Ὡς πρῶτος ἀρχιεπίσκοπος τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας διαμόρφωσε τή δομή καί τή λειτουργία τῆς Ἐκκλησίας, ἐδραιώνοντας τήν αὐτονομία της. Ἀναδείχθηκε Ἰσαπόστολος μέ τά ἔργα του.

Ἐγραψε σημαντικά θεολογικά καί νομικά ἔργα ὅπως ἡ Νομοκανονική Συλλογή του, πού συνδυάζει βυζαντινούς κανόνες μέ σερβικά ἔθιμα. Αὐτά τά κείμενα ἀποτέλεσαν τή βάση γιά τό ἐκκλησιαστικό καί πολιτικό σύστημα τῆς Σερβίας.

Ἐπῆρξε ἐλεήμων, ἀφιλοχρήματος καί ἀνακούφιζε τούς φτωχοῦς. Ἀργότερα ξαναπῆγε στό Ἅγιο Ὅρος καί ἀπό ἐκεῖ γιά προσκύνημα στους Ἁγίους Τόπους καί ἐπέστρεψε στή Σερβία γιά νά στηρίξει τήν πίστη τῶν ὁμοεθνῶν του. Ἀφοῦ ἐργάστηκε κατά Θεόν, κοιμήθηκε μέ εἰρήνη στό Βελίκο Τάρνοβο τό ἔτος 1236. Τά τελευταῖα του λόγια ἦταν: «Δόξα τῷ Θεῷ πάντων ἕνεκεν». Τό ἱερό λείψανό του βρέθηκε ἀφθоро, ἀλλά καίκε τό ἔτος 1594 ἀπό τόν Σινάν πασᾶ στό Βελιγράδι. Ἡ Σερβική Ἐκκλησία ἐορτάζει τήν μνήμη του στίς 14 Ἰανουαρίου καί τόν θεωρεῖ ὡς τόν μέγιστο Σέρβο Ἅγιο.

Ἐνας βιογράφος του, ὁ Δομετιανός, λέει γιά τό ἔργο τοῦ Ἁγίου Σάββα:

«Διοικοῦσε τήν Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ μέ τή σοφία τοῦ λόγου του. Δέν ἔδινε ὕπνο στά μάτια του οὔτε στά βλέφαρά του νυσταγμό προσδεύοντας καί προκόποντας στίς νυκτερινές ἀγρυπνίες, στά θεάρεστα ἔργα,

στή διδαχή ὅλων τῶν ὀρθοδόξων, στή θεία ἀγάπη, στήν εὐαρέστηση τοῦ Χριστοῦ, στό ἀγαθό ἦθος, γιατί ἀπό τήν νεότητά του προσκολλήθηκε στόν Κύριο καί συνήθισε Αὐτόν νά λατρεύει μέ ὁσιότητα καί δικαιοσύνη ἡμέρα καί νύκτα. Αὐτός πού ἦταν ὁ ἴδιος ναός τοῦ Θεοῦ, θεμελιωμένος πάνω στό θεμέλιο τῶν Ἀποστόλων καί προφητῶν, θεμελίωσε καί τήν Ἐκκλησία στή χώρα του καί μέ τήν θεία βοήθεια, πολύ τήν ἀνέδειξε. Ἀνήγγειλε σ' Αὐτήν τήν δόξα τοῦ Θεοῦ καί μέ Αὐτήν φώτισε τήν πατρίδα του καί καλλιέργησε τούς βλαστούς, πού φύτεψε ἐκεῖ ὁ Θεός· τούς ἀνεγέννησε διά τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καί τούς ἀγίασε μέ τή χάρη πού τοῦ δόθηκε. Μέ τήν διδαχή του ἀπλώσε τήν δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ σ' ὅλη τή χώρα. Μέχρι τά γηρατεία του δέν ἔπαψε νά διδάσκει τό γένος του πάντοτε, κατευθύνοντας ὅλους κατά τό θέλημα τοῦ Θεοῦ πρὸς τόν οὐρανό, πάντοτε τρέχοντας πρὸς τήν ἄνω κλήση καί ἐκδεχόμενος κάθε ὥρα τήν παρά Κυρίου ἀνάπαυση. Ἐλεώντας τούς πτωχοὺς συνεχῶς, μοιράζοντας ψωμί στά ὀρφανά καί τίς χῆρες καί στέγη τούς ἀστέγους, ἦταν λιμάνι γαλήνης γιά ὅλους τούς χειμαζομένους. Αὐτός ἦταν τῶν πτωχῶν ὁ πλουτιστής καί τῶν αἰρέσεων ὁ ἐξολοθρευτής καί τῆς ὀρθοδοξίας σπορέυς. Συχνά συγκαλοῦσε ἅγιες Συνάξεις καί μέ τούς θεοπρόβλητους Ἐπισκόπους καί τούς ὁσίους πατέρες, ἐπανελάμβανε τήν διδασκαλία τῆς Ἁγίας πίστεως τοῦ Χριστοῦ καί δίδασκε τά ὀρθόδοξα ἦθη καί ἔτσι καθοδηγοῦσε τήν πατρίδα του στήν εὐσέβεια, δίνοντας ὁ ἴδιος τό παράδειγμα».

Ὁ Ἅγιος Σάββας συνέβαλε καθοριστικά στήν πνευματική, πολιτιστική καί διοικητική ἀνάπτυξη, τόσο τοῦ Ἁγίου Ὁρους ὅσο καί τῆς Σερβίας. Ἡ ἴδρυση τῆς Μονῆς Χιλανδαρίου καί ἡ ἐπιδίωξη τῆς αὐτοκεφαλίας τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας ἀποτελοῦν σημαντικά ἐπιτεύγματα, πού διαμόρφωσαν τήν ὀρθόδοξη παράδοση καί τήν ἐθνική ταυτότητα τῶν Σέρβων.

Ὁ Ἅγιος Σάββας παραμένει μιὰ ἐμβληματική μορφή τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας καί τῆς σερβικῆς ἐθνικῆς ταυτότητας. Ἡ συμβολή του στή θρησκευτική, πολιτική καί πολιτιστική ζωή τῆς Σερβίας συνεχίζει νά ἀναγνωρίζεται καί νά τιμᾶται μέχρι σήμερα. Ἡ κληρονομιά του παραμένει ζωντανή καί συνεχίζει νά ἐπηρεάζει τήν Ὀρθόδοξη Χριστιανική κοινότητα.

«Ὡς Ἀποστόλων μιμητὴν καί ἰσοστάσιον.

Καί τῆς Σερβίας ποιμενάρχην καί διδάσκαλον

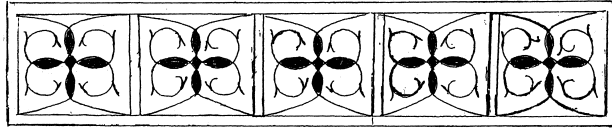
Ἄνυμνοῦμέν σε οἱ δοῦλοι σου Ἱεράρχα·

Ἄλλ' ὡς πλήρης τῆς ἐλλάμψεως τοῦ Πνεύματος

Τῷ φωτὶ τῶν πρεσβειῶν σου φωταγώγησον

Τούς βοῶντάς σοι, καίροις Σάββα Πατὴρ ἡμῶν».

Ἀρχιμανδρίτης ΙΩΗΛ ΝΙΚΟΛΑΟΥ

Πρωτοπρεσβύτερου Σπυρίδωνος Παπαδοπούλου
ΑΓΙΟΣ ΣΙΛΟΥΑΝΟΣ ΑΘΩΝΙΤΗΣ

έ κάθε εποχή ο καλός Θεός αναδεικνύει κάποιες ξεχωριστές άγιες μορφές, οί οποίες μέ τή ζωή τους δίδουν μία ζωντανή μαρτυρία τής αλήθειας, τής πίστεως, τής σχέσεως του ανθρώπου μέ τόν Θεό, του νοήματος και προορισμού τής ανθρώπινης ζωής και ύπάρξεως. Έπιπλέον, μέσω αυτών, ο Θεός τονίζει ιδιαίτέρως πτυχές τής αλήθειας πού έχουν περισσό-τερη ανάγκη οί συνάνθρωποί τους τότε, αλλά και γενικότερα.

Μιά άπ' αυτές τīs μοναδικές μορφές, τά πνευματικά πρόσωπα κατά τόν 20ο αιώνα είναι ο Άγιος Σιλουανός ο Άθωνίτης. Γεννήθηκε τό 1866 στήν έπαρχία Ταμπώβ τής Ρωσίας. Τό 1892 κατέφυγε στό Άγιο Όρος, στό Ρωσικό Μοναστήρι του Άγίου Παντελεήμονα, όπου κοιμήθηκε τό 1938 μετά άπό πολυετή άσκησι. Δέν είναι γνωστός ως θαυματουργός ή προορατικός ή διορατικός, πού είναι βεβαίως θεϊκά χαρίσματα, αλλά ως ο άνθρωπος τής πνευματικής έμπειρίας μέ τή Χάρη του Άγίου Πνεύματος. Δηλαδή μέ άπλά λόγια δέν πίστευε στόν Θεό και στήν Όρθόδοξη πίστη επειδή έτσι έμαθε ή άκουσε και διάβασε γι' αυτά, αλλά επειδή είχε προσωπική έμπειρία και βιώματα των θεϊκών αληθειών μέ τή Χάρη και ενέργεια του Άγίου Πνεύματος. Οί άγιοπνευματικές έμπειρίες στή ζωή τής Έκκλησίας είναι αυτά πού διαφοροποιούν τήν Όρθοδοξία άπό ότιδήποτε άλλο, αυτό πού μαρτυρεί και βεβαιώνει τήν αυθεντική αλήθεια μέ τόν πιό ζωντανό και άμεσο τρόπο.

Σέ ηλικία δεκαεννέα χρονών δέκτηκε τή Χάρη του Θεού και γιά τρεις μήνες έζησε έντονη πνευματική ζωή. Μετά τόν έγκατέλειψε ή Χάρη κι άρχισε τήν κοσμική ζωή. Διασκέδαζε, έπινε βότκα, συνναστρεφόταν μέ τīs νέες του χωριού, μάλιστα γοητεύτηκε μέ κάποια και άμάρτησε μαζί της. Είχε τεράστια σωματική δύναμη. Μιά φορά, κατά τή διάρκεια του πανηγυριού του χωριού τους, δύο άδέρφια άρχισαν περιπαικτικά νά τόν ένοχλούν. Προσπάθησε νά αποφύγει τή σύγκρουση, όταν όμως ο ένας του έπιτέθηκε, γιά νά μήν έκτεθει στό μάτια των κοριτσιών, άντέδρασε και τόν κύπησε δυνατά στό στήθος μέ άποτέλεσμα νά παραμείνει δύο μήνες σοβαρά άρρωστος. Γιά τό άμάρτημα αυτό μετανόησε βαθιά στή συνέχεια. Έτσι, νεαρός, άπόκτησε έμπειρία τής Θείας Χάριτος και σέ ποιά κατάσταση βρίσκεται ο νοϋς και ή καρδιά του ανθρώπου μέ τήν παρουσία αλλά και τήν άπουσία της.

Μετά από κάποιο διάστημα, είδε σέ ὄνειρο ἓνα φίδι νά σέρνεται μέσα ἀπό τό στόμα του καί τινάχτηκε πάνω. Τότε ἄκουσε τή φωνή τῆς Παναγίας πού τόν καλοῦσε σέ μετάνοια. Ἡ ἐμπειρία τῆς Θεοτόκου καί τῆς κλήσης γιά μετάνοια τόν συνέφεραν. Ἀλλάζει τή ζωή του, ξαναπαίρνει ἀπόφαση νά πάει σέ μοναστήρι καί τήν πραγματοποιεῖ μετά τή στρατιωτική του θητεία, τό 1892.

Φθάνει στό Ἅγιο Ὅρος μέ πολύ πόθο καί διάθεση νά ἀφιερῶσει τόν ἑαυτό του στόν Θεό. Κι ὅμως ἔγινε στόχος σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν. Μέ τή συμβουλή τοῦ πνευματικοῦ του τό ξεπερνᾶ. Μετά ἀπό τρεῖς ἐβδομάδες ζεῖ νέα ἐμπειρία: Δέχεται ἀπό τήν Παναγία τά δῶρα τῆς νοεῶς προσευχῆς. Παρόλα αὐτά ἄρχισε νά ἀντιμετωπίζει δαιμονικές προσβολές πού τόν ἔσπρωχναν ἄλλοτε στήν ὑπερηφάνεια καί ἄλλοτε στήν ἀπόγνωση. Προσπαθοῦσε μέ ὅλες του τίς δυνάμεις, μέ πολλή ἄσκηση καί προσευχή νά ἀπαλλαγεῖ ἀπό τόν πονηρό ἀλλά τό κακό χειροτέρευε. Πέρασαν ἀρκετοί μῆνες καί τό μαρτύριο αὐτό συνεχιζόταν. Φαινόταν σάν νά μὴν τόν ἄκουε ὁ Θεός, σάν νά μὴν ὑπῆρχε ὁ Θεός. Ἄρχισε νά κάμπεται καί ἔφθασε σέ ἀπόγνωση. Μιά μέρα δέν ἄντεξε καί εἶπε: «Ὁ Θεός εἶναι ἀδυσώπητος» (σκληρός ἄσπλαχνος). Αὐτή ἡ αἴσθηση καί ὁ λογισμός κράτησαν περίπου μία ὥρα. Νά πῶς περιγράφει ὁ ἴδιος τή συνέχεια:

«Πέρασε λίγη ὥρα πηγαίνω στήν ἐκκλησία γιά τόν ἑσπερινό καί βλέποντας τήν εἰκόνα τοῦ Σωτήρα εἶπα: “Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με, τόν ἁματωλόν”. Καί μ’ αὐτές τίς λέξεις εἶδα στή θέση τῆς εἰκόνας τόν ζωντανό Κύριο καί ἡ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος γέμισε τήν ψυχή καί ὅλο τό σῶμα μου. Κι ἔτσι μέ τό Ἅγιο Πνεῦμα γνώρισα πῶς ὁ Ἰησοῦς Χριστός εἶναι Θεός κι αὐτή ἡ θεϊκή εὐχαρίστηση μου γέννησε τό πόθο νά πάσχω γιά τόν Χριστό.

Ἐκ τῆς ἐκείνου ἡ ψυχή μου ἐλκύεται πρὸς Αὐτόν καί τίποτε πιά δέν μέ εὐφραίνει στή γῆ, ἀλλά μοναδική μου ἀγαλλίαση εἶναι ὁ Θεός. Αὐτός εἶναι ἡ χάρις μου. Αὐτός ἡ δύναμή μου. Αὐτός ἡ σοφία μου, Αὐτός ὁ πλοῦτος μου».

Ὁ βιογράφος του π. Σωφρόνιος (ἀναγνωρισμένος ἤδη ἅγιος τῆς Ἐκκλησίας μας) συμπληρώνει:

«Φωτιά γέμισε τήν καρδιά του κι ὅλο του τό σῶμα μέ τέτοια δύναμη, πού, ἂν κρατοῦσε ἀκόμη μιά στιγμή ἡ δράση, θά πέθαινε. Ποτέ πιά δέν μπορούσε νά λησμονήσῃ τό ἀνείπωτα πρᾶο, τό ἀπέραντα ἀγαπητικό, χαρούμενο καί γεμάτο ἀπό ὑπερνοητή εἰρήνη βλέμμα τοῦ Χριστοῦ. Καί στά ἐπόμενα χρόνια τῆς μακρῆς ζωῆς του ἐμαρτυροῦσε ἀκάματα πῶς “ὁ Θεός ἀγάπη ἐστίν”, ἀγάπη ἄπειρη, πού ξεπερνᾶ κάθε νοῦ».

Αὐτή ἡ διπλή ἐμπειρία τοῦ Ἁγίου Σιλουανοῦ ὅτι ὁ Χριστός ὑπάρχει, εἶναι ὁ ζωντανός, ἀληθινός Θεός καί ὅτι εἶναι ἄπειρη ἡ ἀγάπη του γιά τὰ παιδιά του ἔστω κι ἂν περνοῦν δυσκολίες, προβλήματα, θλίψεις, πει-

ρασμούς (καταστάσεις πού αντιμετώπισε καί ὁ ἴδιος σέ μεγάλο βαθμό), εἶναι ιδιαίτερης σημασίας γιά τόν ἄνθρωπο τοῦ 20ου καί 21ου αἰῶνα πού ζεῖ τόσες ἐπώδυνες καί ἀρνητικές καταστάσεις, εἴτε προσωπικές εἴτε παγκόσμιες. Τά ἀγιοπνευματικά βιώματά του ἐνισχύουν, ἐνδυναμώνουν, ἐνθαρρύνουν κάθε καλοπροαίρετο ἄνθρωπο:

«Υπάρχει τεράστια διαφορά ἀνάμεσα στόν πió ἀπλό ἄνθρωπο πού γνώρισε μέ τό Ἅγιο Πνεῦμα τόν Κύριο, καί στόν ἄνθρωπο πού παρ' ὅλη τή μεγαλωσύνη του δέν ἐγνώρισε τή χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Υπάρχει μεγάλη διαφορά στό νά πιστεύης ἀπλῶς πώς ὁ Θεός ὑπάρχει καί νά Τόν ἀναγνωρίζης ἀπό τή φύση καί τή Γραφή καί στό νά γνωρίζης τόν Κύριο διά τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Ψυχή πού δέν ἐδοκίμασε τή γλυκύτητα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος χαιρέται μέ τή ματαιοδοξία τῆς κοσμικῆς δόξας ἢ τοῦ πλοῦτου ἢ τῆς ἐξουσίας. Ψυχή ὅμως πού γνώρισε μέ τό Ἅγιο Πνεῦμα τόν Κύριο, ἐπιθυμεῖ μόνο τόν Κύριο καί δέν λογαριάζει καθόλου τά πλοῦτη καί τή δόξα τοῦ κόσμου».

«Καταλάβετε το ὅλα τά ἔθνη τῆς γῆς: Μᾶς ἀγαπᾶ πολύ ὁ Κύριος καί μᾶς καλεῖ κοντά Του: “Δεῦτε πρὸς με... κἀγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς”».

«Θά σᾶς ἀναπαύσω καί στή γῆ καί στόν οὐρανό καί θά βλέπετε τή δόξα μου».

«Τώρα δέν ἀντιλαμβάνεστε τήν ἀγάπη μου γιά σᾶς, ἀλλά θάρρη ἡ ὥρα, ὅποτε τό Ἅγιο Πνεῦμα θά σᾶς δώσῃ νά τήν καταλάβετε».

«Μήν ἀργῆτε, ἐλᾶτε κοντά μου. Σᾶς περιμένω μέ πόθο σάν παιδιά ἀγαπημένα καί θά σᾶς δώσω τήν εἰρήνη μου καί θά ἔχετε χαρά καί ἡ χαρά σας θά εἶναι αἰώνια».

«Ὁ Κύριος μᾶς ἀγαπᾶ σάν παιδιά Του καί ἡ ἀγάπη Του εἶναι μεγαλύτερη ἀπό τήν ἀγάπη τῆς μάνας· γιατί ἡ μάνα μπορεῖ νά λησμονήσῃ τό παιδί της, ἐνῶ ὁ Κύριος ποτέ δέν μᾶς λησμονεῖ. Κι ἂν ὁ Ἰδιος ὁ Κύριος δέν ἔδινε τό Ἅγιο Πνεῦμα στόν ὀρθόδοξο λαό καί στούς μεγάλους μας ποιμενάρχες, δέν θά μπορούσαμε νά γνωρίσωμε πόσο πολύ μᾶς ἀγαπᾶ».

Βέβαια μπροστά σ' αὐτή τή θεία ἀγάπη πρέπει νά ὑπάρχει καί ἡ ἀνταπόκριση τῆς ἀληθινῆς καί βαθιᾶς ἀγάπης τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τόν Θεό καί πρὸς τόν συνάνθρωπο, γι' αὐτό λέγει ὁ Ἅγιος: «Καλότυχῃ ἡ ψυχή πού ἀγαπᾶ τόν ἀδελφό της, γιατί ὁ ἀδελφός μας εἶναι ἡ ζωή μας».

Παρόλη τήν ἐμπειρία τῆς παρουσίας τοῦ Χριστοῦ στή ζωή του, ἐντούτοις ἄρχισε πάλι μιὰ πνευματική ἐξασθένηση. Πῆγε νά συμβουλευθεῖ ἓνα γέροντα ὁ ὁποῖος, πάνω στή συζήτηση, φανερώνει τήν ἐκπληξή του γιά τό χάρισμα τῆς νοερᾶς προσευχῆς πού εἶχε. Αὐτό δημιούργησε στόν Σιλουανό τάσεις κενοδοξίας καί ὑπερηφάνειας, πρᾶγμα πού ἐκμεταλεύθηκε ὁ πονηρός καί ἄρχισαν πάλι δαιμονικές προσβολές. Πέρα-

σαν δεκαπέντε χρόνια μ' αυτό τό μαρτύριο ἔστω κι ἄν τό πολεμοῦσε πνευματικά. Γράφει χαρακτηριστικά: «Ἄν δέν μοῦ ἔδινε ὁ Κύριος ἀπό τήν ἀρχή νά γνωρίσω τήν ἀμετρῆ ἀγάπη Του γιά τόν ἄνθρωπο, δέν θά μπορούσα ν' ἀνθέξω οὔτε μιά τέτοια νύχτα· κι ὁμως πέρασα ἕνα πλῆθος».

Μιά βραδιά σπκώνεται ἀπό τό σκαμνί του γιά νά κάνει μετάνοιες καί βλέπει ἕνα δαίμονα μπροστά στήν εἰκόνα. Ξανακάθεται καί λέγει: «Κύριε, βλέπεις πώς θέλω νά προσευχηθῶ μέ καθαρό νοῦ, μά οἱ δαίμονες δέν μ' ἀφήνουν. Δίδαξέ με, τί πρέπει νά κάνω γιά νά μὴν μ' ἐνοχλοῦν;»

Καί ἀκούει στήν ψυχή του τήν ἀπάντηση:

«Οἱ ὑπερήφανοι πάντα ὑποφέρουν ἔτσι ἀπό τούς δαίμονες».

«Κύριε —λέγει ὁ Σιλουανός— δίδαξέ με τί πρέπει νά κάνω γιά νά ταπεινωθῆ ἡ ψυχή μου».

Καί νέα ἀπάντηση ἀπό τόν Θεό στήν καρδιά:

«Κράτα τό νοῦ σου στόν ἄδη καί μὴν ἀπελπίζεσαι».

Ἔτσι ἔμαθε πάλι ἀπό ἐμπειρία ὅτι ἡ ὑπερηφάνεια, ὁ ἐγωισμός εἶναι ἡ ρίζα ὅλων τῶν κακῶν γιά τόν ἄνθρωπο ἐνῶ ἡ ταπείνωση εἶναι ἡ σωτηρία. Ὁ βιογράφος του π. Σωφρόνιος τό ἀναλύει ξεκάθαρα: «Εἶδε μέ τά πνευματικά του μάτια πώς ἡ ὑπερηφάνεια εἶναι ἡ καταστρεπτική δύναμη πού ἀπομακρύνει τούς ἀνθρώπους ἀπό τόν Θεό καί εἰσάγει στόν κόσμον ἀναρίθμητες δυστυχίες καί θλίψεις, ἡ ὑπερηφάνεια, ἡ μάλιστα τῆς ἀνθρωπότητας, τό διαβολικό σπέρμα τοῦ θανάτου, πού βυθίζει ὅλη τή γῆ στό σκότος τῆς ἀπογνώσεως».

Γι' αὐτό καί ὁ Ἅγιος σημειώνει μέ ἔμφραση: «Κι ἐγώ ζητῶ ἀπό τό Θεό μέρα καί νύχτα τήν κατά Χριστόν ταπείνωση. Διψῶ τό πνεῦμα μου νά τήν ἀποκτήσω, γιατί εἶναι τό ἀνώτατο δῶρο τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Στήν κατά Χριστόν ταπείνωση περιέχονται ἡ ἀγάπη, ἡ εἰρήνη, ἡ πραότητα, ἡ ἐγκράτεια, ἡ ὑπακοή, ἡ μακροθυμία καί γενικά ὅλες οἱ ἀρετές».

Πέρασε ἀκόμη ἀρκετό διάστημα μέχρις ὅτου, μετά ἀπό πολυετῆ ἄσκηση καί ἀγῶνα, μέ τή Χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος φθάσει στήν ἀπάθεια, δηλαδή δέν τόν ἐνοχλοῦσε πλέον κανένας ἁμαρτωλός λογισμός καί ἔζησε ἥρεμα καί ἅγια.

Κλείνοντας νά ἐπαναλάβουμε ὅτι οἱ ἐμπειρίες τῶν Ἁγίων τῆς Ἐκκλησίας μας εἶναι οἱ πιό ζωντανές μαρτυρίες τῆς ἀλήθειας καί βοηθοῦν ὅλο τόν λαό τοῦ Θεοῦ νά στερεώνεται στήν πίστη. Ἔτσι καί τά ἀνωτέρω μηνύματα ἀπό τίς ἐμπειρίες τοῦ Ἁγίου Σιλουανοῦ εἶναι ἰδιαίτερης σημασίας γιά τόν σύγχρονο ἄνθρωπο, γιά τήν κάθε ψυχή.

Πρωτοπρεσβύτερος ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Ἀρχιμανδρίτου Ἀθανασίου Σιμωνοπεριίτου
Ο ΟΣΙΟΣ ΣΙΜΩΝ Ο ΜΥΡΟΒΛΥΤΗΣ

ὁσιος πατήρ ἡμῶν Σίμων ὁ Μυροβλύτης, ἔζησε στά μέσα τοῦ 13ου αἰῶνος καί εἶναι ἀπό τούς πρώιμους ἡσυχαστές Ἁγιο-
ρεῖτες. Μετά ἀπό ὑποδειγματική ὑποταγή στόν αὐστηρό
γέροντά του βρῆκε τό μέχρι σήμερα σωζόμενο σπήλαιο,
ὅπου ἀσκήτευε κατά μόνας μέ μεγάλη ἄσκηση καί σφο-
δρούς δαιμονικούς πειρασμούς. Ἐπειτα ἀπό τό θαυμαστό ὄ-
ραμα τῆς Γεννήσεως τοῦ Κυρίου μας καί τήν θέα τοῦ ἄστρου
τῆς Βηθλεέμ στήν κορυφή τοῦ ἀπέναντι τοῦ σπηλαίου ἀπό-
τομου βράχου καί τήν προσταγή τῆς Παναγίας μας, ἄρχιζε τό κτίσιμο
μονῆς πού τήν ὀνόμασε Νέα Βηθλεέμ καί τήν ἀφιέρωσε στήν Γέννηση
τοῦ Κυρίου καί ἀποτελεῖ ἕκτοτε παγκόσμιο ἀρχιτεκτονικό θαῦμα.

Μέ πολλούς πειρασμούς προχώρησε ἡ ἀνοικοδόμηση καί λόγῳ τοῦ
δυσπρόσιτου τῆς τοποθεσίας, ἀλλά καί τῆς ἀπροθυμίας τῶν ἐργατῶν
πού μετά τήν θαυμαστή διάσωση ἀπό πῶση στό χείμαρρο τοῦ Κερα-
στοῦ, ἀρκετοί ἀπό αὐτούς ἔλαβαν ἀπό τόν Ὅσιο τό μοναχικό σχῆμα,
ὅπως καί ὀμάδα Ἀράβων πειρατῶν πού ἦλθαν νά συλλήσουν τήν Μονή.

Ἡ φήμη πού ἀπέκτησε ὁ Ἅγιος, προσεῖλκυσε πολλούς ἐρασιῆς τῆς
μοναχικῆς ζωῆς, τούς ὁποίους ὁ Ὅσιος ἐβεβαίωσε πῶς ἀπό πείνα, σει-
σμό καί πλημμύρα αὐτός θά διαφυλάττει τήν Μονή, ἐνῶ ἀπό τήν πυρ-
καϊά πρέπει οἱ ἴδιοι νά προσέχουν. Δυστυχῶς τρεῖς φορές τό Μονα-
στήρι ἀποτεφρώθηκε, μέ μόνα διασωθέντα τά τίμια λείψανα, μεταξύ τῶν
ὁποίων μεγάλο τμῆμα τοῦ Τιμίου Ξύλου καί τό ἀριστερό χέρι τῆς ἁγίας
μυροφόρου Μαρίας τῆς Μαγδαληνῆς. Ἀπό τόν τάφο τοῦ Ὀσίου Πα-
τρός ἄρχιζε νά ρέει μύρον, ἐξ οὗ καί ἡ ἐπωνυμία του Μυροβλύτης. Δυ-
στυχῶς ὁμως δέν γνωρίζομε πού εὐρίσκεται ὁ τάφος μέ τό τίμιο λείψα-
νό του. Ἡ μνήμη του τιμᾶται στίς 28 Δεκεμβρίου μέ ὀλονύκτια πανη-
γυρική ἀγρυπνία καί θαυμαστή ἀκολουθία τήν ὁποία διόρθωσε ὁ ὁσιος
Νικόδημος Ἁγιορείτης πού συγχρόνως συνέθεσε τούς Χαιρετισμούς
τοῦ Ἁγίου, περί τῶν ὁποίων ὁ σύγχρονός μας ὑμνογράφος ὁσιος π.
Γεράσιμος ἔλεγε πῶς μετά ἀπό αὐτούς τῆς Παναγίας μας εἶναι οἱ ὠραι-
ότεροι καί ἀποτελοῦν τρόπον τινά σχολιασμό τοῦ Ἄσματος Ἀσμάτων.
Ὁ ἅγιος Νικόδημος ἔγραψε πρὸς τιμὴν τοῦ Ὀσίου καί θαυμάσιο
ἐγκωμιαστικό λόγο. Πολλά ὠραῖα ὑμνογραφήματα γιά τόν Ὅσιο Σίμω-
να ἔγραψε κατά καιροῦς καί ἐδημοσίευσε ὁ πρόσφατα ἁγιοκαταπαθθεῖς
διάδοχός του ὁσιος Ἱερώνυμος (†1957).

Ἀρχιμανδρίτης ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΣΙΜΩΝΟΠΕΤΡΙΤΗΣ

Ρόουζμαρϋ Έντιμοντς

Ο ΑΓΙΟΣ ΣΩΦΡΟΝΙΟΣ ΤΟΥ ΕΣΣΕΞ

ἀρχιμανδρίτης Σωφρόνιος γεννήθηκε τό 1896 ἀπό Ὁρθόδοξους γονεῖς στήν τσαρική Ρωσία. Ἐπό τήν παιδική του ἡλικία ἔδειξε μιά σπάνια ἱκανότητα νά προσεύχεται καί σάν μικρό παιδί ἀναλογιζόταν σοβαρά προβλήματα πού εἶχαν γίνει ἀντικείμενο θεολογικῶν συζητήσεων γιά αἰῶνες. Ἐνα συναίσθημα ἐξορίας σ' αὐτόν τόν κόσμο μιᾶ γιά ἕνα ἄπειρο πού ἀγκαλιάζει τήν πεπερασμένη μας φύση. Ἡ προσευχή περιέχει τήν ἰδέα τῆς αἰωνιότητας μέ τόν Θεόν. Στήν προ-

σευχή ἡ πραγματικότητα τοῦ ζωντανοῦ Θεοῦ συνταιριάζεται μέ τήν συγκεκριμένη πραγματικότητα τῆς γήϊνης ζωῆς. Ἄν γνωρίζουμε τί λατρεύει ἕνας ἄνθρωπος ξέρουμε τό πῶς σπουδαῖο πρᾶγμα γι' αὐτόν (τί εἶναι ἐκεῖνο πού καθορίζει τόν χαρακτήρα καί τήν συμπεριφορά του). Ὁ συγγραφέας τοῦ «His life is Mine» διακατεχόταν ἀπό νωρίς ἀπό μιά ἐπείγουσα ἐπιθυμία νά διεισδύσει στήν καρδιά τῆς θείας αἰωνιότητας διαμέσου τῆς θεώρησης τοῦ ὁρατοῦ κόσμου. Αὐτή ἡ λαχτάρα ἀκτινοβολοῦσε ὅπως μιά φλόγα στήν καρδιά του κατά τά φοιτητικά του χρόνια στήν κρατική Σχολή τῶν Καλῶν Τεχνῶν τῆς Μόσχας. Αὐτή τήν περίοδο εἶχε ἕνα παράλληλο θεωρητικό ἐνδιαφέρον στόν Βουδισμό καί σ' ὁλόκληρο τό πεδίο τοῦ Ἰνδικοῦ πολιτισμοῦ, τό ὁποῖον ἄλλαξε τό κλειδί τῆς ἐσωτερικῆς του ζωῆς. Ὁ Ἀνατολικός μυστικισμός τώρα φαινόταν σ' αὐτόν περισσότερο βαθύς ἀπό τόν Χριστιανισμό, ἡ ἔννοια τοῦ υπερπρόσωπου Ἀπόλυτου πῶς πειστική ἀπό ἐκείνη τοῦ προσωπικοῦ Θεοῦ. Ἡ γνώση τῆς Ὑπαρξης τῶν Ἀνατολικῶν μυστικῶν προσέδιδε συντριπτικό μεγαλεῖο στό ὑπερβατικό. Μέ τόν ἐρχομό τοῦ Α' Παγκοσμίου πολέμου καί τήν ἐπανάσταση πού ἐπακολούθησε στή Ρωσία ἄρχισε νά σκέφτεται γιά τήν ὑπαρξη καθ' ἑαυτήν σάν causa causens ὅλων τῶν δεινῶν κι ἔτσι ἀγωνίστηκε μέ τήν περισυλλογή νά ἀπομακρύνει τόν ἑαυτόν του ἀπό ὅλες τίς αἰσθητές καί διανοητικές εἰκόνες.

Τό καλλιτεχνικό του ἐργαστήριο βρισκόταν στήν κορφή ἑνός ψηλοῦ σπιτιοῦ σέ ἕνα ἥσυχο μέρος τῆς Μόσχας. Ἐκεῖ κουραζόταν καί κατάβαλλε κάθε προσπάθεια μέ σκοπό νά ζωγραφίζει τά θέματά του μέ γαλήνη γιά νά μεταφέρει τήν πρόσκαιρη ἐγκόσμία του σημασία γιά νά ἐξερευνήσει τό ἄπειρο. Βασανιζόταν ἀπό ἀντιφατικά ἐπιχειρήματα: Ἄν ἡ

ζωή δημιουργήθηκε από τον Αιώνιο γιατί τό σῶμα του νά ἀναπνέει, νά τρώει, νά κοιμᾶται κλπ; Γιατί ἀντιδρᾶ σέ κάθε μεταβολή τῆς φυσικῆς ἀτμόσφαιρας; Σέ μιά προσπάθεια νά βγεῖ ἔξω ἀπό τό στενό πλαίσιο τῆς ὑπαρξης ἄρχισε νά κάνει γιόγκα καί ὑπέβαλλε τόν ἑαυτόν του σέ αὐτοσυγκέντρωση. Ποτέ ὅμως δέν ἔχασε τήν ὀξεῖα του ἀντίληψη γιά τήν ὁμορφιά τῆς φύσης.

Ἡ καθημερινή ζωή του κυλοῦσε τώρα στήν περιφέρεια ἐξωτερικῶν γεγονότων. Τό μόνο ἀναγκαῖο πρᾶγμα γι' αὐτόν ἦταν νά ἀνακαλύψει τό νόημα τῆς ἐμφάνισής μας σ' αὐτόν τόν πλανήτη, νά ἐπιστρέφει στήν στιγμή πρὶν τήν δημιουργία καί νά συγκωλυθεῖ μέ τήν ἀρχική μας πηγῆ. Συνέχισε ἀδιαφορώντας γιά τά κοινωνικά καί πολιτικά ζητήματα (ἀπόλυτα προκατελημμένους μέ τήν σκέψη ὅτι ἄν ὁ ἄνθρωπος πεθαίνει χωρίς τήν δυνατότητα ἐπιστροφῆς στήν σφαῖρα τοῦ Ἐπιπέδου ὄντος τότε ἡ ζωή δέν ἔχει κανένα νόημα. Περιστασιακά ἡ αὐτοσυγκέντρωση θά ἔφερνε ἀνάπαυλα μέ τήν ψευδαίσθηση κάποιας ἄληκτης ἡσυχίας ἡ ὁποία ὑπῆρξε ἡ πηγῆ τῶν πληροφοριῶν του.

Ὁ θόρυβος τῆς μετα-ἐπαναστατικῆς περιόδου ἐπαύξησε τήν δυσκολία γιά τούς καλλιτέχνες νά ἐργάζονται στή Ρωσία καί τό 1921 ὁ συγγραφέας τοῦ «Γέροντα Σιλουανού» καί τοῦ «His life is mine» ἄρχισε νά ἀναζητᾶ τρόπους γιά νά μεταναστεύσει στήν Εὐρώπη (στή Γαλλία πῶς συγκεκριμένα, τό κέντρο τοῦ κόσμου γιά τούς ζωγράφους). Καθ' ὁδόν κατόρθωσε νά ταξιδέψει μέσῳ τῆς Ἰταλίας ὅπου ἔμεινε κοιτάζοντας γιά πολύ διάστημα τά μεγάλα ἀριστουργήματα τῆς Ἀναγέννησης. Μετά μιά σύντομη παραμονή στό Βερολίνο τελικά ἔφτασε στό Παρίσι καί ἔπεσε μέ τά μούτρα ὀλόψυχα κι ὀλόθυμα στή ζωγραφική. Ἡ σταδιοδρομία του ἄνοιξε μέ μιά ἱκανοποιητική ἀρχή.

Ἡ τέχνη ἄρχισε νά κάνει τήν σημασία της σάν μέσο γιά τήν ἀπελευθέρωση καί ἀπαθανάτιση τοῦ πνεύματος. Ἀκόμα καί ἡ διαρκῆς φήμη δέν θά ἦταν παρά μιά ἀστεία καρικατούρα τῆς αὐθεντικῆς ἀθανασίας. Τό πῶς ὑπέροχο καλλιτέχνημα εἶναι μηδαμινό ὅταν ὑπολογίζεται μέ τό βάθος τοῦ ἀπείρου.

Μικρόν ὅσον ὅσον ἀνατέλλει σ' αὐτόν ἡ σκέψη ὅτι μόνον ἡ διάνοηση, μιά ἐνέργεια τοῦ μυαλοῦ ἀπό μόνη της, δέν μπορούσε νά προωθήσει κάποιον βαθειά στήν ἀναζήτηση τῆς πραγματικότητας. Τότε ξαφνικά θυμήθηκε τό παράγγελμα τοῦ Χριστοῦ νά ἀγαπήσουμε τόν Θεόν «ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καί ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου». Αὐτή ἡ ξαφνική ἐνόραση ἦταν τόσο ἐντυπωσιακή ὅσο ἐκείνη στήν προηγούμενη περίπτωση ὅταν τό Ἀνατολικόν ὄραμα ἐνός ὑπερ-προσωπικοῦ ὄντος τόν ξεγέλασε στό νά ἀπορρίψει τό Εὐαγγελικό μήνυμα σάν μιά πρόσκληση στό συναισθηματισμό. Μόνο πού ἐκείνη ἡ προηγούμενη στιγμή κτύπησε τό σκοτάδι σάν μιά βροντή ἐνῶ τώρα ἡ ἀποκάλυψη ἔλαμψε

σάν αστραπή. Ἡ νόση χωρίς ἀγάπη δέν τοῦ ἦταν ἀρκετή. Ἡ πραγματική γνώση μπορούσε νά ἔρθει μόνο μέσω τῆς κοινωνίας τοῦ ὄντος πού σήμαινε ἀγάπη: Κι ἔτσι ὁ Χριστός επικράτησε: Ἡ διδασκαλία Του ἀπευθύνθηκε στό μυαλό του μέ διαφορετικούς τόνους κι ἀπόκτησε ἄλλες διαστάσεις. Ἡ προσευχή στόν προσωπικό Θεό ἀναστηλώθηκε στήν καρδιά του (ἀπευθυνόμενη πρῶτιστα καί κυρίως στό Χριστό).

Ἐπρεπε νά ἀποφασίσει γιά ἓνα νέο τρόπο ζωῆς. Γράφτηκε στό Ὅρθοδοξο Θεολογικό Ἰνστιτοῦτο πού εἶχε ἀνοίξει τότε πρόσφατα στό Παρίσι μέ τήν ἐπίδα πῶς θά τόν δίδασκαν πῶς θά προσευχηθεῖ καί τήν σωστή στάση πού θά ἔπρεπε νά ἔχει ἀπέναντι στό Θεό. Μέ ποιόν τρόπον κάποιος θά μπορούσε νά ξεπεράσει τά πάθη του καί νά ἀποκτήσει θείαν αἰωνιότητα; Ἀλλά ἡ καθιερωμένη θεολογία δέν πρόσφερε κανένα κλειδί γιά τήν Βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Ἐγκατέλειπε τό Παρίσι καί πορεύθηκε πρὸς τό Ἅγιον Ὄρος, ὅπου οἱ ἄνθρωποι ἐπιδιώκουν τήν ἔνωση μέ τόν Θεόν διαμέσου τῆς προσευχῆς. Ὅταν πάτησε τό πόδι του στό Ἅγιον Ὄρος, φίλησε τό κῶμα καί ἰκέτευσε τόν Θεόν νά τόν δεχθεῖ γιά νά προσδεύσει σ' αὐτήν τήν νέα ζωή. Ἐπειτα ἀναζήτησε ἓνα καθοδηγητή πού θά τόν βοηθοῦσε νά λύσει μιά σειρά ἀπό ἄλυστα προβλήματα. Ἐρριξε τόν ἑαυτόν του στήν προσευχή μέ τήν ἴδια ζέση πού τόν διακατεῖχε προηγουμένως στή Γαλλία. Ἦταν ἡλίου φαεινότερον ὅτι, ἂν ἤθελε πραγματικά νά γνωρίσει τόν Θεόν καί νά εἶναι ὀλοκληρωτικά μαζί του, ἔπρεπε σ' αὐτό ἀκριβῶς νά ἀφιερῶσει τόν ἑαυτόν του (καί ἀκόμη πῶς ὀλοκληρωτικά ἀπό ὅ,τι εἶχε κάνει μέ τήν ζωγραφική σέ προηγούμενες ἐποχές). Ἡ προσευχή γι' αὐτόν ἔγινε καί ἔνδυμα καί ἀναπνοή, ἀδειάλειπτε κι ὅταν κοιμόταν ἀκόμη. Ἡ ἀπόγνωση συνδυαζόταν μ' ἓνα συναίσθημα ἀνάστασης στήν ψυχή του: ἀπόγνωση γιά τούς λαούς τῆς γῆς πού εἶχαν λησμονήσει τό Θεό κι ἐξέπνεαν μέσα στήν ἄγνοιά τους. Κάποτε ἐνῶ προσευχόταν γι' αὐτούς θά ὀδηγεῖτο σέ μιά πάλιν μέ τόν Θεό σάν τόν Δημιουργό τους. Ἡ ταλάντευσή του μεταξύ τῶν δύο ἄκρων τῆς κόλασης ἀπό τή μιά πλευρά καί τοῦ Θεϊκοῦ Φωτός ἀπό τήν ἄλλη ἔκαναν ἐπείγουσα τήν ἀνάγκη νά βρεθεῖ κάποιος νά τοῦ ἐπεξηγήσει τί τοῦ συνέβαινε. Ἄλλα τέσσερα χρόνια ἀκόμα ἔπρεπε νά περάσουν πρὶν τήν πρώτη του συνάντηση μέ τόν Ἅγιο Σιλουανό τόν ὁποῖον σύντομα ἀναγνώρισε σάν τό πῶς πολύτιμο δῶρο τῆς πρόνοιᾶς πού τοῦ εἶχε γίνει ποτέ. Δέν θά τολμοῦσε οὔτε νά ὀνειρευτεῖ ἓνα τέτοιο θαῦμα, ἂν καί ἀπό καιρό πεινοῦσε καί διψοῦσε γιά ἓνα καθοδηγητή πού θά τοῦ πρότεινε ἓνα δυνατό χέρι καί θά τοῦ ἐξηγοῦσε τούς νόμους τῆς πνευματικῆς ζωῆς. Γιά ὀκτώ χρόνια περίπου κάθησε στά πόδια τοῦ Γαμαλιήλ του μέχρι τόν θάνατο τοῦ Ἁγίου Σιλουανοῦ, ὁπότεν καί ζήτησε τήν εὐλογία τοῦ Ἡγουμένου καί τοῦ Ἡγουμενοσυμβουλίου γιά νά ἀναχωρήσει στήν «ἐρημο». Ὑστερα ἀπό λίγο ξέσπασε ὁ Β' Παγκόσμιος Πόλεμος, φῆμες τοῦ ὁποῖου (γιατί τά πραγ-

ματικά γεγονότα δέν διαπερνούσαν τήν ἐρημιά του) τόν ἔκαναν νά ἐντείνει τήν προσευχή του γιά ὅλην τήν ἀνθρωπότητα. Περνούσε τίς ὥρες τῆς νύκτας πρηνής στό ἔδαφος τῆς σπηλιάς του ἰκετεύοντας τόν Θεό νά ἐπέμβει νά σταματήσει τό ἄφρον λουτρό τοῦ αἵματος. Προσευχόταν γιά ἐκείνους πού εἶχαν σκοτωθεῖ, γιά ἐκείνους πού σκότωναν, γιά ὅλους πού βασανίζονταν. Καί προσευχόταν ἀκόμα ὥστε ὁ Θεός νά μὴν ἐπιτρέψει νά νικήσει ἡ πιό κακή πλευρά.

Κατά τήν διάρκεια τῶν χρόνων τοῦ πολέμου ἡ ἔρημος γνώρισε σημαντικά περισσότερη ἡσυχία καί ἀπομόνωση ἀπό ὅ,τι συνήθως, μιά καί ἡ κατοχή τῆς Ἑλλάδας ἀπό τούς Γερμανούς ἐμπόδιζε κάθε θαλάσσια κυκλοφορία γύρω ἀπό τήν Ἀθωνική χερσόνησο. Ἀλλά ἡ ἀπόλυτη ἀπομόνωση τοῦ συγγραφέα τέλειωσε ὅταν παροτρύνθηκε νά γίνει ἐξομολόγος καί ὁ πνευματικός πατέρας τῆς ἀδελφότητας τοῦ Μοναστηριοῦ τοῦ Ἁγίου Παύλου. Ὁ Ἅγιος Σιλουανός εἶχε προφητεύσει ὅτι θά ἐρχόταν μιά μέρα πού ὁ π. Σωφρόνιος θά γινόταν ἐξομολόγος καί τόν παρότρυνε νά μὴν διστάσει νά ἀναλάβει αὐτήν τήν ἀποφασιστική μορφή διακονίας τοῦ κόσμου (διακονία πού ἀναγκάζει νά δώσει κανεῖς τόν ἑαυτόν του στόν ἐξομολογούμενον μέ τό νά δεχτεῖ μέσα στήν δική του ζωή καί νά μοιραστεῖ μαζί του τά βαθύτερά του συναισθήματα). Ἀπό πολύ καιρό νωρίτερα εἶχε προσκληθεῖ σέ ἄλλα μοναστήρια καί μοναχοί ἀπό τά μικρά ἐρημητήρια τοῦ Ἄθωνα, ἀναχωρητές καί ἐρημίτες στράφηκαν σ' αὐτόν. Ἦταν μιά δύσκολη καί βαριά ὑπεύθυνη ἀποστολή ἀλλά δικαιολόγησε στόν ἑαυτόν του ὅτι εἶχε καθῆκον νά προσπαθήσει νά ξεπληρώσει τήν βοήθεια τήν ὁποία εἶχε πάρει ἀπό τούς πνευματικούς του πατέρες πού μέ τόσνη ἀγάπη μοιράστηκαν μαζί του τήν γνώση πού τούς παρεωρήθηκε ἄνωθεν. Δέν μπορούσε νά κρατήσει τήν διδασκαλία τους γιά τόν ἑαυτόν του. Ἔπρεπε νά δώσει δωρεάν αὐτό πού πῆρε δωρεάν. Ἀλλά δέν εἶναι εὐκόλον ἔργον νά εἶναι κανεῖς πνευματικός καθοδηγητής. Σημαίνει τό νά μεταφέρεις τή προσοχή πού προόριζες μέχρι τώρα γιά τόν ἑαυτόν σου στους ἄλλους κοιτάζοντας μέ ὑπέμετρη συμπάθεια μέσα στίς καρδιές καί τόν νοῦ τῶν ἄλλων ἀγωνιζόμενος γιά τά προβλήματα τῶν ἄλλων ἀντί γιά τά δικά σου.

Ἀφοῦ καί ἀρχήν πέρασε τέσσερα χρόνια σέ μιά ἀπομακρυσμένη σπηλιά περιτριγυρισμένη ἀπό βράχους καί πέτρες μέ λίγη ἢ σχεδόν καθόλου βλάστηση, ὁ ἀρχιμ. Σωφρόνιος, δέχτηκε μιά εἰσήγηση τῆς Ἱ. Μονῆς Ἁγίου Παύλου γιά νά μετακομίσει σέ μιά σπηλιά τῆς δικαιοδοσίας τῆς. Ἡ νέα σπηλιά εἶχε πολλά πλεονεκτήματα γιά ἕναν ἀναχωρητήν ἱερέα. Ἐκεῖ ὑπῆρχαν πολλοί ἐρημίτες στήν ἔρημο πού εἶχαν τήν τάση νά ἐγκαθίστανται ὁ ἕνας κοντά στόν ἄλλον, ἄν καί ἐκτός θεάς μεταξὺ τους, μέ πέτρες καί βράχους.

Ἐδῶ ἐκτός ἀπό τό ὅτι ἦταν ὀλότελα ἀπομονωμένος, ὑπῆρχε ἕνα μι-

κρό ἐκκλησάκι, περίπου δέκα ἐπὶ ἑπτὰ πόδια, σκαλισμένο στήν πλευρά τοῦ βράχου. Ἐνῶ οἱ χειμῶνες ἦταν μιά περίοδος δοκιμασίας. Ἡ πρώτη νεροποντή πλημμύριζε τό προηγουμένως ξηρό σπήλαιο καί ὕστερα καθημερινά γιά περίπου ἕξ μῆνες ἦταν ὑποχρεωμένος νά ἀνασκουμπῶνεται καί νά βγάζει ἔξω κάπου ἑκατόν κουβάδες νεροῦ. Ἐβαλε μερικές σιδερένιες ἐπενδύσεις γιά νά ἐμποδίσει τό νερό νά μουσκεύει τό κρεβάτι του. Μόνο τό μικρό ναῦδριο ὅμως ἔμενε στεγνό. Ἐκεῖ μπορούσε νά προσεύχεται καί νά φυλάγει τά βιβλία του. Παντοῦ ἀλλοῦ ἦταν ὑγρά. Ἦταν ἀδύνατο νά ἀνάψει φωτιά καί νά ζεστάνει κάτι νά φάει. Στό τέλος ὕστερα ἀπό τόν τρίτο χειμῶνα ἡ ἐξασθενημένη ὑγεία του τόν ἐξανήγαγε νά ἐγκαταλείψει τό σπήλαιο τό ὁποῖον τοῦ χάρισε τό σπάνιο πρόνομο νά ζήσει ἀπομονωμένος ἀπό τόν κόσμον.

Αὐτή ἦταν ἡ ἐποχή πού τοῦ ἤρθε ἡ ἰδέα νά γράφει ἕνα βιβλίο γιά τόν Ἅγιο Σιλουανό μέ σκοπό νά καταγράψει τίς ἀρχές πού τόν βοήθησαν τόσο πολύ νά βρεῖ τόν προσανατολισμό του στούς δρόμους τοῦ πνευματικοῦ ἀγώνα. Γιά νά ἐκτελέσει αὐτό τό πρόγραμμα ἔπρεπε νά πάει πίσω στή Δύση (στή Γαλλία πού αἰσθανόταν περισσότερο σάν πατρίδα του ἀπό ὅποιαδήποτε ἄλλη χώρα τῆς Εὐρώπης). Ἀρχικά σκόπευε νά μείνει μονάχα γιά ἕνα χρόνο ἀλλά ὕστερα ἀνακάλυψε ὅτι θά χρειάζοταν περισσότερο καιρό. Ἐργαζόμενος κάτω ἀπό δύσκολες συνθήκες αἰσθάνθηκε ἐπικίνδυνα ἄρρωστος καί μιά σοβαρή ἐγχείρηση τόν ἄφησε σακάτη κι ἔγινε ἡ αἰτία νά ἐγκαταλείψει κάθε σκέψη ἐπιστροφῆς σέ ἕνα ἐρημικό σπήλαιο τοῦ Ἁγίου Ὀρους.

Δακτυλογράφησε ὁ ἴδιος τήν εἰσαγωγική ἔκδοση τοῦ βιβλίου του γιά τόν Ἅγιο Σιλουανό. Ἀκολούθησε μιά τυπογραφική ἔκδοση τό 1952. Μετά ἄρχισαν οἱ μεταφράσεις: Πρῶτα στά Ἀγγλικά (The Undistorted Image), ὕστερα στά Γερμανικά, στά Ἑλληνικά, στά Γαλλικά, στά Σερβικά, μέ ἀποσπάσματα μεταφρασμένα σέ ἀκόμα περισσότερες γλώσσες. Ἡ ἀντίδραση τῶν ἀσκητῶν τοῦ Ἁγίου Ὀρους ἦταν γιά τόν συγγραφέα μεγάλης σημασίας. Ἐπιβεβαίωσαν ὅτι τό βιβλίο ἦταν ἀληθινή ἀνανάκλαση τῶν ἀρχαίων παραδόσεων τοῦ Ἀνατολικοῦ μοναχισμοῦ καί ἀναγνώρισαν τόν Ἅγιο σάν πνευματικό διάδοχο τῶν μεγάλων Πατέρων τῆς Αἰγύπτου, τῆς Παλαιστίνης, τοῦ Σινᾶ καί ἄλλων ἱστορικῶν σχολῶν τοῦ ἀσκητισμοῦ πού χρονολογοῦνταν στίς ἀρχές τῆς Χριστιανικῆς ἐποχῆς.

Ὁ ἀρχιμ. Σωφρόνιος πείστηκε ὅτι τό παράγγελμα τοῦ Χριστοῦ: «Κράτα τό νοῦ σου στόν Ἄδην καί μὴν ἀπελπίζεσαι», ἀπευθυνόταν διαμέσου τοῦ Ἁγίου Σιλουανοῦ εἰδικά στήν δική μας ἐποχή, ἡ ὁποία εἶναι βυθισμένη στήν ἀπελπισία. (Δέν ἔχουν ἔρθει «οἱ χαλεποὶ καιροί», ὅταν «ἔσονται οἱ ἄνθρωποι φιλαυτοί... ἀχάριστοι, ἀνόσιοι, ἄσπονδοι, διάβολοι... ἀφιλάγαθοι... φιλήδονοι μᾶλλον ἢ φιλόθεοι, ἔχοντες μόρφωσιν

εὐσεβείας τὴν δὲ δύναμιν αὐτῆς ἠρνημένοι... πάντοτε μανθάνοντες καὶ μηδέποτε εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν δυνάμενοι»); Πίστευε ἀκόμη ὅτι ὅπως ὁ Ἅγιος Σιλουανός προσευχόταν γιὰ δεκαετίες μὲ τέτοια ἐξαιρετικὴ ἀγάπη γιὰ τὸ ἀνθρώπινο γένος καὶ παρακαλοῦσε τὸν Θεὸν νὰ παραχωρήσει τὸ δῶρον σ' ὅλην τὴν ἀνθρωπότητα νὰ τὸν γνωρίσει ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ ἔτσι καὶ οἱ ἄνθρωποι θὰ τοῦ ἀνταπέδιδαν τὴν ἀγάπην. Ὁ Ρῶσσοι ποιητὴς Πούσκιν ἰσχυρίστηκε ὅτι κανένα μνημεῖο δὲν θὰ χρειαζόταν γιὰ νὰ κρατήσει ζωντανή τὴν ἀνάμνησίν του (οἱ συμπατριῶτες του θὰ τιμοῦσαν γιὰ πολὺ τὴν μνήμη του γιατί εἶχε τραγουδήσει γιὰ τὴν λευτεριά σὲ ἀδυσώπητη ἐποχὴ καὶ γιὰ εὐσπλαχνία στοὺς πεσμένους). Δὲν εἶχε ὁ Ἅγιος μὲ τὴν ταπεινοφροσύνη του δώσει μίαν ἀκόμα πιὸ εὐγενικὴ ὑπηρεσία στὴν ἀνθρωπότητα; Μᾶς δίδαξε πῶς νὰ διώχνουμε τὴν ἀπελπισία ἐξηγώντας τί βρίσκεται πίσω ἀπὸ αὐτὴν τὴν τρομερὴ πνευματικὴ κατάσταση. Μᾶς ἀποκάλυψε τὸν ζωντανὸν Θεὸ καὶ τὴν ἀγάπη Του γιὰ τοὺς ἀπόγονους τοῦ Ἀδάμ. Μᾶς δίδαξε πῶς νὰ ἐρμηνεύουμε τὸ Εὐαγγέλιο μέσα στὶς αἰώνιες προοπτικὲς του. Καὶ γιὰ πολλοὺς ἔκανε τὸν λόγο τοῦ Θεοῦ ἀληθινὸ γεγονός τῆς καθημερινῆς ζωῆς. Πάνω ἀπὸ ὅλα ἀποκατέστησε στὶς ψυχὲς μας μίαν σταθερὴ ἐλπίδα εὐλογημένης αἰωνιότητος στὸ Θεῖο Ἄκτιστο φῶς.

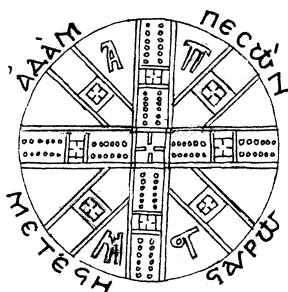
Διαμέσου αὐτοῦ τοῦ βιβλίου του «His life is mine», ὁ ἀρχιμ. Σωφρόνιος ἀντανακλᾷ τὴν διδασκαλία τοῦ πνευματικοῦ του πατέρα. Αὐτὸ τὸ βιβλίο δὲν θὰ γίνῃ κατανοητὸ μὲ τὴν πρώτη ἀνάγνωσι (στὴν πραγματικότητα δὲν εἶναι εὐκόλο νὰ τὸ διαβάσει κανεὶς μὲ ὅποιονδήποτε ὑπολογισμό). Ἡ μορφή πρέπει νὰ θυσιαστῆ χάριν τοῦ περιεχομένου ὅταν ὁ μεταφραστὴς συλλαμβάνεται στὴν στενόχωρη ἐνδιάμεση κατάσταση μεταξύ δύο γλωσσῶν. Καὶ σ' ἓνα ἔργο αὐτοῦ τοῦ εἴδους ὁ συγγραφέας μιλᾷ συχνά κατὰ μῆκος ἑνὸς σημασιολογικοῦ χάσματος. Λίγοι ἀπὸ μᾶς ἔχουν κάποια ἀμυδρὴν ἔστω ὑποψία τῆς ζωῆς πού περιγράφεται σ' αὐτὲς τὶς σελίδες. Ἀλλὰ ἐνδελεχὴς μελέτη του θὰ μᾶς ἐξοικειώσῃ μὲ τὸν Ἁγιορειτικὸ τρόπο ζωῆς τοῦ ἀσκητῆ καὶ μετὰ θὰ μπορέσουμε νὰ ἐφαρμόσουμε μὲ κέρδος μερικὰ ἀπὸ τὰ μαθήματα πού μάθαμε στὴν δική μας περίπτωσι. Ἡ χάρις, πού εἶναι τὸ θεϊκὸ δῶρο τῆς ἀγιότητος, ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν προσπάθεια τοῦ ἀνθρώπου νὰ ἀγιαστῆ.

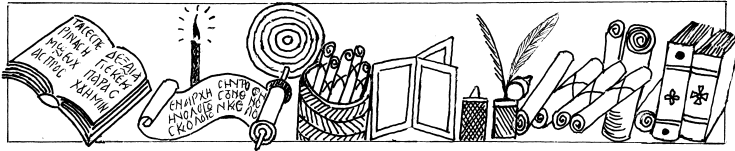
Ὁ συγγραφέας πιστεύει ἔνθερμα στὴν δυνατότητα τοῦ ἀνθρώπου νὰ φτάσῃ τὴν τελειότητα καὶ μὲ βροντώδεις καὶ χειμαρρῶδεις λέξεις μᾶς πυρακτώνει τὸν ἐνθουσιασμό μας. Διακηρύσσει παντοῦ συνεχῶς ὅτι ἡ προσευχὴ εἶναι ὁ βεβαιότερος τρόπος τῆς ἀληθινῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ. Γι' αὐτὸν ὁ Θεὸς εἶναι παρουσία πού ἀποκαλύπτει τὸν ἑαυτὸ Του σὲ ὅλα τὰ πράγματα. Ὅλοι κατέχουμε ἓνα σπινθήρα. Ἡ ἐλευθερία μας βρίσκεται σὲ ἄμεση ἀναλογία μὲ τὸν βαθμὸ τῆς συναίσθησις πού ἔχουμε. Μόνο τὸ Αἰώνιο μπορεῖ νὰ δώσει νόημα στὴ ζωῆ. Ἡ κατάρρευ-

ση τῆς ἀπόλυτης ἀλήθειας ὁδηγεῖ στήν κατάρρευση τῶν σχετικῶν ἀξιῶν. Ὄταν ὁ Θεός καταρρέει τό ἴδιο παθαίνει καί ἡ τιμή καί ἡ ἐντιμότητα καί ἡ νομιμοφροσύνη καί τά ὅμοια. Μιά κουλτούρα, ἕνας πολιτισμός μπορεί νά εἶναι τόσο στερεός ὅσο ἡ ἐσωτερική ζωή τοῦ λαοῦ του. Ἡ μόνη ἐπανάσταση πού θά ἔπρεπε νά ἀναζητοῦμε εἶναι μιά προσωπική, ἰδιωτική ἠθική.

Πιστός στό πνεῦμα τῶν κατευθύνσεων πού τοῦ ἔδωσε ὁ Ἅγιος, ὁ ἀρχιμ. Σωφρόνιος ἴδρυσε ἕνα μικρό κοινόβιο στό Ἔσσεξ τῆς Ἀγγλίας ὅπου κατ' ἀρχήν δεχόταν ὅλους ὅσους ἀπευθύνονταν σ' αὐτόν γιά πνευματική βοήθεια. Ὅμως ἀργότερα ἡ ἡλικία καί οἱ ἐξασθενημένες του δυνάμεις τόν ἀνάγκασαν νά παραδώσει πολλές ἀπό τίς προηγούμενες του δραστηριότητες στούς μοναχούς του, γιά νά ἀφιερῶσει τήν ἐνεργητικότητά του στήν Θ. Λειτουργία. Οἱ ὄρες πού τελεῖ τήν Θ. Λειτουργία δίνουν στή μέρα τό νόημα καί τόν σκοπό της. Ζεῖ τήν Θ. Λειτουργία ὄχι μέ ἕναν ἀόριστο τρόπο ἀλλά μέ ἀφοσίωση καί στοργή σέ ὅλην τήν πνιγηρότητα τοῦ ἀνθρώπινου πόνου. Ἐχει μιά πληρότητα τῆς ἐπίγνωσης τοῦ Θεοῦ. Συχνά δίνει τήν ἐντύπωση ἑνός ἀνθρώπου πού βρίσκεται σέ ἐπαφή μέ ἄγνωστους τρόπους ὑπαρξης, πού βλέπει φῶς βαθιά μέσα στή σιωπή. Εἶναι καθάρος, εὐσπλαχνικός καί αὐστηρός στίς κρίσεις του πού διεγείρουν σέ νέες ἐνοράσεις. Ἐχει τά σκληρά καί ἀπαλά μάτια ἑνός ἀσκητῆ. Γι' αὐτόν ἡ δημιουργία εἶναι ἄλλη λέξη γιά τήν ἐλπίδα. Ἄν ἕνας ἄνθρωπος κατέχει μονάχα αὐτό πού δίνει σέ ἄλλους, τότε πραγματικά ὁ συγγραφέας τοῦ βιβλίου «His life is mine» εἶναι εὐλογημένος.

Ἐλεύθερη ἀπόδοση: ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΤΕΛΕΒΑΝΤΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ - ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

Ἄρχιμ. Ἰωάννου Κωστώφ, *Περί ἠθικῆς, Ἡ caretta-caretta κι ἡ ἀρετή-ἀρετή*, ἐκδ. Ἁγ. Ἰωάννης ὁ Δαμασκνός, Ὁρωπός 2023, σσ. 263.

ρχίζω τὴν παρουσίαση τοῦ παρόντος μὲ μιά σημαντικότερη ἐπισημάνση τοῦ καλοῦ συγγραφέα: «Ὁ διάβολος προσπαθώντας νά τραβήξει ἀνθρώπους στό στρατόπεδό του, προσπαθεῖ νά κτυπήσει κέντρο: Νά μᾶς πείσει ὅτι δέν εἴμαστε ἐμεῖς πού ἀποφασίζουμε γιὰ τίς πράξεις μας, ἀλλά ἡ κημεία, ἡ φυσικὴ, ὁ ἐγκέφαλος καὶ οἱ διήθηστε παρόμοιοι». Πράγματι. Ἄν ὁ ἄνθρωπος πέσει στὴν καλοστημένη αὐτὴ παγίδα τότε μεταβάλλεται, ὄχι σέ θηρίο, ἀλλὰ σέ σαρκοφόρο δαίμονα. Ἄρα «ἓνας ἄνθρωπος πού σκοτώσει τὸν ὅμοιό του γιὰ νά ληστέψη τὴν περιουσία του δέν ἔχει διαφορετικὴ εὐθύνη ἀπὸ ἓνα βράχο, ἀπὸ τὸν ὁποῖο ἀποσπάσθηκε μιά πέτρα καὶ κατέστρεψε ἀνθρώπινη ὕπαρξη», σημειώνει ἐμφαντικὰ ὁ Ἱ. Σκαλτσούνης. Αὐτὰ εἶναι τὰ ἀποτελέσματα καὶ οἱ δηλητηριώδεις καρποὶ τοῦ ἐφαρμοσμένου ὕλισμου. Ἀκούστε τώρα τὴν κατωτέρω ἀξιοπρόσεκτη παρατήρηση: «Κι αὐτοὶ ἀκόμη πού φαίνονται ἄθρησκοι κι ἐντούτοις εἶναι τίμιοι, κατὰ βάθος ἡ τιμιότητά τους στηρίζεται σέ ἀρκέες θρησκευτικές, ἔστω κ' ἂν καὶ οἱ ἴδιοι δέν τὸ καταλαβαίνουν. Ἴσως ἡ ρίζα τῆς τιμιότητός τους νά βρίσκεται στὴ θρησκευτικὴ ἀγωγή πού πῆραν ἀπὸ τοὺς γονεῖς τους ὅταν ἦταν παιδιά». Στὸ πῶς κάτω κεφαλαίωδους σημασίας σχόλιο σᾶς καλῶ νά ἐγκύψετε: «Κάποιος ἢ ψυχὴ ἢ ὁ ὀργανισμὸς ζητεῖ τὴν ἄγρια ἀπόλαυση τοῦ αἵματος. Θέλει νά σκοτανεῖ ἀνθρώπους καὶ νά ρουφᾶ τὸ αἷμα τους. Δέν εἶναι «ἀφύσικο καὶ ἀπάνθρωπο» νά στερεῖται αὐτῆς τῆς ἀπολαύσεως, αὐτῆς τῆς χαρᾶς καὶ εὐτυχίας;... Κάποιος βρίσκει ἀπέραντη ἡδονὴ καὶ εὐτυχία στὸ νά κλέβῃ χρήματα. Δέν εἶναι «ἀφύσικο καὶ ἀπάνθρωπο», νά ἐμποδίζεται ἀπὸ τὸ νά κλέψῃ τὸ πορτοφόλι σου ἢ νά τιμωρηθῇ ὅταν τὸ κλέψῃ; Ἄν δέν ὑπάρχει Θεός, ἠθικὴ καὶ ἄλλη ζωὴ ὅλα ἐπιτρέπονται κατὰ τὴ λογικὴ καὶ κατὰ τὰ πάθη ἐκάστου, ἢ μᾶλλον κατὰ τὴ λογικὴ τῶν παθῶν». Αὐτὸ κ' ἂν εἶναι πληρωμένη ἀπάντηση σ' ὅλους αὐτοὺς πού ἐπιβραβεύουν νομοθετικὰ στίς μέρες μας τὸ σοδομοσμὸ καὶ τὰ συναφῆ αὐτῶ πριονίζοντα μὲ ἐπιμονὴ τὸ οἰκοδόμημα τῆς κοινωνίας καὶ ξηλώνοντα μεθοδικὰ κ' ἀνευρυθρίαστα τίς τελευταῖες δεκαετίες τὸν κοινωνικὸ ἴστό.

Ἄρχιμ. Ἰωάννου Κωστώφ, *Θεὸς ὁ Χριστός, Ὁ Χριστὸς κοίταξε πάνω τὸ Ζακχαῖο καὶ κάτω τὸν Πέτρο*, ἐκδ. Ἁγ. Ἰωάννης ὁ Δαμασκνός, Ὁρωπός 2024, σσ. 436.

«Οὗτος κεῖται εἰς πῶσιν καὶ ἀνάστασιν πολλῶν ἐν τῷ Ἰσραὴλ καὶ εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον». Τὰ λόγια αὐτὰ τοῦ Συμεῶν τοῦ θεοδόχου ἔχουν καὶ σήμερα ἐφαρμογὴ, διότι στὴν πονηρὴ ἐποχὴ μας ἓνα πλῆθος ἀνθρώπων δέν μποροῦν μὲ τίποτε νά κωνέψουν ὅτι ὁ Θεὸς ἐννῆθηρώπησε, ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι Θεὸς ἀληθινός, ὅπως ὁμολογεῖ διαχρονικῶς ἡ Ἐκκλησία. Ἰεχωβίτες καὶ λοιποὶ αἰρετικοί, Ἰουδαῖοι, Μωαμεθανοί, ἄθεοι καὶ ὕλιστές κ.τ.δ. πολεμοῦν μὲ πάθος τὴν ἀλήθεια αὐτὴ τῆς Πίστεως. Ἀπὸ τὰ γραπτά τοῦ π. Ἰωάννου θά ἴθιελα νά ὑπογραμμίσω ἀπὸ τὸ κεφ. «Θεὸς ὁ Χριστὸς» τὸ πλῆθος τῶν ἀποδείξεων τῆς θεότητος τοῦ Χριστοῦ ἀπὸ τίς βιβλικές μαρτυρίες, ὅπως τίς ἐρμηνεύουν οἱ ἅγιοι Πατέρες. Γράφει ὁ Ἁγ. Νικόλαος Βελιμήροβις: «Τί ἀνόητοι πού ἦταν οἱ Ἰουδαῖοι. Μὲ τὸ πάθος πού τοὺς τύφλωνε δέν μποροῦσαν νά δοῦν ὅτι, μὲ τὸ νά ἀρνηθοῦν τὸ Χριστὸ, στὴν πραγματικότητά τὸν ὁμολογοῦσαν ὡς Θεό. «Δὸς δόξαν τῷ Θεῷ» (Ἰω. θ' 24). Μόνον ὁ Θεὸς μπορεῖ νὰ τὸ κάνει αὐτὸ [τὴ θεραπεία τοῦ τυφλοῦ]. Μὰ ὁ Κύριος

Ἰησοῦς τό ἔκανε κι αὐτό σημαίνει πὼς ὁ Κύριος Ἰησοῦς εἶναι Θεός!» Γράφει ὁ Ἅγιος Κύριλλος Ἱεροσολύμων: «αὐτός θά σώσει τό λαό του ἀπό τίς ἀμαρτίες τους» (Ματθ. α΄ 21). Σκέψου πὼς ἔχει λαό Αὐτός πού δέν ἔχει ἀκόμα γεννηθεῖ! Ἐκτός ἂν ὑπῆρχε πρὶν γεννηθεῖ». Μὲ ἐνθουσίασε ἡ παρουσίαση τῶν πληροφοριῶν πού παραθέτει ὁ Ἰουδαῖος ἱστορικός Φλάβιος Ἰώσηπος γιὰ τό Χριστό. Οἱ ἄρνητές ἀποφαίνονται ὅτι οἱ Χριστιανοὶ ἀλλοίωσαν τό κείμενο τοῦ Ἰώσηπου ὥστε αὐτά νά συμφωνοῦν μὲ τίς ἀπόψεις τους. Σημειώνει: «Ὁ Ἰώσηπος δέχεται τὴν Π. Διαθήκη πού περιλαμβάνει θεϊκὴ ἀποκάλυψη καὶ θαύματα, ὅποτε γιὰ τοὺς ἄρνητές τὸν δέχονται σάν ἱστορικό καὶ τὸν καλοῦν γιὰ μάρτυρα; ... Πὼς θά μπορούσαν νά πλαστογραφήσουν καὶ μάλιστα ὅλα τὰ ἀντίτυπα τοῦ Ἰώσηπου, μῆς καὶ ὅσοι εἶχαν ἀπαρέμβλητα τέτοια θά τοὺς διέψευδαν γιὰ τό *testimonium flavianum*»; Δίνω τέλος στό λόγο μὲ τὴ συγκινητικὴ ἱστορία ἐνὸς θαύματος ἀπὸ τὴν Κανάγα τοῦ Κογκό. Ἐνας νεαρός βαπτίστηκε Ὁρθόδοξος. Ὁ πατέρας του ἀντέδρασε καὶ ζήτησε ἀπὸ τό μάγο τῆς φυλῆς νά τὸν σκοτώσει. Αὐτός ἔστειλε δυὸ δαίμονες μὲ τὴ μορφή φιδιῶν νά τό σκοτώσουν. Ὁ νεαρός, κάνοντας τό σημεῖο τοῦ σταυροῦ, τὰ ἐξανάγκασε νά τραποῦν σέ φυγή. Μεγάλη τοῦ σταυροῦ σου Χριστέ ἡ δύναμις.

* * *

Ἄρχιμ. Ἰωάννου Κωστώφ, *Περὶ ὕλισμοῦ Α΄, Ἱστορικός (συγκ)υλισμός*, ἔκδ. Ἁγ. Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, Ὁρωπός 2023, σσ. 329.

Τό βιβλίό πού ἔχω ἐνώπιόν μου καταπάνεται μὲ τό φαινόμενο τοῦ ὕλισμοῦ. Ἐνὸς φιλοσοφικοῦ ρεύματος πού ἐπῆρασε τὴ Δύση κυρίως κατὰ τό 19ο αἰῶνα κι ὄχι μόνο. Μιά μορφή του, ἡ πλέον ἐπικίνδυνη, κατατρέπει καὶ τὴ σύγχρονη κοινωνία. Ἀναφέρομαι στὸν πρακτικὸ ὕλισμό τῶν ἡμερῶν μας. Ἡ κριτικὴ τοῦ συγγραφέα ἐναντι τοῦ ὕλισμοῦ περιλαμβάνει κείμενα πλείστων ἐπιστημόνων καὶ διανοούμενων, Ἑλλήνων καὶ μὴ, ὅπως τοῦ Ἁ. Τσιρινιάνη, τοῦ Σ. Κανταρτζί, τοῦ Β. Χάιζενμπεργκ, Π. Τουρνιέ, Ἁ. Ἀσιώτη, Δ. Κωστόκη, Ἰ. Σκαλτσούνη κ.ο.κ. Ἀπ' αὐτὰ ἐντοπίσαμε μερικὰ σημεῖα τὰ ὁποῖα παρουσιάζουμε στὸν ἀναγνώστη: «Ὁ ἀθεϊσμός, ὁ ὕλισμος, ὁ ὀρθολογισμός καὶ ὅλα τὰ παραπλήσιά τους συστήματα προβάλλουν περισσότερα δόγματα καὶ μυστήρια ἀπὸ τὴν ὑπαρξη τοῦ Θεοῦ». Πληρωμένη ἀπάντηση σ' ὅσους ἀφελῶς (ἢ ψευδῶς) διακηρύττουν ὅτι ἡ ἀνθρώπινη ἐπιστὴμη καὶ φιλοσοφία ἔλυσαν (ἢ θά λύσουν) ὅλα τὰ προβλήματα πού ἀντιμετωπίζει ὁ ἄνθρωπος! Καὶ κάτι γιὰ τίς συνέπειες τοῦ ὕλισμοῦ στὴν καθημερινότητα: «Ὅταν οἱ ἄνθρωποι θεώρησαν τοὺς ἀνθρώπους «ζῶα» ἢ «παράσιτα» τὰ ναζιστικὰ στρατόπεδα ἔγιναν πραγματικότητας». Ὁ Στάλιν, ὡς γνωστόν, διακήρυτε πὼς ὁ ἄνθρωπος δέν εἶναι παρά «ζῶο πού παράγει ἐργαλεῖα». Γι' αὐτό δέν εἶχε κανένα πρόβλημα μὲ τὴ δημιουργία τῶν γκουλάγκ στὴν πάλαι ποτὲ Σοβιετικὴ Ἑνωσι. Εἶναι γνωστό τό ἀπόφθεγμα τοῦ Φόουερμπαχ (πού δέν ἦταν οὔτε βιολόγος, μπε φυσικός ἢ χημικός ἢ γιατρός) πὼς ὁ ἄνθρωπος εἶναι ὄ,τι τρῶει! Ὁ ἴδιος ἀθεϊστὴς συνεπὴς στό ἀνωτέρω ἀπόφθεγμα δήλωνε: «Κάνετε ὄ,τι ὑπαγορεύουν οἱ ὀρέξεις καὶ οἱ ροπές τοῦ σώματος, διότι ἡ σωφροσύνη εἶναι πραγματικὴ μορφή». Κι ὁ ὁμοῖδεάτης του Μπύχνερ ἔλεγε: «Θεωρῆστε τό γάμο τυχαία ἔνωση καὶ αὐθαίρετη, κατὰ τὴν ὁποία ἡ τήρηση τῆς πίστεως τῶν συζύγων εἶναι ἀνόητος περιορισμός, ἡ δὲ ἄμβλωση τῶν τέκνων φυσικό δικαίωμα τῶν γονέων». Ἰδοὺ οἱ καρποὶ τοῦ ὕλισμοῦ: Ἡ κοινωνία μετατρέπεται σέ ζούγκλα. Ποίος φταίει γιὰ τό σημερινό μας κατάντημα σάν κοινωνία; Θέλει κι ἐρώτημα; Μὲ ὅποιο δάσκαλο καθίσεις τέτοια γράμματα θά μάθεις.

* * *

Ἄρχιμ. Ἰωάννου Κωστώφ, *Ὁἶκος Χριστοῦ Τὴ holy day τὴν κάνουν holiday, Διαχρονικό ἡμερολόγιο*, ἔκδ. Ἁγ. Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, Ὁρωπός 2023, σσ. 252.

Ὅπως μᾶς ἔχει συνηθίσει ὁ π. Ἰωάννης κι αὐτό τό Διαχρονικό Ἡμερολόγιό του περιέχει 366 θέματα, «μικρὰ μετὰ μεγάλων». Τό πὸ μικρὸ εἶναι μόλις 2 γραμμές, ἐνῶ τό μεγαλύτερο καταλαμβάνει 5 σελίδες. Ὅμως, πιστέψτε με, διαβάζοντάς το δέν θά νοιώσετε πλήξη, οὔτε βαρυστημάρια, οὔτε θά περάσει ἀπ' τό μυαλό σας ἡ ἐπιθυμία νά τό κλείσετε ἀμετάκλητα. Γιὰ νά σᾶς πείσω παραθέτω ἐν πρώτοις τὴν ἱστορία ἐνὸς Μεξικανοῦ. Ὁ Χουάν Τσάβες λήστευε μὲ τὴ συμ-

μορία του τούς πλούσιους και είχε τόσο επιτυχία που το κράτος αποδείχθηκε ανίκανο να τον συλλάβει και τον είχαν επικηρύξει. Μιά φορά ανάμεσα στα κλοπιμαία από μία ληστεία βρήκε ένα βιβλίο. Μιάς και κρυβόταν μέχρι να περάσει ο θόρυβος άρχισε να το διαβάσει. Μιά μέρα ο δικαστής στην πόλη Σαλιτίλο είδε κάποιον άγνωστο να παρουσιάζεται μπροστά του δηλώνοντας: — Είμαι ο Χουάν Τσάβες. Κι ο δικαστής ρωτά: — Ποιός σ' έφερε εδώ μέσα; — Αυτό το βιβλίο, απάντησε ο ληστής δείχνοντας την Άγία Γραφή, και ήλθα να ξεπληρώσω το χρέος μου στην κοινωνία. Κι ένα ωραίο που πάει γάντι στους καυχιάρηδες. «Γιατί καυχάσαι; Για το χρυσό; Τόν ίδιο αυτό χρυσό κρατούσε το βουνό στον κόλπο του και δεν καυχιόταν. Για το ένδυμα; Τό ίδιο αυτό μετάξι έφερε και η κάμπια εντός της και δεν καυχιόταν. Για την υγεία; Άκόμη καλύτερη υγεία έχει ο λύκος στο λόφο. Όμως δεν καυχιέται». Άκόμη κάτι, συντομότητα αυτή τη φορά, αλλά, θά συμφωνήσετε νομίζω, περιεκτικότητα: «Σ' αυτή τη ζωή στάληκες, όχι για να έχεις την ευτυχία, αλλά για να αξιωθής αυτής». Κι ένα γι' αυτούς που απελπίζονται με την πληθώρα του κακού που υπάρχει στον κόσμο μας και νοιώθουν απελπιστικά μόνοι στον «άγωνα τόν καλό» και περνάει από τό μυαλό τους να τά παρατήσουν. «Κι ένα ρόδο, μυρίζει όμορφα όταν φυτρώνει στην κοπριά». Κι επειδή η υπερηφάνεια είναι όχι μόνο πάθος αλλά μάνα τών παθών, κλείνω με τό παρακάτω: «Άν ένας άλαζονας βάτραχος ξεερκόταν άπ' τό φρέαρ και πλησίαζε τόν ώκεανό, θά έχανε όλη την άλαζονεία του». Καλό διάβασμα.

* * *

Άρχιμ. Ιωάννου Κωστώφ, *Άπαντα Άθεϊας, Όπως φοβάται ο διάβολος τό λιμάνι*, έκδ. Άγ. Ιωάννης ο Δαμασκηνός, Ξρωπός 2024, σσ. 415.

Έπί τών επάλξεων και μ' αυτό του τό πόνημα ο καλός κληρικός. Όπως βλέπετε στον τίτλο, καταπίνεται με τό φαινόμενο της άθεϊας εξετάζοντας τά αίτια του. Είναι γνωστό όπi η κατάσταση αυτή δεν είναι καινούργια, παρά τά φιασίδια που φοράει. Έχει χρόνια στην καμπούρα της. Δέν αναφέρει ο Προφητίνας στους Ψαλμούς (ιγ' 1). *Έπινεν άρρων εν τη καρδιά αυτού, ουκ έστι Θεός»;* 'Ο Όσιος Βαρσανούφιος ο Μέγας στηριζόμενος στο κατά Ιωάννην ευαγγέλιο, εντοπίζει τό έξής αναφορικά με τά αίτια της άπιστίας: *«Η άπιστία γεννιέται σε μās επειδή επιζητούμε τί δόξα τών ανθρώπων. Ό Κύριος έπινε: — Πώς είναι δυνατό να πιστεύετε, άφου δέχεσθε δόξα ο ένας από τόν άλλο και δέν επιζητείτε τί δόξα εκείνη την όποία μόνο ο Θεός μπορεί να δώσει»* ('Ιωάν. ε' 44); 'Ενδιαφέρουσα είναι η παρατήρηση του όσias μνήμης π. Φιλοθέου Ζερβάκου. Όταν ρώτησε στα 1934 κάποιος Όθωμανό γιατί οί Όθωμανοί διανοούμενοι κι έπιστήμονες που έχουν μελετήσει τό Ευαγγέλιο και βλέπουν όπi είναι άνωτερο από τό Κοράνι δέν άσπάζονται τό Χριστιανισμό, πήρε την έξής απάντηση: «Μιά αίτία είστε έσεις οί Έλληνες που βλασφημείτε τό Χριστό, τόν όποιο πιστεύετε ως Θεό!» Δέν γράφτηκε τυχαία στή Γραφή: *«τό γάρ όνομα του Θεου δι' ύμās βλασφημείται εν τοις έθνεσι»* (Ρωμ. β' 24). Μιά άλλη πτυχή του θέματος παρουσιάζεται με σαφήνεια και συντομία από τό Δημήτριο Ρίζο: *«Ό άσεβής: Δέν θέλει τό Θεό πάνσοφο για να μή γνωρίζει την άσεβεία του. Δέν τόν θέλει άγιότατο για να μή σιχάινεται τις άμαρτίες του. Δέν τόν θέλει παντοδύναμο για να μην μπορεί να τόν παιδεύει. Και, όπως λέει ο ιερός Χρυσόστομος, θέλει τό Θεό η να μην μπορεί να τιμωρεί τις άμαρτίες, η να μην θέλει η να μην ξέρει»*. Μου προκάλεσε άλγεινή έντύπωση η άμαρτωλή βιοτή, και συγκεκριμένα η άνηθικότητα, με την όποία διήλθον τόν βίον των πολλοί τών συγχρόνων σοφών κι έπιστημόνων. Όλοι αυτοί, που έβλεπαν τόν άνθρωπο από τί μέση και κάτω, και ήσαν «εις τό ζην κοιρώδεις» είχαν τό θράσος να μās μιλήσουν περί Θεού και να τόν άπορρίψουν! *«Είς κακότεχνον ψυχίν ουκ εισελεύσεται σοφία»* (Σ. Σολ. α' 4). Κλείνω με τό ευαγγελικό λόγο: *«Μακάριοι οί καθαροί τη καρδιά όπi αυτοί τόν Θεόν όφονται»*. Όλα τά άλλα είναι λίθοι, πλίνθοι, κέραμοι άτάκτως έρριμμένοι.

* * *

Μοναχής Φωτεινής, *Περί μετανοίας*, έκδ. Ιεράς Μονής Άγίου Ιωάννου Χρυσοστόμου Νάξου, Νάξος 2024, σσ. 141.

Ἄξιοποιώντας γόνιμα τὰ ἐρτζιανὰ κύματα ἡ μοναχὴ Φωτεινὴ ἀσχολεῖται στὸ παρὸν μὲ τὸ κεφαλαιῶδες ζήτημα τῆς μετάνοιας. Κι ἐνῶ ἡ Ἐκκλησία τονίζει διαχρονικὰ: «Δεινὸν ἢ ραθυμία, μεγάλῃ ἢ μετάνοια» οἱ ἄνθρωποι τοῦ καιροῦ μας πορεύονται τὴν πλατεῖαν ὁδὸν τῆς αὐτοδικαιώσεως, πού στίς μέρες μᾶς ἔφτασε στὸ ἀπόγειό της μὲ τὴ νομοθετικὴ (γράφε ἀνομη) ρύθμιση πού μᾶς μεταφέρειε στὰ Σόδομα, τὰ Γόμορρα, τὴν Ἄδαμὰ καὶ τὴν Σεβωίμ (Γέν. 19) ἀλλὰ καὶ στὴ Γαββαά (Κριτ. 19). Ὁ ἄνθρωπος τοῦ καιροῦ μας καθ' ἑκάστην κραυγάζει ἀναιδῶς πρὸς τὸν ζῶντα Θεόν: «Ἀπόστα ἀπ' ἐμοῦ, ὁδοῦ σου εἰδέναι οὐ βούλομαι» (Ίώβ κ' 14). Ὅμως ὁ κόσμος κι ὁ πονηρὸς τὴ δουλειά του κι ἐμεῖς τὴ δική μας. Κεντρικὸ της σημεῖο κι ἀδιαπραγμάτευτο ἡ μετάνοια. Σημειώνει ἐπ' αὐτοῦ ἡ συγγραφέας: «Ἡ μετάνοια σέ βοηθᾷ στὴν ἄνοδο τῆς ψυχῆς σου, νοιώθεις τὸ Θεὸ κοντὰ σου. Τὸν εὐχαριστεῖς πού σέ θέλει στὸν Παράδεισο μαζί Του. Ἐκεῖ εἶσαι ἀσφαλής. Ἡ μόνη ἔννοιά σου εἶναι πῶς νὰ ἀρέσεις στὸ Χριστό». Σκολιάζοντας τὸ γεγονός τῆς Ἀποτομῆς τῆς Κεφαλῆς τοῦ Προδρόμου γράφει μεταξύ ἄλλων: «Ποιὸ πρόσωπο θὰ εἶναι τὸ δικό μας πρότυπο καὶ παράδειγμα, τὸ ὁποῖο θὰ ἔχουμε καὶ στὴ δική μας ζωὴ; Ὁ ἅγιος Τίμος Πρόδρομος –πού ξέρουμε ὅτι βρίσκεται δίπλα στὸ Χριστὸ μας– ἢ ὁ Ἡρώδης ὁ παθιασμένος πού βρίσκεται στὴν κόλαση; Διαλέγοντας –ἐννοεῖται– νὰ μισηθοῦμε τὸν Τίμο Πρόδρομο, θὰ βάλουμε μιὰ ἀρχή, μέσω τοῦ Μυστηρίου τῆς ἐξομολογήσεως. Θὰ ἀγωνιστοῦμε νὰ κόψουμε τὶς ἁμαρτίες, τὰ πάθη μας καὶ νὰ ἐνωθοῦμε περισσότερο μὲ τὸν Τριαδικὸ Θεὸ μας». ἀναφορικὰ μὲ τὴ σχέση τῶν Ἁγίων μὲ μᾶς ἀλιεύουμε τὸ πῶς κάτω: «Λένε οἱ ἄνθρωποι τοῦ κόσμου: –Καλὰ ἐάν κρατοῦσα τὸ Εὐαγγέλιο καὶ τὸ Σταυρὸ δέν θὰ πήγαινα μπροστὰ. Γι' αὐτὸ ἔλεγα φέμματα, γι' αὐτὸ ἀδικοῦσα γιὰ νὰ μπορέσω νὰ ζήσω. Ἄλλωστε, ὅλοι ἔτσι εἶναι, αὐτὰ κάνουν κι οἱ ἄλλοι. Τότε θὰ πεῖ ὁ Χριστὸς μας, ἀφοῦ τοὺς παρουσιάσει ἕνα Ἅγιο ἄνθρωπο τῆς ἐποχῆς τους: –Αὐτὸς ὅμως ποτέ δέν ἀδίκησε, δέν εἶπε φέμματα. Ἦταν μαζί με σένα, στὴν ἴδια ἐποχὴ, μὲ τὶς ἴδιες δυσκολίες κι ἐσεῖς τί κάνατε; Κάνατε αὐτὰ πού ἤθελε ὁ κόσμος κι ὄχι αὐτὸ πού θέλω Ἐγώ». Τῶ ὄντι αὐτὸ μᾶς κάνει κι ἐμᾶς νὰ τρέμουμε καὶ νὰ σωπαίνομε μπροστὰ στοὺς Ἁγίους τῆς δικῆς μας ἐποχῆς. Ἄξιος, λοιπόν, ὁ μισθὸς τῆς ἀκάματης Μοναχῆς πού μᾶς φωτίζει ἄπλετα τὸ θέμα τῆς μετάνοιας.

* * *

Μητροπολίτη Μάνης Χρυσοστόμου Γ', *Μέ τί λύρα τοῦ Πνεύματος*, ἐκδ. Ἐν Πλῶ, Ἀθήνα 2024, σσ. 298.

Εὐρίσκεται ἐνώπιόν μου ἕνα σύνολο δοκιμῶν τοῦ Σεβασμιώτατου, πού περιλαμβάνει πλεῖστα ὅσα θέματα τῆς ἐν Χριστῶ ζωῆς. Σύντομα, καὶ πρό πάντων περιεκτικὰ, ὁ συγγραφέας ἐκθέτει μὲ ὕφος σαφές καὶ γλαφυρὸ τὶς σκέψεις, τὰ συναισθήματα καὶ τὰ συμπεράσματά του. Μὲ ἐντυπωσίασε, ἐν πρώτοις, ἡ παρουσίαση γεγονότων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἰδίως ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖο τὰ ἀναλύει κι ἐμβραθύνει σ' αὐτὰ. Στέκομαι στὸν προφήτη Ἰωνᾶ. Δέν παρατίθενται μόνο τὰ γεγονότα, ἀλλὰ ἐξάγονται παραλλήλως χρήσιμα συμπεράσματα ἀπὸ τὴν ὅλη διήγηση. Σημειώνει: «Μετένοσαν οἱ ἄνθρωποι (οἱ Νινευίτες) καὶ δέν τιμωρήθηκαν. Ἐπρεπε κι ἐκεῖνος (δηλ. ὁ Ἰωνᾶς) νὰ καρεῖ. Καὶ εἶναι γεγονός –καὶ αὐτὸ ὀφείλομε ὅλοι μας νὰ τὸ κατανοήσουμε– ὅτι ὁ Θεὸς βλέπει, προνοεῖ, παιδαγωγεῖ καὶ διδάσκει». Ἀναφορικὰ μὲ τὸ θέμα τῆς χαρᾶς ἀντιγράφει ἀπὸ τὸν ἱερό Χρυσόστομο: «Τὴν εὐθυμία καὶ τὴ χαρὰ δέν τὴν κἀνει οὔτε τὸ πλῆθος τῶν χρημάτων, οὔτε δυναστείας ὄγκος, οὔτε ἰσχύς σώματος, οὔτε πολυτέλεια τραπεζῆς. Οὔτε ἱματίων κόσμος, οὔτε ἄλλο τι τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, ἀλλὰ μόνο ἡ πνευματικὴ προσπάθεια (κατορθώματα) καὶ τὸ ἀγαθὸν συνειδὸς». Ἐκεῖνος πού ἔχει τὸ τελευταῖο, ἔστω κι ἂν φορῆ ράκη καὶ παλαιὰ μὲ τὸν λιμόν εἶναι εὐθυμότερος τῶν σφόδρα τρυφόντων». Κλείνω μὲ μιὰ εὐστοχότατὴ του παρατήρηση ἀπὸ τὸ δοκίμιο «Ἐξέχασαμ τὴ μετάνοια»: «Μέσα στὴ φλυαρία τῶν λόγων, τὶς ποικίλες ἐκδηλώσεις, τὴν ὅλη ἐξωστρέφεια πού παρατηρεῖται, ἡ μετάνοια παρουσιάζεται ὡς ξένη στὴ βιοτιὰ μας. Ὡς νὰ μὴ χρειάζεται, ὡς νὰ ἔναι μόνον ἀναγκία στὰ τέλη τῆς ζωῆς μας. Ἄλλα θέματα κατακλύζουν τὸ κῶρο τῆς ὑπαρξῆς μας καὶ ἡ λέξη «μετάνοια» ἡκεῖ σάν κάτι τὸ ἀπόκοσμο, τὸ ὀπισθοδρομικὸ, τὸ ἐνοχλητικὸ. Ἴσως ξεκάσαμε τὴ μετάνοια».

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΥΡΙΑΚΟΥ